P. VERGILI MARONIS

OPERA

RECENSVIT

OTTO RIBBECK.

VOL. I.

BVCOLICA ET GEORGICA.

LIPSIAE.

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.

MDCCCLIX.

BIBLIOTHECA
SCRIPTORUM GRAECORUM ET ROMANORUM
TEUBNERIANA.

Neue Textausgaben der Griechischen und Lateinischen Classiker.

Erschienen sind bis jetzt:

A. Griechische Autoren.

	Thlr.	Ngr.
Aeschinis orationes	—	7½
Aeschyli tragoediae	—	10
— Jedes Stück einzeln à	—	3
Aesopicae fabulae	—	7½
Apollodorus	—	10
Apollonii Rhodii Argonaut.	—	9
Appiani historia Romana, 2 voll.	1	24
Aristophanis comoediae, 2 voll.	—	27
— Auch jedes Stück einzeln à	—	5
Arriani expeditio Alex.	—	9
— — — mit Karte	—	13½
— — — scripta minora	—	10
Athenaeus, vol. I—III.	3	—
Babrii fabulae	—	6
Bucolici Graeci	—	5
Demosthenis orationes, 3 voll.	1	7½
(Auch in 6 einzelnen Abtheilungen.)		
Dio Chrysostomus, 2 voll.	1	18
Diodorus Siculus, 4 voll.	2	27
Erotici scriptores, 2 voll.	2	12
Euripides, 2 voll.	—	27
Heliodorus	—	22½
Herodianus	—	12
Herodoti historiae, 2 voll.	—	22½
Homeri Ilias, 2 voll.	—	12½
— — mit Einleitung v. Sengebusch	—	18
— Odyssea, 2 voll.	—	12½
— — mit Einleitung v. Sengebusch	—	18
Hymni Homerici	—	7½

	Thlr.	Ngr.
Iosephus, Flavius, 6 voll.	3	18
Isocratis orationes, 2 voll.	—	22½
Luciani opera, 3 voll.	1	24
(Auch in 6 einzelnen Abtheilungen.)		
Lycurgus	—	6
Lysiae orationes	—	11¼
Manetho	—	12
Nonnus, 2 voll.	3	—
Pausanias, 2 voll.	1	—
Pindari carmina	—	9
Platonis dialogi, 6 voll.	2	27
(Auch in 15 kleineren Abtheilungen.)		
Plotinus, 2 voll.	1	24
Plutarchi vitae, 5 voll.	2	9
(Auch in 14 einzelnen Abtheilungen.)		
Quintus Smyrnaeus	—	12
Rhetores Graeci, 3 voll.	3	—
Sophoclis tragoediae	—	12½
Jedes Stück einzeln à	—	3¾
Stobaei florilegium, 4 voll.	3	—
Strabo, 3 voll.	1	21
Theophrastus Eresius, 2 voll.	1	6
Theophrasti characteres	—	12
Thucydides, 2 voll.	—	18
Xenophontis expeditio Cyri	—	6¼
— historia graeca	—	7½
— institutio Cyri	—	7½
— commentarii	—	3¾
— scripta minora	—	7½

B. Lateinische Autoren.

	Thlr.	Ngr.
Caesaris commentarii	—	12½
Daraus einzeln:		
— — de bello Gallico	—	6
— — de bello civili	—	6
Catullus	—	4½
Celsus	1	—
Ciceronis opera, 11 voll.	6	12
(Auch in 35 einzelnen Abtheilungen.)		
Ciceronis orationes selectae	—	15
Ciceronis epist. select. Pars I.	—	9
— — — Pars II.	—	15
Cornelius Nepos	—	2½
Curtius Rufus	—	10
Eutropius	—	2½
Florus & Ampelius	—	9
Frontinus	—	15
Gellius, 2 voll.	—	27
Horatii carmina	—	7½
Iustinus	—	27
— Editio minor	—	7½
Iuvenalis satirae ed. Haeckermann	—	4½
— — ed. C. F. Hermann	—	4½
Livii opera, 6 voll.	1	24
Lucretius	—	12
Martialis epigrammata		12
Ovidii opera, vol. I.	—	10
— — vol. II. (metamorphoses)	—	7½
— — vol III.	—	10

	Thlr.	Ngr.
Daraus einzeln:		
Ovidii tristia	—	3¾
— fasti	—	5
— metam. delectus	—	5
Persius	—	3
Phaedri fabulae	—	2½
Plauti comoediae, vol. I	—	12
— — vol II.	—	10
Jedes Stück einzeln à	—	3¾
Plinii epistulae	—	10
Plinii nat. hist., vol. I—IV. à	—	18
Propertii carmina	—	6
Quintiliani inst., 2 voll.	—	18
Sallustius	—	3¾
Senecae opera philos., 3 voll.	2	6
Statius, 2 voll.	1	—
Suetonius	—	15
Taciti opera, 2 voll.	—	18
Daraus einzeln:		
— libri minores	—	3¾
Terentii comoediae	—	9
Tibulli carmina	—	3
Velleius Paterculus	—	4½
Vergilii opera	—	11¼
Daraus einzeln:		
— Bucolica et Georgica	—	3¾
— Aeneis	—	7½

Die Sammlung wird ohne Unterbrechung fortgesetzt.

☞ *Ein vollständiges Verzeichnis meines philologischen und Schulbücher-Verlags ist in allen Buchhandlungen gratis zu haben.*

Leipzig, October 1859. **B. G. Teubner.**

P. VERGILI MARONIS

OPERA

RECENSVIT

OTTO RIBBECK.

VOL. I.

BVCOLICA ET GEORGICA.

LIPSIAE.

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.

MDCCCLIX.

P. VERGILI MARONIS

BVCOLICA ET GEORGICA

RECENSVIT

OTTO RIBBECK.

LIPSIAE.
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.
MDCCCLIX.

LIPSIAE TYPIS B. G. TEVBNERI.

LITERARVM VNIVERSITATI

B E R N E N S I

QVINQVE LVSTRA

FELICITER PERACTA

GRATVLATVR

E D I T O R.

P. VERGILI MARONIS

B V C O L I C A

F	schedae Vaticanae.
G	schedae Sangallenses rescriptae.
M	codex Mediceus.
P	codex Palatinus.
R	codex Romanus.
V	schedae Veronenses rescriptae.
γ	codex Gudianus fol. 70.
a	codex Bernensis 172 (conlatus ubi deficit ***R***).
b	codex Bernensis 165.
c	codex Bernensis 184.
m	codex Minoraugiensis.
ψ	ceterorum librorum vel omnes vel plerique.
χ	deteriorum librorum pauci quidam.
ω	auctorum, quorum testimonia laudantur, boni libri plerique omnes.
φ	eorundem boni libri aliquot.

ECLOGA I

MELIBOEVS **TITYRVS**

A α *M.* Tityre, tu patulae recubans sub tegmine fagi
silvestrem tenui musam meditaris avena:
nos patriae fines et dulcia linquimus arva.
β nos patriam fugimus: tu, Tityre, lentus in umbra
formonsam resonare doces Amaryllida silvas.
α′ *T.* O Meliboee, deus nobis haec otia fecit.
namque erit ille mihi semper deus, illius aram
saepe tener nostris ab ovilibus imbuet agnus.
β′ ille meas errare boves, ut cernis, et ipsum

TESTIMONIA.

ECL. I. 1 'Tityre tu p.' Terentianus Maurus 1675 'Tityre . . . sub' Marius Plotius 2638 *P.* (262 G.) 'patulae . . . fagi' schol. Hor. serm. II 4,34 Servius Aen. VI 283 'recubans . . . fagi' anthol. Lat. I 178, 131 2 Asper 115,7 K. Quintilianus IX 4,86 3 Aldhelmus de re gramm. et metr. in A. Mai auct. class. V 534 'nos . . . dulcia' Marius Victorinus 2518 P. (98 G.) 4 Nonius 338,3 'nos p. f.' Macrobius Sat. IV 3,11 schol. Lucani V 805 'tu . . . umbra' Servius Aen. XII 237 5 Asper 115,18 K. Probi inst. I 7,2 Arusianus p. 258 L. 6—10 'deus . . . agresti' Seneca de benef. IV 6 6 sq. 'o Meliboee . . . semper deus.' Seneca epist. 73,10. 7 'namque .. deus' Servius Aen. I 200 'illius a.' Probi inst. I 6,5 8 Aldhelmus V 534 9 sq. Seneca epist. 73, 11 schol. Hor. carm. IV 5, 17 'et . . . agresti' Servius ecl. X 1 9 Priscianus 773 P. 'ille . . . boves' schol. Hor. epod. 2, 12

VARIA LECTIO.

ECL. I. MELIBOEVS· TITYRVS *P* 1 MELIBOEVS *om. P* MEL *R* PATVLE *Rγ* 2 agrestem *Quintilianus: cf. v.* 10 *et ecl.* VI 8 3 FINIS *b* 4 PATRIM *P* (a superscr.) f.gi (vm′ superscr.) (*erasa una lit.*) *γ* 5 formonsam *Asper* FORMOSAM *PRγb* amarillida *γb* 6 TI· *R* DS *R* 8 imbuit *b* | inbuit *Aldhelmus* 9 boes *Prisciani Sangall. Grut. Carolir.*

ludere quae vellem calamo permisit agresti.

B α *M.* Non equidem invideo, miror magis: undique totis
usque adeo turbatur agris. en ipse capellas
protenus aeger ago: hanc etiam vix, Tityre, duco.

β hic inter densas corulos modo namque gemellos
spem gregis, a, silice in nuda conixa reliquit.

β saepe malum hoc nobis, si mens non laeva fuisset,
de caelo tactas memini praedicere quercus.

γ set tamen iste deus qui sit da, Tityre, nobis.

α′ *T.* Vrbem quam dicunt Romam, Meliboee, putavi
stultus ego huic nostrae similem, quo saepe solemus
pastores ovium teneros depellere fetus.

β′ sic canibus catulos similes, sic matribus aedos

TESTIMONIA.

10 Diomedes 337 P. schol. Hor. carm. I 32, 2 Servius ecl. VII 17 'ludere q. v.' Arusianus p. 241 L. 11 'non equidem i.' Marius Victorinus 2467 P. (21 G.) 11 sq. 'totis . . . agris' Quintilianus I 4,28 12 'usque . . . agris' Consentius 2059 P. 12 sq. 'en . . . ago' Nonius 377,20 ('protenus, valde. . . . . ut sit animo et corpore valde aeger, aut si aliud enuntiat, refertur ad illud, ut sit longe, porro ago.') 14 sq. Augustinus de re gramm. 2017 P. 'modo . . . gregis' Servius Aen. II 504 15 'a...reliquit' Priscianus 1024 Diomedes 422 Alcuini gramm. 2112 P. 'a! silice in nuda' Nonius 225,18 Phocae ars 1700 P. (18 L.) 'silice *in* n.' Quintilianus I 6,2 Probus de nom. 18 p. 218 Endl. 16 sq. Philargyrus ad ge. IV 7 16 Nonius 331,20 17 Servius Aen. I 230 X 177 18 Nonius 278, 29 'da T. nobis' schol. Lucani I 559 Servius Aen. I 676 II 65 VI 66 19 sq. 'urbem . . . similem' Priscianus 1192 P. 22 'canibus catulos *et* matribus haedos' Quintilianus V 11,30 22 sq. 'sic . . . noram' Columella de r. r. III 9,5

VARIA LECTIO.

va·
10 q. *γ* 11 MEL *R* 12 '*sane vera lectio est* turbatur . . . *si enim* turbamur *legeris, videtur ad paucos referri*' *Servius: cf. idem ad Aen.* I 272 turbatur *b2 *Quintilianus*, *Consentius* TVRBAMVR *PRb1?* turbā (*suprascr. glossa:* expellimur) *γ* 13 PROTENVS *Pγb*, *Servius*, *Nonius* PROTINVS R '*non recte procedet, nisi vocali correpta efferemus:* protinus aeger ag*o*: hanc etiam vix, Tityre, duco; *nisi forte scribendum est* ago, et iam hanc vix' *Lachmannus Lucr. p.* 196 Tityre duco mx *γ* 14 hinc *Augustinus Putschii* CORYLOS *P* corilos *b* *Post v.* 17 saepe sinistra cava praedixit ab ilice cornix *altera manu in Oblongo et, nisi quod* dicebat, *in Longobardico Pierii: cf. ecl.* IX 15

os
18 SED *Rb* 19 TIT *R* 20 QVAEPE *P* 21 fetus *γ* 22 AEDOS *Pγ* HAEDOS *Rb*

noram, sic parvis componere magna solebam.
β′ verum haec tantum alias inter caput extulit urbes,
quantum lenta solent inter viburna cupressi.
γ′ *M.* et quae tanta fuit Romam tibi causa videndi?
Γ α *T.* Libertas, quae sera tamen respexit inertem,
candidior postquam tondenti barba cadebat,
α respexit tamen et longo pos tempore venit,
postquam nos Amaryllis habet, Galatea reliquit.
α namque, fatebor enim, dum me Galatea tenebat,
nec spes libertatis erat nec cura peculi.
β quamvis multa meis exiret victima saeptis,
pinguis et ingratae premeretur caseus urbi,
non umquam gravis aere domum mihi dextra redibat.

TESTIMONIA.

23 'sic . . . solebam' Servius Aen. I 374 25 thesaurus novus latin. in A. Mai auct. class. VIII 598 26 Diomedes 411 P. Donatus in Ter. Andr. I 1,21 Augustinus de gramm. 2013 P. 27 Philargyrus ad ge. IV 25 Servius Aen. XI 3 28 schol. Persii I 15 29 Marius Victorinus 2565 P. (160 G.) 'longo . . . venit' Diomedes 449 Sergius 1856 Cledonius 1879. 1932 Servius in secundam Donati 1799 P. Pompeius p. 390 408 L. 'et . . . venit' Diomedes 451 P. 30 Donatus in Ter. Phorm. prol. 1 32 Priscianus p. 735 P. incertus de nom. et pron. 2 p. 128 Endl. 'nec c. p.' Consentius 2013 P. Servius Aen. I 332 X 167 34 Charisius 60 P. Nonius 200,7 'pingues premere caseos' de gen. nom. p. 75 H.

VARIA LECTIO.

23 conponere γ 27 *sq.* 'candidior postquam . . . *aut mutatio personae est, ut quendam rusticum accipiamus loquentem, non Virgilium . . . aut certe est mutanda distinctio, ut sit non* barba candidior, *sed* libertas . . . *et bene* candidior libertas' *Servius: cf. Probus p.* 7, 4 *K.* 27 refpexinhertem γ 29 *sq.* 'et longo . . . Galatea reliquit: *iungendum est hoc totum' Servius* 29 REPEXIT *R* POSTEMPORE *(corr. m. ant.) P: cf. Lachmannus ad Lucr. II* 759 IV 1186. 1252 POSTTEMPORE *Ryb* 'longo post, *ut postposita videatur esse praepositio et in unitatem coacta' Servius, ut fortasse etiam scribi voluerit:* longopos tempore, *sicut in inscriptionibus (v. Ritschelium ad legem Rubriam p. 4) praepositiones cum suis nominibus coalescunt: cf. Marius Victorinus* 2468 *P.* (25 *G.*) *Ritschelius mus. Rhen. nov.* VII 571 *sq.* VIII 156) 33 eis (m supra) γ 34 'pinguis *melius ad* victimam, *quam ad* caseum *referlur' Servius* PRAEMERETVR (*del.* A) *PR* CAESEVS (*del.* E *pr.*) *P* 35 NVMQVAM (*del.* N) *R* m (i supra) γ DEXTERA (*del.* E *altera*) *R*

Δ α *M.* Mirabar quid maesta deos, Amarylli, vocares;
cui pendere sua patereris in arbore poma:

α Tityrus hinc aberat. ipsae te, Tityre, pinus,
ipsi te fontes, ipsa haec arbusta vocabant.

E α *T.* Quid facerem? neque servitio me exire licebat
nec tam praesentis alibi cognoscere divos.

α hic illum vidi iuvenem, Meliboee, quotannis
bis senos cui nostra dies altaria fumant.

α hic mihi responsum primus dedit ille petenti:
'pascite ut ante boves, pueri: summittite tauros.'

Z α *M.* Fortunate senex! ergo tua rura manebunt.

β et tibi magna satis, quamvis lapis omnia nudus
limosoque palus obducat pascua iunco.

β non insueta gravis temptabunt pabula fetas,
nec mala vicini pecoris contagia laedent.

β fortunate senex! hic inter flumina nota
et fontis sacros frigus captabis opacum.

TESTIMONIA.

38 sq. 'ipsae... vocabant' Servius Aen. VIII 38 41 Servius Aen. XII 245 ge. I 10 43 'his... dies' Quintilianus IX 3,53 44 'hic... dedit' Servius Aen. I 1 45 Nonius 390,6 Ambrosius IV 187 (ed. Bas. 1535) 'pascite boves p.' Consentius 2051 P. 47 Servius ecl. IX 7 48 'obducat p. i.' Nonius 360,30 49 Nonius 313,33 Servius Aen. I 51, 274 'gravis t. p. f.' Servius Aen. VI 516 'temptabunt p. f.' Servius Aen. II 238 50 Charisius 51 P. Nonius 199,6 schol. Iuvenalis II 81 schol. Hor. epod. 16, 61 51 'hic ... nota' Servius Aen. VI 221 ge. IV 155 52 'frigus c. o.' schol. Hor. carm. III 13,10

VARIA LECTIO.

36 MA^I^ESTA *R* amarilli *γ* maesta Amarylli *iungit Servius*
37 su. *b* ^PO^MALA (AL *m. rec. corr. in* M, PO *m. rec.*) *R* poma *in ras. γ*
38 IPS^A^E *P* IPSE R ^PINV^NOBIS *P: cf.* 18 40 ME SERVITIO *R*
41 PRAESENTES *Pγb* 42 QVOTANNIS *R* (*sed corr.* T *ex* D), *γbc*
45 ut] VNT (*del.* N) *P* S^B^VBMITTITE *Rγ* bovis pueri et submittite *Nonii exempl.* 48 LIMOS (*corr. m. eadem ut vid.*) *P* 49 insu... &a (*eras.* ut *ut vid.*) *γ* grauef *b* 50 ne... laedant *schol. Iuvenalis* 52 fontef *γbc*

γ hinc tibi, quae semper, vicino ab limite saepes
Hyblaeis apibus florem depasta salicti
saepe levi somnum suadebit inire susurro.

γ hinc alta sub rupe canet frondator ad auras:
nec tamen interea raucae tua cura palumbes
nec gemere aëria cessabit turtur ab ulmo.

H α *T.* Ante leves ergo pascentur in aequore cervi,
et freta destituent nudos in litore pisces;

α ante pererratis amborum finibus exul
aut Ararim Parthus bibet aut Germania Tigrim,

β quam nostro illius labatur pectore voltus.

TESTIMONIA.

53 sq. Priscianus p. 1176 P. 53 'vicino . . . seps' de gen. nom. p. 98 H. ('seps generis feminini. . . sed melius sepis') 54 'florem d. s.' Servius Aen. I 194 55 schol. Hor. epod. 2, 27 thesaurus nov. latin. in A. Mai auct. class. VIII 552 56 'hinc . . . frondator' thesaurus nov. latin. l. l. 227 57 Nonius 219,1 Servius Aen. IX 86 'raucae . . . palumbes' Charisius 82 P 58 Probi inst. I 14, 12 59—62 Aldhelmi prologus de septenario in A. Mai auct. class. V 514 59 sq. Probus 5, 17 K. 59 Priscianus 976 P. Probi ars minor 691 p. 373 Endl. 60 Servius Aen. V 871 61 sq. Priscianus 989. 61 Priscianus 976 P. 62 Priscianus 645 P. Maximus Victorinus de carm. her. 1962 P. (292 L.) Aldhelmus de re gramm. et metr. in A. Mai l. l. 532.

VARIA LECTIO.

53 a *c* hinc, tibi quae, semper (*i. e.* hinc saepis est, quae tibi . . . suadebit) *Lachmannus ad Prop.* IV 2, 9: *cf. Marklandus in Stat. silv.* I 3, 43. *Intellego:* hinc tibi, quae semper suasit, saepes etiam postea suadebit somnum seps *anonymus de gen. nom. 'legitne grammaticus* seps est?' *Hauptius.* hinc tibi, quae semper florem depasta salicti | Hyblaeis apibus, vicino ab limite saepes Saepe *e. q. s. E. Hoffmann* (*cf. Bonitzii ephem. gymnas. Austr.* 1853 *p.* 411 *sqq.*) 55 saepe levi] et laeto *thesaurus nov. lat.* leue *b* 1 sua.debit *γ* inire *in ras. γ* 58 aerea *γ* ^{AB}CESSIT *P* 59 PASCVNTVR *P* aequore *Moretanus quartus. Probi Vat c., probavit H. Keilius philol. II* 166 *cf. Calpurnius ecl. VIII* 75 AETHERE *PRubc, Servius, Probi ars, Aldhelmus; tuetur Ameisius spicileg. explic. Verg.* 3 &era *γ*1. *De permutatis his vocibus vide quos laudat Ungerus in Valgio p.* 484 61 PERERRANTIS *R* peraratis *Aldhelmus* amborum *om. Aldhelmus* EXSVL *P* 62 ARARIM *Rubc, testatur Priscianus* ARAREM *Pγ, Maximi Victorini Gothanus teste Lindemanno* partus *γc* Albim Parthus *Schraderus* 63 LABA^{N}TVR *P, quod Aeneidis locis velut* I 684 IV 4 VII 416 *commendatur.* VVLTVS *P2γbc*

θ α *M.* At nos hinc alii sitientis ibimus Afros,
pars Scythiam et rapidum cretae veniemus Oaxen
et penitus toto divisos orbe Britannos.

α en umquam patrios longo post tempore finis,
pauperis et tuguri congestum caespite culmen
post aliquot mea regna videns mirabor aristas?

α impius haec tam culta novalia miles habebit,
barbarus has segetes: en quo discordia civis
produxit miseros, his nos consevimus agros!

β insere nunc, Meliboee, piros; pone ordine vites.
ite meae quondam felix pecus, ite capellae.

β non ego vos posthac viridi proiectus in antro
dumosa pendere procul de rupe videbo;

TESTIMONIA.

64 sq. Macrobius Sat. IV 3,9 64 'sitientes i. A.' schol. Lucani IV 588 65 'rapidum . . . Oaxen' Aldhelmus de re gramm. et metr. l. l. 579 66 schol. Hor. carm. IV 14,48 'toto . . . Britannos' Isidorus orig. IX 2, 102 68 Priscianus 735. 747 P. 'pauperis et t.' Probi inst. II 1,34 Consentius 2043 P. 'pauperis . . . congestum' incertus de nom. et pron. 2 p. 128 Endl. 69 Donati ars III 6,2 Augustinus quaest. I 95 Beda de tropis 380 Cap. Pompeius p. 467 L. Servius Aen. I 141 'post . . . videns' Probi inst. I 17,6 70 Nonius 215,19 thesaurus nov. latin. l. l. 376 'impius . . . miles' Probi inst. I 4,23 73—76 Servius ecl. IX 50 73 Seneca epist. 101,4 Priscianus 900 P. thesaurus nov. latin. l. l. 428 'insere . . . piros' Probi ars minor 822 p. 424 Endl. thesaurus nov. latin. l. l. 522 74 'ite . . . pecus' Servius Aen. IX 86 75 Nonius 373,19 'viridi . . . antro' Arusianus p. 254 L. 76 Arusianus p. 254 L.

VARIA LECTIO.

64 hin (c supra) *γ* SITIENTIS *P* ſitienteſ *c* 65 SCYTIAM (H supra) *(corr. m. rec.) R* SCYTHIAM *(corr. m. ead. ut vid.) P* ſcity˜ *γ* cretae *an* Cretae *scribendum esset dubitarunt iam Servii aetate: cf. Serv. ad ecl.* II 24 oaxem *b Macrobii exempl.* Oaxe *editio Lipsiensis apud S. Hirzelium a* 1858, *fortasse errore typothetae.* ad Oxum *prop. Ladewicus* 66 BRITTANNOS *Rbt* 67 FINÊS *Pγc* 68 TVGVRII *Rbc*1 69 mea] MEAMA *P* aristas, *i. e.* *πολας: cf. Meinekius anal. Alex.* 193 *et ad Theocr.* 3, 31 70 tam bene culta *thesaurus nov. latin.* 71 [h]aſ *γ* eiueſ *γ* 72 perduxit *γb*, *'in perveteri exposito cod. Vaticano et in Longobardico' Pierii* HISNOS *PR* . . . *(in mg.* en quiſ*) b* en quiſ *cψ* (en supra) quis . . . *(in ras., vid. fuisse* his nos*) γa* CONSVEVIMVS *R* conſeuimuſ *c* agriſ *γa* AGRIS *R* 74 QVONDAMFELIX *Pγ, Servii exemplaria.* FELIXQVONDAM *Rabc* 76 dumosa de rupe procul pendere videbo *Servius ad ecl.* IX 50

β carmina nulla canam; non me pascente, capellae,
florentem cytisum et salices carpetis amaras.

I *T.* Hic tamen hanc mecum poteras requiescere noctem
fronde super viridi: sunt nobis mitia poma,
castaneae molles et pressi copia lactis.
et iam summa procul villarum culmina fumant,
maioresque cadunt altis de montibus umbrae.

II

Formonsum pastor Corydon ardebat Alexim,
delicias domini; nec quid speraret habebat.
tantum inter densas umbrosa cacumina fagos
adsidue veniebat. ibi haec incondita solus

TESTIMONIA.

78 'et . . . amaras' schol. Lucani IX 287 Servius Aen. IV 486 79 Arusianus p. 258 L. schol. Hor. carm. II 7,19 80 sq. Terentianus Maurus 2772 Marius Victorinus 2598 P. (207 G.) 80 Priscianus 1212 P. 'fronde s. v.' Charisius 23 P. Arusianus 260 L. Alcuini gramm. 2141 P. 'sunt . . . poma' Nonius 343,14 schol. Leid. ge. I 148 'sunt . . . molles' Nonius 346, 30 'sunt . . . lactis' Charisius 250 P. Diomedes 440 P. Isidorus orig. I 35, 5 Beda de tropis 376 Cap. 81 'et pressi c. l.' Quintilianus X 1,12 82 Claudius Sacerdos I 178 (p. 44 Endl.)

ECL. II. Cf. Appuleius apolog. p. 407 Oud. Propertius III 34,73 1 Priscianus 1158. 1166. 1176 P. schol. Hor. carm. IV 9,13 Servius Aen. I 515 Marius Victorinus p. 96 G. Arusianus p. 209 L. 'formosum p. C.' Agroetius 2260 P. 'ardebat A.' Priscianus p. 709 P. 1 sq. 'formosum . . . domini' Donatus in Ter. eun. V 9, 23 3 sq. 'tantum . . . veniebat' Arusianus 237 L.

VARIA LECTIO.

78 cityfum *γ* CALICES (C *pr. corr. in* S) *P* 79 HINC *P* hac *a2b2c, schol. Hor.* poteris *Arusianus, schol. Hor.* RELIQVIESCERE *P* NOCTEM *Pab* noctae *c* nocte *schol. Hor.* 80 MIXIA (*sic:* ITI *ex corr. in ras.,* I *post. corr. ex* T) *R* 83 de] A (DE superscr.) *P*

ECL. II. *De structura huius carminis vide Iahnii annal.* LXXV 66 *sqq.* POETA CORYDON *PRb* DE AMORE PUERI POETA CORIDON *γ* 1 POE *Rb* FORMOSVM *Pγbc* CORYDON PASTOR *Rγ* ALEXIN *Rabc, Prisciani exempl., schol. Hor.* 2 dominequid *γ* 1 4 ABSIDVAE *R* atsidue *aliquot Pierii* affalue *γbc*2

montibus et silvis studio iactabat inani:
a O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas?
nil nostri miserere? mori me denique coges.
a nunc etiam pecudes umbras et frigora captant;
nunc virides etiam occultant spineta lacertos,
a Thestylis et rapido fessis messoribus aestu
alia serpullumque herbas contundit olentis.
a at mecum raucis, tua dum vestigia lustro,
sole sub ardenti resonant arbusta cicadis.
b nonne fuit satius, tristis Amaryllidis iras
atque superba pati fastidia? nonne Menalcan,
quamvis ille niger, quamvis tu candidus esses?
a′ O formonse puer, nimium ne crede colori!
alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.
a′ despectus tibi sum, nec qui sim quaeris, Alexi,

TESTIMONIA.

6 Probus p. 6,25 K. Marius Victorinus p. 2589 P. (194 G.) schol. Hor. carm. IV 10,1 'o c. A.' Probi inst. I 4, 22 'o . . . mea' Marius Victorinus 2563 P. (158 G.) 'nihil m. c. c.' Probi inst. I 9,11 Servius ge. I 125 'carmina c.' Marius Victorinus p. 158 G. 7 'nil n. m.' Probi inst. I 6,1 8 schol. Persii III 69 schol. Hor. carm. I 23,7 'Virgilius masculino dixit lacertos' schol. Iuvenal. III 231 10 sq. schol. Hor. epod. 3,4 10 'Thestylis' Claudius Sacerdos I 89; cf. I 170 11 'alia serpyllumque' Charisius 51 Beda 2327 P. incertus de orth. 2777 P. Probi inst. I 17,3 12 Nonius 335,25 14 'nonne f. s.' Donati inst. I 9,11 18 Diomedes 498 P. 19 Nonius 288,16 'despectus . . . sim' Arusianus p. 221 L.

VARIA LECTIO.

5 filuif /://studio *in ras. sex fere lit., quarum prima fuit* f, *extrema* o) *γ* 6 COR *Rb* NIHIL (III *m.* 2) *P* NIHIL *R* 7 COGIS *Pγbc* *ἀπάγξασθαί με ποιήσεις Theocritus* III 9 9 uiridif *c*, *schol. Hor.* LACERTAS (o *supra*) *P* lacertos *testatur schol. Iuvenal.* 10 Testilif (i *pr. corr. in* y) *γ* 1 eftu *γ* 11 alia *per* i *testantur Charisius, Beda, inc. de orth.* serpyllum *γ, Charisii cod.* serpillum *bc*, *ceteri grammatici* olentef *γbc* 12 AD *P* AC *R* 'at *si per* d *fuerit, erit hyperbaton ... sed melius est ut* at *coniunctio* sit' *Servius* dum] NVNC (DVM *supra*) *P* 14 fatitiuf *in ras. γ* AMARYLLIDOS (O *corr. in* V) *P* amarillydis (y *m.* 2 *ut vid.*) *γ* 15 SVPERVA *R* MENALCAM *R* menalchan *bc* 17 '*bene dicit Donatus suspendendum* O' *Servius* FORMONSE *R* FORMOSAE *P* furmofe *γbc* 18 LIGVSTA *P* 19 ne (c *supra*) *c* qui fim *γ corr. m.* 2 quif (f *supra*) fim *c*

quam dives pecoris, nivei quam lactis abundans:
a′ mille meae Siculis errant in montibus agnae;
lac mihi non aestate novom, non frigore defit.

a′ canto, quae solitus, siquando armenta vocabat,
Amphion Dircaeus in Actaeo Aracintho.

b′ nec sum adeo informis: nuper me in litore vidi,
cum placidum ventis staret mare; non ego Daphnim
iudice te metuam, si numquam fallit imago.

c O tantum libeat mecum tibi sordida rura
atque humilis habitare casas, et figere cervos,

TESTIMONIA.

20 Priscianus 1123 P. 'quam d. p.' Arusianus p. 222 L. 'nivei q. l. a.' Arusianus p. 209 L. 'lactis a.' appendix ad Probi art. min. 30 p. 142 Endl. 21 Servius in Aen. I 184 VII 491 ecl. I 9 22 Martianus Capella III 307 Probi inst. II 1,16 Cassiodorus 2324 P. Claudius Sacerdos 3 p. 48 Endl. Servius ge. II 150 'lac . . . novum' Servius ge. I 43 Consentius 2030 P. 23 'canto q. s.' Martianus Capella III 283 Marius Victorinus p. 2472 P. (32 G.) Pompeius p. 307 L. 'canto . . . Amphion' schol. Statii Theb. I 10 24 Macrobius V 17,17 25 'nec . . . informis' Servius Aen. III 431 25 sq. 'nuper . . . mare' Seneca n. q. I 17,5 26 'cum . . . mare' Philargyrus in ge. IV 481 26 sq. 'non ego . . . metuam' Iulius Rufinianus p. 272 Ruhnk. 27 'si . . . imago' schol. Hor. carm. III 27,40 28 Servius Aen. IV 432 'sordida r.' Servius ge. I 177 29 'atque . . . casas' Arusianus p. 233 L. Servius Aen. I 452 ecl. VI 2 'habitare c.' schol. Lucani V 87

VARIA LECTIO.

20 peccoriſ *(c pr. eras.) γ* *Post* nivei *interp. Pγ 'multi . . . legunt* nivei quam lactis; *sed melius est:* quam dives pecoris nivei' *Servius: cf. Ovidius metam.* XIII 829 .abundanſ *(erasa h ut vid.) γ* 22 LACT *P: vid. Probi inst., Pompeius p.* 233 *L., Charisius* 78 *P., Caper* 2241, *Martianus Capella* III 81, *Ausonius grammaticomast.* 12 *laudati Ritschelio mus. philol.* VII 626 *adn.* lac *testantur Martianus Capella, Cledonius* 1905 *Cassiodorus* NVOM (O *m.* 2 *corr. in* V) *P* NOVVM *Rbc 'sane hunc versum male distinguens Virgiliomastix vituperat:* lac mihi non aestate novom, non frigore: defit' *Servius* 24 dyrcaenſ *γ* in] ETIN *P* acteo *γ* 'actaeo *litorali accipere debemus . . . quamquam plerique* Actaeo Aracyntho *Atheniensi accipiant' Servius. De hiatu cf. Lachmannus in Lucr. p.* 162 ARACINTHO *P* RACINTHO *R* aracinto *(corr. m.*2) *γ* arachintho *b* arachincto *c* 26 AMARE *P* DAPHNI *R* Daphni *Iul. Rufin. exempl.* dapni *c*1 dapnin *c*2 DAPHNIN *Pγb* 27 METVM *P* FALLIT *P* FALLAT *Rγb*2, *schol. Hor.* fallet *b*1 29 ADQVE *R* humileſ *γbc*

haedorumque gregem viridi compellere hibisco!
c mecum una in silvis imitabere Pana canendo.
nec te paeniteat calamo trivisse labellum: 34
haec eadem ut sciret, quid non faciebat Amyntas?

d Est mihi disparibus septem compacta cicutis
fistula, Damoetas dono mihi quam dedit olim
et dixit moriens: 'te nunc habet ista secundum.'

d praeterea duo nec tuta mihi valle reperti
capreoli, sparsis etiam nunc pellibus albo;
bina die siccant ovis ubera: quos tibi servo.

e iam pridem a me illos abducere Thestylis orat;
e et faciet, quoniam sordent tibi munera nostra.

f Huc ades, o formonse puer: tibi lilia plenis

Pan primum calamos cera coniungere pluris 32
instituit, Pan curat ovis oviumque magistros
dixit Damoetas, invidit stultus Amyntas 39

TESTIMONIA.

32 sq. Isidorus orig. III 20,8 'Pan . . . instituit' schol. Hor. carm. IV 12,10 Servius ecl. III 25 33 'Pan . . . magistros' schol. Hor. carm. IV 12,11 34 Velius Longus 2231 P. Arusianus p. 255 L. 'calamo t. l.' Charisius 79 P. 36 sq. 'est . . . fistula' Asper 115 K. Boethius introd. ad syllogismos p. 561 ed. Basil. 'septem c. c.' Servius ecl. V 85 40 Marius Victorinus 2579 P. (180 G.) '*nec . . . reperti*' Servius in Aen. I 647 41 'sparsis . . . albo' Philargyrus ge. III 56 42 'una die . . . ubera' schol. Iuvenal. XI 65 43 Asper 115,20 K. 44 'quoniam . . . nostra' schol. Hor. carm. III 10,13 45—48 Probus 5, 17 K. 45 'huc . . . puer' Probi ars minor 735

VARIA LECTIO.

32 *sq., quos non interpretatur Servius, interpolatione additos esse conicio: cf. ecl.* VIII 24 *Tibullus* II 5,32 32 primuſ *bc, schol. Hor.* PLVRES *Pγbc* 33 oneſ *γ* 34 PENITEAT *P* 35 aminlaſ *γbc* 36 CONPACTA *Pbc* 39 *interpolatus videtur: cf.* 35 AM.NTAS *R* amintas *γc* 41 CAPRAEOLI *PR* pellibus albo *γb, Servius, Philargyrus: cf. gr.* III 56 HABET ISTA SECVNDVM *P* PELLIBVS·AMBO *Rac* PELLIBVS ALBO 42 una *schol. Iuvenal.* QVOD *Ra1* quoſtibi (ſti *fort. m. 2*) *γ* 43 ˡLLOS *P* Thestylis] Y *corr. ex* I *P* testilys *γ* optat *Schraderus* 44 facie¹ *(cras. ul, ut vid.) γ* 45 o *suprascr. γ* FORMONSE *PR, Probi art. min. Vindob.* formonſe (n *erasa*) *γ* formoſe *bc*

ecce ferunt nymphae calathis; tibi candida nais,
pallentis violas et summa papavera carpens,
narcissum et florem iungit bene olentis anethi;
tum casia atque aliis intexens suavibus herbis
mollia luteola pingit vaccinia calta.

f ipse ego cana legam tenera lanugine mala

. . . .

castaneasque nuces, mea quas Amaryllis amabat;
addam cerea pruna: honos erit huic quoque pomo;
et vos, o lauri, carpam et te, proxuma myrte,
sic positae quoniam suavis miscetis odores.

g Rusticus es, Corydon: nec munera curat Alexis,
nec, si muneribus certes, concedat Iollas.

g heu heu! quid volui misero mihi? floribus austrum
perditus et liquidis inmisi fontibus apros.

h Quem fugis, a, demens? habitarunt di quoque silvas

TESTIMONIA.

50 Nonius 548,23 Priscianus 617 P. 51 Nonius 332,18 cf. Isidorus orig. XVII 7, 3 'Virgilius amantibus quid ex malo quaeri soleat ostendit. malus Cydonia nomen sumpsit' e. q. s. Lindemannus intellegit ecl. III 64 52 cf. Ovidius art. am. II 267 III 183 'castaneasque nuces' Macrobius III 18,7 53 'cerea pruna' Priscianus p. 640 P. 54 Charisius 9 Priscianus 1250 'et . . . carpam' Charisius 109 'et te p. m.' Phocae ars V 2 55 Servius Aen. V 72 ecl. VII 62 56 'rusticus est C.' inscr. Pompeiana apud G .ruccium VI 7 'nec . . . Alexis' schol. Hor. carm. III 10,13 57 Servius Aen. VIII 40 58 'eheu . . . mihi' schol. Hor. epist. I 20, 5

VARIA LECTIO.

46 haecce *γ* nimphe *γ* calatis *γc* 47 PALLETIS *Ra* pallentes *b* PAPAVERE *P* 48 aneti *γ* 49 tunc *γ* 50 pinguia *Nonii exempl.* PINGINT *P* CALTA *Pγbc, Nonii et Prisc. exempl.* CALTHA *Ra* *Post v.* 51 *unum versum excidisse suspicatus sum l. l.: cf. Isidorus* 52 amarillys *γ* 53 POMA *P* pruna et honos *χ*, *quod probavit etiam ed. Lipsiensis.* pruna: nam honos? 54 PROXIMA *Rγbc* 55 posite *γ* SVAVES *Rγ* DORES *P* 56 POET *praem. γc* EST *P* EST *Ra*1, *inscr. Pomp., probavit Buecheleru̇s mus. Rhen.* XII 251 coridon *γbc* muner. *b*1 curat *in ras. γ* 57 CERTET *R* certas…concedit *ex Serv. Dresd. Wagnerus* 58 COR *praem. γb* HEHEV *P* eheu *γab, Servii exempl., schol. Hor.* heu *c* 59 PERDITOS *R* LIQVIIDIS *P* IMMISSI *P* inmisi *γ* fonteb; *γ*1 60 DEOMENS *Ra*1

Dardaniusque Paris. Pallas quas condidit arces
ipsa colat: nobis placeant ante omnia silvae.

h torva leaena lupum sequitur, lupus ipse capellam,
florentem cytisum sequitur lasciva capella,
te Corydon, o Alexi: trahit sua quemque voluptas.

i Aspice, aratra iugo referunt suspensa iuvenci,
et sol crescentis decedens duplicat umbras.
me tamen urit amor: quis enim modus adsit amori?
a Corydon Corydon, quae te dementia cepit!

i semiputata tibi frondosa vitis in ulmo est.
quin tu aliquid saltem potius, quorum indiget usus,
viminibus mollique paras detexere iunco?
invenies alium, si te hic fastidit, Alexim.

TESTIMONIA.

61 'Pallas ... arces' Servius Aen. II 610. 615 'Pallas ... colat' Servius Aen. III 531 63 'torva l.' Isidorus orig. X 269 'leaena' Probi ars minor 223 'torva ... sequitur' Sergius 1843 P. 63 sq. Iulius Rufinianus p. 239 Ruhnk. 63–65 'torva .. Alexi' Diomedes 413 P. 65 Charisius 4 Marius Victorinus p. 2474 P. (35 G.) 'te ... Alexi' Probi inst. I 15 Maximus Vict. de ratione m. II 1 Marius Victorinus p. 2471 P. (30 G.) Mallius Theodorus p. 531 G. Diomedes 424 P. Pompeius p. 51 L. 'trahit ... voluptas' Donatus in Ter. Phorm. I 2,36 schol. Persii V 53 66 Quintilianus VIII 6,21 schol. Hor. carm. III 6,43 67 schol. Hor. carm. III 6,41 Servius ecl. I 84 68 'quis ... amori' Claudius Sacerdos I 74 69 Iulius Rufinianus p. 233 Ruhnk. schol. Hor. carm. III 3,18 'a Corydon Corydon' Quintilianus IX 3,28 71 schol. Hor. carm. I 19,12 'quorum i. u.' Arusianus p. 238 L. 73 Claudius Sacerdos I 135

VARIA LECTIO.

61 QVASE (E *cras.*) *P* QVAE *R* qua.[af] *a* 62 COLANT *Rat* 63 CAPELLAS *R* 64 CVTISVB *R*, *scriptum fuit* cutisum. LA[s]CIVA *P* 66 SVSPENSA *P* 67 CRESCENTES *P2γb* de .. cedenſ *c* 69 O *R*, *Iulii Rufiniani exempl.* choridon *bis c* cepit] P *corr. ex* D *P* 70 F[R]ONDOSA *P* VLMO, *om.* EST *P* 71 ALIQVIT *R* SALTIM *P2Rγab* 73 FASTIDIAT (A *post. cras.*) *P* FASTIDAT *Ra* ALEXIM[s] (M *cras.*) *P* alexiſ *γbc*, *Claudius Sacerdos*

III

MENALCAS. DAMOETAS. PALAEMON.

a *M.* Dic mihi, Damoeta, cuium pecus? an Meliboei?
D. Non, verum Aegonis; nuper mihi tradidit Aegon.
b *M.* Infelix o semper ovis pecus! ipse Neaeram
dum fovet ac ne me sibi praeferat illa veretur,
hic alienus ovis custos bis mulget in hora;
et sucus pecori et lac subducitur agnis.
D. Parcius ista viris tamen obicienda memento.
novimus et qui te transversa tuentibus hirquis,
et quo — sed faciles nymphae risere — sacello.
M. Tum, credo, cum me arbustum videre Miconis
atque mala vitis incidere falce novellas.
D. Aut hic ad veteres fagos cum Daphnidis arcum
fregisti et calamos: quae tu, perverse Menalca,
et cum vidisti puero donata, dolebas,

TESTIMONIA.

ECL. III. 1 Priscianus 1095 P. Boethius in librum de interpretatione ed. sec. 1 p. 291 ed. Basil. 'dic . . . pecus' Charisius 86 Nonius 280, 13 Pompeius p. 258 L. Donatus in Ter. Andr. IV 1, 44 hecyr. III 2,21 Phorm. II 3, 32 'cuium p.' Cledonius 1907 P. 1 sq. Terentianus Maurus 2133. 5 Marius Victorinus 2467 P. (24 G.) Marius Plotius p. 253 G. 'hic . . . custos' Servius Aen. IV 370 6 Charisius 23 Claudius Sacerdos 84 p. 26 Endl. Donatus in Ter. eun. II 3,26 Probi inst. I 18,12 Nonius 399,21 'et lac . . . agnis' idem 331,25 8 Iulius Rufinianus p. 200 Ruhnk. 'novimus et qui te' Donatus in Ter. eun. III 2, 26 'transversa t. h.' Probi inst. I 9, 12. 8 sq. Quintilianus IX 3,59 Donatus in Ter. hec. V 26 Macrobius IV 6,21 9 schol. Hor. carm. II 8,14 10 sq. Charisius 253 P. 11 schol. Lucani VII 160 12 'aut . . . fagos' Charisius 240 'cum D. a.' Probi inst. I 4, 20 14 'quae tu puero donata d.' Arusianus 222 L.

VARIA LECTIO.

ECL. III. 2 EGONIS *R* 3 VIS *P* ouef *at* ˢ 4 ILLE *R* 5 ouef *c* MVLGIT *P*, *Mentel.* 6 LACT *P* 7 'parcius: *melius hic distinguitur, licet possit dici etiam* parcius ista' *Servius* 8 hirquis *Oblongus Pierii* HIRCVIS *P* HIRCIS *Ryabc* 'hircis . . . *alii hoc improbant et legunt* hirquis. *hirqui autem sunt oculorum anguli*' *e. q. s. Servius, et similia Philargyrus.* fed *γbc* 10 tunc *c*, *Charisii ed. pr.* arbusta *Charisii ed. pr.* ta *cod.* MYCONIS *Rb*, *Charisii cod.* 11 uitef *γb* 12 Daphnidos *testatur Probus inst.* arcū (u *in ras.*) *γ* 14 quae tu puero *Arusianus*

et si non aliqua nocuisses, mortuus esses.
M. Quid domini faciant, audent cum talia fures?
non ego te vidi Damonis, pessime, caprum
excipere insidiis, multum latrante Lycisca?
et cum clamarem 'quo nunc se proripit ille?
Tityre, coge pecus!' tu post carecta latebas.
D. An mihi cantando victus non redderet ille,
quem mea carminibus meruisset fistula caprum?
si nescis, meus ille caper fuit; et mihi Damon
ipse fatebatur; set reddere posse negabat.
M. Cantando tu illum? aut umquam tibi fistula cera
iuncta fuit? non tu in triviis, indocte, solebas
stridenti miserum stipula disperdere carmen?
D. Vis ergo inter nos quid possit uterque vicissim
experiamur? ego hanc vitulam (ne forte recuses,
bis venit ad mulctram, binos alit ubere fetus)
depono: tu dic, mecum quo pignore certes.
M. De grege non ausim quicquam deponere tecum:
est mihi namque domi pater, est iniusta noverca;

TESTIMONIA.

16 Nonius 310,18 17 Iulius Rufinianus p. 212 R. 'non ego . . . insidiis' Nonius 293,27 Quintilianus IX 2,13 17 sq. anecd. Paris. Ecksteinii 22. 20 'Tityre c. p.' schol. Hor. carm. II 3,25 Servius Aen. VII 43 21 Quintilianus IX 2,13 Iulius Rufinianus 202 R. 21 sq. Charisius 203 anecd. Paris. Ecksteinii 22. 22 Terentianus Maurus 1242

23 Marius Plotius p. 253 G. 'si . . . fuit' Priscianus 1120 P. 25 'cantando tu i.' Quintilianus XI 3, 176 Donatus in Ter. eun. IV 7, 27 hec. III 5,50 Servius Aen. I 713 II 657 IV 413 XI 383 'cantando . . . fuit' Iulius Rufinianus 205. 272 R. Priscianus p. 811 P. Pompeius p. 275 L.

27 Appuleius florid. I 3 Donatus in Ter. eun. I 1, 23 Servius ecl. I 2 'stipula d. c.' schol. Veron. 71,1 K. 29 cf. schol. Veron. 71,22 K.

30 schol. Veron. 71,5 K. 31 'quo p. c.' schol. Veron. 71,8 K. 32 Nonius 279,7 Probi ars min. 849 p. 428 Endl. Marius Plotius p. 251 G. gramm. Vat. in A. Mai auct. class. V p. 321 33 schol. Lucani VII 662 'est mihi n. d.' Probi inst. I 6,1

VARIA LECTIO.

16 quid γ facient γ2 TAL(I)A *P* 17 dammonif *b* 18 INSIDI(I)S *P* LYCISCA *R* 19 CLAMERE *P* 24 SED *Rybc* 25 laud *c* 26 VINCTA *Rybc*, *Prisciani* φ TRIVIIS *P* 27 — 39 *V* *fol.* 224 *a* 27 STIPVLAMISERVM *V* 28 *nomen om. V*, *item* 32. 44. QVIDSITPOSSIT *V*

29 'ego hanc vitulam: *subdistingue*' *Servius* 31 certaf *c* 33 MII *V* INIVSTA *R* infesta *Schraderus*

bisque die numerant ambo pecus, alter et haedos.
verum, id quod multo tute ipse fatebere maius.
insanire libet quoniam tibi pocula ponam
fagina, caelatum divini opus Alcimedontis:
lenta quibus torno facili super addita vitis
diffusos edera vestit pallente corymbos.
in medio duo signa, Conon et — quis fuit alter,
descripsit radio totum qui gentibus orbem,
tempora quae messor, quae curvos arator haberet?
necdum illis labra admovi, set condita servo.
D. Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit,
et molli circum est ansas amplexus acantho,
Orpheaque in medio posuit silvasque sequentis;
necdum illis labra admovi, set condita servo:
si ad vitulam spectas, nihil est quod pocula laudes.
M. Numquam hodie effugies; veniam quocumque vocaris.

TESTIMONIA.

34 'bis . . . pecus' schol. Veron. 71,14 K. 35 Donatus in Ter. Phorm. II 1,66 Priscianus 1114 P. 37 'Alcimedontis' schol. Veron. 71,18 K. 'divini o. A.' Servius Aen. V 47. 359 X 85. 499 38 Servius Aen. II 392 VI 137 'torno facil-' schol. Veron. 71,25 K. 39 'corymbi' schol. Veron. 71, 26 K. 40 'duō s.' schol Veron. 72, 5 K. 'et . . . alter' schol. Veron. 72, 1 K. 42 Probus 9, 1 44 et 47, om. 45 sq. Servius Aen. IV 377 44 cf. schol. Veron. 72, 7 K. 'et. . .duo' Marius Plotius p. 262 G. 46 cf. schol. Veron. 72, 12 K. 49 Macrobius VI 1, 38 'numquam h. e.' Probus 89, 28 Servius Aen. II 670

VARIA LECTIO.

34 HEDOS *Vc* 35 IPSE *sup. R* 38 FACTI (T *corr. in* L *ut vid.*) *P* FACILIS *Vb1c1* FRAGILIS *Ra1* 'facilis: *Donatus sic legit. Legitur tamen et* torno facili' *Servius: cf. ad Aen.* II 392 39 difufof (i ii) *γ* EDERA *V* hedera *c* HAEDERA *Rb* hedera *γ* '*legitur et* haedera *ab haerendo arboribus, set sine aspiratione dici debet*' *Philargyrus: cf. Paulus Festi brev. p.* 100 *M* PALLANTE *Vc* 40—52 *V fol.* 224 *b.* 40 lm *b1* 41 DESCRIBSIT (VM) *PV* TOTO *V* 42 QVE (A) *bis P* CVRVOS (O *corr. in* V) *P* CVRVVS *RVγbc* HABERet *V* 43 ADMOBI (B *corr. ex* D) *P* ADMOVIS *R* fed *γbc* 44 dua *γ* PVCVLA (O) *V* 46 SEQVENTES *Pb* 47 SED *Rbc* 48 fpectef *b* LAVdes *V* 49 quoque (cū) *c* VOCaris *V*

audiat haec tantum — vel qui venit ecce Palaemon.
efficiam, posthac ne quemquam voce lacessas.
D. Quin age, siquid habes; in me mora non erit ulla,
nec quemquam fugio: tantum, vicine Palaemon,
sensibus haec imis (res est non parva) reponas.
ε *P.* Dicite, quandoquidem in molli consedimus herba.
et nunc omnis ager, nunc omnis parturit arbos;
nunc frondent silvae, nunc formonsissimus annus.
incipe, Damoeta; tu deinde sequere, Menalca.
alternis dicetis: amant alterna camenae.

α *D.* Ab Iove principium musae: Iovis omnia plena;
ille colit terras; illi mea carmina curae.

α′ *M.* Et me Phoebus amat; Phoebo sua semper apud me
munera sunt, lauri et suave rubens hyacinthus.

β *D.* Malo me Galatea petit, lasciva puella,
et fugit ad salices, et se cupit ante videri.

TESTIMONIA.

50 cf. schol. Veron. 72, 15 K. Suetonius de gramm. 23 50 Priscianus 1174 52 Marius Plotius p. 254 G. 'quin . . . mora' Marius Plotius p. 262 G. 57 schol. Hor. epod. II 29 · 59 Priscianus 1006, 1132 'amant a. c.' Servius ecl. VII 19 60 Macrobius s. Sc. I 17,14 Atilius Fortunatianus p. 349, 362 G. 'ab Iove p. m.' Servius Aen. IX 624 'Iovis o. p.' Arusianus p. 251 L. 60 sq. Probus 6,28 K. Augustinus de consensu evang. I 31. 35 61 Nonius 250, 15 'ille c. t.' Servius ad Aen. I 16 ge. I 123 62 Marius Plotius p. 255 G. 'et . . . sua' Marius Plotius p. 262 G. 62 sq. Priscianus 1089 'et . . . lauri' Servius ecl. VII 5 'Phoebo . . . hyacinthus' Servius Aen. V 54 63 'munera s. l.' Charisius 110 64 Probi inst. I 17,3 64 sq. Gellius IX 9 65 schol. Hor. carm. I 9,21

VARIA LECTIO.

50 *Post* qui *interp. P* 'vel qui: *quasi requirentis est, cum subito Palaemon adveniat. Alii distinguunt:* vel qui venit' *Servius* PALAEMO *V* PALEMON *Rc* 51 EF*ficium posthac V* nec quẽq *γ* 52 QVIT *PR* HabeS *V* IM (N *superscr.*) *P* 53 Ne^c *c* PALEMON *Rc* 55 PAL *R* 57 formoſiſſimuſ (r *superscr.*) *bc* formoſiſſimuſ *γ* 58 ſequere . . menalca *γ* 59 DAM *P* AMANS (T *superscr.*) *P* camaene *γ* 60 D *om. P* IOQVE (Q *eras.*) *P* principio *c1* '*vel* musae meae ab Iove est principium. *vel* o musae, sumamus ab Iove principium' *Servius* 61 illi] ille *γ1* 62 FOEBVS *P* apud *γbc* 63 lau.ri *γ* hhiacintuſ (h *pr. eras.*, i *pr. corr. in* y) *γ*

β′ *M.* At mihi sese offert ultro meus ignis Amyntas,
notior ut iam sit canibus non Delia nostris.
γ *D.* Parta meae Veneri sunt munera: namque notavi
ipse locum, aëriae quo congessere palumbes.
γ′ *M.* Quod potui, puero silvestri ex arbore lecta
aurea mala decem misi; cras altera mittam.
δ *D.* O quotiens et quae nobis Galatea locuta est!
partem aliquam, venti, divom referatis ad auris!
δ′ *M.* Quid prodest, quod me ipse animo non spernis, Amynta,
si, dum tu sectaris apros, ego retia servo?
ε *D.* Phyllida mitte mihi: meus est natalis, Iolla;
cum faciam vitula pro frugibus, ipse venito.
ε′ *M.* Phyllida amo ante alias: nam me discedere flevit,
et longum 'formonse, vale vale', inquit, 'Iolla.'
ζ *D.* Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres,

TESTIMONIA.

66 Donatus in Ter. eun. I 2, 5 Phorm. I 2, 57 68 'parta . . . munera' schol. Hor. carm. I 27,14 68 sq. 'namque . . . palumbes' Priscianus p. 826 P. 'notavi . . . palumbes' Arusianus p. 220 L. 69 'aeriae . . . palumbes' Quintilianus I 6,2 Charisius 82 incertus de orthogr. 2796 P. 'aereae palumbes' incertus de gen. nom. 92 Haupt. 71 cf. Propertius III (II) 34,69 'aurea . . . misi' Isidorus orig. I 36,22 75 'ego r. s.' Charisius 45 76 Servius Aen. IX 641 'meus est n. I.' Donatus in Ter. Phorm. I 1,14 77 Nonius 313,27 schol. Iuvenal. IX 117 Priscianus p. 821. 1028. 1114. 1141 P. Alcuini gramm. 2110. 2135 P. incertus de verbo 27 p. 159 Endl. 'quod ait Vergilius: cum . . . venito, ut vitulam dixerit pro vitulatione . . . meminerimus tamen sic legendum per ablativum: cum faciam vitula pro frugibus.' Macrobius III 2,15 cf. Servius ecl. V 75 79 Charisius 183 Iulius Rufinianus 233 R. Beda 2376 P. Marius Plotius p. 254 G. 'et l. f.' Marius Plotius p. 266 G. 'et . . . vale vale' Marius Plotius p. 262 G. 'vale . . . Iolla' Pompeius p. 51 L. Servius Aen. IV 409 80 Nonius 349,11. 409,15 80 sq. Iulius Rufinianus 242 R. Priscianus 1100

VARIA LECTIO.

66 AD *PRc* 69 aereae χ, *anon. de orth.*: *om. Arusianus* conceffere *b*1 *anon. de orthogr.* 70 Quo[d] (d *in ras.*) *b* TECTA *P*1*b*1 71 DECIM *R* 72 — IV 52 *deficit P* 72 locutuſ eſt *c* (*fuit* locutaſt) 73 DIVVM *Rybc* aureſ γ1*c* 74 me *om. R* amyntaſ γ 77 uitula *'antiqua aliquot exempl.' Pierii*, *Prisciani* 1028 *Bong.*, *Alcuinus Putschii*, *anon. de verbo*: *testantur Servius et Macrobius* VITVLAM *Ryabc*ψ *Nonii et Prisc.* ω uitulum *schol. Iuven.* ipsa *Alcuinus* 78 Phyllidam *b* 79 formoſe γ*bc* 80 matriſ γ

arboribus venti, nobis Amaryllidis irae.

ζ *M.* Dulce satis umor, depulsis arbutus haedis,
lenta salix feto pecori, mihi solus Amyntas.

η *D.* Polio amat nostram, quamvis est rustica, musam:
Pierides, vitulam lectori pascite vestro.

η *M.* Polio et ipse facit nova carmina: pascite taurum,
iam cornu petat et pedibus qui spargat harenam.

θ *D.* Qui te, Polio, amat, veniat quo te quoque gaudet;
mella fluant illi, ferat et rubus asper amomum.

θ *M.* Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Maevi,
atque idem iungat volpes et mulgeat hircos.

ι *D.* Qui legitis flores et humi nascentia fraga,
frigidus, o pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.

ι *M.* Parcite, oves, nimium procedere: non bene ripae

TESTIMONIA.

82 Iulius Rufinianus 263 R. schol. Hor. carm. I 17,5 82 sq. Iulius Rufinianus 242 R. Priscianus 1100 'dulce s. u.' Servius ecl. V 46 83 Marius Plotius p. 254 G 'lenta . . . . pecori' Augustinus de re gramm. 1990 P. 'lenta . . . mihi' Marius Plotius p. 262 G. 86 Donatus in Ter. Andr. prol. 3 adelph. IV 7,4 'Polio . . . carmina' schol. Hor. carm. II 1, 15 Servius Aen. II 228 III 181. 240 IX 641 ge. I 43 IV 357 ecl. V 71 schol. Lucani V 451 87 Nonius 366, 25 Servius Aen. III 21 'iam c. p.' Servius Aen. II 202 88 Priscianus 1180 P. 'veniat . . . gaudet' Servius Aen. II 239 89 incertus de nom. 12 p. 130 Endl. 'quamvis Vergilius mella dixerit' Charisius 22 'mella f. i.' Pompeius p. 185 L. 'ferat . . . amomum' Servius ge. I 266 90 cf. Hieronymi chron. de Bavio (Suetonii fragm. p. 295,33 Roth.) Pompeius p. 479 L. schol. Hor. epod. X 1 90 sq. Isidorus orig. I 36,30 Donati ars III 6, 2 Diomedes 459 P. 91 Pompeius p. 480 L. Servius Aen. II 547 92 'qui legitis f.' Isidorus orig. X 154 'et humi n. f.' schol. Iuvenal. XIII 57 Arusianus p. 234 L. 93 Servius ge. I 336 94 sq. 'parcite . . . creditur' Asper 115, 24 K. 'non . . . creditur' Cledonius 1923 P. schol. Hor. serm. II 4, 21

VARIA LECTIO.

82 humor *c* depulsus *c1* hedis *γ* edis *c* 83 foeto *γc* amintas *c* 84 POLLIO *Rγb: item* 86 *et* 88 Po.llio *c* EST *Rγb in ras.ψ* sit *emχ. Servii exempl.* 85 lectori *Servius quoque, sed merito displicebat Heynio. Ineptam allegoriam excogitavit Ameisius spicileg. explic. Verg. 8. Non offenderemus, si* cultori *legeretur.* 86 Pollio *c, item* 88. *'alii legunt* Pollio, *ut prima producatur, alii* Polio' *Servius: cf. Lachmannus Lucr. p.* 33 pa.cite *c1* 87 = *Aen.* IX 629 CORNVM *R* arenam *c* 89 fera.t *c* robus *Leid., codd. optimi apud Serv. ge. I* 266 *teste Burmanno* 90 MEVI *Rγ* 91 ADQVE *R* .idem *c* VVLPES *Rγb* MVLCEAT *R, Pompeius* hyrcos *γ2c*

creditur; ipse aries etiam nunc vellera siccat.

κ *D.* Tityre, pascentes a flumine reice capellas:
ipse, ubi tempus erit, omnis in fonte lavabo.

κ *M.* Cogite oves, pueri; si lac praeceperit aestus,
ut nuper, frustra pressabimus ubera palmis.

λ *D.* Heu heu, quam pingui macer est mihi taurus in ervo!
idem amor exitium est pecori pecorisque magistro.

λ *M.* His certe neque amor causa est: vix ossibus haerent.
nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

μ *D.* Dic, quibus in terris — et eris mihi magnus Apollo —
tris pateat Caeli spatium non amplius ulnas.

μ *M.* Dic, quibus in terris inscripti nomina regum
nascantur flores; et Phyllida solus habeto.

TESTIMONIA.

95 Maximi Vict. de final. 6 gloss. 'ipse . . . siccat' Probi inst. I 4,14 'vellera s.' Probi ars min. 543 gramm. Vatic. in A. Mai auct. class. V 250 96 Priscianus 545 Beda 2372 P. 97 'omnes . . . lavabo' Consentii ars 2051 P. 98 sq. Nonius 265,5 100 Servius Aen. II 69 'heu . . . est' Probi inst. I 13, 2 101 'pecorisque m.' Charisius 23 102 'hice *pro* hi. *vetuste Virgilius:* his certe . . . haerent; *quia* hisce *debebat dicere.*' Donatus in Ter. eun. II 2, 38 'vix o. h.' Quintilianus VIII 6, 73 103 Priscianus 1169 schol. Persii II 31 Marius Victorinus 2478 (46 G.) de quant. 12 p. 504 Endl. thes. nov.latin. in A. Mai auct. class. VIII 205 Servius Aen. VI 104. 104 Augustinus contra acad. III 3,9 Diomedes p. 411 P. 104 sq. Quintilianus VIII 6,52 104—107 'dic . . . flores' Servius Aen. X 74 105 Arusianus p. 253 L. Claudius Sacerdos 157 p. 39 Endl. schol. Lucani III 664 106 sq. 'inscripti . . . flores' Arusianus p. 237 L. Probus de nom. 52 p. 222 Endl.

VARIA LECTIO.

95 ficca.t *γ* 96 PASCENTES *Ryac*, *Prisciani exempl.* pafcentif *b* 97 omnef *c* FRONTE *R* 98 ouif *b* AESTAS *R* 99 fruuftra *a*1 100 heheu *c* eheu *bm*, *Probi inst. Servius Aen.* II 69 heu *semel γ* eruo (er *in ras.*) *b* ARVO *R* 101 EXITIVM EST PECORI *Ra* exitiū ·e· pecori ęft (eft *eras.*) *γ* exitium pecori est *bm* exitium pecori *cχ*, *prob. ed. Lipsiensis* magift. ro ē *c* 102 his certe — neque amor causa est — vix ossibus haerent *nominativum* his *interpretans legit Donatus ad Ter.* 103 NES *R* (CIO *supra*) oculis *Servius Aen.* VI 104 *Marius Victorinus Putschii, sed* oculuf *cod. Paris.* facinat (t *supra*) *b* 104 et — magnuf *in ras. c* 105 Caeli: *cf. Servius et Philargyrus cum Lachmanno Lucr.* 328 caeli *alii, velut ed. Lipsiensis* caelo *c*1 VLLAS *R* ulnaf (f *corr. ex* m) *γ* 107 nafcuntur *b*1*χ*, *Probus de nom.* Phyllida] Y *in ras. R* phylida *γ* phillida *c* (h)abeto *b*

e *P.* Non nostrum inter vos tantas componere lites.
et vitula tu dignus et hic. et quisquis amores
hau temnet dulcis, haut experietur amaros.
claudite iam rivos, pueri: sat prata biberunt.

IV

Sicelides musae, paulo maiora canamus!
non omnis arbusta iuvant humilesque myricae;
si canimus silvas, silvae sint consule dignae.

Aa Ultima Cumaei venit iam carminis aetas;
magnus ab integro saeclorum nascitur ordo.
a iam redit et virgo, redeunt Saturnia regna;
iam nova progenies caelo demittitur alto.

TESTIMONIA.

108 Nonius 255, 4 Servius Aen. I 374 109 'et vitula . . . hic' Arusianus p. 222 L. 111 'sat p. b.' Nonius 453, 12

ECL. IV. cf. Hieronymi chron. de C. Asinio Gallo (Suetonii fr. p. 290,28 Roth.) 1 Probus 7,16 K. Servius ecl. III 1 Eusebius Constantini or. ad sanctum coetum 20 4 Augustinus de civ. dei X 27 Isidorus orig. VIII 8,5 4—7 Eusebius l. l. 5 schol. Hor. carm. saec. 59 gloss. Barth. adv. XXXVII 5 'magnus a. i. s.' Arusianus p. 214 L.

VARIA LECTIO.

108 'non: *hic distinguendum est . . . . male quidam totum iungunt' Servius* conponere *γ* 109 . . . uitula (u *e corr.*) *c* 110 hau temnet *proposui in Fleckeiseni ann. phil.* LXXV 72 AVTMETVET *Ryabcmψ, Servius* (*sic Aen.* X 737 metuenda *Menag. uterq. pro* temnenda) dulcef *γc* haut] AVT *Ryabcmψ, Servius* amaroſ (a *post. corr. ex* o) *γ* haud metuet, dulcis aut experietur amaros *Wagnerus. Parum feliciter* aut metuet . . . aut experietur *tueri conatus est Naegelsbachius stilisticae Latinae ed.* II p. 451, *turpiter Amcisius spicileg. explic. Verg.* 8

111 iā. *γ* SAT (a) (*corr. m. recentiss.*) *R*

ECL. IV. *Stropharum compositionem hanc proposuit Gebauer de poetarum Graec. bucolicorum, inprimis Theocriti carminibus in eclogis a Verg. adumbratis part.* I (*Lipsiae* 1856) *p.* 61: 3 | 4. 3. 4. 3 | 8. 11. 9 | 7. 7 | 4 *Cf. Fleckeiseni ann.* LXXV 66 SAECVLI NOVI INTERPRAETATIO *Ryabc* 1 POE *R* POET *γ* Sicilideſ *c* 2 OMNES *R* miricę *c* 3 CANIBVS (B *eras. vel in ras.*) *R* 4 CVMEI *R* cymaei *γ* cymei (n) *be* ae. taſ *c* 5 feculorum *c*1 NACITVR *R* 6 faturia *γ* 7 DIMITTITVR *R*

b tu modo nascenti puero, quo ferrea primum
desinet ac toto surget gens aurea mundo,
casta fave Lucina: tuus iam regnat Apollo.
a Teque adeo decus hoc aevi, te consule inibit,
Polio, et incipient magni procedere menses;
a te duce, siqua manent sceleris vestigia nostri,
inrita perpetua solvent formidine terras.
b ille deum vitam accipiet, divisque videbit
permixtos heroas, et ipse videbitur illis,
pacatumque reget patriis virtutibus orbem.

B c At tibi prima, puer, nullo munuscula cultu
errantis hederas passim cum baccare tellus
mixtaque ridenti colocasia fundet acantho.
c ipsae lacte domum referent distenta capellae
ubera, nec magnos metuent armenta leones.
ipsa tibi blandos fundent cunabula flores.
d occidet et serpens, et fallax herba veneni
d occidet; Assyrium volgo nascetur amomum.

C e At simul heroum laudes et facta parentis
iam legere et quae sit poteris cognoscere virtus:

TESTIMONIA.

8 'tu m. n. p.' Probi inst. I 9,11 8—10 'tu . . . Lucina' Eusebius l. l. 10 'casta f. L.' Isidorus orig. III 70,2 cf. Donatus in Ter. Andr. III 1,15 12 'et incipient m. p. m.' Pseudoasconius in Cic. Verr. I 31 Servius ge. I 32 13—37 Eusebius l. l. 13 sq. Augustinus epist. 104. 137. 258 de civ. dei X 27 20 schol. Hor. carm. II 6,14 Macrobius VI 6,18 Servius ecl. VII 55 21 sq. Lactantius inst. VII 24 (cf. v. 38) 21 'ipsae l. d.' Servius ge. I 127 'ipsae . . . ubera' schol. Lucani IV 314 schol. Hor. epod. XVI 50. 23 Nonius 312,30 26 sq. 'at . . . legere' Nonius 331,32

VARIA LECTIO.

9. Definit *b*1 furgit *b* 11 cui (di) *γ* 12 POLLIO *Rγabc* 13 qua (ua *in ras.*) *b* 14 Irrita *c* FORMINE (*m. recentiss. corr.*) *R* 16 hāeroaf *γ* ^heroaf *b* 17 Paccatum *c* PATRIS *R* 18 AC *R* NVLLA PATER PRIMO *R* 19 Errantef *c* herrantif *γ* ederaf *c* bacchare *γbc* 20 FVNDET *Rγ2abc, schol. Hor., Macrobii Med.* 2 fundit *γ*1, *Macrobii ω* fundat *Macr. Par.* acanto *c* 21 ipfe *γ* referant *γ*1, *schol. Lucani* 22 metuant *χ* 23 fuudunt *c*1 24 occidet ferpenf *b*1 uenini *b*1 25 affirium *γ*1*bc* uulgo *γb2c* 26 at *γb Non us* AC *Rc*2 ad *c*1 parentif *γ*1*bc, Servii exempl., Nonius* PARENTVM *Rγ*2

f molli paulatim flavescet campus arista,
incultisque rubens pendebit sentibus uva,
et durae quercus sudabunt roscida mella.
f pauca tamen suberunt priscae vestigia fraudis,
quae temptare Thetim ratibus, quae cingere muris
oppida, quae iubeant telluri infindere sulcos.
f alter erit tum Tiphys, et altera quae vehat Argo
delectos heroas; erunt etiam altera bella,
atque iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.
D g Hinc, ubi iam firmata virum te fecerit aetas,
cedet et ipse mari vector, nec nautica pinus
mutabit merces: omnis feret omnia tellus.
g non rastros patietur humus, non vinea falcem;
robustus quoque iam tauris iuga solvet arator;
nec varios discet mentiri lana colores,
g ipse sed in pratis aries iam suave rubenti

TESTIMONIA.

28—30 Lactantius inst. VII 21 (cf. v. 38) cf. Symmachi laudes in Gratianum Augustum 9 p. 35 Mai 30 schol. Hor. carm. II 19,12 31—33 schol. Hor. carm. III 24,40 34 schol. Lucani II 715 34 sq. 'alter . . . heroas' Servius Aen. VI 89 37 'ubi . . . aetas' Servius Aen. I 283 38 sq. 'cedet . . . merces' schol. Hor. serm. I 1,28 38—41. 28—30. 42—45. 21 sq. Lactantius inst. VII 24. 38—42 (om. 41) Eusebius l. l. 39 Marius Plotius p. 251 G. 'mutabit . . . feret' Marius Plotius 262 G. 'omnis . . . tellus' Servius Aen. I 181 42 'discet m. l. c.' Isidorus orig. XVII 9,98 43 sq. Macrobius III 7,1 'ipse . . . murice' Nonius 549, 14

VARIA LECTIO.

28 tunc etiam molli flavescet *Lactantius* FLAVESCIT *Rγtb1* 30 edurae *Vossius* quercu fudabunt *γ* 31 VESTIA (*corr. m. rec.*) *R* FRVSDIS *R* fraudif *ct* 32 temptar & & im *γ* thetim *ψ* thiti *b1* THETIN *R*, *schol. Hor.* cinge^re *b* 33 iubeant *sup. c* telluri infundere fulcof *γbcχ Eusebius: cf. Aen.* V 142 TELLVREM INFINDERE SVLCO *R* telluris findere fulco *Acronis Guelph.* tellurim infundere fulcos *eiusdem Mediolana et Fabriciana* tellurem infundere fulcis *Oblong. Pierii* 34 thyphif *γ* tifyf b tiphif *c* erit Tiphys, tunc altera *schol. Lucani* ueat *c* 35 Dilectof *b1* baeroaf *c* 36 ADQVE *R* mitte..tur *b* achiltif *b1* 38 Caedet *b* 39 OMNIA (*corr. m. ead.*) *R* 41 robuftif *b2* 43 artef *γt*

murice, iam croceo mutabit vellera luto;
sponte sua sandyx pascentis vestiet agnos.
E 'Talia saecla' suis dixerunt 'currite' fusis
concordes stabili fatorum numine parcae.
Fh Adgredere o magnos (aderit iam tempus) honores,
cara deum suboles, magnum Iovis incrementum!
i aspice convexo nutantem pondere mundum,
terrasque tractusque maris caelumque profundum,
aspice, venturo laetentur ut omnia saeclo!
h o mihi tum longae maneat pars ultima vitae,
spiritus et quantum sat erit tua dicere facta:
i non me carminibus vincat nec Thracius Orpheus,
nec Linus, huic mater quamvis atque huic pater adsit,
Orphei Caliopea, Lino formonsus Apollo.

TESTIMONIA.

44 'iam . . . luto' Nonius 549,19 'croceo m. v. l.' Isidorus orig. XIX 28,8 Servius Aen. VII 26 45 Plinius n. h. XXXV 6,23 Eusebius l. l. 46 cf. Symmachus l. l. ad 28 Macrobius VI 1, 41 Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 513 'talia . . . dixerunt' Marius Plotius p. 262 G. 48—56 Eusebius l. l. 49 Festus 309 M. (suboles) Marius Plotius p. 253 G. 51 'caelumque p.' Servius Aen. II 758 ge. II 288 53 sq. schol. Hor. carm. IV 2, 45 54 cf. Priscianus p. 1018 P (vid. ecl. VIII 17) 55 Marius Victorinus p. 89 G. cf. Marius Plotius p. 252 G. 57 Macrobius V 17, 19 Priscianus p. 732. 736 P. 'Orphei C. L.' Phocae ars III 4

VARIA LECTIO.

44 mutabit *tuetur Claudianus laud. Serenae* 71 mutauit *Isidori libri* fucabit *Io. Schraderus* 45 saulix *c* pafceutef *c* nascentes *Bentleius bibl. Angl.* I 186 uestiat *Plinii φ* 46 *in ras. b* fecla *γ* dyxer̃ *γ* currere *Medic. Pierii: videtur eandem lectionem Servius quoque respicere* 48 MAGNVS *R* IAM *m. rec. sup. R* 49 fuholef *γb* 50 mundom *γ* 51 = *ge.* IV 222. 52 LAETENTVR *Pγbc, Eusebius* LAETANTVR *R* OMNISA *P* 53 TVM *PRγabc* tam *χ, schol. Hor.* longe *bc* LONGE *Pγ, schol. Hor., Eusebius, Servii exempl.: quod placuit Spohnio* PARVLTIAMA *P* 54 sat erit] possim *Acronis Guelph.* dice^re *b* 55 uincat *Marii Victorini Paris.* VINCAT *P* VINCET *Rabcψ* uinc& *χ* TRACIVS *P1γ* trachiuf *bc* 56 ADQ· *P* hui.c *b* FVIT *R* 57 ORPHEI *Pγ1b1, Phocas* ORPHI *R, γ2b2c Macrobius et Priscianus* caliopea *Prisciani φ* CALIOPEA *P* CALLIOPEA *Rγb* calliophea *c* LIENO *R* FORMONSVS *P* formofuf *γbc*

k Pan etiam, Arcadia mecum si iudice certet,
k Pan etiam Arcadia dicat se iudice victum.
l incipe, parve puer, risu cognoscere matrem:
matri longa decem tulerunt fastidia menses.
l incipe, parve puer: cui non risere parentes,
nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubileist.

TESTIMONIA.

58 Donatus in Ter. hecyr. II 2, 13   58 sq. Macrobius V 14, 6 Iulius Rufinianus p. 236 R.   58—63 Eusebius l. l.   60 Nonius 276, 4 Servius Aen. VI 863   61 Donatus in Ter. eun. prol. 20 Probi inst. I 17,1 'decem . . . menses' schol. Statii Theb. I 576 III 302   62 Quintilianus IX 3, 8 'est figura et in numero: vel cum singulari pluralis subiungitur . . . vel ex diverso: qui non risere . . . cubili est. Ex illis enim, qui non risere, hic quem non dignata.'   63 Donatus ad Ter. Phorm. I 1, 15 Servius Aen. I 79

VARIA LECTIO.

58 *in mg. add. c* Pan etiam *legit Probus quoque.* Pan deus *mχ, Do-*
AMECVM
natus ARCADIEDIGACAT *(corr. fort. m. ead.) P* Pan &iã arcadia mecũ ſi indice cert& Pan &iã *(sequentia in mg.)* arcadia dicat ſe iudice uictũ: *in quibus* mecũ — cert& *verba in ras. γ*   59 arcadia dicat *γb* archa-
\ E
dia dicat *c* ARCADIAEDICAT *R* ARCADIEDICACAT *(corr. fort. m. ead.)*
\
P Arcadia dicet *Macrobii exempl.* VICTAM *(corr. fort. m. ead.) P*
EM· S
60 MATER *(corr fort. m. ead.) P*   61 MATRI *P* matriſ *γ*1   DECIM *Rc*
NT
tulerint *b*2*χ* tuler̃ *c*1 tulerant *c*2 TVLERVM *P: fortasse a m. pr.* TVLERINT *fuit.* 'tulerunt; *alii* abstulerint *legunt' Servius*   62 parve] P *corr. ex* R *P*   quoi *Pierii χ*   qui non risere parenti, Nec deus hunc *Quintilianus* cui . . . parentes, nec d. h. *Servius* qui non risere parenti, Nec deus hos *Schraderus* qui . . . parentes, *ut* parentes *accusativus sit, Scaliger.* qui non risere, parentes Nec deus h. *Nauckius spicileg. philol.* 6   63 CVBILEEST *(an* cubileist ?) *Pγ*1 CVBILEST *R* cubili eſt *γ*2*ac* cubil. ẽ *b*

V

MENALCAS. MOPSUS.

a *ME.* Cur non, Mopse, boni quoniam convenimus ambo,
tu calamos inflare levis, ego dicere versus,
hic corylis mixtas inter consedimus ulmos?
a *MO.* Tu maior; tibi me est aecum parere, Menalca,
sive sub incertas zephyris motantibus umbras,
sive antro potius succedimus. aspice, ut antrum
silvestris raris sparsit labrusca racemis.
b *ME.* Montibus in nostris solus tibi certat Amyntas.
b *MO.* Quid, si idem certet Phoebum superare canendo?
c *ME.* Incipe, Mopse, prior, siquos aut Phyllidis ignes
aut Alconis habes laudes aut iurgia Codri.
incipe; pascentis servabit Tityrus haedos.
c *MO.* Immo haec, in viridi nuper quae cortice fagi
carmina descripsi et modulans alterna notavi,

TESTIMONIA.

ECL. V. 1 sq. Priscianus 1097. 1137. 1190 P. 2 Marius Plotius p. 251 G. 'tu c. i. leves' Iulius Rufinianus 254 R. 5 Probi inst. I 10,3 Augustinus de re gramm. 2016 P. 6 'sive . . . succedimus' Probi inst. I 9,8 7 Nonius 211,24. 419, 17 Marius Plotius p. 251 G. 8 Iulius Rufinianus p. 251 R. 'solus t. c. A.' Arusianus 218 L. 'tibi c. A.' schol. Hor. epod. XI 18 9 Nonius 388,26 11 'aut iurgia C.' Augustinus de civ. dei XVIII 19 schol. Hor. carm. III 19, 2

VARIA LECTIO.

ECL. V. *Cf. Fleckeiseni ann.* LXXV 73 MENALCAS MOPSVS *P Rγabc* 1 MEN *R* AMBO *P* 2 LEVES *Rb* 3 coriliſ *γ1c* conſidimuſ *γ2* 4 MOP *R* AEQVM *R* aequũ *bc* 5 TEPHYRIS *P: cf. mus. phil.* XII 422 ZEPHYRIS *Rγbc* mutantibus *χ* 7 silueſtri *b* parſit *γ1* LARRISCA *P1* lamluſca *c* 8 CERTAT *Racψ, Arusiani Gud.* CERTET *Pγχ, Servii et Iulii Rufin. exempl., schol. Hor.* amintaſ *γ1c* 9 Phoebum certet *m* poebũ *b* 10 PHYLLIDES *R* phullidiſ *c* 11 alcaniſ *γ* 12 PASCENTES *Rbc* edoſ *γ* 13 hac *γ* QVE *P* fagi. (faguſ?) *γ* 14 DESCRIBSI *Pγ2*

experiar. tu deinde iubeto ut certet Amyntas.
c *ME.* Lenta salix quantum pallenti cedit olivae,
puniceis humilis quantum saliunca rosetis,
iudicio nostro tantum tibi cedit Amyntas.
sed tu desine plura, puer; successimus antro.

α *MO.* Extinctum nymphae crudeli funere Daphnim
flebant (vos coryli testes et flumina nymphis)
α cum complexa sui corpus miserabile nati,
atque deos atque astra vocat crudelia mater.

β Non ulli pastos illis egere diebus
frigida, Daphni, boves ad flumina; nulla neque amnem
libavit quadrupes, nec graminis attigit herbam.
Daphni, tuum Poenos etiam ingemuisse leones
interitum montesque feri silvaeque loquuntur.

TESTIMONIA.

16 Nonius 338, 4 18 Marius Plotius p. 255 G. 'indicio . . . tibi' Marius Plotius p. 262 G. 20 et 23 continuat Donatus in Ter. Andr. I 1,103 20 sq. 'extinctum . . . flebant' schol. Hor. carm. I 2,1 20 Servius ecl. V 14 VII 5 22 sq. Donatus in Ter. adelph. III 2, 6 23 Donatus ad Ter. adelph. V 3,4 25 sq. 'nulla . . . quadrupes' Claudius Sacerdos 89 p. 28 Endl. 26 'nec . . . herbam' Servius ge. I 134 27 sq. 'Daphni . . . interitum' Macrobius IV 6,15

VARIA LECTIO.

15 ut *om. Pγcm, servari iubet Lachmannus in Prop.* III 6, 43 cartet *c*1 amintaſ *c (item 18)* 16 pallente *γ*1 palenti *b* 18 IVDICIOS *P*1 NOSTO *P* cedit] E *corr. ex* I *P* caedit *b*1 19 *continuant Menalcae PRγabc, Mopso vulgo tribuitur.* SED *Rbc* ALTRO *P* 20 *Mopsi nomen add. in PRγabc* EXSTINCTVM *R* nimphae *bc* daphnim (h *in ras.*) *γ* DAPHNIN *R* dampnim *c* 21 corili *γc* OCRYLI *R* nimphiſ *bc* 22 conplexa *bc Ad* complexa *arcessi debere* est *monet Lachmannus ad Prop.* I 8, 11 p. 39: *cf. Nackius Catonis carm. p.* 299 CVRPVS *P* 24 partuſ *ut vid. b*1 25 FRIGI *R* dapui *b* dãpui *c* NEC·Q· (*corr. m. ead.*) *P* AMEM *P* 26 Libenit *c*1 grãuiſ *b* HERBVM *P* HERBA *R* 27 Dapni *c* INGEMVSSE *P* GEMVISSE *R* 28 montiſ *γ* feri] FERVNT *P* SILVAE. Q· (S *eras. inter* E *et* Q) *P* ſilueq, *γ Itaque et fuerunt qui* montesque ferunt silvasque locuntur *et qui* montesque ferunt silvaeque l. *et qui* montesque feri silvaeque l. *scriberent: cf. v.* 62 *sqq.* feros silvasque *Marklandus ad Stat. silv.* II 5, 13

γ Daphnis et Armenias curru subiungere tigris
institnit, Daphnis thiasos inducere Bacchi
et foliis lentas intexere mollibus hastas.
vitis ut arboribus decori est, ut vitibus uvae,
ut gregibus tauri, segetes ut pinguibus arvis:
tu decus omne tuis. postquam te fata tulerunt,
ipsa Pales agros atque ipse reliquit Apollo.

δ Grandia saepe quibus mandavimus hordea sulcis,
infelix lolium et steriles nascuntur avenae;
pro molli viola, pro purpurea narcisso
carduos et spinis surgit paliurus acutis.

ε Spargite humum foliis, inducite fontibus umbras,
pastores mandat fieri sibi talia Daphnis
ζ et tumulum facite, et tumulo super addite carmen:
ε 'Daphnis ego in silvis, hinc usque ad sidera notus,
formonsi pecoris custos, formonsior ipse.'

TESTIMONIA.

29 Asper 112, 20 K. 34 'tu . . . tuis' Arusianos p. 222 L. 36 hordea: cf. Consentius 2029 P. 37 'infelix l.' de gen. nom. p. 84 Haupt. 38 'purpurea narcissus' Diomedes 449 P. 39 'carduus et s.' Probi inst. I 4, 16 40 schol. Hor. carm. III 18, 14 'spargite h. f.' Donatus in Ter. adelph. III 2,19 'inducite . . . pastores' Servius Aen. V 760 42—44 'et tumulo . . . ipse' Servius Aen. III 287

VARIA LECTIO.

29 Dapnis *c* Daphnis .. armenias *γ* ARMENIA *R* CVRRVS·VBI·IVNGERE *R* 30 dapnis *c* ind[c]uere *b* Baccho (*g m. 2 in ras.*) *Longob.* 31 intexe.re *c* astas *c* 32 fetus *Schraderus* 33 GREDIBVS *P* PINGVIVS *Pγ* 36 ordea *γc* 37 *cf. ge.* I 154 sterilis *c* dominantur *m* 38 VIOLAE *P* VIOLAET *R* purpurea *testatur Diomedes* purpurea *et* porporea *Diomedis codd.* PVRPVREO *Racψ*, *Servius* purp[v]oreo *γ* [RPV]PVREO *P* [pur]pureo *b* 39 CARD[V]OS (O *corr. in* V) *P*: carduos *scriptum erat.* CARDVVS *Rγbc* ut *γ* PALINVRVS (N *eras.*) *P* SACVTIS (S *pr. eras.*) *P* acutus *γ*1 40 H[VM]VM *P* frondibus *m*, *Pierii χ*, *schol. Hor.* ARAS *R*: *cf.* 65 41 S[I]IBA (A *eras.*) *P* dapnis *c* 42 FACIT *R* 43 Dapnis ..... *c* S[V]ILLIS (L *post. eras.*) *P* 44 FORMO[S]NSI (N *eras.*) *P* formosi *γbc* PECORI *Pγ* FORMONSIOR *erasa* N *P* formosior *γbc*

d *ME.* Tale tuum nobis carmen, divine poeta,
quale sopor fessis in gramine, quale per aestum
dulcis aquae saliente sitim restinguere rivo.
nec calamis solum aequiperas, set voce magistrum.
e nos tamen haec quocumque modo tibi nostra vicissim
dicemus, Daphnimque tuum tollemus ad astra;
Daphnim ad astra feremus: amavit nos quoque Daphnis.
e *MO.* An quicquam nobis tali sit munere maius?
et puer ipse fuit cantari dignus, et ista
iam pridem Stimichon laudavit carmina nobis.
α′ *ME.* Candidus insuetum miratur limen Olympi
sub pedibusque videt nubes et sidera Daphnis.
α′ ergo alacris silvas et cetera rura voluptas
Panaque pastoresque tenet dryadasque puellas.
β′ Nec lupus insidias pecori, nec retia cervis

Fortunate puer, tu nunc eris alter ab illo 49

TESTIMONIA.

45 'tale . . . nobis' Probi inst. I 6, 3 45 sq. 'tale . . . gramine' Iulius Rufinianus 263 R. 45—47 Priscianus 761 P. 46 'quale s. f.' Probi inst. I 6,3 46 sq. 'quale per . . . rivo' Iulius Rufinianus 261 R. 47 Priscianus p. 757. 905 P. 48 Arusianus p. 214 L. 'nec . . . aequiparas' Servius ecl. VI 69 50 'nos t. h.' Probi inst. I 9,11 54 'et . . . dignus' Arusianus p. 222 L. 56 Servius ecl. II 46 VII 5 schol. Hor. epod. III 10 'candidus i. m.' Marius Plotius p. 263 G.

VARIA LECTIO.

45 nobis carmen *Harn.*, *Probus inst.: probavit Lachmannus ad Prop.* I 6,25 CARMEN NOBIS *PR γabeψ*, *Rufinianus*, *Priscianus* 46 qualef *γ* LASSIS *Ra* A'STVM *P* 47 ATQ (T *eras.*) *P* restringuere *c* 48 calami *γ* EQVIPERAS *Pγ* fed *bc* 49. 51. 50 *Pγ*, *sed in mg.* A C B *P* 49 *interpolatus videtur ad* II 38 *exemplum* APOLLO *Ra1* 50 quoque *e* 51 DAPHNIN *Rb* dãpnim *c* 52 DAPHNIM *Pγac: cf. Wagneri quaest. Verg.* III 3 *et Lachmannus in Lucr.* 131 Dãpnim *c* DAPHNIN *Rb* feramuf *c*1 AMVIT *P* dãpnif *c* 53 quicquid *γ* tale *b*1*e*1 MVNERA *Pγ*1*c*1 55 STIMICHON *Rγab* TIMICHON *P* ftimicon *c* LAVDAIIT *P* 56 olymphi *c* 57 dãpnif *e* 58 ALACRES *R* et cetera] secretaque *vel* securaque *Schraderus* et agros et *prop. Heynius* 59 DRYADES *R* driadaf *c* 60 infidiif *γ*1

ulla dolum meditantur; amat bonus otia Daphnis.
ipsi laetitia voces ad sidera iactant
intonsi montes; ipsae iam carmina rupes,
ipsa sonant arbusta: 'deus, deus ille, Menalca!'
γ' Sis bonus o felixque tuis! en quattuor aras:
ecce duas tibi, Daphni, duas altaria Phoebo.
pocula bina novo spumantia lacte quotannis
craterasque duo statuam tibi pinguis olivi,
et multo in primis hilarans convivia Baccho,
ante focum, si frigus erit, si messis, in umbra
vina novom fundam calathis Ariusia nectar.
δ' Cantabunt mihi Damoetas et Lyctius Aegon;
saltantis satyros imitabitur Alphesiboeus.
haec tibi semper erunt et cum sollemnia vota
reddemus nymphis, et cum lustrabimus agros.

TESTIMONIA.

61 Marius Plotius p. 254 G. 'ulla . . . bonus' Marius Plotius p. 262 G. 63 'intonsi m.' Servius ge. IV 277 65 'sis . . . tuis' Servius Aen. I 330. 734 65 sq. Servius Aen. III 305 67 Marius Plotius p. 251 G. 68 Nonius 546,1 'craterasque d. s.' Servius ecl. VI 18 70 schol. Hor. carm. I 1,3 III 17,16 'ante . . . erit' Maximi Victorini ars 24 72 Marius Victorinus 2564. 2580 P. Terentianus Maurus 2096 73 Marius Plotius p. 253 G. 'saltantis s. i.' Marius Plotius p. 263 G. 74 sq. Macrobius III 5,7 'et cum . . . agros' Nonius 335,12

VARIA LECTIO.

61 MODVM [D] (D *m. rec. corr. in* L, *etiam sup. m. rec.*) *R* malum *χ* ocia *γ* dăpnif *c* 62 L^ETITIA *P* l&titia *γ* 63 IPSE [A] IAM *P* ipfe iam *γ* IPSAETIAM [S] *Ra* 64 DEVILLE *P* '*multi sic distinguunt:* ipsa arbusta sonant deus, *et subiungunt:* deus ille Menalca' *Servius* menalcha *c* 65 MOP *P* 66 DAPNHI *R* dăphni *c* DVS [A] *P* dua. *γ* duoque *Servius Aen.* III 305 alteri aphoebo *γ* 67 quotannif *bc* 68 DVO *PRγ*, *Nonii exempl.*, *Servius et hic et ad ecl.* VI 18 duo *a* duof [f] *e*, *suadet Wagnerus quaest. Verg.* XII 14 OLIIII *add. m.* 2 *P* oliu . . *b1* 69 HILARAN [S] *P* 71 NOVVM *PRγbc* calatif *c* ARIVSI [A] *P* NACTAR [E] *P* 72 dam&taf [o] *γ* liciiuf *c* 73 SALTANTES *Rγb1c* SATVROS *Ra* fatırof *γc* SATYROS *Pb* alfefiboeuf *γ* alpefiboeuf *c* 74 HEC [A] *P* sollempnia *c* 75 nimphif *be* luftrauimuf *b1* CVMV *P*

ε' Dum iuga montis aper, fluvios dum piscis amabit,
dumque thymo pascentur apes, dum rore cicadae,
ζ' semper honos nomenque tuum laudesque manebunt.
ε' ut Baccho Cererique, tibi sic vota quotannis
agricolae facient; damnabis tu quoque votis.

δ' *MO.* Quae tibi, quae tali reddam pro carmine dona?
nam neque me tantum venientis sibilus austri
nec percussa iuvant fluctu tam litora, nec quae
saxosas inter decurrunt flumina valles.

ε' *ME.* Hac te nos fragili donabimus ante cicuta.
haec nos 'formonsum Corydon ardebat Alexim,'
haec eadem docuit 'cuium pecus? an Meliboei?'

δ' *MO.* At tu sume pedum, quod, me cum saepe rogaret,
non tulit Antigenes (et erat tunc dignus amari)
formonsum paribus nodis atque aere, Menalca.

TESTIMONIA.

78 de gen. nom. 81 Haupt. 80 'damnabis . . . votis' Nonius 277,10 Agroetius 2271 P. Servius Aen. IV 699 V 237 XII 727 82 Charisius 61 incertus de orthogr. 2801 P. Nonius 223,27 Servius Aen. II 211 85 Arusianus p. 222 L. schol. Persii I 54 'hac . . . donabimus' Probi inst. I 7,3 88 cf. schol. Veron. 72,18 K. 'at tu s. p.' Festus p. 210. 219 M. v. pedum. Terentianus Maurus 1026 89 'et . . . amari' Arusianus p. 222 L. schol. Hor. carm. II 4,3

VARIA LECTIO.

76 MEN *P* amauit γ1 77 thimo *bc* pafcunt' γ CIDE *P* (CAA *superscr.*) 78 = = *Aen.* I 609 nome^n *in ras. b* regnum *de gen. nom.* 79 u.t γ fi γ QVOTANNIS *Pybc* 80 dapnabif *c* VOTIS *Pyabc*, *Nonii exempl.*, *Agroetius* VOTIS (S *m. rec.*) *R* 81 QVE *P* DONA M (*corr. m. ead. ut vid.*) *P* 83 percussa] C *corr. ex* S *P* percufa *c* NEQVE *P* 84 DECORRVNT (O *corr. in* V) *P* 85 HAEC *P* Ac *c* NVOS (V *eras.*) *P* NVS (V *corr. in* O) *R* donabimos] B *eras., corr. in* V *R* donauimus a1b1 *Arusianus* ante] ecce *Schraderus* 86 — VI 19 *Veron. fol.* 219 a
86 FORMONSVM *erasa* N *P* FORMOSVM *V* formofum γbc CORYDVN (V *corr. in* O) *P* CORYDOM *R* coridon *bc* ALEXIN *Pbc* 87 eadem] DE (ADEM *superscr.*) *P* meloboei γ1 88 MECVM *suprascr. P* me^cum *c* fepe γ 89 antigen ////erat (*rasis fere 5 lit.*) γ NVNC *P* tunc *b1* TVM *Ryab2c* *schol. Hor.* 90 FORMONSVM *Pb* formofum γc NODVS *P* ADQVE *R* ERE *P* aerae *c*

VI

Prima Syracosio dignata est ludere versu
nostra neque erubuit silvas habitare Thalea.
cum canerem reges et proelia, Cynthius aurem
vellit et admonuit: 'pastorem, Tityre, pinguis
pascere oportet ovis, deductum dicere carmen.'
nunc ego (namque super tibi erunt qui dicere laudes,
Vare, tuas cupiant et tristia condere bella)
agrestem tenui meditabor harundine musam.
non iniussa cano. siquis tamen haec quoque, siquis

TESTIMONIA.

ECL. VI. 1 Probus 7,17 K. 'prima S. d.' schol. Veron. 72,26 K. 3 sq. 'cum canerem ... admonuit' Priscianus p. 896 P. schol. Hor. carm. I 21,2 IV 15,1 'cum ... proelia' Servius Aen. II 111 'Cynthius ... admonuit' Servius Aen. II 480 III 607 4 'vellit' schol. Veron. 73,17 4 sq. 'pastorem ... carmen' Macrobius VI 4,12 5 'deductum carmen' schol. Veron. 73,19 K. Quintilianus VIII 2,9 Nonius 289,7 7 'tristia c. b.' schol. Veron. 73,15 K. 9 'non i. c.' schol. Veron. 73,26 Servius ecl. VIII 11 9 sq. "si quis tamen ... legat' Priscianus 1111 P. tamen ... leget' Claudius Sacerdos 136 p. 34 Endl.

VARIA LECTIO.

ECL. VI. *Cf. Fleckeiseni ann.* LXXV 71 FAVNORVM SATYRORVM ET SILENORVM DELECTATIO *PRγabe, nisi quod in literis quibusdam hic illic differunt. Etiam in V inscriptio rubra est, quae tamen legi non potuit.* 1 POE *PR* syracũſio (o *post. in ras.*) *b* ſiracuſio *e* DIGATAEST *V* 2 NEQ· *Pe* nec .. (c *in ras.*) *b* NEC *RVa: cf. Wagnerus quaest. Verg.* XXXII 2 *et Lachmannus ad Lucr.* III 853 SILVIS *Ra* THALEA *PR et V ut vid., schol. Veron.* thalia *γa2b* talia *c* 'Thalia ... *Latine* Thalea *debuit dicere ... sed propter euphoniam contempsit ius regulae et ideo in Graecitate permansit.' Servius: cf. Priscianus p.* 563. 587 P. 3 reges] ſilvas *Prisciani φ* CYNTIVS *V* cyntiuſ *γ* rhyntiuſ *c* cinthiuſ *b* 4 ET *m. 2 suprascr. P* MONVIT *R* tytire *γ* PINGVES *ut vid. V* 5 DVES *Rγbe* DEDVCTVM *Rγabe Macrobius, Servius, Nonius, schol. Veron. De Quintiliano minus liquet.* DIDVCTVM *PV* dicere .. *c* carnem *e1* 6: *cf. schol. Veron.* 73,22 ducere *γ1* 7 TRISTIA, *sed* TIA *m. 2 in ras., in spatio quatuor literarum, quarum ultima videtur* M *fuisse R* triſti . a *e* co .. dere *b1*

8—19 *Veron. fol.* 219 b 8 *cf. ecl.* I 2 arundine *γ* arundine *c* MVSA *V* 9 ha& *γ*

captus amore leget: te nostrae, Vare, myricae,
te nemus omne canet; nec Phoebo gratior ullast,
quam sibi quae Vari praescripsit pagina nomen.
a Pergite, Pierides. Chromis et Mnasyllos in antro
Silenum pueri somno videre iacentem,
inflatum hesterno venas, ut semper, Iaccho;
serta procul, tantum capiti delapsa, iacebant,
et gravis attrita pendebat cantharus ansa.
a adgressi (nam saepe senex spe carminis ambo
luserat) iniciunt ipsis ex vincula sertis.
addit se sociam timidisque supervenit Aegle,
Aegle, naiadum pulcherrima, iamque videnti
sanguineis frontem moris et tempora pingit.
h Ille dolum ridens 'quo vincula nectitis?' inquit.
'solvite me, pueri; satis est potuisse videri.

TESTIMONIA.

10 'te ... myricae' schol. Veron. 73,31 13 Aldhelmus de re gramm. et metr. in A. Mai auct. class. V 528 'pergite Pierides' Paulus Festi 215 M. (pergite) 'Chromis ... antro' Probi inst. I 4, 15 14 Nonius 326,24 15 Iulius Rufinianus 249 R. schol. Persii III 59 16 Charisius 83: cf. de gen. nom. 99 Haupt. Servius Aen. I 417 V 124 X 835 'serta p.' Servius Aen. II 42 17 Macrobius V 21,1 Nonius 545,8 18 sq. 'nam ... luserat' Charisius 96 Servius ecl. V 68 19 'ipsis ... sertis' Claudius Sacerdos 159 p. 39 Endl. 20 Donatus in Ter. Phorm. I 4, 28 'timidisque s. A.' Donatus ad Ter. hec. prol. 4 Arusianus 262 L. 20 sq. 'addit ... pulcherrima' Iulius Rufinianus 232 R. 21 'Aegle n. p.' Probi inst. II 1, 38 21 sq. 'iamque ... pingit' Donatus in Ter. eun. I 1, 28 24 'satis ... videri' Servius ecl. X 26

VARIA LECTIO.

A
10 AMOR·RE LEGET *R* legat *m*, *testatur Priscianus* NOSTRE *P* 11 VLLAEST *PRγabc*: *cf. Lachmannus ad Lucr. p. 65 sq.*
VAE
12 Q *P* VARII *P* PRÆSCRIPSIT *P* PRAESCRIBSIT *V* p..ſcripſit *b*1 pſcripſit (: = perscripsit) *γ* NOMĒ *R* 13 perideſ *c* MNASYLLOS *P* MANASYLOS *V* MNASYLLVS *Rab* mna.ſy.luſ *γ* naſilluſ *c* 15 in-
oo H
fractum *Iul. Rufinianus* aeſter p *c* IACCO *V* 16 CAP'TI *(corr. m. ant.) R* IACEBAT *Pb*1 *et ut vid. V* 17 ADTRITA *Rbc* cantaruſ *γc* 18 SAEPESSENEX *P* ſepe ſenex *γ* amboſ *c*1*m* 19 INCIVNT *V*
M
IPSISIS *V* 20 SOCIAS *P* 21 naidū *c* iam] NAM (N *eras.*) *P*
IN
22 moreſ *b*1 tēpore *γ*1 23 RIDENS *P*

b carmina quae voltis cognoscite; carmina vobis,
huic aliud mercedis erit.' simul incipit ipse.
b tum vero in numerum faunosque ferasque videres
ludere, tum rigidas motare cacumina quercus;
b nec tantum Phoebo gaudet Parnasia rupes,
nec tantum Rhodope miratur et Ismarus Orphea.
c Namque canebat, uti magnum per inane coacta
semina terrarumque animaeque marisque fuissent
et liquidi simul ignis; ut his exordia primis
omnia et ipse tener mundi concreverit orbis;
c tum durare solum et discludere Nerea ponto
coeperit, et rerum paulatim sumere formas;
iamque novom terrae stupeant lucescere solem,
altius atque cadant summotis nubibus imbres;
c incipiant silvae cum primum surgere, cumque
rara per ignaros errent animalia montis.

TESTIMONIA.

27 'tum . . . numerum' Servius Aen. XI 599 27 sq. 'tunc . . . ludere' Servius Aen. VIII 452 28 'tunc . . . quercus' Nonius 380,23 29 'Phoebo . . . rupes' Arusianus 232 L. 30 Iulius Rufinianus 228 R. 31—37 Macrobius VI 2,22 33 'et liquidi s. i.' Probus 11,14 K. Macrobius VI 5,4 35 sq. 'tum . . . coeperit' Macrobius VI 4, 11

VARIA LECTIO.

25 Q^{VAE} *P* VOLTIS (O *corr. in* V) *P* uultis *γbc* 26 hi^{n}c *c* ALIVD *Rγbc* IN^{PI}CIT *P* 27 tunc *Servius Aen.* VIII 452 VIDERIS *Pc* 28 LVDERET *P* tunc *Nonii exempl.* REGIDAS (rigedas?) *Ra* 29 P^{A}ERNASIA (Parnesia?) *P* pnasia *c* 30 rod^{o}aepe *γ* rodophe *b* rodopae *c* MIRANTVR *Ratm*, *testatur Iul. Rufinianus* hismarus *γ* ismaris *ct* Orphea] *cf. Lachmannus in Lucr.* 122 32 TERRVM *P* terra^{ru}m *c* AN^{A}IME *P* que] q; *sup. c* F^{V}VISSET *P* 33 ET *P* LIQV^{I}ID *P* ignis] I *post. m.* 2 *corr. in* E *P* EXOMNIA *P* exordia *Servius* 34 OMNISA (S *eras.*) *P* omnia *Servius* et] ut *m* VRBIS (V *corr. in* O) *P* 35 DISCLVDERENT·EREA *R* 37 NOVVM *PRγbc* 38 altius *cum superioribus coniungit Wagnerus* VTQVE *R* at.q; *γ* cadunt *c* submotis *b* SIGNIBVS *R* nubib: *in ras. a* 39 SIL^{A}VE *P* silue *γ* PRI^{M}MVS *P* 40 IGNOTOS *Pγa2bc* errant *b1* MONTES *Pγ*

hinc lapides Pyrrhae iactos, Saturnia regna,
Caucaseasque refert volucres furtumque Promethei.
d his adiungit, Hylan nautae quo fonte relictum
clamassent, ut litus 'Hyla Hyla' omne sonaret;
d et fortunatam, si numquam armenta fuissent,
Pasiphaen nivei solatur amore iuvenci.

e a virgo infelix, quae te dementia cepit!
Proetides implerunt falsis mugitibus agros,
at non tam turpis pecudum tamen ulla secuta
concubitus, quamvis collo timuisset aratrum,
et saepe in levi quaesissent cornua fronte.
e a virgo infelix, tu nunc in montibus erras:
ille latus niveum molli fultus hyacintho
ilice sub nigra pallentis ruminat herbas,
aut aliquam in magno sequitur grege. 'claudite, nymphae,

TESTIMONIA.

41 Censorinus de die n. p. 10,7 I. a glossatore 42 Probus 21,27 K. 43 'his adiungit Hylan' Probus 22,13 44 'ut . . . sonaret' Pompeius p. 51 L. schol. Iuvenal. I 164 46 schol. Hor. carm. II 5,7 47 'a virgo infelix' Donatus in Ter. adelph. IV 7, 13 Marius Victorinus 2475 P. Probi inst. I 1, 1 Pompeius 8 L. Servius Aen. XI 687 48 cf. Probus 22, 18. Macrobius IV 6, 3 schol. Stat. Theb. V 590 53 Velius Longus 2218 P. 54 Nonius 471,29 Eutychius I 3,3 55—58 'claudite . . . vestigia' Nonius 265, 17.

VARIA LECTIO.

41 HIC *P* hic *γ* pyrrae *c* PHYRRHAE *R* phyrrae *γb* IACTOSATVRNIA *Pb* Saturnia *legit Servius quoque.* Titania *susp. Wagnerus* 42 Caucafeaf *b2c*, *Probi exempl.* CAVCASIAS *PRγbt* REFERAT *P* ref . . . *bt* furtim *c* Promethi *Servius ad* 78 44 hylahy *γ* sonacet] reclamat *schol. Iuvenal.* 45 FVISSET *P* 46 PASIPHAE *P* Phafiphen *γb* Pafiphen *c* NIVVEI (V *pr. eras.*) *P* niuei. *γ* 47 QVE *P* 48 *Hinc incipit M.* IMPLERVNT *Rγbc* agros: At *vulgo* 49 TVRPES *Mb* pecudũ *b* SECVTA *MP* SECVTAEST *Rγabc* 50 TIMVISSENT *R* aratrom *γ* 51 LAEVI *M* l . . . *bt* QVESISSENT *P* QVAESISSET *MRabc* quefiff& *γ* CORVA *M* frontẽ *b* 53 NATVS *P* fulto *γ* hiacincto *b* iacintho *c* 54 pallentef *γbt* HERBIS *R* 55 CLAVDITAE *P* NYMPHE *P* NYMPH . . *R* nimpe *c*

Dictaeae numphae, nemorum iam claudite saltus,
f siqua forte ferant oculis sese obvia nostris
errabunda hovis vestigia; forsitam illum
f aut herba captum viridi aut armenta serutum
perducant aliquae stabula ad Gortynia vaccae.'
g tum canit Hesperidum miratam mala puellam;
tum Phaethontiadas musco circumdat amarae
corticis, atque solo proceras erigit alnos.
h tum canit, errantem Permessi ad flumina Gallum
Aonas in montis ut duxerit una sororum,
utque viro Phoebi chorus adsurrexerit omnis;
ut Linus haec illi divino carmine pastor
floribus atque apio crinis ornatus amaro
h dixerit: 'hos tibi dant calamos, en acripe, musae,

TESTIMONIA.

57 sq. 'si qua . . . vestigia' Nonius 103,13. 58 sq. 'forsitan . . . viridi' Priscianus 1016 P 61 Probus 22,23 'tum c. H.' Donatus in Ter. eun. prol. 1. 62 sq. Priscianus p. 655 P. Servius ecl. IX 19 'tum . . . corticis' Priscianus 583 P. Nonius 199,32 schol. Hor. carm. II 1,17 'musco . . . corticis' Probus de nom. 18 p. 218 Endl. 'amarae corticis' Quintilianus I 5, 35 Diomedes 449 P. 66 Arusianus 214 L. Maximus Vict. de carm. her. 6 Aldhelmus de re gramm. et metr. in A. Mai auct. class. V 532 67 Asper 112,8 K. 68 Servius ge. II 86 'atque . . . amaro' schol. Hor. carm. IV 11, 3

VARIA LECTIO.

56 DICTEAE *My* DICTAE *R* NVMPHAE *P* NYMPHAE *MRbc* niniphe *γ* 57 FERANTT *P* SEEE *P* OVIA *P* 58 FORSITAM *PR* FORSITAN *Mybc* 59 HERBAM *M* [h]erba *c* armenta *γ* fecutu *γ* 60 ALIQ[VAE] *P* AT *P* CORTYNIA *MR* cortinia *γb* cor[ti]na *c* 61 tunc *γc* CAN[T]I *R* CA[N]PIT *M* h.efperidũ *γ* [e]fperidum *c* 62 PHAETONTIADAS *R* p[h]etontiadaf *γ* AM[A]ARE *P* amare *c* AMARO *R*: *cf.* 68 63 ADQVE *R* a[t]que *γ* eregit *Prisciani G* 64 — 73 *post* 74 — 81 *ponendos putavit Scaligero auctore Heynius* 64 pme[r]f. *γ* AT *P* 65 ADNIAS *Rb*1 MONTES *MP* D[X]VERIT *P* DIXERIT *MR* 66 atque *Arusianus Lindemanni* ut puero *Aldhelmus* 67 VINO[M] *M* par[f]tor *c* 68 AP[I]O *P* CRINES *Pb* CRINIS ATQ· *M* ammaro *γ* 69 HOS *m. satis ant. sup. R* tibi. *b* calamuf *γt* accepe (accepe?) *γt*

Ascraeo quos ante seni, quibus ille solebat
cantando rigidas deducere montibus ornos.
his tibi Grynei nemoris dicatur origo,
ne quis sit lucus, quo se plus iactet Apollo.'

Quid loquar, aut Scyllam Nisi, quam fama secutast
candida succinctam latrantibus inguina monstris
Dulichias vexasse rates et gurgite in alto
a! timidos nautas canibus lacerasse marinis:

aut ut mutatos Terei narraverit artus,
quas illi Philomela dapes, quae dona pararit,
quo cursu deserta petiverit, et quibus alte
infelix sua tecta super volitaverit alis?

TESTIMONIA.

70 'Ascraeo seni' schol. Portens. p. 6 74 'quid . . . Nisi' Probus 23,7 Servius Aen. I 235 74 sq. 'quam . . . monstris' Probus 23,18 Macrobius IV 5,10 74—76 'quid . . . rates' Probus 10,26 75 sq. 'candida . . . rates' Macrobius VI 7,4 Pseudoasconius in Cic. Verr. I 12 75—77 Gellius II 6 78 Probus 23,27 78 sq. Nonius 527,18 79 Nonius 461,14 'quas . . . dapes' Servius ge. III 89 Aen. X 83 80 'quo . . . petiverit' Nonius 251,14 schol. Stat. Theb. III 503

VARIA LECTIO.

70 ASCREAO *P* ASCREO *MRγ* QV^{OS} *P* 71 rigidoſ *γt* ORNVS (V *corr. in* O) *P* (ornos *Aen.* IV 491 VI 182 XI 138) 72 GRYNAEI *MP* grinei (g *e corr.*) *b* 73 NE^{C} *P* NEC *R* QVIS *P* PVLVS (V *pr. eras.*) *P* ^{I}ACTET *P* 74 QVIT *P* LOQVAΘR *P* AVT *MPγbc Servii exempl. et hic et ad Aen.* I 235, *Probi exempl.: cf. H. Keilius philol.* II 165 VT *R* ^{S}CYLLAM *P* ni . ſi *a* aut Scyllam Nisi aut quam *fortasse Probus: cf. Servii adnot. et H. Keilius philol.* II 165 ut Scyllam Nisi aut quam *Doeringius* SEC^{e}VTAST (*m. rec. sup.*) *R* SECVTAEST *Pγbc*, *Probi exempl.* SECUTA *M* 75—77 *cf. Ciris* 58—60. 75 LATRANTIBVS SVBCINCTAM *R* 76 D^{H}VLICIAS *R* DULICIAS *M* DVLI^{S}CIA *P* D^{y}l^{h}iciaſ *γ* vexasse] *cf. Gellius* II 6 77 CANTABIMUS, *sed corr. in* CANIBUS *M* 78 A^{UT}UT *M* Aaut ut *γ* aut cum *Nonii exempl.* mutatuſ ct TERREI *M* Teri *Servius: cf.* 42 NARRAVERTIT (T *pr. eras.*) *P* NARRAVERAT *Rc* ACTVS *R* 79 philomella a^{A}Ic1 QVE *P* pararit] I *corr. ex* E *ut vid. P* 80 ANTE *libri* 81 *cf. Ciris* 50 *Post* infelix *interp. M* SVPRA·VOLITAVERIT *R* ALES *M2R*

k Omnia, quae Phoebo quondam meditante beatus
audiit Eurotas iussitque ediscere lauros,
ille canit (pulsae referunt ad sidera valles)
cogere donec oves stabulis numerumque referri
iussit et invito processit Vesper Olympo.

VII

MELIBOEUS. CORYDON. THYRSIS.

a *M.* Forte sub arguta consederat ilice Daphnis,
compulerantque greges Corydon et Thyrsis in unum,
Thyrsis oves, Corydon distentas lacte capellas,
ambo florentes aetatibus, Arcades ambo,
et cantare pares et respondere parati.

TESTIMONIA.

82 'omnia quae Eurotas' Probus 24,9 85 Asper 112,18 'cogere d. o. stabulis' Nonius 265,2 85sq. 'cogere . . . iussit' Nonius 381,17 Arusianus 218 L. 86 'et . . . Olympo' Servius ecl. VI 30

ECL. VII. 1 schol. Hor. epod. II 23 Priscianus 1006. 1016 Nonius 239,12 Marius Victorinus p. 2563 P. Alcuini gramm. 2123 P. Cledonius 1924 P. Servius Aen. VII 14 ecl. VIII 22 IX 36 'forte s. a.' Probi inst. I 9, 77 4 'ambo f. a.' Diomedes 453 P. 4 'Corycium non natione, sed peritia . . . ut: Arcades ambo' Philargyrus in ge. IV 127 5 incertus de verb. 34 p. 164 Endt. 5 'et cantare p.' Arusianus 253 L.

VARIA LECTIO.

82 omnia quae Eurotas *interpretatur Probus* Q[VAE]· *P* QVODAM *M* 83 AVDIT *Rc* DISCERE *P* LAVRVS *M* [*item MP cum Isidori libris ecl.* VIII 13; *M* 2, *Servii et Donati exempl. Aen.* III 360: *utroque loco* laurus *legit Charisius.* lauros *P ecl.* VIII 82: *cf. Servius ad ecl.* II 54 *Aen.* X 689] 85 *Post* stabulis *interp. M* OVS[E] *P* ΘOVES *M* ouif *b* n[v]emerũ *γ* REFERRE[T] *M*1*P*1*Rb* *Servii et Nonii exempl., Arusianus* referr[f]. *ct* 86 IVSSISS *P* iufit *γ* olimpo *c* *Hinc deficit R usque ad* X 10.

ECL. VII. MELIBOEUS CORYDON THYRSIS *Mb* MELIBEOUS · CORIDON · THYRSIS *γc* 1 SVBA (A *eras.*) *P* confederad *b* dap[h]nif *c* 2 CONPVLERANT *P* conpulerant *γb* QUAE *M* CORYDVN (V *m.* 2 *corr. in* O) *P* coridon *b* TYRSIS *Mc* [V]VNBAM *P* 3 OVIS *Mb*

a huc mihi, dum teneras defendo a frigore myrtos,
vir gregis ipse caper deerraverat; atque ego Daphnim
aspicio. ille ubi me contra videt, 'ocius' inquit
'huc ades, o Meliboee; caper tibi salvos et haedi;
et siquid cessare potes, requiesce sub umbra.
b huc ipsi potum venient per prata iuvenci;
hic viridis tenera praetexit harundine ripas
Mincius, eque sacra resonant examina querco.'
b quid facerem? neque ego Alcippen nec Phyllida habebam,
depulsos a lacte domi quae clauderet agnos;
et certamen erat Corydon cum Thyrside magnum.
c posthabui tamen illorum mea seria ludo.
alternis igitur contendere versibus ambo
coepere; alternos musae meminisse volebant.

TESTIMONIA.

6 Servius Aen. X 709 'dum . . . myrtos' Arusianus 225 L. Servius Aen. X 905 7 'vir . . . caper' Donatus in Ter. hec. IV 1,8 Servius Aen. IV 192 'vir gregis' Macrobius VI 6, 6 'vir . . . deerraverat' Nonius 464,29 schol. Hor. carm. I 17, 7 8 'ille . . . videt' Probi ars minor 691 gramm. Vatic. in A. Mai auct. class. V 275 11 Priscianus 864. 920 P. 15 Servius ecl. III 81 16 Arusianus p. 218 L. 17 Donatus in Ter. hec. III 5, 32 Arusianus p. 255 L. Maximi Vict. ars 24 comm. Cruq. Hor. art. poet. 107 19 'alternos . . . volebant' Nonius 499, 28. 524, 15 Arusianus 245 L.

VARIA LECTIO.

6 HIC *Pb*1 Huc (u *in ras.*) *a* myrtuf *γ* 7 PER *P* DAPHNI *M* dapnim *b* dãpnim *c* daphnin *γ* 8 ubi me ille *b*1 CONTRAM *M* uidit *c*1 9 O *corr. ex* V *P* SALVVS *MPγabc* 10 QVIT *Pγ*1*a* quif *c*1 ceffere *γ*1 requifque *γ*1 11 ipfif *a*1*c*1 VENT *P* ueniuut *a*1 12—36 *Veron. fol.* 263 12 PRAE*texit V* pr&ex̃ *γ* arundine *c* 13 MINCVS *P* MICHI *M* EECQUAE *M* aequae *c*1 QUAERCU *M* 14 QVIT *P* alcipen *c* necphillida *γ* nec phylida *a* nec pillida *c* NE*cphyl*-LIDA *V* neque Phyllida *fragm. Moret.*, *Wagnerus* *habeb*AM *V* 15 *Post* doui *interp. M* *Lacte V* lete *γ* QVE *P* *qu*AE *V* HEDOS AGNOS *M* 16 *erat — cu*M *V* *Mag*NVM *V* 17 POST*habui — il*lORVM *V* SER*ialu*DO *V* 18 A.ternif *γ* I*Gitur — versibus V* AMBOS *M* 19 *Sine interp. M* MEMINISSAE *P* uolebant (*in mg.* l uolebã) *c* uolebam *Menag. pr.* 'volebant . . . *sed multi* volebam *legunt*' *Servius*. *Totum versum insiticium habet Heynius*

hos Corydon, illos referebat in ordine Thyrsis.

1 *C.* Nymphae, noster amor, Libethrides, aut mihi carmen
quale meo Codro concedite (proxima Phoebi
versibus ille facit) aut, si non possumus omnes,
hic arguta sacra pendebit fistula pinu.

1 *T.* Pastores, edera crescentem ornate poetam,
Arcades, invidia rumpantur ut ilia Codro:
aut, si ultra placitum laudarit, baccare frontem
cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

2 *C.* Saetosi caput hoc apri tibi, Delia, parvos
et ramosa Micon vivacis cornua cervi.
si proprium hoc fuerit, levi de marmore tota

TESTIMONIA.

21 'nymphae n. a. L.' Probi inst. I 5,1 21 sq. 'nymphae . . . concedite' schol. ad Hor. carm. II 19,3 21—23 Diomedes 112 P. 22 'quale m. C.' schol. Veron. 74, 8 K. 24 schol. Hor. carm. III 14, 21 'hic a. s. pinu pendebit' schol. Veron. 74,19 K. 25 schol. Hor. carm. I 1,29 Servius ecl. IV 19 27 sq. 'baccare . . . futuro' Servius ecl. IV 19 gloss. Barth. adv. XXXVII 5 'bacare cinge caput' thes. nov. lat. in A. Mai auct. class. VIII 79 30 'ramosa . . . cervi' schol. Veron. 75,1 'vivacis c. c.' schol. Lucani VI 673 31 'si . . . fuerit' Servius Aen. I 73

VARIA LECTIO.

REFE
20 *hoSCorydON V* . illof *a* REBAT *P* 21 CORY *M* COR *γ* Nimphae *b* LIBETHRIDENS· *M* lib&tridef *ac* 22 concedi . te *a*
V r
FOEBI *P* PHOEBO *V* 23 AV*tsi V* POSSIMVS *Pγ* POSSIMUS *Mc* poffumuf *ab possumus V cf.* VIII 63 *Marius Victorinus p.* 8 *G.* oMNES *V* 24 *sacra pende*BIT *V* pendebif *fortasse γ*1, *haud male* pino *γ*2 *in mg., b*1 25 THYR *My* HEDERA (HE *m.* 2 *in ras., m.* 1 *non erat* H, *et* A *pro* E) *P* HEDERA *My* ac baedera *b hedera V* CRESCENTEM
CRE M
Pγacm, *schol. Hor., Servii exempl.* NASCENTE *M: cf. ecl.* IV 8 nafcentem *b, Servius Danielis ecl.* IV 19 —NTEM *V* 26 Archadef *γ*1*c* i . lia *a* 27 plac . . ū *b*1 LAVDAVERIT *P* laudanit *γ*1 LAVD*ariT V* baccare *ab*1 28 *vati — futuro V* vati] puero *gloss. Barth.* noceant mala figna *gloss. Barth.* ma^{la} *b* 29 *Post* apri *interp. M* SAE*tosi V* SETOSI *P caput — parvos V* hoc] *'multi per duas* c *scribi volunt propter metrum* . . . *si* apri, *tamquam venator, si* capri, *tamquam pastor'*
U u
Servius. delaa *γ*1 delea *b*1 PARUOS *Mb* PARVVS *Pγa* paruif *c* 30 BAROS AMYCON (*sed* Y *corr. ex* I) *M* MYCON *Pγ* MY*con V vivacis — cervi V* CERNVS *P* cerui . *γ* 31 laeui *c* d . e *c*

puniceo stabis suras evincta coturno.
2 *T.* Sinum lactis et haec te liba, Priape, quodannis
expectare sat est: custos es pauperis horti.
nunc te marmoreum pro tempore fecimus; at tu,
si fetura gregem suppleverit, aureus esto.
3 *C.* Nerine Galatea, thymo mihi dulcior Hyblae,
candidior cycnis, edera formonsior alba,
cum primum pasti repetent praesaepia tauri,
siqua tui Corydonis habet te cura, venito.
3 *T.* Immo ego Sardoniis videar tibi amarior herbis,
horridior rusco, proiecta vilior alga,
si mihi non haec lux toto iam longior annost.
ite domum pasti, siquis pudor, ite iuvenci.
4 *C.* Muscosi fontes et somno mollior herba,
et quae vos rara viridis legit arbutus umbra,

TESTIMONIA.

32 Aldhelmus de re gramm. et metr. in A. Mai auct. class. V 571 33 Priscianus 714 P. 'sinum l.' schol. Veron. 75, 6 'sinum ... Priape' Probi inst. I 17,3 'sinum l. Priape q.' thes. nov. latin. in A. Mai auct. class. VIII 532 33 sq. 'sinum ... sat est' Nonius 211, 28. 547, 20 35 sq. 'at tu ... esto' Nonius 206, 5 37 'Nerine G.' schol. Veron. 75,17 Pompeius p. 113 L. Cledonius 1891 P. 37 sq. Boethius introd. ad syllog. p. 561 ed. Bas. 138 38 'candidior c.' Claudius Sacerdos 166 p. 42 Endl. 'hedera f. a.' Servius gell 258 42 'proiecta v. a.' coroll. gloss. in Festo Muelleri p. 380 (alga) 'vilior a.' Claudius Sacerdos 166 p. 42 Endl. 43 Macrobius IV 6,16 Nonius 210, 7 44 Servius Aen. VIII 215 ecl. VIII 2 45 sq. Asper 111,13 46 coroll. gloss. in Festo Muelleri p. 380 (arbutus)

VARIA LECTIO.

32 PVNICEOS *P* Pun.ceo *c*1 COTVRNO *MPVγ* 33 *sine nomine V* tibi *χ et Prisciani φ* LIBVSA (VS *eras.*) *P* QVOTANNIS *MPγa2bc* 34 EXSPECTARE *MVac* HOSTI *P* 35 NVC *P* MARMOREM *P* fecimus] C *corr. ex* O *P* 36 FEtuRA *V* fe.tura *a* fo&ura *c* FETVRAM *M* GRegEM *V* SVPPLEVERIT *P* 37 galathea *b* thimo *c* HYBLE *Pa* hible *c* 38 cinenis *γ* cienis *ba*1 cignis *ca*2 HEDERA *Mγabc* FORMONSIOR *Pa* formosior *γbc* 39 repetant *γ*1 repetent *a* repetunt *c* PRAESAEPIA *M* praesepia *bc* presepia *γa* 40 CORYDONIIS *P* coridonis *c* 41 SARDONTIS (T *corr. in* I) *P* sardonis *γ* sardoneis *c*1 VIDEOR *P* uideor *c*1 42 Hordior *a* 43 ANNOST *Ma* ANNOEST *Pγbc* 45 SOMMO *M* 46 QVAE *m. 2 sup. P* nos *fr. Moret., Schraderus, qui in seq. scribere saltem debebat:* legis. ARBUSTUS *M* umba *a*

solstitium pecori defendite: iam venit aestas
torrida, iam lento turgent in palmite gemmae.
4 *T.* Hic focus et taedae pingues, hic plurimus ignis
semper et adsidua postes fuligine nigri;
hic tantum Boreae curamus frigora, quantum
aut numerum lupus aut torrentia flumina ripas.
5 *C.* Stant et iuniperi et castaneae hirsutae;
strata iacent passim sua quaeque sub arbore poma;
omnia nunc rident: at si formonsus Alexis
montibus his abeat, videas et flumina sicca.
5 *T.* Aret ager; vitio moriens sitit aëris herba;
Liber pampineas invidit collibus umbras:
Phyllidis adventu nostrae nemus omne virebit,
Iuppiter et laeto descendet plurimus imbri.

TESTIMONIA.

47 'solstitium p. d.' Nonius 277,19 47 sq. 'iam . . . torrida' Probi inst. I 17,7 53 Donatus in Ter. Andr. IV 2, 16 schol. Hor. carm. I 9,1 Nonius 392,3 Servius Aen. I 646 'stant et i.' Servius Aen. XII 408 51 Columella de r. r. VII 10,8 Nonius 326, 27 389, 11, Servius Aen. IV 444 57 'aret . . . moriens' Servius ge. IV 329 58 Servius Aen. IV 234 VIII 509 XI 42

VARIA LECTIO.

47 Sol.ſtitium *a* defendite] D *pr. corr. ex* I *vel* L *P* defende.te *c*1 ueni . . *corr. in* uenit *γ* 48 LENTO *P Servius, cum dicat 'bene* tarde *frondere vites commemorat in Venetia': cf. Tibullus* IV 1, 171 LAETO *M* laeto *γabc* 49 TAEDE *P* tedae *γ* PINGVS *P* pingue...ſ *a* pluriuſ *b* igneſ *c*1 50 POTES *M* ETVLIGINE (T *corr. in* F) *P* 51 *'nonnulli* hinc *legunt', Servius ad* 49. hnc *γ* 1 QUONTUM *M* 52 autorrentia *c* torrentia] O *corr. ex* V (currentia? turgentia?) *P* RIPA (ripam?) *P* ripiſ *a*1 53 COR CÓR *P* IVNIPIRI *P: cf. Verrius Flaccus apud Servium.* iunip.eri *a* et *γ*2 e..*γ*1 54 Stra *γ* IACENT· *M* sua] ISVA *P* QVAEQ· *MP, Nonius, Columella, Lachmannus in Lucr.* 94 quaque *bc*2, *Bentleius ad Manil.* II 253 55 ad *a*1 FORMONSVS *Pac* formoſuſ *γb* 56 ABERIT VRTVIDEAS *P* habeat nideaſ *γ* .abeat nideaſ *c* ſiccaſ *γ* 57 ET *P*[1] ERIS *P* 59 PYLLIDIS *M* Phillidiſ *γc* NOSTAE *P* UIDEBIT *M* 60 *m.* 1 *deest in P, sed ima pag. post v.* 63 *m.* 2 *add., ad* 59 *in mg. α, ad* 60 B *adscriptum* IVPITER *Pc* l&o *γ*

C. Populus Alcidae gratissima, vitis Iaccho,
formonsae myrtus Veneri, sua laurea Phoebo;
Phyllis amat corylos; illas dum Phyllis amabit,
nec myrtus vincet corylos nec laurea Phoebi.
T. Fraxinus in silvis pulcherrima, pinus in hortis,
populus in fluviis, abies in montibus altis:
saepius at si me, Lycida formonse, revisas,
fraxinus in silvis cedat tibi, pinus in hortis.
M. Haec memini, et victum frustra contendere Thyrsim.
ex illo Corydon Corydon est tempore nobis.

TESTIMONIA.

61 'populus A. g.' Servius Aen. V 134 VIII 276 66 Maximi Victorini de fin. 6 gloss. p. 461 Endl. 69 Arusianus 245 L. 70 Iulius Rufinianus 243 R. schol. Hor. carm. III 3,18

VARIA LECTIO.

61 Populof *γ* 62 FORMONSAE *Pa* formofae *γbc* UYRTUS *M* VIRTVS *P* 63 PYLLIS *M* Phillif *bc* coryluf *γ*1 cory.lof *bc* illaf, ll *ex corr. γ* DUMPHYLLISAMARIT *m. aliena in rasura M* pillif (i *pr. corr. in* y) *γ* phillif *bc* 64 nec myrtus vincet Veneris *Servius*, *quod tuetur Gebauer* l. l. *p.* 40 cory.lof *c* phobi *b* phoebo *c* 65 SVIS *P* SILUI *M* PULCERRIM· *m. recentiori in ras. M* ortif *c* 66 Populof *γ* 67 AD *P* AG *M* lucida *c* FORMONSE *Pa* formofe *γbc* 68 SILVIS· *M* CEDET *Pγb*2 *Servius: cf.* 64 caedet *c* //////ortif *c* 69 memini uictum et *Oblongus Pierii* fraustra *a*1 contende *γ* concedere *a*1 THYRSĪ· *M* thirfim *a*1 THYRSIN *Pγb* 70 CORYDON · CORYDON *M* CORYDON *P* eftempore *a*

VIII

a Pastorum musam Damonis et Alphesiboei,
b immemor herbarum quos est mirata iuvenca
certantis, quorum stupefactae carmine lynces,
et mutata suos requierunt flumina cursus,
a Damonis musam dicemus et Alphesiboei.

c Tu mihi, seu magni superas iam saxa Timavi,
sive oram Illyrici legis aequoris, — en erit umquam
ille dies, mihi cum liceat tua dicere facta?
d en erit ut liceat totum mihi ferre per orbem
sola Sophocleo tua carmina digna coturno?
c a te principium, tibi desinam. accipe iussis

TESTIMONIA.

ECL. VIII. 1—5 omisso 4 Iulius Rufinianus 230 R 4 Arusianus 258 L. 7 sq. 'en . . . dies' Servius ecl. I 68 8 'quondam tua dicere facta tempus erit' Priscianus 1018 P., *qui* quondam *testatur:* cf. IV 51 10 schol. Hor. carm. II 1,12 11 'a te . . . desinet' comm. Cruq. Hor. epist. I 1, 1

VARIA LECTIO.

ECL. VIII. DAMONIS ET ALPHESIBOEI CERTAMEN *Pa* DAMONIS ET ALPHESIBOEI CERTATIO *M* POETA DAMONIS E[T] ALPHESIBOEI CONTENTIO *b* POETA DAMON ALPHESIBOEUS *γc* 1 POETA *c* POET *Pγ* POE *Ma* P *b* 2 Inmemor *c* he[r]barũ *b* HERSARVM *P*1 Q[u]VS *P* 3 CER[s]TANTES *Pbc* QVORVORVM *P* TVPEFACTAEST *P* ftupefacta *b*1 [l]VINCES (l *corr. in* Y) *P* lincef *c* 4 *om. Iulius Rufinianus* et mirata *ed. Ven.* atque morata *prop. Wagnerus.* et remorata? SUO[s] *M* fuo *a* req[i]uerunt *b* liquerũ *γ* liquerunt *m, quo recepto possis hanc versus scripturam commendare:* et remorata suos liquerunt flumina cursus. *Sed* requierunt *legit Servius et auctor Ciris* 232 *et comprobatur Calvi exemplo.* [C]RVRSVS *P* 5 Dammonif *b* 6 TVM *P* SEVM *P* magnif *γ*1 TAM (T *corr in* I) *P* 7 Seue *b*1 HORAM *Pa* IN[L]LYRICI[n] (N *eras.*) *P* illici *c* E[N]T *M* erit] I *corr. ex* E *P* 8 quondam tua dicere facta tempus erit *Priscianus* 9 tutũ *b*1 11 DESINAM *Pγ*1 *ut vid.* DESINET *Mac* definit *b comm. Cruq.* iuffi . *a*1

carmina coepta tuis, atque hanc sine tempora circum
inter victrices hederam tibi serpere laurus.

e Frigida vix caelo noctis decesserat umbra,
cum ros in tenera pecori gratissimus herba:
incumbens tereti Damon sic coepit olivae.

I *D.* 'Nascere, praeque diem veniens age, Lucifer, almum,
coniugis indigno Nysae deceptus amore
dum queror, et divos, quamquam nil testibus illis
profeci, extrema moriens tamen adloquar hora,
incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

2 Maenalus argutumque nemus pinosque loquentis
semper habet; semper pastorum ille audit amores
Panaque, qui primus calamos non passus inertis.

TESTIMONIA.

12 sq. 'atque .... laurus' schol. Hor. carm. I 1, 29 13 Charisius 109 Augustinus epist. 135 Quintilianus X 1,92 Isidorus orig. XVII 9,22 15 schol. Hor. carm. IV 12, 9 16 Arusianus 235 L. Servius Aen. VI 207 VIII 633 ge. II 63 17 Servius Aen. IV 584 19 sq. 'dum ... profeci' Priscianus 1164. 1190 P. 21 schol. Veron. 75, 22 Marius Victorinus p. 2518 P.: cf. 2559 Priscianus 1177. 1186 'incipe M.' Marius Victorinus p. 195 G. Terentianus Maurus 1770 'mea t. v.' cf. Terentianus Maurus 1805. 1811 22 schol. Veron. 75,25 22 sq. 'Maenalus .. habet' Priscianus 663 Servius Aen. X 230

VARIA LECTIO.

12 CARMINE [A] *P* cepta *b*1 ADQ· *Pa* HAN [C] *M* 13 HAEDERAM· *M* hederas *Churisii cod.* laurus *Charisius, Quintiliani exempl.* LAVROS [NF] *MPγubc Isidori exempl.* 14 difceſſerat *fortasse b*1 deſceſſerat *c* 15 TERA *P* peccori *γ* 16 TRETI [E] *M* cepit *c* 17 DAM *MPγab* VENIES [N] *P* 18 nife *c* amor . *e b* 19 — 44 *Veron. fol.* 262 19 *sq.* = *Ciris* 404 *sq.*

19 DVm — *testibus V* QUAEROR *M* diuef [o] *c* NIHIL *Pa*1*b*1 nil .. (nihil *m.* 1?) *γ* ilif (i *pr. ex corr.*) *γ* 20 PRofeci extREMA *V* Profeci.extremā (*eras. & ut vid.*) *γ* ADLOQVAR [O] *M* ADLOQVOR [\] *P* atloquor *γ* adloquor *a* alloquor *bc*, *Ciris* 21 *maenalio*S *V* menalioſ *γc* *tibia V* 22 MAE*nalus* — *pinosque V* M . nal . uſ *a*1 Menaluſ *c* qui *b*1 NEMOS *b*1 .. muſ *c*1 PINVS *P*1*γ*1 LOQVENTES *MVac* 23 *sine interp.* *M* Habet *V* paſto℞ .. ille (*eras.* m?) *γ* 24 PA*na* — *V* PRIMUM *Mb*1 primus *Servius* paſſoſ *b* INERTES *Mγ*1*b*

incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus. 25

3 Mopso Nysa datur: quid non speremus amantes?
iungentur iam grypes equis, aevoque sequenti
cum canibus timidi venient ad pocula dammae. 28
incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.
Mopse, novas incide faces: tibi ducitur uxor; 29
sparge, marite, nuces: tibi deserit Hesperus Oetam. 30
incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

1′ O digno coniuncta viro, dum despicis omnes,
dumque tibi est odio mea fistula dumque capellae
hirsutumque supercilium promissaque barba,
nec curare deum credis mortalia quemquam. 35

TESTIMONIA.

27 'iungentur . . . equis' Isidorus diff. II 84 p. 226 Endt. schol. Hor. carm. I 33, 7 'aevoque s.' Servius Aen. II 639 III 415 27 sq. schol. Hor. carm. I 29, 12 28 Priscianus p. 642 P. schol. Hor. carm. I 2, 9 Servius Aen. V 122 'timidi . . . dammae' Charisius 240 Quintilianus IX 3,6 Servius ge. I 183 Aen. VIII 641 'timidae damae' schol. Leid. in Suringart hist. crit. schol. II 305. 29 cf. schol. Veron. 75,28 schol. Lucani II 356 30 schol. Veron. 76,1 'sparge m. n.' Arusianus 263 'tibi . . . Oetam' Servius Aen. II 801 V 419 32 Priscianus 1187 P. 'o digno c. v.' Probus 81,13 K. 'coniuncta v.' schol. Veron. 76,10 34 schol. Veron. 76, 14 Diomedes 408 P. 'hirsutumque s.' Servius ge. III 287 35 schol. Statii ad Theb. III 350 Servius Aen. I 227 schol. Hor. carm. I 34, 2 serm. I 5, 101.

VARIA LECTIO.

25 I*Ncipe* — *V* MENALIOS *P* tibia (a *in ras.*) *c* *Post v.* 25 *repetuntur v.* 22—25 *in c* 26 MOP*so* — *d*ATVR *V* nifa *γc* qui[d] *a* [S] SPEREMV *P* 27 I*Vngentur* — *aevoque V* gripef *b* griphef *c* AEVOM *P* ue *b*1 28 Cū. *γ* timidi *γa*2, *testantur Charisius, Priscianus, Quintilianus, Acron, Servius, sed* timidae *idem ad Aen.* V 122 TIMIDE (E [i] *corr in* I) *P a*1 timide *c* TIMIDAE *M*, *schol. Leid.* LAMMAE *P* DA[M]MNAE *M* *Versum intercalarem post v.* 28 *habet γ*, *om. MPabc*, *et vidit G. Hermannus adnot. ad Bion. p.* 46 *aut inserendum illum hic aut delendum in antistropha post v.* 75 29 Mopse] P *corr. ex* R *P* Mopfi.. *c*1, incede *γ*1 inc..de (*i. e.* incende) *a* inci.[f]e *b* tibi] [TI] DI (D *corr. in* B) *P*

30 nu.cef *γ* HESPEROS *P* haefperu *γ* OETĀ · *M* OETAN *V* HOETA *P* o&a *γ* 31 MENALIOS *P* tibia (a *in ras.*) *c* 32 DIGNA *V* om̊f *γ*
34 hirfutumque ... *γ* DEMISSA *P* prolixa *cm*, *Pierii ψ* *promissa que barba V* 35 credas *schol. Statii* MORTA*lia* — *V*

incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

3′ Saepibus in nostris parvam te roscida mala
(dux ego vester eram) vidi cum matre legentem.
alter ab undecimo tum me iam acceperat annus;
iam fragilis poteram ab terra contingere ramos.
ut vidi, ut perii! ut me malus abstulit error!
incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

2′ Nunc scio, quid sit Amor. duris in cotibus illum
aut Tmaros aut Rhodope aut extremi Garamantes
nec generis nostri puerum nec sanguinis edunt.
incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

2″ Saevos Amor docuit natorum sanguine matrem

TESTIMONIA.

39 'alter ab undecimo' Donatus in Ter. Andr. I 1, 50 gloss. Barth. adv. XXXVIII 15 41 Victorinus in Cic. p. 100 O. Pompeius p. 275. 349 L. Augustini gramm. 2011 P. schol. Hor. carm. I 27,12. 43 'nunc ... amor' Donatus in Ter. eun. I 1, 25 Charisius 5 Diomedes 130 de quant. 12 p. 504 Endl. de verbo 12 p. 151 Endl. Pompeius p. 308. 319 L. Marius Victorinus 2472 P. Servius Aen. VI 104. 44 'aut Tmaros aut R.' Probi inst. I 4, 15 'extremi G.' Isidorus orig. IX 2, 125 schol. Lucani IV 334

VARIA LECTIO.

36 MENALIOS *P* MECVm — *V* tibi[a] *b* 38 *dux V* *vidi V* LE-*gentem V* 39 *alte*R *V* *tum V* ACC[A]IPERIT *P* ACC*eperat V* ..ripi. *c*1 ceperat *χ*. *Servii exempl.* ANNOS (O *corr. in* V) *P* *un*NVS *V* 40 *Iam V* FRAGILES *PVγac* AB (B *corr. in* D) *PA γabc, ut vid. V* TERRAM *P* CONTI[N]GERE (ad terram configere?) P pertinge[re] *b* TER*ra contingerE V* 41 = *Ciris* 429 41 ut vidi *om. V* peri[i ut] me *a* abstulit] B *corr. ex* D *P* 42 [EN]MALIOS *P* menaliof *c* [M]EA *P* tibi[a] *γb* tibi.. *c*1 43 N[C]VN *P* qui[d] *a* NV[D]I[U]S *P* nudif *a*1*b*1 *ut vid.* durif (d *ex corr.*) *γ* *in cotibus V* c..tib; *u*1 cautib: *b* 44 AUTMAROS· *M: cf. Iahnii annal.* LXXVII 196 aud marof *Probi inst. cod.* aut marof (f *ex corr. in ras., fort.* m) *γ* Aut[i] maruf (u *post in ras.*) *a* ifmaruf *cm., in ras. b* RHODOPHE *M* rodope *γc* 45 nostri generis *Servii exempl.* P[M]VER[v]VNT *P* peer nec fanguinif *m. rec. in ras. γ* 46 ME-NALIOS *Pγac* tibi.. *c*1 47 SAEUUS *Mγabc*

commacolare manus, crudelis! tu quoque, mater,
crudelis mater, magis at puer inprobus ille. 49
incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus. 51

3'' Nunc et ovis ultro fugiat lupus, aurea durae
mala ferant quercus, narcisso floreat alnus,
pinguia corticibus sudent electra myricae,
certent et cycnis ululae, sit Tityrus Orpheus, 55
Orpheus in silvis, inter delphinas Arion.
incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

1'' Omnia vel medium fiat mare. vivite, silvae:
. . . .

---

inprobus ille puer; crudelis tu quoque, mater 50

TESTIMONIA.

47 sq. schol. Hor. carm. I 19,1 'saevus . . . manus' Pompeius p. 25 L. 55 sq. Isidorus orig. I 35,7 55 'certent . . . ululae' Nonius 254,26. 56 Charisius 17 P. eiusdem exc. p. 542 K. 58 'omnia . . . . mare' Donatus in Ter. Andr. IV 2,12 adelph. V 3,1 Priscianus 857 P. 'vivite s.' Servius Aen. III 493

VARIA LECTIO.

48 COMMACULARE *Mγabc* commaculare manus: puer, ah puer improbus ille: Improbus ille puer, crudelis tu quoque, mater. *G. Hermannus: contra quem disputavit Gebauer l. l. p.* 43 49 MAGIS-ANPVER
an
M MAGIS AN PVER· *P* magiſ an puer *abc* magiſ puer *γ*: *vide Iahnii*
N
annal. LXXV 78 *conl. Tibullo* III 6,55 ISPROBVS *P* INPROB· *M* improb; *γ* 50 *in marginem reieci.* IMPROB· *Mγ* '*multi sic distinguunt, quia et intentio loquentis ab initio sic fuit, ut a saevitia amoris inciperet, in secundo loco accusaret matrem, ita tamen, ut criminis eius invidiam crudelitati amoris adscriberet, et ideo geminandum* ille, improbus ille puer, crudelis, *et distinguendum ita est:* crudelis tu quoque mater. Crudelis mater magis an puer improbus? *et distingue et subiunge:* tu quoque mater' *Servius. Itaque sic illi distinxerunt:* crudelis tu quoque mater. Crudelis mater magis an puer inprobus? ille, Inprobus ille puer crudelis: tu quoque, mater. 51 MENALIOS *P* 52
A
oneſ *b1c* ultra *γ1* 53 QUAERCUS *M* FLORESET *P* 54 PINGUIA
I CI CI R N
M Pingua *γ* CORTIBVS *P* CORTIB· *M* ELECTA *P* 55 CERTET *M*
A
CYGNIS *Mγ* ciguiſ *c* tytiruſ *γ* 56 OBION *M* 57 MENALIOS *Pc*
n
58 mediū. *b* FIAT *MP* fiat *b* fiant *γ* fiant *ac* *Sententia haec est:* mare mihi instar omnium fiat. fiat *et similia in Catonis Diris* 46 *et apud Ori-*

praeceps aërii specula de montis in undas
deferar; extremum hoc munus morientis habeto.
desine Maenalios, iam desine, tibia, versus.'

f Haec Damon: vos, quae responderit Alphesiboeus,
dicite, Pierides; non omnia possumus omnes.

1 'Effer aquam, et molli cinge haec altaria vitta,
verbenasque adole pinguis et mascula tura,
coniugis ut magicis sanos avertere sacris
experiar sensus; nihil hic nisi carmina desunt.
ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

2 Carmina vel caelo possunt deducere Lunam;

TESTIMONIA.

59 sq. Servius Aen. IV 436 61 Arusianus 222 L. 'desine M.' Marius Victorinus 2557 P. Terentianus Maurus 1730 sqq. 63 Macrobius VI 1, 35 'non omnia . . . omnes' idem V 16, 7 Servius ecl. VII 23 64 sq. Appuleius apol. 454 65 Nonius 58, 30. 247,27 schol. Hor. carm. I 19, 13 66 sq. 'coniugis . . . sensus' Charisius 212 'magicis . . . sensus' Arusianus 226 L. 69 Donatus in Ter. Andr. III 2,9 hecyr. I 1,3 Nonius 289, 11. 528, 5 schol. Lucani VI 452. 461. 499 Statii Theb. I 104 Hor. epod. V 46 Servius Aen. XI 259 'carmina vel c. p.' Probi inst. I 5, 1

VARIA LECTIO.

dium metam. I 292 *'acumini cuidam grammatico tribuendum esse' censet Naekius ad Catonis l. l.* fiant *Servius legisse videtur, Donati et Prisciani exempl. Excidisse hic unum versum recte coniecit G. Hermannus: proposui in Iahnii ann. l. l. talem:* vive tuo felix digno cum coniuge, Nysa. 59 *cf. Ciris* 301 aerei *bl* montef *γ* 60 *cf. Ciris* 266 deferam *ut vid. γl* 61 MENALIOS *Pc* 62 POE *Pab* POET *Mγ* HAEĿA
A O
P DMON. *P* DAMAN *M* dammon *bc* UOSQ̄ *M* ne fponderit *γ* alphefiboef *cl* 63 poffumuf *cl* *recte, ut videtur: cf.* VII 23 64 ALPH *Pb* ALP *a* ALF *γ* Etfer (t *corr. in* f) *γ* ALTARI *P* uita *γ* 65 pin-
G
guef *blc* ETA *P* 66 MANICES (E *corr. in* I) *P* anof (*in mg.* al fa-
R
nofa) *γ* insanos vertere *Schraderus* AVERTEGE *P* avertere *testantur Charisius et Servius. Sed suspicor interiectionem* a *separandam esse a verbo* vertere *et scribendum:* coniugis ut magicis sanos a! vertere sacris e. s.: *cf.* I 15 II 60 X 47 67 nil *b* HIC *m.* 2 *sup. P* 68 *in mg.* λ *M* DAPHNI̅ *M: item* 72. 76. 79. 84. 90. 93. 94. 100. 102. 104
RE
daphnin *b* 69 *ima pag. additus, adposita in mg.* B, *M* DEDVCE *P* deducere (cere *in ras.*) *γ* vel lunam caelo d. possunt *schol. Statii.*

carminibus Circe socios mutavit Ulixi;
frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.
  ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
3 Terna tibi haec primum triplici diversa colore
licia circumdo, terque haec altaria circum
effigiem duco; numero deus impare gaudet.
  ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
necte tribus nodis ternos, Amarylli, colores;
necte, Amarylli, modo et 'Veneris' dic 'vincula necto'.
  ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
1' Limus ut hic durescit, et haec ut cera liquescit
uno eodemque igni: sic nostro Daphnis amore.
sparge molam, et fragilis incende bitumine laurus.
Daphnis me malus urit, ego hanc in Daphnide laurum.
  ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
3' Talis amor Daphnim, qualis cum fessa iuvencum

TESTIMONIA.

70 inscr. Pomp. apud Wordsworthium p. 4 71 Priscianus 811 P. Nonius 311,7. 382,24 Pompeius p. 275 L. Diomedes p. 333 P. schol. Lucani VI 489 Servius Aen. I 713 'cantando r. a.' Servius in art. sec. Don. 1788 P. Servius Aen. IV 443 73 sq. 'terna . . . circumdo' Donatus in Ter. Andr. V 4, 8 74 sq. 'terque . . . duco' Servius Aen. IV 508 75 'numero . . . gaudet' Priscianus 692 763 P. schol. Hor. carm. III 49, 13 Servius ecl. V 66 Aen. III 305 V 78. 639 schol. Leid. ad ge. I 345 77 schol. Lucani VI 460 80 Appuleius apol. 454 Priscianus 800 P. Servius Aen. IV 508. 83 Probi inst. I 4, 23 85—88 Macrobius VI 2,20

VARIA LECTIO.

70 *in mg.* C *M* CARMINIB· *M* CIRCE (A *sup.*) *M* mutabit *γ* mōtauit *b* OLYXIS *inscr. Pomp.* ulixiſ *γa2bc* 71 rupitur *γ* 72 DVCIT (E *sup.*) *m.* 2 *add. P* DVΘCITE *P* 73 PRIMVS (M *sup.*) *P* TRIPLICE *M* DIVERSAS *P* triplici circumdata filo *Donatus* 74 hanc *Longob. Pierii, quod probavit Wagnerus* 75 Effigiam *c* iupari *b1* GVET (A D *sup.*) *P* 76 daphni *γ* 77 TRIB· *M* 78 ᴬMARYLLI *P* NECTo *M* VENTO (EC *sup.*) *P* 79 DVCITE *m.* 2 *sup. P* daphniu *b* dahni (P *sup.*) *c* 80 dure..fcit 81 *Sine interp. M* sic] ſ *in ras. γ* 82 SARGE (P *sup.*) *P* MOLAB (M *sup.*) *P* fragileſ *abc* LAVROS *Pγabc*: *cf.* 43 83 DAPHNI (S *sup.*) *P* 84 daphnin *a1b* 85 DAPHNIN *Mb* QUALIS QUALIS *M* qualiſ *sup. c* qualeſ *γ1*

per nemora atque altos quaerendo bucula lucos
propter aquae rivom viridi procumbit in ulva,
perdita nec serae meminit decedere nocti,
talis amor teneat, nec sit mihi cura mederi.
ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

2′ Has olim exuvias mihi perfidus ille reliquit,
pignora cara sui: quae nunc ego limine in ipso,
terra, tibi mando; debent haec pignora Daphnim.
ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

3″ Has herbas atque haec Ponto mihi lecta venena
ipse dedit Moeris (nascuntur plurima Ponto);
his ego saepe lupum fieri et se condere silvis
Moerim, saepe animas imis excire sepulchris
atque satas alio vidi traducere messis.
ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

TESTIMONIA.

87 'propter a. r.' Probi inst. I 12,2 Cledonius 1926 P. 88 'nec . . . nocti' Arusianus 224 L. 91 Servius Aen. IV 305 93 'terra t. m.' Martianus Capella III 283 Arusianus 247. 95 sq. schol. Hor. epod. V 12 95 sq. 'has . . . Moeris' schol. Hor. carm. I 27, 22 96 Marius Victorinus p. 2562 P. 97 sq. Servius ecl. IX 14

VARIA LECTIO.

86 adq; *a* QVAERENDA (O *supra*) *P* bocula (v *supra*) *b* BVCOLA *P* BVCVLA *Myac* 87 RIVOM (O *corr. in* V) *P* RIVVM (PR *supra*) *Myabc* uiridi.. *a* CONCVMBIT *P* concumbit, al pcūb *γ* VLLA (V *supra*) *M* 88 *Sine interp. M* MAEMINIT *P* memin..it *a* 89 ENEAT (T *supra*) *P* 90 daphniu *a1b* 91 MIHI· *M* 92 P..ignora (V *supra*) *c* SI *P* 93 TERRI (A *supra*) *P* hinc *ut vid. c1* daphnin *b* 94 *om. c* daphnin *b* *Stropham* 95 — 100 *collocandam esse post* 104 *coniecit G. Hermannus, ut accuratius sibi responderent* 47 — 51 (2) 52 — 57 (3) *et* 101 — 104 (2) 95 — 100 (3) *Quod tamen sententiarum nexus dissuadere videtur.* 95 ERBAS *P* ADQ· *P* adque *a* LECTE (λ *supra*) *M* 96 MOERI·T (S *supra*) (*punct. m.* 2) *P* PLURUMA (I *supra*) *M* PLURIMA *Pγabc* 97 AEGO *P* FIERI· *M* 98 Merim (o *supra*) *γ* Moerin *b* SIMIS *P* exire (c *supra*) *b* exci..re *c* SEPVLCHIS (R *supra*) *P* sepulcris *γb2* 99 alio. *b* TRADVCE (RE *supra*) *P* MESSES *P2γabc* 100 daphnin *b*

2'' Fer cineres, Amarylli, foras rivoque fluenti
transque caput iace, nec respexeris. his ego Daphnim
adgrediar; nihil ille deos, nil carmina curat.
  ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
1'' Aspice: corripuit tremulis altaria flammis
sponte sua, dum ferre moror, cinis ipse. bonum sit!
nescio quid certest, et Hylas in limine latrat.
credimus? an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?
  parcite, ab urbe venit, iam parcite, carmina, Daphnis.

TESTIMONIA.

101 'fer ... foras' Servius ge. I 81 Aen. I 389 102 'transque ... respexeris' Servius Aen. X 226 105 Probus 94, 25 106 'cinis ... sit' Nonius 198, 8 108 Donatus in Ter. Andr. V 6, 7 Beda 2376 P. 'credimus an q. a.' Maximus Vict. de rat. metr. 2, 1

VARIA LECTIO.

101 IVO (R) *P* 102 NEG *P* ne. *a* ne *c* daphnin *b* 103 Aggredhar *b* NIHIL CARMINA *MPγatc* 104 mea ducite carmina *c* daponn *b* 105 *sq. post* 73 *inserit Menag. pr. Admodum ingeniose G. Hermanuus totam stropham sic refinxit:*

Ccedimus? an qui amaut, ipsi sibi somnia fingunt? 108
aspice: corripuit tremulis altaria flammis 105
sponte sua, dum ferre moror, cinis ipse. bonum fit
nescio quid. certest, et Hylax in limine latrat.
  parcite, ab urbe venit; iam parcite, carmina, Daphnis. 109

106 bonuf fit *γt* bonum sit *testatur Servius* 107 *sq. transposuit ed. Lipsiensis* quis *Schraderus* quid? — *Doeringius* CERTEST (E) *Pa* CERTE EST *(sed corr.* CERTE *in* CERTI) *M* certe ē *γbc* et] ut *Schraderus* HYLAS (S) *MPγabcψ* Hylax *editores* 108 OMNIA *M* fo.nia (*o e corr.*) *b* figunt (n) *a* 109 PARITE *P* IAM CARMINA PARCITE *M* iam carmine parcite (*corr.* carmina) *c* DAPHNI' *M*

IX

LYCIDAS MOERIS

L. Quo te, Moeri, pedes? an, quo via ducit, in urbem?
M. O Lycida, vivi pervenimus, advena nostri
(quod numquam veriti sumus) ut possessor agelli
diceret 'haec mea sunt; veteres migrate coloni.'
nunc victi tristes, quoniam Fors omnia versat,
hos illi (quod nec vertat bene) mittimus aedos.
L. Certe equidem audieram, qua se subducere colles
incipiunt mollique iugum demittere clivo,
usque ad aquam et veteres iam fracta cacumina fagos
omnia carminibus vestrum servasse Menalcan.

TESTIMONIA.

ECL. IX. 1 Probus 6, 11 K. Beda 2381 P. Priscianus 1200 Boethius p. 324. 561 ed. Bas. 'quo te . . . ducit' Charisius 192 'quo te M. p.' Maximus Vict. de rat. m. V 2 Diomedes III p. 440 G. 2 'o Lycida' Probi inst. I 4, 22 'o . . . pervenimus' Servius ge. IV 252 Aen. XI 160 'advena n.' Probi inst. I 4, 4 2—4 'advena . . . coloni' Macrobius IV 6, 7 5 'nunc . . . omnia' Probi inst. I 10, 4 'quoniam . . . versat' Servius Aen. I 377 6 Donatus in Ter. Phorm. IV 3, 73 Nonius 348, 17 Servius Aen. IV 647 7—10 Quintilianus VIII 6, 46 7 sq. 'qua . . . clivo' Nonius 347, 6 'qua . . . incipiunt' idem 400, 3. 9 comm. Cruq. Hor. epist. II 2, 170. 10 'carminibus v. s. M.' Probus 71, 1 K.

VARIA LECTIO.

ECL. IX. *Cf. Iahnii ann. l. l. 73 sq.* LYCIDAS MOERIS *P* LYCIDA MOERIS *Mb* LYCIDAS·MOERIS·DE AGRIS c̄ queſt' ē *γ* DE QVESTIONE POETAE DE AMISSO AGRO LICIDA MOERIS *ac* 1 timori *at* ORBEM (O *corr. in* V) *P* 3 QUOD *MPabc, Servii et Macrobii exempl., tuetur Lachmannus in Lucr.* 367 Qd (d *in ras.*), *in mg.* at qua *γ* quo *χ* POSSESOR *P* aggilli *c* 5 uic . ti *b* tristis *ad* Fors *relatum Probi inst. cod.* fors *om. Probi inst. cod.* fors *χ*, *Servii exempl.* (*sed cf. ad Aen.* I 377) 6 QVOT
s
P QUOD *M* V̄ERTAT B̄ENE *P* b̄ene ūertat *γ* bene uertat *m*, *Servii, Donati, Nonii exempl.* aedos *Nonii exempl.* HAEDOS *MPyab* hedoſ *c*
e . V
7 Certe quidem *ab* QUAE *M* 8 INCIPIANT *P* dimittere *χ* *Nonii exempl.* 9 VETERIS *Pyabc* FAGI *Pabcm Quintiliani exempl., comm.*
mi s
Cruq.: *cf.* II 3 fagi, *in mg.*: at fagoſ *γ* 10 carnibuſ *c* SERVASE *P* MENALCA˜· *M*

a *M.* Audieras: et fama fuit; set carmina tantum
nostra valent, Lycida, tela inter Martia, quantum
Chaonias dicunt aquila veniente columbas.
quod nisi me quacumque novas incidere lites
ante sinistra cava monuisset ab ilice cornix,
nec tuus hic Moeris nec viveret ipse Menalcas.
a *L.* Heu, cadit in quemquam tantum scelus? heu, tua nobis
paene simul tecum solacia rapta, Menalca?
quis caneret nymphas? quis humum florentibus herbis
spargeret, aut viridi fontes induceret umbra?
vel quae sublegi tacitus tibi carmina nuper,
cum te ad delicias ferres Amaryllida nostras:
b 'Tityre, dum redeo (brevis est via) pasce capellas,
et potum pastas age, Tityre, et inter agendum
occursare capro (cornu ferit ille) caveto.'

TESTIMONIA.

11 'audieras . . . fuit' Martianus Capella III 322 Probi inst. I 7, 3 Asper iunior 3 p. 1726 P. 12 sq. 'quantum . . . columbas' Servius Aen. II 691 14 'quod nisi me q.' Probi inst. I 10,3 14—16 Probus 6,6 K. 15 Servius Aen. XII 246 'ante . . . monuisset' Probi inst. I 11,2 16 Priscianus 1095. 1103. 17 'heu . . . scelus' Donatus in Ter. Andr. I 5,10 21 Nonius 332, 28 Arusianus p. 262 L. Servius Aen. X 79 'vel . . . tacitus' schol. Hor. serm. I 3, 7. 23—25 Gellius IX 9 23 de orthogr. 2784 P. Servius ecl. I 28 24 Paulus Festi 23 M. (agere) 'et potum p. a.' Priscianus 861 P. 24 sq. Priscianus 823 P. 'inter . . . caveto' Arusianus 238 L. 25 'cornu . . . caveto' Nonius 311, 14

VARIA LECTIO.

S
11 audieras] S *eras. P* AUDIERA *M* audieras? *Wagnerus* SED
ci
Myab, sup. c TVMANTVM *P* 12 lyda *a* mertia *b1* 13 Cha . oniaſ *b* 14 quod] et *Probi inst.* QVOCVMQ· *P* quaecũq; at qua *γ* quaſcumque *Probi Vat. Par.* nouas (non *in ras.*) *b* componere *Probus: cf.* III 108 15 cau . *b* LICE *P* 16 MENALCAN *P* 17 LYC *om. γ* CADET *Pb* quē . quā (n *eras. ut vid.*) *γ* 18 ſolatia *b1c* 19 caneret ſiluaſ (et silu *in ras.*) *b* VMVM *P* hum . *b1* HERBVS *P* ΘRBIS *M* 20 SARGERET *P* aut] et *b1* uiridiſ *a1* uiri *b* fontiſ *a1* 21 vel] nam *Nonii exempl.* QVE *P* que (e *m.* 2) *b* ſublege *b1* 23 ES *P* 24 POTUM∴PASTAS (*cum vestigiis literae* E *in rasura*) *M* 25 CAPRE *M* capra *c* cornu] O *corr. ex* V *P* FERIT (I *corr. ex* E) *M* ferit, at perit *γ* petit *b*

M. Immo haec, quae Varo necdum perfecta canebat:
k 'Vare, tuum nomen, superet modo Mantua nobis,
Mantua vae miserae nimium vicina Cremonae,
cantantes sublime ferent ad sidera cycni.'
c *L.* Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos,
sic cytiso pastae distendant ubera vaccae:
incipe, siquid habes. et me fecere poëtam
Pierides, sunt et mihi carmina, me quoque dicunt
vatem pastores; set non ego credulus illis.
nam neque adhuc Vario videor nec dicere Cinna
digna, set argutos inter strepere anser olores.
d *M.* Id quidem ago et tacitus, Lycida, mecum ipse voluto,
si valeam meminisse; nequest ignobile carmen.

TESTIMONIA.

27—29 Iulius Rufinianus 235 R. 28 Macrobius IV 6, 18 Servius Aen. II 311 Servii vita 30 Priscianus 1020. 1023. 1242. 1247 P. Alcuinus gramm. 2124 P. Servius ge. IV 47 'Cyrneas taxos' Isidorus orig. XIV 6, 42 34 'sed . . . illis' Arusianus p. 220 L. 35 sq. 'nam . . . digna' Acron ad Hor. carm. I 6, 8 37 Nonius 246, 20. 420, 23

VARIA LECTIO.

26 *Sine personae nota M* IMMOTERQ·BARO *M* na. ro *c* necdū (ec *in ras.*) *b* PERFACTA *P* perficta *b1* CANEBAM *P* canebāt *γ* 27 VERE *P* BARE *M* CVPIANT SUPERENT *M* superent *a1* MODV (V *corr. in* O) *P* MANTEA (E *eras.*) *P* MAÑUλ NOBIS· ‖ NOBIS *M*: *cf. Lachmannus in Lucr.* 181 28 UE *Mγa* MISERE *P* MISERE *M* CREMONE *MP* 29 SVBIME *P* fublimine *γ1* fublim . . e *γ2*: *cf. Iahnii annal.* LXXVII 186 FERENT *P* ferant *γ* ferunt *Iul. Rufin. exempl.* cicui (cu *in ras.*) *b* cigni *c* 30 sua *Alcuinus* cyrnaeaf (yr *in ras.*) *b* cyrineaf *a1*, *Mentel. pr.* CY·.·.-NEAS (*eras.* R *vel* B *vel* C) *M* grineaf *c* GRVNAEAS *P* gryneaf *γm* grynaeaf, grineaf *et similia Prisciani* φ Cyrneas *Servius* EXAGMINA *M* EXAMINA *Pγabc* 31 CYTHISO *Pγb* cythifo (y *in ras.*) *c* parte *c* DESTENDANT *P1b1* diftanti *a1* 32 QVIT (T *corr. in* D) *P* QUIT *Ma* 34 VATEN *P* SED *Mγabc* CREDVLVLVSILIS *P* 35 nario *om. γ1* VARO *Ma2bcm 'non nulli sane Alfenum Varum volunt.' Servius* Vario *testatur schol. Hor.* 36 SED *Pγabc* 37 IT *P* LVCLYDACVM (LYC *eras.*) *P* LYCIDAMMECUM *M* 38 NEQ·EST *MPbc* neqeft *a2* nec eft *a1*

'huc ades, o Galatea; quis est nam ludus in undis?
hic ver purpureum, varios hic flumina circum
fundit humus flores, hic candida populus antro
imminet, et lentae texunt umbracula vites:
huc ades; insani feriant sine litora fluctus.'
d *L.* Quid, quae te pura solum sub nocte canentem
audieram? numeros memini, si verba tenerem.
'Daphni, quid antiquos signorum suspicis ortus?
ecce Dionaei processit Caesaris astrum,
astrum, quo segetes gauderent frugibus et quo
duceret apricis in collibus uva colorem.
insere, Daphni, piros; carpent tua poma nepotes.'
e *M.* Omnia fert aetas, animum quoque; saepe ego longos

TESTIMONIA.

39 'huc . . . Galatea' Cledonius 1921 Augustinus de gramm. 2009 P. 40 sq. 'varios circum Fundit h. f.' Probus de nom. 52 p. 222 Endl. 40 'hic . . . varios' Claudius Sacerdos 81 p. 26 Endl. 41 sq. 'hic candida . . . vites' Macrobius VI 4, 8 42 'et lentae . . . vites' Isidorus orig. XVII 7, 51 'texunt u. v.' Claudius Sacerdos 84 p. 26 Endl.
43 Nonius 465, 9 'insani . . . fluctus' Servius Aen. II 776 45 'numeros . . . tenerem' Iulius Rufinianus 249 R. Priscianus 1167. 1174. 1176. 1190 Quintilianus IX 4, 54 Marius Victorinus p. 2481 P. Nonius 353, 2. 524, 11 Isidorus orig. I 38, 3 Servius Aen. III 446 IV 335 VI 646 IX 776 XI 599 'numeros m.' Servius ecl. VII 69 47 Servius Aen. I 287 III 158 VI 791 Acron ad Hor. carm. I 12, 47 schol. Lucani VII 458 Augustinus de consensu evang. I 32 'ecce D. p.' Probi inst. I 9, 6
47 sq. 'ecce . . . frugibus' Acron ad Hor. carm. IV 15, 5 48 sq. Nonius 281, 5 49 Servius Aen. V 128 Acron ad Hor. carm. III 18, 2 50 Nonius 252, 7 schol. Hor. epod. II 19 51—54 'omnia . . . ipsa' Augustinus epist. 72
51 Marius Plotius p. 295 G. 'omnia . . . quoque' Donatus in Ter. Andr.

VARIA LECTIO.

39 gelathea *b* nã. *b* lufuf *ut vid.* *γ*1 ludif (v) *γ*2*b* 40 PVREVM (PVR) *P* 42 en] E (T) *P* ET *ceteri* LENTA (E) *P* LENTAE (*sed* L *m. aliena*) *M* 43 HVNC *P* in (fani) *b* incaui *Bentleius ad Lucan.* II 673 insani *tuentur Servius et Nonius* FEIANT (R) *P* 44 QVIT *P* QVE (A) *P* 45 TENERAM (A *corr. in* E) *P* 46 *sqq. continuat Lycidae Mγ, Moeridi tribuit cum ceteris P, quo inde a versu 30 hic stropharum ordo existat:* 7. 7. 2. 10. 10. 2 QVIT (T *corr. in* D) *P* anticof *γb* fufcipit (*in mg.* al fufpicif) *γ*1 47 DIONEI *Mybc* DIONE' *P* procedit *schol. Lucani* 48 segetis *Nonii libri: cf. Lachmannus in Lucr.* 57 gaulerent frugibus] TF *semieras. P* QUOB *M* 50 piruf *b*1 carpen (t) *γa* 51 MOE *Mγ, eidem continuat cum ceteris P* SETAS (A) (S *pr. eras.*) *P* fers, aetas?

cantando puerum memini me condere soles:
nunc oblita mihi tot carmina; vox quoque Moerim
iam fugit ipsa; lupi Moerim videre priores.
set tamen ista satis referet tibi saepe Menalcas.
e *L.* Causando nostros in longum ducis amores.
et nunc omne tibi stratum silet aequor, et omnes,
aspice, ventosi ceciderunt murmuris aurae.
hinc adeo media est nobis via; namque sepulchrum
incipit apparere Bianoris: hic, ubi densas
e agricolae stringunt frondes, hic, Moeri, canamus;
hic aedos depone, tamen veniemus in urbem.
aut si, nox pluviam ne colligat ante, veremur,
cantantes licet usque (minus via laedit) eamus;
cantantes ut eamus, ego hoc te fasce levabo.

TESTIMONIA.

I 1, 115 comm. Cruq. Hor. epist. II 2, 55 art. poet. 175 'omnia f. a.' Maximus Vict. de carm. her. 6 Servius Aen. XII 285 schol. Lucani III 729 51 sq. 'saepe . . . soles' Beda 2345 de orthogr. 2800 schol. Lucani III 401 52 Agroetius de orthogr. 2268 P. Acron ad Hor. carm. IV 5, 29 53 'nunc . . . carmina' Arusianus 249 Servius Aen. IV 221 53 sq. 'nunc . . . fugit' Priscianus 792 P. 'vox . . . priores' Donatus in Ter. adelph. IV 1, 21 'vox . . . ipsa' Probi inst. I 17, 6 56 Probi inst. I 7, 3 57 'et nunc omne . . . aequor' Nonius 389, 13 58 Probi inst. I 4, 19 Acron ad Hor. carm. III 29, 24 59 sq. 'namque . . . Bianoris' Servius Aen. X 198 60 sq. 'hic . . . frondes' Nonius 403, 2 Servius ge. I 316 comm. Cruq. Hor. serm. I 2, 8 61 'agricolae s. f.' Servius Aen. I 552 62 Nonius 406, 7 63 Servius Aen. I 143 65 'ego . . . levabo' Nonius 312, 19. 336, 21 Servius ge. III 317 Alcuinus gramm. 2122 P.

VARIA LECTIO.

52 puerum] solitum *Agroetius* longos *Acron* ducere, *in mg.* at c̄dere, *γ* 53 oblita] A *m.2, pr. m. non liq. P* vox *c* QUOD MOEERIM *M* Moeri *γ* mori *b* 54 iam fugit ipsa] ipsa fugit *Prisciani exempl.* MOERIN *P* MOEREM (E *alt. corr. in* I) *M* 55 SET *P1γc* SED *MP2ab* 56 nostros] ST *in ras. P* NOSTRO *M* 58 CAECIDERUNT *M* marmoris irae *Trillerus misc. Lips. nov. T.* VII *p.* 11: *cf. Oudendorpius ad Sueton. p.* 1023 59 HIC *P* MEDIAESTT *M* iam *a* SPVLCHRVM *P* SEPULCRUM *Mγ* 60 INCIPET (incepit?) *M* BIANORI *P* VI *P* 61 AGRICOLE *P* frondes] E *corr. ex* I *P* moere *b1* 62 HEDOS *Mc* haedos *ab* 63 collegat *c* MEREMVS *P* 64 cantantes] A *post in ras., m.1* E *vel* I *P* Cantes *b* laedet *γ2bc*

f *M*. Desine plura, puer, et quod nunc instat agamus:
carmina tum melius, cum venerit ipse, canemus.

X

GALLVS

a 1 Extremum hunc, Arethusa, mihi concede laborum:
pauca meo Gallo, set quae legat ipsa Lycoris,
carmina sunt dicenda: neget quis carmina Gallo?

2 sic tibi, cum fluctus supterlabere Sicanos,
Doris amara suam non intermisceat undam:

3 incipe; sollicitos Galli dicamus amores,
dum tenera attondent simae virgulta capellae.
non canimus surdis, respondent omnia silvae.

TESTIMONIA.

ECL. X. Cf. Ammianus Marcellinus XVII 4 1 Servius Aen. VIII 40 ecl. III 1 VII 21 2 'sed . . . Lycoris' Servius Aen. VIII 642 4 sq. Seneca nat. quaest. III 26, 6 Servius Aen. III 694 8 Servius ge. III 45

VARIA LECTIO.

66 *Sine personae nota M* PURA[L] *P* PUER·QUOD NUNC[ET NŪNC] *M* NVNC[ET] QVOD NVNC[&] *P* nunc quod nunc (*prius* nūuc *eras.*) *c* et nunc quod *a*

ECL. X. CONQVAESTIO DE AGRIS CVM GALLO CORNELIO *P*, *item* (*om.* CORNELIO) *b* CONQVESTIO CVM GALLO POETA DE AGRIS *M* POETA AD GALLUM De amore GALLI CONSOLATIO *γ* INCIPIT EGLOGA DECIMA DE DESIDERIO GALLI CIRCA VOLVMNIÃ CYTHERIDẼ MERETRICẼ Q̃· LICORIDẼ DICIT C̃QVESTIO DE GALLO DE AGRIS *c* INCIPIT EGLOGA DECIMA DE DESIDERIO GALLI CIRCA VOLVMINIAM CVTHCIDEM MERETRICEM QVM LICORIDEM DICIT CONQVESTIO CVM GALLO DE AGRIS *ba* POE *Pa* POET *My* POETA *b* *Stropharum structuram exposui l. l. 69 sqq.* 1 EXTREMVM CUM[HVNC] *M* LABORVM[E] *P* LABORẼ *Myabcψ*, *Servii exempl.* 2 *Post* Lycoris *graviter distingui iubet Wagnerus* fed *bc* fc[d] *a* que *γ* licorif *γ* 3 fut[N] *b* 4 SVBTERLABRE[E] *P* fubterlabere *yabc* ficanof[n] *γ* 6 GALLI (G *corr. ex* C) *P* 7 VENERA[T] *suprascriptis signis quibusdam, qualia respiciunt notas extantes in mg. inferiore, M* adtondent *bc* SIMA[E] *P* fimeae *c*

A 1 Quae nemora aut qui vos saltus habuere, puellae
naides, indigno cum Gallus amore peribat? 10

1′ nam neque Parnasi vobis iuga, nam neque Pindi
ulla moram fecere, neque Aoniae Aganippe.

2 illum etiam lauri, etiam flevere myricae,
pinifer illum etiam sola sub rupe iacentem
Maenalus et gelidi fleverunt saxa Lycaei. 15
stant et oves circum (nostri nec paenitet illas:
et formosus ovis ad flumina pavit Adonis), 18
venit et upilio, tardi venere subulci,

nec te paeniteat pecoris, divine poeta 17

TESTIMONIA.

10 'naides i.' Probi inst. I 5, 1 11 Quintilianus IX 3, 18 11 sq. 'nam . . . fecere' Macrobius VI 6, 12 schol. Lucani I 674 12 Charisius 3. 4 Marius Victorinus 2474 P. (36 G.) Beda 2376 P. Probi inst. I 15 'neque A. A.' Marius Victorinus 2471 P. (31 G.) 'Aoniae A.' Cledonius 1884 P. 13 Charisius 110 16 schol. Hor. carm. I 28, 20 'nostri . . . illas' Arusianus 251 19 Terentianus Maurus 1191 Caper 2250 P.

VARIA LECTIO.

9 [ne] mora *c* Q[V]VIOS *P* 10 *Hinc redit R* PERI[BA]RET *M* perirel *γ2a2bc* 11 PHARNASII *P* [v]iouif (u *corr. in* b) *γ* 12 m . . orē (e *corr. in* a) *γ* AONIAE *MRγ*, *grammatici uno ore omnes excepto Servio*, *qui* Aonia (*vel* Aonie) Aganippe *nominativos singulares esse monet.* AOINIE *Pb1* aonie *acχ* AGANIPPE *R*, *Servius*, *cod. Probi* ACANIPPE (C *corr. in* G) *P* AGA[P]NIPSE *M* Aganippae *Charisii ceterorumque grammaticorum exemplaria: unde vel* Aoniae Aganippe *vel* Aoniae Aganippae *vel* Aonie Aganippe *editiones* 13 ILLVMFLEVERE *R* illum fleuere *a* [&iam] etiā fleuere (etiā *m. rec. in ras.*) *γ* illum etiam fleuere *Longob.* MYRICA[t]E (*rubro col. sup.*) *M* muricae *b1* miricae *b2* 14 PINNIFER *Ra1b1* 15 MENALUS· *M* 16—18 *transposuit post v.* 8 *Scaliger in Virg. ecl. X Dorice reddita: interpolati videntur Hitzigio* 16 PAENITEAT *P* PENITET *Mγ* 17 TAE *P* PENITAEAT (A *pr. eras.*) *P* DIVINAE *M* diuinae *γ* [c]POETA (*rubro col. sup.*) *M* poetae *γ1* 18 formofuf *γc* ouif *suprascr. c* ouef *γ1* 19 et (t *e corr.*, *fort. ex* u) *γ* UPILIO *MRa1 Servius* [p]upilio (u *corr. in* o) *b* OPILL·IO (O *pr. corr. in* V, P *del.*, *litera tertia corr. in* P) *P* opilio (*sed* o *pr. fort. e corr.*) *γ* opilio *a2χ Caper*, *qui* 'opilio, non upilio' *monet* . [p]opilio *c* TARDE *P*: *fortasse* tardei *voluit.* [T][D]DARI *M* bubulci

uvidus hiberna venit de glande Menalcas.

3 omnes 'unde amor iste' rogant 'tibi?' venit Apollo:
'Galle, quid insanis?' inquit, 'tua cura Lycoris
perque nives alium perque horrida castra secutast.'

4 venit et agresti capitis Silvanus honore
florentis ferulas et grandia lilia quassans.

4' Pan deus Arcadiae venit, quem vidimus ipsi
sanguineis ebuli bacis minioque rubentem.

3' 'ecquis erit modus?' inquit. 'Amor non talia curat:
nec lacrimis crudelis Amor nec gramina rivis
nec cytiso saturantur apes nec fronde capellae.'

A'1 tristis at ille 'tamen cantabitis, Arcades' inquit
'montibus haec vostris, soli cantare periti

TESTIMONIA.

thesaurus nov. latin. l. l. 525 'nil alind plerique callebant quam Vergilianus upilio seu bubsequa' Appuleius Florid. I, 3 'vir ultra Vergilianos upiliones et bubsequas rusticanus' idem apologia p. 416 20 Marius Victorinus 2475 P. (38 G.) schol. Hor. carm. IV 5, 40 schol. Lucani II 71 23 Probi inst. I 17, 3 24 Servius ge. I 20 26 'Pan . . . venit' Servius ecl. VIII 24 27 schol. Lucani IX 916 28 'amor . . . curat' Priscianus I 175 31 Nonius 409, 11 32 sq. 'soli . . . Arcades' Arusianus p. 252 L.

VARIA LECTIO.

fortasse Appuleius: Pierius secundum Theocriteu I 80. subulci *testatur Servius* 20 HVVIDVS *P* VMIDVS *R* (*item* umidus *pro* uvidus *R ge.* I 418)
⊢ SAN
iberna *γ* 21 *Post* omnes *et* tibi *distinguitur in M* 22 INIS *R*
S CASTR e
23 PERQVAE *R* NIVE *P* PERQVAE *R* SAXA *P* SECVTAST
E D
(*v eras.*) *R* SECUTA ST *Ma* SECVTAEST *Pybc* 24 HONERE *M* 25
ND
FLORENTES *PRa* FERYLAS *R* GREDIA *P* candida *b*1 26 archadie *c* euenit *γ* 27 rubente *schol. Lucani* 28 ETQVIS *Ryabc*,
V ⊢
et T *corr. in* C *P* NEC *Ra*1 29 RIPIS *M* 30 CYTHISO *MP* citifo
h
(i *pr. corr. in* y) *γ* citifo *c* SATYRANTVR (Y *corr. in* V) *P* 31 *Post* ille *distinctum in P: 'alii* tamen *superioribus iungunt, sed melius, ut sic*
VE
legamus: tamen cantabitis' *Servius* archadef *c* 32 NOSTRIS *P*
n
urĩf *b* VESTRIS *MR* urĩf *γc*

1′ Arcades. o mihi tum quam molliter ossa quiescant,
vestra meos olim si fistula dicat amores!

2 atque utinam ex vobis unus vestrique fuissem
aut custos gregis aut maturae vinitor uvae!
certe sive mihi Phyllis sive esset Amyntas
seu quicumque furor (quid tum, si fuscus Amyntas?
et nigrae violae sunt et vaccinia nigra),
mecum inter salices lenta sub vite iaceret:
serta mihi Phyllis legeret, cantaret Amyntas.

3 . . . .
hic gelidi fontes, hic mollia prata, Lycori,
hic nemus: hic ipso tecum consumerer aevo.

4 nunc insanus Amor duri me Martis in armis
tela inter media atque adversos detinet hostes:

TESTIMONIA.

34 'meos . . . amores' Nonius 357, 31 35 Probi inst. I 6, I 'atque . . . unus' Probi inst. I 9, 6 37 'certe s. m. P.' Probi inst. I 9, 11. 10, 2 42 sq. Iulius Rufinianus 231 R 43 'tecum c. a.' Acron ad Hor. carm. III 9, 24 44 'nunc i. a.' Servius Aen. II 343

VARIA LECTIO.

33 archadeſ *c* TAM[V] *P* QVISSANT[E C] *P* 35 ADQVE *Ra* VOBIS[VNVS] *M* nostri *Probi inst.* 36 GREGIVT[SA] *P* vinitor] V *m.* 2, O *corr. ex* V, *P* 37 PHYLLLIS *P* PYLLIS[H] *M* 38 *om., inter lin. add. a* QVIT *P* fuſcaſ[u] (fuscat?) *c* 39 *sq. interpolati videntur Hitzigio*

39 NIGRE[A] *P* VIOLE[A] *P* SVNT · *M* VACCINNIA *P* 40 SALICES · *M* ſaliciſ *b*1 uitae *γ* IACERES[T] (S *eras.*) *Pγ* IACERES *M* 41 CERTA[S] *P* PHYLLILLS *P* PYLLIS[H] *Mγ*. *Post v.* 41 *talem fere versum excidisse suspicatus sum in Iahnii annal.* LXXV 70: o utinam hic potius tute esses ipsa, Lycori, *qui nescio an probabilius etiam hac forma exhibeatur:* o utinam hic esset potius mecum ipsa Lycoris. *Fieri enim potuit, ut huius exitus memoria servaretur eorum librariorum errore, qui ex alio exemplari corrigerent v.* 42: LYCORIS *MP* liquori *c*

44 AMOR · *M* ERMIS[A] (E *eras. et transf.*) *P* 45 MEDIA · *M* ADQVE *Ra* HOSTIS *Rγa*1*c*1

4' Tu procul a patria (nec sit mihi credere tantum
. . . .

3' Alpinas a dura nives et frigora Rheni
me sine sola vides. a, te ne frigora laedant!
a, tibi ne teneras glacies secet aspera plantas!

B 1 ibo et Calchidico quae sunt mihi condita versu
carmina pastoris Siculi modulabor avena.

2 certum est in silvis inter spelea ferarum
malle pati tenerisque meos incidere amores
arboribus: crescent illae, crescetis amores.

3 interea mixtis lustrabo Maenala nymphis,
aut acris venabor apros. non me ulla vetabunt
frigora Parthenios canibus circumdare saltus.

TESTIMONIA.

46 'nec ... tantum' Arusianus p. 229 L. 48 'me . . . vides' Servius Aen. IV 82 'a te . . . laedant' schol. Lucani VI 328 Pompeius p. 38 L. 49 Priscianus 1024 P. Alcuini gramm. 2083 P. 50 cf. Quintilianus X 1, 56 'ibo . . . carmina' Servius ecl. VI 72 52 'spelea ferarum' Macrobius V 17, 15 52 sq. 'certum est . . . pati' schol. Lucani IX 262 54 'crescent... amores' Donatus in Ter. Andr. III 3, 7

VARIA LECTIO.

46 *Post* patria *interp. MP* nec] ne *Arusiani Gudianus* SI[T]G *M* nec sit mihi credere tantum] '*ordo est:* tu tantum procul a civitate . . . *et per parenthesin dictum est:* nec sit mihi credere.' *Servius. Immo excidisse unum versiculum putamus, qualem l. l. proposuimus:* posse nefas fieri) sine me tu sola, Lycori, 47 Alphinaſ *c* 48 ah (h *in ras.*) *b* L[E]ADANT *P* [LAEDA] RHENT (*eras.* HE) *M* 49 tibi ne] mihi non *Alcuinus* [te] tibi *γ* NE *suprascr. m.2 P* NE TENERAS NE *M* S[E]ACET *P* ſecat *b1* ſecc& *γ* plaut[a]eſ *b* 50 CALCHIDICO *MPb2* CALCIDICO *Rab1* calcidico *γ* VERSVM *M* 51 ca[r]mina *γ* medullabor *γ* 52 SILVIS· *M* ſpelea (lea *in ras.*) *γ* spolia *Parisinus Macrobii* spelaea *vulgo* 53 MO[ES]B *P* inced[A]ere *γ* 54 ILLE *M* CRESCENTIS *R* creſ . . . centeſ (u *eras.*) *γ* 55 mixtuſ *c* MENALA *Mγ* SILVIS *Rb* 56 A[C]GRES *M* [V]VLLANTETABVNT *P* 57 FRIGORA· *M* PARTHAENIOS *M*

iam mihi per rupes videor lucosque sonantis
ire, libet Partho torquere Cydonia cornu
B′ 1 spicula. tamquam haec sit nostri medicina furoris,
aut deus ille malis hominum mitescere discat.
2 iam neque amadryades rusum neque carmina nobis
ipsa placent; ipsae rursus concedite silvae.
non illum nostri possunt mutare labores:
3 nec si frigoribus mediis Hebrumque bibamus,
Sithoniasque nives hiemis subeamus aquosae,
nec si, cum moriens alta liber aret in ulmo,
Aethiopum versemus ovis sub sidere cancri.
omnia vincit Amor: et nos cedamus Amori.'
a′ 1 Haec sat erit, divae, vestrum cecinisse poetam,

TESTIMONIA.

57 cf. Servius ge. I 110 59 sq. 'Partho...spicula' schol. Hor. carm. IV 9, 17 67 'alta...ulmo' Probi inst. II 1, 25 Servius Aen. XI 554 68 Servius Aen. V 628 ecl. II 11 'Aethiopum v. o.' Servius Aen. XII 664 69 Macrobius Sat. V 14, 5 Charisius 3, 5 Diomedes 424 P. Marius Victorinus 2475 P. (35 G.) Sergius 1830 P. Alcuini gramm. 2085 P. Beda 2353 P. Mallius Theodorus de sylt. 530 G. Maximus Victorinus de rat. metr. 3, 1 Servius Aen. III 461 IV 697 'omnia v. a.' Macrobius Sat. V 16, 7 Probi inst. I 14, 3 Nonius 416, 6. 526, 33 Maximus Victorinus de carm. her. 6 Servius ecl. II 31

VARIA LECTIO.

58 lucuſ *γ*1 SONANTES *M* 59 IRE LIBET· *M* cidonia *c* CY-
CY TA
DONEA *Rγb*1 RHODONEA *M* 60 MQVAM *P* fit *suprascr. c* SINT *M*
ṽ i
61 ILLE· *M* homine *b* 62 Nam *b* NEC *Rb* AMADRYADES *Rγ*
D E R S·
AMARYADVS *P* AMATDRYADES *M* Hamadryades *vulgo* DRVSVM (D *transf. hasta rubra*) *M* RURSUS *PRγbc* NEQVE *P* NEC *MRγbc*: *cf. Wagneri quaest. Verg.* XXXII 5 63 RURSUSM *M* 65 MEDIS *P*
A
bibamus] US *col. rubro M* 66 Shitoniaſ *b*1 NIVES· *M* QVOSAE *P*
v
AQUOSAE (OS *col. rubro*) *M* 67 com *γ* MORIENS· *M* *Post* 67: SEMQVICVMQVEFVROR·QVIDTVMIHIFVSCVSAMYNTAS (38) *P ima pagina*
E i
68 VERSVMVS *P* OVIS *Mb*1*c*1 OVES *PR* oueſ *γ* cancri] CRI *col. rubro M* 69 VINC'T *P* VINCET *M* VICIT *R* Amori] I *col. rubro M*
C
70 POETA *c* HAES *M* poetam] T *col. rubro M*

dum sedet et gracili fiscellam texit ibisco,
Pierides: vos haec facietis maxima Gallo,

2 Gallo, cuius amor tantum mihi crescit in horas,
quantum vere novo viridis se subicit alnus.

3 surgamus. solet esse gravis cantantibus umbra,
iuniperi gravis umbra, nocent et frugibus umbrae.
ite domum saturae, venit Hesperus, ite capellae.

TESTIMONIA.

72 sq. Quintilianus IX 3, 44 Iulius Rufinianus 232 R 74 Nonius 169, 3. 387, 15 'vere n.' Servius Aen. III 591 76 'nocent . . . umbrae' Servius ge. I 122 77 Terentianus Maurus 1924

VARIA LECTIO.

71 ET *m. rec. sup. R* FISCELLAM (E *corr. ex* I) *P* IBISCO *P* HIBISCO *Mybc* HIB'SCO (*corr. m. ant.*) *R* 73 AMOR· *M* HORAS (HOR *col. rubro*) *M* HORA *P* 74 SVBDVCIT *R* alnus] US *col. rubro M*

75 cantibuſ (tan *sup.*) *b* 76 *in aliquot cod. antiquis Pierii desideratur* VMBRAS (A *col. rubro*, S *transf. hasta rubra*) *M* 77 ESPERUS *M* heſpereſ (vſ *sup.*) *γ*

P. VERGILI MARONIS

GEORGICA

P. VERGILI MARONIS

G E O R G I C O N

LIBER PRIMVS

Quid faciat laetas segetes, quo sidere terram
vertere, Maecenas, ulmisque adiungere vitis
conveniat, quae cura boum, qui cultus habendo
sit pecori, apibus quanta experientia parcis,

TESTIMONIA.

GEORG. I. 1—4 Probus p. 26, 5 K. 1 Columella X 3 schol. Lucani V 408 VII 403 'quid . . . segetes' Servius Aen. III 142 VII 526 Cassiodorus 2287 P. 1 sq. 'quo . . . Maecenas' Servius Aen. IV 309 Probi ars minor 207 E. 3 sq. 'quae...pecori' Philargyrus ge. IV 223 4 Beda de metris 2376 P.

VARIA LECTIO.

P̄ UERGILI MARONIS || BUCOLICON · LIBER EXPLICIT || INCIPIT GEORGICON LIB · I · FELICITER *M* (*Reliquam subscriptionem descripsimus in prolegomenis*) B̃VCOLICOÑ || GEORGICON LIB̃ · Ī *P* VERGILI · BVCOLICA EXPLIC · || INCIPIT GEORGIC · *R* P. VERGILI MARONIS BVCOLICA EXPLICIT || INCIPIT GEORGICA LIBER · I · *G* INCIPIT GEORGICON LIBER PRIMVS INCIPIT CARMEN TETRASTICON OVIDII NASONIS (*sequuntur quatuor versus, quos vide in prolegomenis*) *γ* VIRGILII MARONIS BVCOLICON LIBER PRIMVS || EXPLIC̄ · INCIP ·
VA
CARMEN TETRASTICON OVIDII AVSONIS (*sequuntur alii quatuor versus, quos vide in prolegomenis*) *c* P. VIRGILII MARONIS BVCOLICON EXPLT · TETRASTICON OVIDII (*cum versibus eisdem ac in c*) *b*
S U A
GEORG. I. 1 LAETA (S *m.* 2) *Pb* 2 VETERE (R *m.* 2) *P* MOECENAS *M* VITEIS, *sed eraso* I *ante* S, *P* utif *e* VITES *MRγb* 3
ATQ
bo. ũ *b* quis *Philargyrus* 4 PECORI APIBVS (*m. rec. sup.*) *R* APIB · *M* (*sed ita similia saepissime, quae non enotavi*)

hinc canere incipiam. vos, o clarissima mundi
lumina, labentem caelo quae ducitis annum,
Liber et alma Ceres, vestro si munere tellus
Chaoniam pingui glandem mutavit arista,
poculaque inventis Acheloia miscuit uvis;
et vos, agrestum praesentia numina, fauni,
ferte simul faunique pedem dryadesque puellae:
munera vestra cano. tuque o, cui prima frementem
fudit equom magno tellus percussa tridenti,

TESTIMONIA.

5 sq. 'vos... annum' Appuleius de deo Socr. 1 5—7 'vos... Ceres' Probus 26, 10 K. Acron ad Hor. carm. saec. 1 6 sq. 'vos quoque, inquit, labentem... Ceres' Macrobius Sat. I 16, 44 6 'labentem... annum' Probi inst. I 7, 3 7—9 Macrobius Sat. V 18 7 'Liber et a. C.' Probi inst. II 1, 25 Macrobius Sat. I 24, 3 Terentianus Maurus 1140 'alma C.' Isidorus orig. I 36, 12 'vestro si m. t.' Acron ad Hor. carm. III 18, 5 Servius Aen. V 64 7 sq. 'vestro... arista' Probus 26, 18 K. Servius ecl. V 79 Macrobius Sat. I 18, 23 8 Servius ge. I 149 Porphyrion ad Hor. carm. I 17, 1. 29, 16 9 Probus 26, 31 K. Servius Aen. VI 659 10 Probus 27, 15 K. Acron ad Hor. carm. IV 11, 43 11 Macrobius Sat. V 17, 16 Donatus in Terent. Andr. IV 5, 13 'ferte simul dryadesque' Terentianus Maurus 1140 'dryadesque p.' Probus 27, 27 K. 12—14 'tuque... Neptune' Probus 28, 1 K. 12 sq. Servius in Aen. I 1. 541 12 Terentianus Maurus 1141 13 'percussa t.' Terentianus Maurus 1194

VARIA LECTIO.

N
5 HIC (*m.* 2 *sup.*) *P* 0 *m.* 2 *sup.* *P* 6 'nuaina *fuit, sed emendavit ipse*' *Servius* qui *Probi inst. cod.* 7 Liber et alma Ceres *coniungunt cum superioribus Servius Probus Macrobius Acron, fortiore interpunctione inde separant recentiores, freti maxime Varronis de re*
N MIN
rust. I 1, 5 UESTRO SIT MVNERE *M* nestro fiunmuere *γ* vestro si munere *Servius Acron Macrobius* vestroque in munere *Probus*: '*fortasse* vestro quia munere' *Keilius* 8 CHAONEM (*m.* 2 *sup.*) *P* Chao-
M D
nia *γ* VTAVIT *P* ARISTAM *M* 9 PECVLA (E *eras.*, 0 *m.* 2) *P*
ACHELO·I·A *M* achaeloia *γ* OVIS *M* 10 et] VT, *sed* V *corr.* *m.* 2 *in* E, *ut vid.* *P* 11 driuadef (u *eras.*) *γ* dria.def *c* 12 0 *m. rec. sup.* *R* furentem *Servius Aen.* I 1 13 FVNDIT *P*, *Servius in Aen.* I 1 Fu.dit *b* EQVOM *γ et* 0 *m.* 2 *corr. in* V *P* EQVM *R* ECVM *M* equum *b* aequum *c* 'fudit equam *antiquissimi libri*, fudit aquam *plerique habuerunt*' *Servius*. '*in Cornel.* equum, *in authentico* aquam, *ipsius manu* equum' *idem*. fudit equum *Probus* mano, *corr. in* mago *γ* tridentem *γ*1

Neptune; et cultor nemorum, cui pinguia Ceae
ter centum nivei tondent dumuneta iuvenci;
ipse nemus linquens patrium saltusque Lycaei
Pan, ovium custos, tua si tibi Maenala curae,
adsis, o Tegeaee, favens, oleaeque Minerva
inventrix, uncique puer mostrator aratri,
et teneram ab radice ferens, Silvane, cupressum;
dique deaeque omnes, studium quibus arva tueri,
quique novas alitis non ullo semine fruges,
quique satis largum caelo demittitis imbrem;
tuque adeo, quem mox quae sint habitura deorum
concilia incertum est, urbisne invisere, Caesar,

TESTIMONIA.

14 sq. 'et ... iuvenci' Probus 28, 17 K. 14 'et c. n.' Arusianus p. 220 L. 15 Asper 114, 20 K. 16—18 'ipse...favens' Probus 29, 5 K. 16 Charisius 4 'ipse n. l. p. suaque arva Latinus' Donatus in Ter. Phorm. V 1,31 'Ipse n.' Terentianus Maurus 1144 'ipse ... patrium' gloss. Barth. adv. XXXVIII 15 17 'Pan o. c.' Arusianus p. 220 L. 18 'adsis ... favens' Servius Aen. I 327 18 sq. 'oleaeque M. i.' Probus 29, 16 K. 19 'uncique ... aratri' Probus 29, 22 K. 20 Probus 30, 3 K. Inscr. Neap. 6016, 11 21 'dique deaeque' Terentianus Maurus 1144 'arva t.' Terentianus Maurus 1144 22 'quique n.' Terentianus Maurus 1145 23 'quique s.' Terentianus Maurus 1145 24 sq. 'tuque ... incertum est' Charisius 184 Donatus in Ter. hecyr. IV 1,9 et om. 'est' in Andr. III 3,47 25 sq. 'urbisne ... curam' Gellius XIII 21

VARIA LECTIO.

14 cultor pecorum *Io. Schraderus* custos pecorum *Monac.*: *cf.* 17 cultor nemorum *etiam Servius Probus Arusianus* pingua *γ* ce . e *c* 15 NIVEO (I *m.2 sup.*) *P* DVMMETA *P* DVMETA *MRγbc* iuuenci . *b* 16 linquenſ (q *in ras.*) *b* PATRIVM· Q̈ · *M* que *om. Probi Vatic.* licaei *γ* lycei *bc* 17 ONIVM (V sup.) *M* CVSTVA (TOS *m.2 sup.*) *R* tua seu *Schraderus Obss.* I 3: *cf. Theocritus* I 121 tua si *Servius, Probi exempl., sed* si *om. Vatic.* 18 GEAEE (TE *m.2 sup.*) *P* TEGEAE *Rb* tegaeae *γ* tegee *c* olaeae *γ* 19 MOSTRATOR (N sup.) *M* MONSTRATOR *PRbc* monſtratur *γ* 20 tenera *quidam apud Servium* 21 DIIQVE (I *alt. eras.*) *P* Diiq: *c* QVIQ· (D sup.) *M* 22 QVINQ· *M* ALITES *R* NON VLLO DE SEMINE *R* non ullo (n sup.) femine *b* non nullo femine *γc*, *Servius* 23 qui (q· sup.) *γ* dimittitiſ *c*1 24 QVAM (E *m.2 sup.*) *P* quaē *b* 25 VRBESNE *Mbc* urbisne *liber manu ipsius Vergili correctus teste Gellio* XIII 21 INVISCERE *i. e.* invissere *R*

terrarumque velis curam, et te maxumus orbis
auctorem frugum tempestatumque potentem
accipiat cingens materna tempora myrto,
an deus immensi venias maris ac tua nautae
numina sola colant, tibi serviat ultima Thyle
teque sibi generum Tethys emat omnibus undis,
anne novom tardis sidus te mensibus addas,
qua locus Erigonen inter chelasque sequentis
panditur (ipse tibi iam bracchia contrahit ardens
Scorpius et caeli iusta plus parte relinquit) —
quidquid eris (nam te nec sperant Tartara regem
nec tibi regnandi veniat tam dira cupido,
quamvis Elusios miretur Graecia campos

TESTIMONIA.

28 Probus 30, 18 K. 30 'tibi . . . Thyle' Servius Aen. IV 103 30 sq. 'tibi . . . undis' Probus 30, 22 K. 31 Servius Aen. IV 103 Nonius 531, 16 Probi inst. I 4, 17 'teque s.' Terentianus Maurus 1145 32—35 Probus 31, 4 K. 32 'anne n.' Terentianus Maurus 1146 34 'ipse t.' Terentianus Maurus 1146 35 'Scorpios . . . plus' Probi inst. I 4, 15 'plus p. r.' Terentianus Maurus 1146 36—39 Probus 31, 26 K. 37 Terentianus Maurus 1147 38 schol. Veron. 100, 23 K. Diomedes p. 388 P.

VARIA LECTIO.

26 MAXIMVS *PRγbc* 28 cingentis *Probi Vatic. Paris.* 29 IMMENSI *M* INMENSI *PRγbc* ^M^ARIS (*m.* 2 *sup.*) *P* marif (arif *in ras.*) *b* et *b* 30 sola] magna *bc* feruiet *b* THYLAE *M* 31 thethys *ut vid. m.* 1, *corr. in* tethyf *γ* thetif *b* thethif *c* 32 NOVVM *MPRγbc* TARDES *ut vid. P* tardeis? 33 CAELAS *R* SEQVENTES *Rc* 34 'panditur ipse tibi . . . *hic distinguitur, nisi dixeris* ipse tibi brachia' *e. q. s. Servius* B^R^ACCHIA (*col. rubro sup.*) *P* brachia *bc* 35 SCORPIVS ET *Pc*2, *item* scorpius *Probi* 31, 19 *Vatic. Par.* SCORPIOSET *MRγbc*1. *Probi inst.* scorpio sed *Probi* 31,7 *exempl.* iusta caeli *c* caeli *om. Probi inst.* RELINQVIT *Pbc, Probus, Terentianus Maurus* RELIQVIT *MRγ* 36 QVI^D^QVID *M* quitquit *γ* Quicquid *c* ERIS *m.* 2 *sup. P* NEC SP^E^RANT (*m.* 2 *sup.*) *P* nec fperant (a *corr. in* e) *b* ^N^NE^C^ SP^E^RANT *M* nec sperent *γ*, *Probi et Servii exempl.* 37 REGNADI *M* ueniat (a *in ras.*) *b* 38 Elusios *Diomedis codd.* el . fiof *c*1 ELYSIOS *MPRγbc*2 campuf *γ* saltus *schol. Veron.* 100, 23

nec repetita sequi curet Proserpina matrem)
da facilem cursum atque audacibus adnue coeptis,
ignarosque viae mecum miseratus agrestis
ingredere et votis iam nunc adsuesce vocari.

Vere novo gelidus canis cum montibus umor
liquitur et zephyro putris se glaeba resolvit,
depresso incipiat iam tum mihi taurus aratro
ingemere, et sulco attritus splendescere vomer.
illa seges demum votis respondet avari
agricolae, bis quae solem, bis frigora sensit;
illius immensae ruperunt horrea messes.
at prius ignotum ferro quam scindimus aequor,
ventos et varium caeli praediscere morem

TESTIMONIA.

39 Servius Aen. II 714 schol. Lucani VI 700 'nec r. s.' Servius Aen. IV 462 41 'miseratus a.' diff. serm. in Rethii Suetonio p. 316, 2 43 'vere n.' Columella XI 2, 2 'vere... canis' Terentianus Maurus 1149 43 sq. Eutychius II 12 Porphyrio ad Hor. carm. I 4, 1 'vere... liquitur' Quintilianus IV 2, 2 Priscianus p. 800 P. 'gelidus... liquitur' Servius Aen. IV 251 'canis... liquitur' Servius Aen. III 28 44 'et... resolvit' Servius ge. II 330 III 322 45 Diomedes p. 498 P. 'taurus a.' Terentianus Maurus 1149 47 sq. Probus 32, 14 K. 47 sq. 'illa... agricolae' Servius ad ge. I 99 Isiderus orig. XV 13, 8 48 'quarto seri sulco Vergilius existimatur voluisse, cum dixit optumam esse segetem, quae bis soles, bis frigora sensisset' Plinius nat. hist. XVIII 20 49 Philargyrus ge. III 328 'illius i.' Servius Aen. I 683 50 Servius ge. I 469 Aen. II 69
51—53 Columella de r. r. I 4, 4 cf. Plinius nat. hist. XVIII 24, 56

VARIA LECTIO.

39 turet *ut vid.* γ1 //RET (*reliqua chartae fissura perierunt, sed literae* C *particula servata*) *P* 40 CVRSV^{M} *M* ADQVE *Pγ* AD^{n}NVE (*m.* 2 *sup.*) *P* 41 MIS^{E}RATVS (E *m.* 1 *ut vid.*) *P* agreſteſ *c*
42 et] ^{E}T (*m.* 2 *sup.*) *P* VOTI/// (S *periit fissura*) *P* 43 Vare γ1 co^{v}m *b* ^{H}VMOR (H *col. rubro*) *M* humor *c* 44 zephiro *c* GLE^{IS}BA *Rγc* 45 Depraeſſo *c* tunc *c* 46 ADTRITVS *R* VOMER *M*: *cf. Servius* 47 VOTI *R* reſpondit *c*1 48 ſentit *b*2*c Probi Vat.* 49 IMMENSAE *MR* INMENSAE *Pγbc* orrea *γ* MEISES (I *corr. in* S) *P*
50 at *γ* AC *MPRbc* '*si autem non* immensum, *sed* ignotum *legeris*, nobis ignotum *significat.*' *Servius* SCHINDIMVS *R* 51 ET-TVRIVM (T *alt. eras.*, A *m.* 2 *sup.*) *P* et proprium *Columellae Sangerm.*
PRAEDISCER^{E} *M*

cura sit ac patrios cultusque habitusque locorum,
et quid quaeque ferat regio et quid quaeque recuset.
hic segetes, illi veniunt felicius uvae,
arborei fetus alibi, atque iniussa virescunt
gramina. nonne vides croceos ut Molus odores,
India mittit ebur, molles sua tura Sabaei,
at Chalybes nudi ferrum, virosaque Pontus
castorea, Eliadum palmas Epiros equarum?
continuo has leges alternaque foedera certis
imposuit natura locis, quo tempore primum
Deucalion vacuom lapides iactavit in orbem,
unde homines nati, durum genus. ergo age, terrae

TESTIMONIA.

52 'et . . . locorum' Servius Aen. III 249 53—58 'et quid . . . ferrum' Seneca epist. 87, 20 53 Macrobius Sat. V 16, 7 Terentianus Maurus 1150 Columella de r. r. V 5, 7 VIII 17, 7 54 Arusianus p. 240 L. Servius Aen. V 344 'illic . . . uvae' Servius ge. II 11 54 sq. 'hic segetes . . . alibi' Quintilianus IX 3, 39 55 'arborei f. a.' Probi inst. I 9, 11 'iniussa v. gramina' Acron ad Hor. carm. I 4, 10 56—59 'nonne ... equarum' Probus 33, 3 K. 57 'molles ... Sabaei' Priscianus 1088 Acron ad Hor. carm. I 31, 7 58 sq. 'at . . . castorea' Servius Aen. VIII 421 59 'Eliadum . . . equarum' schol. Lucani I 294 VIII 374 60—63 Probus 33, 27 K. 61 sq. 'quo . . . orbem' glossator Censorini de die nat. p. 10, 7 I. 62 schol. Statii Theb. III 560 63 'unde . . . genus' schol. Iuvenal. I 83 Servius ge. II 341 'homines . . . genus' Probus 79, 5 K.

VARIA LECTIO.

52 S[T]IC (T *m.* 2) *P* cultoſque *γ* cultus, *om.* que, *Oblong. Pierii, Columellae Sangerm.* 53—104, *id est* 52 *versus media pag. hic om. γ: sequuntur post v.* 130 53 quid ferre recuset *Pierii χ* 54 HINC (N *eras.*) *P* illi *Arusianus: cf.* 251 III 17 ILLIC *MRγb* illic (i *post. in ras.*) *c* ILLINC (N *eras.*) *P* veniunt uvae felicius illic *Pieriani χ* 55 ARBOREI (I *add., sed cad. m. ut vid.*) *R* ADQVE *R* uereſcunt *c*1 56 CRVCEOS *R* ut ſemper Tmolus *Probi Vat.* TMOLVS (T *col. rubro*) *M* Moluſ *gloss. in b* MOLOS *P* IMOLVS *R* moleſ *γ* .mo.luſ *c* Tmolos *χ* Tmolus *Servius et Probus: cf. Fleckeiseni annales* LXXVII 195 *sq.* ut tmoluſ odoreſ *in ras. b* 57 MITTET (E *m.* 2 *corr. in* I) *P* MITTAT *Mc Seneca* mittit *Servius* 'sane tus *modo sine aspiratione dicimus' Servius* ſabei *c* 58 AD *R* chalibeſ *bc* 59 Epirus *Pierii ψ* Epiros *testatur Servius* 60 ALTERNA///FOEDERA (*in rasura ante* F *potest fuisse* Q·) *P* AETERNAQ· FOEDERA *MRγbcψ, Servius et Probus* 61 inpoſuit *γc* 62 VACVVM *MPRγbc* LAPIDIS *P* IACTABIT *Pγ* 63 DVRVM *eras. P*

pingue solum primis extemplo a mensibus anni
fortes invortant tauri, glaebasque iacentis
pulverulenta coquat maturis solibus aestas;
at si non fuerit tellus fecunda, sub ipsum
arcturum tenui sat erit suspendere sulco:
illic, officiant laetis ne frugibus herbae,
hic, sterilem exiguus ne deserat umor harenam.

Alternis idem tonsas cessare novalis,
et segnem patiere situ durescere campum;
aut ibi flava seres mutato sidere farra,
unde prius laetum siliqua quassante legumen
aut tenuis fetus viciae tristisque lupini

TESTIMONIA.

61 'primis . . . anni' Servius ge. III 304 66 Servius Aen. IV 155 'terra in futurum proscinditur Vergilio maxume auctore, ut glaebas sol coquat' Plinius nat. hist. XVIII 26, 65 67—70 cf. Plinius nat. hist. XVIII 26, 65, 2 extr. 67 sq. Probus 34, 12 'at . . . arcturum' Priscianus 1000 68 'tenui . . . sulco' Servius ge. I 45 69 sq. Probus 33, 1 70 Probus 34, 18 K. 71 Nonius 215, 22 'Vergilius alternis cessare arva suadet' Plinius nat. hist. XVIII 21 71 sq. Servius ge. II 412 73—76 Probus 34, 24 K. cf. Plinius nat. hist. XVIII 21 extr. 74 Iulius Rufinianus 250 R. A. Mai thesaurus nov. lat. (auct. class. VIII) 532 'siliqua q. l.' Servius in Aen. I 234 75 sq. 'tristisque . . . calamos' Nonius 409, 22 'tristisque l.' Macrobius Sat. VI 5, 5 Isidorus orig. XVII 4, 7 Servius ge. II 126

VARIA LECTIO.

64 ut primis *Servius ge.* III 304 extimplo *c* a *suprascr. b, om. c* 65 INVORTANT *M* INVERTANT *PRγbc* glebaſ *γbc* IACENTES *MRb* iacentem *γ*1 66 PVLVE.VLENT. (*erasis* R *et* A *ut vid.*) *P* solibus] FRVGIBVS *R* '*Ipsius manu adiectum* maturis solibus' *Servius* a&aſ *c* 67 AD *R* 68 AVCTVRVM *R* TENVLAT *R* 69 *sq.* '*Ipsius manu adiecti sunt deletis duobus, quorum alter totus legi* [*non*] *potuit:* illic officiant segetes ne frugibus illis. *ex altero hoc tantum:* ne deserat humor arenam.' *Servius ad* 67 laetis] LAETI. (*erasa infima literae* I *parte et extrema litera, de pr. m. non liquet*) *P* HERRAE (E *alt. eras.*) *P* herbae *γ* 70 humor *γbc* arenā *b* 71 TONSIS *M* ceſſere *γ* noualiſ *γc Nonius* 215, 22 NOVALES *MPRb* 73 SEMINE *R: cf.* 82 sidere *Servius*, *Probus* 75 tenueſ *b* uitiae *b* tristes *Servius ge.* II 126 triſti *c* LVPINIS *R*

sustuleris fragiles calamos silvamque sonantem.
urit enim lini campum seges, urit avenae,
urunt Lethaeo perfusa papavera somno:
set tamen alternis facilis labor, arida tantum
ne saturare fimo pingui pudeat sola neve
effetos cinerem inmundum iactare per agros.
sic quoque mutatis requiescunt fetibus arva;
nec nulla interea est inaratae gratia terrae.
saepe etiam steriles incendere profuit agros,
atque levem stipulam crepitantibus urere flammis:
sive inde occultas vires et pabula terrae
pinguia concipiunt, sive illis omne per ignem
excoquitur vitium atque exudat inutilis umor,
seu plures calor ille vias et caeca relaxat

TESTIMONIA.

76 Nonius 404, 29 77 sq. Columella de r. r. II 14, 3 'Vergilius et lino segetem exuri et avena et papavere arbitratur' Plinius nat. hist. XVII 9, 7 'urit . . . seges' Servius ge. I 212 78 Probus 34, 30 K. 'Lethaeo . . . somno' Isidorus orig. XVII 9, 31 'perfusa p. s.' de gen. nom. 92 Haupt. 80 sq. 'neve . . . agros.' Nonius 198, 9 81 'cinerem . . . agros' Servius Aen. XII 611 82 schol. Statii Theb. III 182 83 Priscianus p. 1206 P. 84—93 Macrobius Sat. V 1, 14 84 Macrobius Sat. I 18, 24 schol. Lucani IX 184 'sunt qui accendant in arvo et stipulas magno Vergili praeconio. summa autem eius ratio ut herbarum semen exurant' Plinius nat. hist. XVIII 30, 72 85 Nonius 255, 9 'crepitantibus n. f.' Macrobius Sat. VI 4, 5 86—88 'sive . . . vitium' Quintilianus IX 3, 96 87 sq. 'omne . . . umor' Servius Aen. VI 287 88 'exudat i. u.' gloss. Lucani IV 643 p. XC ed. Weber 89 'seu . . . vias' Quintilianus IX 3, 96 89 sq. Priscianus 776 P. 'seu . . . spiramenta' Priscianus 748 P. Vtroque Prisciani loco tam 'plures' dici quam 'pluris' accusativo plurali comprobatur singulis exemplis Vergilii et Horatii priore, altero autem loco Vergilii Terentii Horatii Ciceronis item singulis exemplis.

VARIA LECTIO.

76 sustulerit *Nonius p.* 404, 29 FRAGILES *Pb* FRAGILIS *MRγc* SILVM (A *m.* 2 *sup.*) *P* 78 LETHEO *MRγbc* 79 SED *MPRγbc* 80 pudae ad *γ*1 neue *in ras. c* 81 EFFECTOS *Rγ*, *Wolf. Nonii* inmundum *γbc* 82 *sq. post* 78 *collocari voluit Schraderus* 82 REQVIESCENT *R* 86 OCCVLTASE *P* 87 LLIS (I *m.* 2 *sup.*) *MP* 88 exquoquitur *γ* ADQVE *R* EXSVDAT *PRγbc* AMOR (V *sup.*) *M* humor *c* 89 PLVRES *P*, *Macrobii exemplaria*, *Prisciani* 748 φ, 776 ω, *ut utrum* pluris *an* plures *legerit ille*, *non liqueat. Sed videtur* plures *legisse Priscianus: cum enim tam in* es *quam in* is *exire*

spiramenta, novas veniat qua sucus in herbas;
seu durat magis, et venas adstringit hiantis,
ne tenues pluviae rapidive potentia solis
acrior aut Boreae penetrabile frigus adurat.
multum adeo, rastris glaebas qui frangit inertis
vimineasque trahit crates, iuvat arva, neque illum
flava Ceres alto nequiquam spectat Olympo;
et qui, proscisso quae suscitat aequore terga,
rursus in obliquom verso perrumpit aratro,
exercetque frequens tellurem atque imperat arvis.
[umida solstitia atque hiemes orate serenas,
agricolae: hiberno laetissima pulvere farra,

TESTIMONIA.

91 'seu durat magis' Quintilianus IX 3, 96 92 sq. 'ne . . . acrior' Nonius 411, 24 92 'ne tenues p.' Agroetius 2271 P. 'rapidive p. s.' Servius in Aen. I 42 schol. Stat. Theb. I 419 93 'aut . . . adurat' Servius in Aen. I 92 Nonius 452, 13 Donatus in Terent. eun. I 2, 4 Isidorus orig. XIII 10, 8 94 Nonius 438, 29 96 'flava C.' Agroetius 2274 P. 99 Priscianus 1163. 1167. 1178 Nonius 295, 13 Acron ad Hor. carm. I 4, 10 'exercetque f. t.' schol. Hor. epod. II 2 'atque i. a.' Servius ge. I 55 100 'ergo qui dixit hiemes serenas optandas, non pro arboribus vota fecit. nec per solstitia imbres vitibus conducunt. hiberno quidem pulvere laetiores fieri messis luxuriantis ingeni fertilitate dictum est.' Plinius nat. hist. XVII 2, 13 'humida s.' Probi ars m. 511 Endl. 100—103 Macrobius V 20, 1 101 'hiberno . . . farra.' Macrobius Sat. V 20, 17

VARIA LECTIO.

huius vocis accusativum pluralem p. 748 comprobet praeter nostrum locum solo Horatii loco, is autem plures lepores *scripsisse nullo modo credendus sit, consentaneum est alteram in* es *terminationem apud Vergilium extitisse.* PLVRIS *MRγc* 91 aſtringit *b* a[ſt]ltingit *c* hianteſ *b1c* 92 TENVIS *PR* rapidique *γ* 94 GLEBAS *Mγbc* INERTES *MRb* [in]herteſ *c* 95 GRATES *Rγ* crateſ (c *e corr.*) *b* 96 ALTO *suprascr. M* 97 PRO[S]CISSO (S *m. 2 sup.*) *P* PROSCHISSO *R* Q[AE]V *M* qui *γ* aequore (e *post. e corr.*) *b* 98 OBLIQVOM *Mγ* OBLIQVM *R* OBLICVM *P* obliquū *bc* uerſa (a *corr. in* o) *γ* perrūpet *b1* 99 EXERCIT *R* ADQVE *R* atq[ve] *γ* aruſ *γ* 100—103 *secundis curis Vergilium addidisse, nec tamen ad reliqui carminis contextum adcommodasse statui lect. Verg. 4* 100 humida *c* solistitia *γt* hiemeſ . . . . . orateſ. ſerenaſ (ſ *sec. et* r *sec. ex corr.*) *γ* 101 PVLVER[E]A (E *m. 2 sup.*) *P* F[A]ERRA (A *m. 2 sup.*) *P*

laetus ager; nullo tantum se Mysia cultu
iactat et ipsa suas mirentur Gargara messes.]
quid dicam, iacto qui semine comminus arva
insequitur, cumulosque ruit male pinguis harenae,
deinde satis fluvium inducit rivosque sequentis
et, cum exustus ager morientibus aestuat herbis,
ecce supercilio clivosi tramitis undam
elicit? illa cadens raucum per levia murmur
saxa ciet, scatebrisque arentia temperat arva.
quid qui, ne gravidis procumbat culmus aristis,
luxuriem segetum tenera depascit in herba,
cum primum sulcos aequant sata, quique paludis
conlectum umorem bibula deducit harena?

TESTIMONIA.

102 sq. 'nullo . . . messes' Probus 35, 3 K. 'nullo . . . iactet' Servius in Aen. I 140 103 'et . . . messes' Philargyrus ge. III 270 104 sq. Nonius 380, 11 105 'cumulosque . . . harenae.' Nonius 164, 11 106 'deinde s. f. i.' Probi inst. I 9, 5 Cledonius 1923. 1926 P. 108 sq. 'ecce . . . elicit' Arusianus 228 L. 108 'clivosi t.' de gen. nom. 101 Haupt. 109 sq. 'elicit . . . ciet' Acron ad Hor. carm. I 17, 12 'illa . . . ciet' Nonius 266, 10 'per . . . ciet' Acron ad Hor. carm. III 13, 15 112 Servius ge. I 295 II 252 Nonius 339, 32 113 'cum . . . sata' Servius Aen. X 190 113 sq. 'quique . . . harena' Servius ge. I 272 114 Probus 34, 21 K.

VARIA LECTIO.

102 LAETVR (S *m.* 2 *sup.*) *P* MYSIA *MR*, *Philargyrus Macrobius Probus* (*cuius tamen vide adn.*) MYSIA (OE *m.* 2 *sup.*) *P* Mysia *et* Moesia *Servius* misia *γ* Moesia *c*, *schol. Leid.* culto *γ* moesia cultu *in ras. b* 103 iactet *Probus*, *Servius in Aen.* I 140 mirentur *Probus* MIRANTVR *MPRγbc* 104 conminus *γ* cominus *c* 105 CVMVLOS, *sed* O *m.* 2 *corr. in* V, *P* CVMVLOS *M* cumolos *δ* PISGVIS *R* arenae *γ* arenę *c* 106 sequentes *bc* FLVENTES *R* sequentis *Servius* 107 EXISTVS (I *m.* 2 *corr. in* V) *P* hestuat *c* herbas *γ* 109 ELIGIT *R* etlicit, *i. e.* eelicit *γ* RAVCVMQ· *M* laeuia *γ* 110 CATEBRISQVAE (S *m.* 2 *sup.*) *P* CATEBRISQ· *M* 111 grandi (di *in ras.*) *b* 113 PRIMVLM *P* sulcus *γ*1 PALVDE (E *corr. in* IS *vel vice versa*) *P* palodes *γ* 114 CONLECTVM (N *m.* 2 *corr. in* L) *P* COLLECTVM *MRbc* humorē *bc* arena *c*

praesertim incertis si mensibus amnis abundans
exit et obducto late tenet omnia limo,
unde cavae tepido sudant umore lacunae.

Nec tamen, haec cum sint hominumque boumque labores
versando terram experti, nihil inprobus anser
Strymoniaeque grues et amaris intiba fibris
officiunt aut umbra nocet. pater ipse colendi
haud facilem esse viam voluit, primusque per artem
movit agros curis acuens mortalia corda,
nec torpere gravi passus sua regna veterno.
ante Iovem nulli subigebant arva coloni;
ne signare quidem aut partiri limite campum
fas erat: in medium quaerebant, ipsaque tellus
omnia liberius nullo poscente ferebat.
ille malum virus serpentibus addidit atris,
praedarique lupos iussit pontumque moveri,
mellaque decussit foliis, ignemque removit,

TESTIMONIA.

115 'praesertim . . . mensibus' Probi inst. I 10, 4 115 sq. 'praesertim . . . exit' Nonius 41, 20 Servius ad Aen. II 497 'amnis . . . limo' Nonius 412, 10 118 sq. Macrobius Sat. VI 2, 29 118 Servius in Aen. II 306 120 Aeron ad Hor. carm. I 31, 16 'Strymoniaeque g.' Nonius 208, 16 schol. Hor. epod. II 35 schol. Lucani III 199 Probus 35, 9 K. 'et amaris i. f.' Charisius p. 77 124 Probus 35, 11 K. 125—128 'nulli . . . ferebat' Seneca epist. 90, 37 125 Priscianus 904 Alcuinus 2137 P. Terentianus Maurus 1185 126 sq. 'ne . . . quaerebant' Macrobius Sat. I 8, 3 Lactantius inst. V 5 127 'in medium q.' Arusianus 238 schol. Lucani I 89 Servius ge. IV 157 'in . . . tellus' Servius Aen. XI 335
131 'mellaque d. fol.' Asper 113, 16 K. Incertus de nom. 12 E. Servius ge. IV 1

VARIA LECTIO.

115 MANIS (MA *m.* 2 *corr. in* AM) *P* 116 exiit *γ* obductā (o *sup.*) *b* 117 TAEPIDO *M* EMORE (V *m.* 2 *sup.*) *P* humore *c* 118 TAMENT *P* cum haec sint hominum denuoque l. *Servius in Aen.* II 306 laboref *om. γ* 119 IMPROBVS *MR* 120 Strymonniae *γ* MARIS (A *m. rec. sup.*) *R* 122 aut *γ* haud *bc* PARENTE *R* 123 CVRAS *sup. M* 125 NVLLIS *M* 126 Nec *c* nec signare solum *Macrobius usurpat* 127 IMMEDIVM (*prius* M *m.* 2 *corr. in* N) *P* 128 omnia, et uberius *Schraderus* 130 *Hinc sequitur* 53—104 *in γ* lupuf *bt*

et passim rivis currentia vina repressit,
ut varias usus meditando extunderet artes
paulatim et sulcis frumenti quaereret herbam.
[ut silicis venis abstrusum excuderet ignem.]
tunc alnos primum fluvii sensere cavatas;
navita tum stellis numeros et nomina fecit
pleiadas, hyadas, claramque Lycaonis arctum;
tum laqueis captare feras et fallere visco
inventum et magnos canibus circumdare saltus;
atque alius latum funda iam verberat amnem
alta petens, pelagoque alius trahit umida lina;
tum ferri rigor atque argutae lammina serrae
(nam primi cuneis scindebant fissile lignum)
tum variae venere artes. labor omnia vicit

TESTIMONIA.

132 cf. de gen. nom. 80 Haupt. 133 sq. 'ut . . . paulatim' Nonius 102, 15 134 Probi inst. 1 9, 11 'et . . . herbam' Nonius 317, 13 135 Servius Aen. VI 7 136 Plotius 252 G. 137 sq. Servius in Aen. VI 64 137 'navita t. s.' Probi inst. 1 18, 3 'stellis . . . fecit' Macrobius comm. in somn. Scip. I 19, 18 Seneca n. q. VII 25, 3 138 Probus 35, 14 K. 139 sq. Seneca epist. 90, 11 'tum . . . inventum' Nonius 184, 15 139 'laqueo c. f.' Seneca de vita beata 14, 3 140 'latos canibus c. s.' Seneca de vita beata 14, 3 141 Nonius 191, 30
144 Seneca epist. 90, 9 Servius Aen. VII 509 145 sq. 'labor . . . inprobus' Macrobius Sat. V 16, 7 Alcuinus 2122 P.

VARIA LECTIO.

132 *bis in c* REPRAESSIT *R* 133 varios *Nonius* EXTVNDE-RET (R *m.2 sup.*) *P: cf. ge.* IV 315 extuderet *γ* exculerel *b1* extuleret (N sup.) *b2* artis *γ* 134 *in suspicionem vocavi lect. Verg.* 4
PAVLLATIM *P* exuleis (r sup.) *γ* et] ut *malit Wagnerus* 135 *interpolatum esse iudicavi lect. Verg.* 4 ut] et *malit Wagnerus: cf. Aen.* VI 7 136 FLVVII (I *prius m.2 add.*) *P* fluniis *γ* flunii primū *c* 137 NAVITAṄ *M* tum] nunc *Servius in Aen.* VI 64 138 PLEIDAS (M sup.) *P* Plyadas *c* quae *γ* lycaoni . s *b* licaonis *c* ARCTOM *M* 139 TVNC *M* tunc *c*, *Seneca* laqueo *Seneca de vita beata* 140 magnos] latos *Seneca de vita beata* cab: (ni sup.) *b* canibus c. s. == *ecl.* X 57 141 lam *γ*
142 alta petens pelagoque '*nonnulli*' *apud Servium. Cum antecedentibus coniuncta* alta petens *in M* humida *c* 143 damina *γ1*
144 nam] sed *Servius Aen.* VII 509 primū *c* SCHINDEBANT *R*
145 ALTES (R sup.) (*corr. m.2*) *P* ui . cit *c*

improbus et duris urgens in rebus egestas.
prima Ceres ferro mortalis vertere terram
instituit, cum iam glandes atque arbuta sacrae
deficerent silvae et victum Dodona negaret.
mox et frumentis labor additus, ut mala culmos
esset robigo, segnisque horreret in arvis
carduos: intereunt segetes, subit aspera silva,
lappaeque tribolique, interque nitentia culta
infelix lolium et steriles dominantur avenae.
quod nisi et adsiduis herbam insectabere rastris,
et sonitu terrebis aves, et ruris opaci
falce premes umbras, votisque vocaveris imbrem,
heu magnum alterius frustra spectabis acervom,
concussaque famem in silvis solabere quercu.

Dicendum et, quae sint duris agrestibus arma,

TESTIMONIA.

148 sq. 'cum ... negaret' Probus 36, 3 K. 150 sq. 'mox ... robigo' Servius Aen. VIII 181 150 'mox ... additus' Diomedes p. 315 P. Marius Plotius p. 263 G. 'mox et f.' Marius Plotius p. 256 G. 'mala c.' de gen. nom. 75, Haupt. 154 Appuleius Flor. II 11 'infelix lolium' Isidorus orig. XVII 9, 106 'infelix dictum est a Vergilio lolium' Plinius nat. hist. XXII 25, 77 156 sq. 'et ruris ... umbram' Nonius 365, 17 Servius ecl. X 76 158 Nonius 402, 12 Asper 111, 8 Seneca de benef. VII 5, 2 160 Probus 81, 1 Servius in Aen. I 119 Priscianus 1218 P. 'duris a. a.' Terentianus Maurus 1032

VARIA LECTIO.

146 IMPROBVS *MRb* SVRGENS *P* ṠVRGENS *M* urg.ens *b* aegeſtaſ *b1c1* 147 mortaleſ *bc* 148 ARBVSTA *R* 149 NEGARENT *R* 150 et *om. Diomedes* frunenti *γ* culmuſ *γ* 151 robigo *γ* rubigo *bc* HORRET (RE *corr. m. 2*) *R* 152 carduos '*antiqui aliquot*' *Pierii* CARDVVS *MPRγbc* 153 lappaeque tribolique = III 385 triboli *b* tribuli *c* INTER (q;) *om.* QVE (q; *m. 2 vel 3 sup.*) *R* 155 ASSIDVIS *Rbc* TERRAM *R, in ras. c, Servius* INSECTARE (BE *col. rubro*) *M* raſti *γ* rutris *Schraderus* 156 terraebiſ *γ* 157 PRAEMES *R* VMBRAS *Pbc, Philargyrus* VMBRAM *MRγ, Nonius, Servii φ* nocauerif *b1* nocaberif (n *sup.*) *b2* nocaberif *c* 158 SPECTAVIS (B *sup.*) *M* expectabiſ *b* heu frustra magnum alterius *Seneca* ACERVOM (O *m. 2 corr. in* V) *P* ACERBVM *R* ACERVVM *Myb* acerum (u *sup.*) *c* 159 SOLAVERE *R* QVAERCV *M* 160 dicendum duris quae sint *Priscianus*

quis sine nec potuere seri nec surgere messes:
vomis et inflexi primum grave robur aratri
tardaque Eleusinae matris volventia plaustra
tribulaque traheaeque et iniquo pondere rastri;
virgea praeterea Celei vilisque supellex,
arbuteae crates et mystica vannus Iacchi.
omnia quae multo ante memor provissa repones,
si te digna manet divini gloria ruris.
continuo in silvis magna vi flexa domatur
in burim et curvi formam accipit ulmus aratri.
huic a stirpe pedes temo protentus in octo,
binae aures, duplici aptantur dentalia dorso,
stivaque, quae currus a tergo torqueat imos. 174
caeditur et tilia ante iugo levis altaque fagus, 173

TESTIMONIA.

161 Nonius 397, 9   162 Nonius 314, 8   163 Probus 36, 10 K. 'Eleusinae . . . plaustra' Servius Aen. X 362   'volventia plaustra' Servius in Aen. I 234   164 Nonius 228, 30   'et . . . rastri' Donatus in Ter. Andr. I 1, 9   166 'nunc mystica vallus' de gen. nom. 103 Haupt.
167 Priscianus 1001   169 sq. Priscianus 757P. A. Mai thes. nov. lat. (auct. class. VIII) 69   'continuo . . . burim' Nonius 80, 20   171 Priscianus 961   172 'duplici . . . dorso' Servius ge. III 87 Aen. I 655
173 'caeditur . . . levis' Nonius 271, 28   'caeditur . . . iugo' de orthogr. 2780 P.

VARIA LECTIO.

161 potueri *γ* pot^e^re *b*   MESSIS *P*   164 TRIBVLAQ (*super Q litera rubra erasa*) *M*   TRAHEQ· *M* traheque *γc* traheaeque *testatur Servius*   tribulaeque trahaeque *Nonius*, 'tribulae feminino' *testans* (sublimaeqaae trahequae *Leid.*)   165 CAELEI *Mγ*   166 gratef *γ*   ET MVSTICA *R* ET MYSTICA *MPγb* et mistica *c* nunc mystica *de gen. nom.*   VALLVS *R*, *de gen. nom.* '*vannus . . . legimus tamen et* vallus, *secundum Varronem . . . quod idem nihilominus significat*'. *Servius*   167 PROVISSA *P* PROVISA *MRγbc*   168 dium *γ*1   169 domatur (a *e corr.*) *b*   170 IMBVRIM *MPγb* inbrim *c*   accepit *b*1, *fort. recte*   ulmof *γ*   171 A *M* ab *b* EX (E *m.* 2 *corr. in* I) *P*   172 et duplici *Servius ge.* III 87   174. 173 *transposuit Schraderus*   174 stivae quae *Martinus*   quae] QVE (A *m.* 2 *sup.*) *P* quae *suprascr.* *b*   CVRRVS *MRγbc*, *Servius* CVRGVS (C *corr. m.* 2 *ex* I *vel* T, R *m.* 2 *sup.*) *P* cursus *Wagnerus ex Paris.* 2. 3 *auctore viro docto apud Martinum*   173 talia *γ*

et suspensa focis explorat robora fumus.

Possum multa tibi veterum praecepta referre,
ni refugis tenuisque piget cognoscere curas.
area cum primis ingenti aequanda cylindro
et vertenda manu et creta solidanda tenaci,
ne subeant herbae neu pulvere victa fatiscat,
tum variae inludant pestes: saepe exiguus mus
sub terris posuitque domos atque horrea fecit,
aut oculis capti fodere cubilia talpae,
inventusque cavis bufo et quae plurima terrae
monstra ferunt, populatque ingentem farris acervom
curculio atque inopi metuens formica senectae.
contemplator item, cum se nux plurima silvis

TESTIMONIA.

175 Nonius 294, 26 176 sq. Seneca epist. 124 177 Nonius 275, 26. 411, 30 178 sq. 'aream in messem creta praeparare, Catonis sententia amurca temperatam, Vergili operosius.' Plinius nat. hist. XVIII 29, 71 'area ... manu' Isidorus orig. XX 14, 9 178 Charisius 240 180 Nonius 403, 31 'ne s. h.' Agroetius 2271 P. 181 'saepe e. m.' Quintilianus VIII 3, 20 183 de gen. nom. 102 Haupt. Nonius 249, 23 Priscianus 642 P. Arusianus p. 243 L. 'oculis capti talpae' Quintilianus IX 3, 6 'oculis ... talpae' Charisius 241 184 A. Mai thes. nov. lat. 80 185 sq. 'populatque ... curculio' Nonius 471, 16 Servius in Aen. I 527 185 'populatque ... acervum' Pompeius p. 308 L. Servius in Aen. I 4 Cledonius 1916 P. 186 'atque ... senectae' Nonius 30, 33 comm. Cruq. Hor. serm. I 1, 33 187 Marius Plotius p. 262 G. 'contemplator i. e.' Probi inst. I 8, 2 'cum se n. p.' Servius in Aen. I 419 187 sq. 'cum ... florem' Isidorus orig. XVII 7, 23 Arusianus 235 L. Servius ge. III 52

VARIA LECTIO. E
175 EXPLORAT (E *suprascr. col. rubro*) *M* 173 *et* 175 *fortasse secundis curis a poeta in margine adiecti.* 176 referrae *γ* 178 primũ *c* CYLINDRO *MRγbc, Charisius, Isidorus* CYLINDRO EST, *sed* EST *m.2 ut vid. add.*, *P*
S
179 tenace *b1* 180 FATIGAT (S *m.2 sup.*, G *m.2 corr. in* C) *P* 181
V V
INLVDANT (V *m.2 sup.*) *P* INLVDANT *M* iuludunt (u *post. in ras.*) *b* inluduat *c* 182 domuſ *γ* ADQVE *R* orrea *γc* 183 oculos *Nonii ω, sed* oculiſ *Bern.* 347
C
APTI *M* 185 ACERVÕ *P* ACERVVM *MRγbc* 186 Curculeo *b1* INOPE (E *radendo ut vid. corr. in* I) *P*
A
inopei? metuensque inopi *comm. Cruq.* SENECTE *M* 187 NOX (O *m.2 corr. in* V) *P*

induet in florem et ramos curvabit olentis.
si superant fetus, pariter frumenta sequentur,
magnaque cum magno veniet tritura calore;
at si luxuria foliorum exuberat umbra,
nequiquam pinguis palea teret area culmos.
semina vidi equidem multos medicare serentes,
et nitro prius et nigra perfundere amurca,
grandior ut fetus siliquis fallacibus esset,
et quamvis igni exiguo properata maderent.
vidi lecta diu et multo spectata labore
degenerare tamen, ni vis humana quotannis
maxima quaeque manu legeret. sic omnia fatis
in peius ruere ac retro sublapsa referri,

TESTIMONIA.

188 Iulius Rufinianus 255 R. 189 Nonius 388, 28 'pariter f. s.' Charisius 191 schol. Veron. 95, 31 K. 191 Nonius 340, 3 193 Priscianus 792. 797. 1162 P. 194 A. Mai thes. nov. lat. 36 'Vergilius nitro et amurca perfundi iubet fabam. sic etiam grandescere promittit.' Plinius nat. hist. XVIII 17, 45 195 sq. Columella de r. r. II 10, 11 196 Priscianus 766 P. 197—200 Columella de r. r. II 9, 12 III 10, 18 198 Probi inst. I 4, 15 199—203 'sic omnia . . . amni' Gellius X 29

VARIA LECTIO.

188 INDVET *MPRb, Servius et Philargyrus* induit *γ*, *Arusiani, Rufiniani et excepta Gud.* 2 *Isidori exempl.* et *suprascr. b* ramoſ (a *et* o *ex corr.*) *γ* CVRVAVIT *Mb*1, *Rufinianus* OLENTES *MPc* 189 ſu[n]perat *b* FV[R]MENTA (R *m.2 sup.*) *P* 191 AD *R* LVXVRIAE *i. e.* luxurie *R* FILIORVM *R* 192 NEQVICQVAM *M* PINGVES (E *m.2 corr. ex* I *ut vid.*) *P* pingueſ *c* '*quidam legunt* pingues paleae. *sed verior lectio:* pingues palea' *Philargyrus* pinguis palea *Servius* TERET (E *alt. m.2 corr. ex* P) *P* TERIT *Rb* 193 *sq. in rasura b* 193 M[T]VLOS (T *m.2 sup.*) *P* ferentis *γ* 194 profundere *γ*1 AMVRCA *PRb, thes. nov. lat.* AMVRGA *Mγ* 'amurca *per* c *scribitur et per* g *pronuntiatur*' *Servius* 195 laetior *Columella* 196 SIGNI *R* IGNIS *M* MADHERENT *R* [m]aderent *b* 197 vidi ego lecta *Columellae* II 9, 12 *libri exc. Pol. Goes.* MVLTOS SPECTATA *R* multiſ[o] pectata (i *eras.*) *γ* multo expectata *b* 198 V∵IS *M* ui[ſ] *γ* menſ *Columellae Reg.* QVOTANNIS *MPbc* quoannif *γ* 199 MANVS *M* [m]anu *b* 200 [r]uerę *γ* ac ...referri = *Aen.* II 169 ac] ET *Pbc, Columellae Reg.* SVBLABSA *MPγ*

non aliter quam qui adverso vix flumine lembum
remigiis subegit, si bracchia forte remisit,
atque illum praeceps prono rapit alveus amni.

Praeterea tam sunt arcturi sidera nobis
haedorumque dies servandi et lucidus anguis,
quam quibus in patriam ventosa per aequora vectis
pontus et ostriferi fauces temptantur Abydi.
libra die somnique pares ubi fecerit horas,
et medium luci atque umbris iam dividit orbem:
exercete, viri, tauros, serite hordea campis

TESTIMONIA.

201 sq. 'quam . . . subigit' Nonius 534, 9 Fulgentius 564, 7 201 'lembus' Probus 36, 18 K. 202 sq. 'si bracchia . . . amni' Nonius 530, 6 Acron ad Hor. carm. III 29, 32 203 Servius Aen. IV 424 'prono r. a. a.' Priscianus 766 204—207 Columella de r. r. XI 1, 31 204 sq. Acron Hor. carm. III 1, 24 'quippe Vergilio iubente praedisci ventos ante omnia ac siderum mores, neque aliter quam navigantibus servari' Plinius nat. hist. XVIII 21, 56 204 Servius Aen. IV 578
205 'haedorumque d.' Probus 36, 19 K. 'et l. a.' Probus 36, 22 K. 206 'ventosa . . . vectis' Servius Aen. VIII 449 208 Gellius IX 14 Charisius 101 Priscianus 780. 781. 1102 Probi inst. II 1, 1 Donatus in Ter. Andr. II 5, 19 schol. Lucani VIII 467 Probus 36, 29 K. Servius Aen. I 470 'libra die' Servius in Aen. I 156 'libra die somnique' Incertus de nom. 1 E. schol. Persii V 47 210 Asper 113, 12 'sane reprehensus Vergilius dicitur a Bavio et Maevio hoc versu: hordea qui dixit, superest ut tritica dicat' Servius 'serite h. c.' de gen. nom. 79 Haupt. Augustinus de gramm. 1990 P. 'serit h.' Charisii exc. p. 550 K.

VARIA LECTIO.

201 qui. *c* aduorso *Nonii praeter Leid. cx.* lembun *γ* 202 Remigiſ (i supra) *c* SVBEGIT *P* SVBIGIT *MRγbcψ* brachia *b* 203 atque: *cf. Wichert de arte stil.* 169 ILLVM PRAECEPS PRONO *P: cf. ecl.* VIII 59 *ge.* III 236 IV 29 ILLVM PRONO INCEPS (PRE *m. rec. sup.*) *R* ILLVM IN PRAECEPS PRONO *Mγbc, Gellius, Nonius* TRAHIT *R* 206 VECTUS (U *m.* 2 *corr. in* O *et ead. m. sup.* I) *P* uecteſ *b*1 207 obſtriferi *γ* faucif *c*1 abhydi *γ* 208 DIE *Pγ, Servius, Priscianus, Probi inst., inc. de nom., Charisii cod., schol. Luc.* DIE[I] (I *suprascr. col. rubro*) *M* DIEI *R, Probi* 36, 29 *libri* die. *b* '*ut facile his credam, qui scripserunt idiographum librum Vergilii se inspexisse, in quo ita scriptum est:* libra dies . . . horas, *id est:* libra diei somnique.' *Gellius* 209 DIVIDET *Ryb: cf.* 188, *at contra* 450 III 303. 336 IV 401 *recte laudata a Wagnero* VRBEM *M*

usque sub extremum brumae intractabilis imbrem;
nec non et lini segetem et Cereale papaver
tempus humo tegere et iandudum incumbere aratris,
dum sicca tellure licet, dum nubila pendent.
vere fabis satio; tum te quoque, medica, putres
accipiunt sulci, et milio venit annua cura,
candidus auratis aperit cum cornibus annum
taurus, et averso cedens canis occidit astro.
at si triticeam in messem robustaque farra
exercebis humum, solisque instabis aristis,
ante tibi Eoae Atlantides abscondantur
Cnosiaque ardentis decedat stella coronae,

TESTIMONIA.

211 Probi inst. 1 11, 2 Arusianus p. 266 L. 212 'Cereale p.' Probus 37, 1 214 Columella de r. r. II 8, 3 215 'Vergilius eam' (fabam) 'per ver seri iubet circumpadanae Italiae ritu' Plinius nat. hist. XVIII 12, 30 215 sq. Seneca epist. 86, 16 215 'vere f. s.' Charisius 21. 72 Nonius 227, 3 Asper 113, 14 K. 217 sq. Probus 37, 2 K. Macrobius comm. in somn. Scip. I 18, 15 219 sqq. 'Vergilius triticum et far a vergiliarum occasu seri iubet, hordeum inter aequinoctium et brumam (210), viciam vero, phasiolos et lentem boote occidente' (227) Plinius nat. hist. XVIII 24, 56 219—221 Columella de r. r. II 8, 1 219 Asper 113, 13 K. (om. 'at') 'robustaque f.' Probi inst. II 1, 29 221—223 'ante . . . semina' Probus 37, 13 K. 221 Marius Victorinus 2473 P. Terentianus Maurus 1188 Servius Aen. VIII 138 222 Probus 17, 13 K. Acron ad Hor. carm. II 19, 14

VARIA LECTIO.

211 VTQ· *P* imbren *γ* 212 ceriale *γb* 213 IAMDVDVM *PRγbc* incũb. ere *c* aratrif[raſtril] *γ*, *Servius* ARATRIS (*sup. m. rec.*) *P* ARATRIS[S] *M* RASTRIS *R* aratrif *in ras. b* ratris *Mentel. alter m.* 1. *Fuit cum* rutris *conicerem* 215 satio est *Seneca* fauis *Nonii ex., Charisii* 72 *cod.* tunc *Seneca* 216 Accipiant[u] *c* 218 AVERSO *PRγbc*, *Probus* ADVERSO *M* 'averso *autem* astro *duplex lectio est, nam alii* adverso *legunt' e. q. s. Servius. Fluctuant Macrobii exemplaria, sed* auerso *praeter alia Bongars.* 1 CEDENS[T] (T *m.* 2 *sup.*) *P* CADENS[E] *M* 219 AD *R* TRITICEM[A] (A *m.* 2 *sup.*) TRITICIAM *M* IM[N] (N *m.* 2 *sup.*) *P* IN *MRγbc* menfem *γ* 220 ariftif (f *pr. in ras.*) *b* 221 AEO[AE] *M* aeoae *γ* eoe *c* ABSCONDVNTVR[A] (A *m.* 2 *sup.*) *P* abfcondentur *γ* 222 CNOSIA *P*, *Probus* GNOSIA *MRγbc* procedat *Schraderus* decedat *etiam Servius*

debita quam sulcis committas semina quamque
invitae properes anni spem credere terrae.
multi ante occasum Maiae coepere; sed illos
expectata seges vanis elusit avenis.
si vero viciamque seres vilemque phaselum,
nec Pelusiacae curam aspernabere lentis,
haut obscura cadens mittet tibi signa bootes:
incipe et ad medias sementem extende pruinas.

Idcirco certis dimensum partibus orbem
per duodena regit mundi sol aureus astra.
quinque tenent caelum zonae: quarum una corusco
semper sole rubens et torrida semper ab igni;
quam circum extremae dextra laevaque trahuntur
caeruleae, glacie concretae atque imbribus atris;
has inter mediamque duae mortalibus aegris

TESTIMONIA.

224 'anni . . . terrae' Acron ad Hor. carm. I 3, 5 225 sq. Probus 37, 28 K. 'sed . . . aristis' Nonius 301, 24. 416, 25 225 'multi . . . coepere' Servius Aen. VIII 138 227—229 Probus 38, 1 K. 227 Acron ad Hor. carm. I 20, 1 'si . . . seres' Probi inst. I 9, 11 'vilemque faselum' Nonius 529, 12 Servius ge. I 274 228 Nonius 210, 1 229 sq. Beda de temp. ratione 16 233—239 Probus 38, 17 K. Hyginus gromaticus de limitibus constituendis p. 185 L. 233—238 'quinque . . . divom' Beda de temp. rat. 34 233 'quinque . . . zonae' Probus 40, 16 K. Isidorus de natura rerum 10 p. 22 ed. Becker 234 Acron ad Hor. carm. I 22, 21 III 3, 54 235 sq. 'quam . . . concretae' Isidorus de natura rer. 9 p. 22 ed. Becker 236 Acron ad Hor. carm. III 3, 56

237 sq. 'has . . . divom' Isidorus de natura rer. 10 p. 23 ed. Becker 'mortalibus . . . divom' Macrobius somn. Sc. II 5, 16 237—239 'duae

VARIA LECTIO.

223 Dabita c1 224 properiſ γ CAEDERE *M* 225 MALE *M* malae γ maie (ie *in ras.*) *b* 226 EXSPECTATA *MR* AVENIS *Pγbc*, *Probus: cf. H. Keilius Philol.* II 164 *sq.* ARISTIS *ut* 220 *MR*, *Nonius*

227 uitiam γ fasellum χ, *Acronis Med.* 228 PELVSAEACAE (E *sec. m.2 corr. in* I) *P* 229 Aut γ haud *bc* MITTIT *M* mit^tet^ *b* mittat *c1* 230 INCIPI *R* EXPENDERE *R* 233 ma γ CORVSCE (O *m.2 sup.*) *P* CORVSCHO *M* 235 LEVA *Mγ* tra^h^untur *b* 236 CAERVLEAE *MPRγbc*, *Hygini φ*, *Servius ut videtur:* γλαυκοῖο κελαινοτέραι κυάνοιο *Eratosthenes.* cerulee *Isidori Bamb. B* cerule *Isidori Bamb. A* caerulea *b2*, *Pierii ψ*, *Probi exempl.*, *Hygini ω* GLACIAE *MRc1* IMBVIB· *M* a.triſ (t *e corr., ut videatur fuisse* aegris) γ 237 *om.*, *add. in mg.* γ has] Aſ γ DIVAE *P* aegriſ (aeg *in ras.*) b

munere concessae divom, et via secta per ambas,
obliqus qua se signorum verteret ordo.
mundus, ut ad Scythiam Riphaeasque arduus arces
consurgit, premitur Libyae devexus in austros.
hic vertex nobis semper sublimen; at illum
sub pedibus Styx atra videt manesque profundi.
maxumus hic flexu sinuosso elabitur anguis
circum perque duas in morem fluminis arctos,
arctos Oceani metuentes aequore tingui.
illic, ut perhibent, aut intempesta silet nox
semper et obtenta densentur nocte tenebrae,
aut redit a nobis Aurora diemque reducit;
nosque ubi primus equis Oriens adflavit anhelis,
illis sera rubens accendit lumina Vesper.

TESTIMONIA.

... ordo' Macrobius somn. Sc. II 8, 2   240 sq. Servius ge. I 324   242 sq. Macrobius comm. in somn. Scip. I 16, 5   242 Festus 306 v. sublimen   'hic ... sublimis' Servius in Aen. I 114 ge. I 209 II 310 Acron ad Hor. carm. III 21, 38   241—246 Probus 40, 5 K   244 Nonius 207, 10   245 Priscianus 986 P. Macrobius somn. Scip. II 8, 6   'circum ... morem' Marius Plotius p. 263 G.   246 Macrobius comm. in somn. Scip. I 16, 4 Probi inst. I 5, 1 Arusianus p. 247 L.   247—251 Probus 39, 27 K.   249 schol. Lucani VI 572   250 sq. Seneca epist. 122, 2 Martianus Capella VI 592   250 schol. Statii Theb. V 178

VARIA LECTIO.

238 Muner.e *b*   DIVOM (O *m.* 2 *corr. in* V) *P* DIVVM *MRγbc*   239 OBLIQVS *R* OBLIQVVS *Mbc*   240 ęt (v *sup.*) *b*   AIt (D *col. rubro*) *M*   fcitiam (h *sup.*) *γ* fchitian *c*   RIPHEAS *MPRbc* ripaeaf (h *sup.*) *γ* Riphaeas *Servius*   241 PRAEMITVR *MR*   LIVIAE (I *post. m.* 2 *corr. in* V) *P*   242 semper] caeli *Servius ge.* I 209   sublimen *Verrium Flaccum legisse demonstrari in Iahnii ann.* LXXVII 184 *sq.* SVBLIMES *R* SVBLIMIS *MPγbc*, *Macrobii Acronis Servii exempl. ut vid.* sub. *Festi cod.*   AD *PRb*1   243 ftix (i *corr. in* y) *b* ftix *c*   244 MAXIMVS *PRγbc*   SINVOSSO *P* SINVOSO *Myc* finnofo (f *pr. corr. add.*) *b* SINVOS (O *m. rec. sup.*) *R*   245 arctuf *γ*1   246 Arctòf *γ*   metuentif *γ*1 *Probi inst. cod.*   tingi *γ*2 tingi (u *sup.*) *c*   248 DENSENTVR *PRγbχ* DENSANTVR *Mc*, *Probi exempl.*   nube *Schraderus*   249 REDDIT *M Probus* redit (dit *in ras.*) *c*   a *om. Probus*   NOBI /// (*ult. lit. ras. evanida*) *P*   250 equis ... anhelis = *Aen.* V 739   hanelif *γ* anhelans *Probi exempl.*   251 illis *Seneca*, *ut Lucretius* I 1065 ILLIC *MPRγbc*, *Probi exempl.* *An* illi?   ostendit *Probi exempl.*

Nec frustra signorum obitus speculamur et ortus 257
temporibusque parem diversis quattuor annum: 258
hinc tempestates dubio praediscere caelo 252
possumus, hinc messisque diem tempusque serenum,
et quando infidum remis impellere marmor
conveniat, quando armatas deducere classis, 255
aut tempestivam silvis evertere pinum.
frigidus agricolam siquando continet imber, 259
multa, forent quae mox caelo properanda sereno,
maturare datur: durum procudit arator
vomeris obtunsi dentem, cavat arbore lyntres,
aut pecori signum aut numeros impressit acervis.
exacuunt alii vallos furcasque bicornis,
atque Amerina parant lentae retinacula viti. 265
nunc facilis Rubea texatur fiscina virga,

TESTIMONIA.

257 Nonius 357, 20 258 Servius in Aen. I 133 255 'classes' gloss. Zitz. Petri p. 13 256 Macrobius Sat. VI 4, 16 259—261 'frigidus... datur' Gellius X 11 Nonius 51, 28 Macrobius Sat. VI 8, 11 261 sq. 'durum . . . dentem' Nonius 156, 28 'durum . . . lintres' Priscianus 891 Eutychius II 4 262 'cavat a. l.' Nonius 535, 6 264 'exacuunt a. v.' de gen. nom. 103 H. 265 Nonius 338, 7 266 schol. Hor. sat. I 5, 96

VARIA LECTIO.

257 *sq. huc transposui* 257 Ne^c *c* PECVLAMVR *P* fpecula^mur *b* 258 DIVERSIT *M* 252 dubi *b1* PRAEDICERE *R* 253 Poffimof *b* tempeftaque ferendi (ta *eras.*) *γ* 254 INPELLERE *Pγc* 255 armatof *γ1* CLASSES *PRγb* deducere claffef *in ras. c* 256 et *Macrobius* TEMPESSIIVAM *P* *Ante v. 259 desideramus quaedam in hanc sententiam: 'sunt enim suis quaeque temporibus opera adsignata, etiam eis, quae nullum omnino negotium videntur admittere.'* 259 TRIGIDVS (T *m.2 corr. in* F, R *m.2 add.*) *P* agricolas *Macrobius* 260 mox] POST *M* mox *in ras. b* properanda (da *in ras.*) *b* 261 proucit *b1* pro^cudit *b2* 262 obtonfi *Eutychii cod.* obtusi *bc* cau^et *b* LYNTRES *MPRγb, Prisciani Bamb. Halb.* lintref *c* lintrem *Eutychius* 263 NVMERO^S *M* INPRESSIT *Pγ* INPRAESSIT *R* 264 ALI *R* BICORNES *Rc* 265 ADQVE *R* parent *c1* LENTE *M* 266 FACILI *P* facilis *Servius* 'Rubos...hinc putant aliqui Virgilium dixisse...Rubea...virga.' *schol. Hor. Inter* Rubea *et* rubea *fluctuat Servius*

nunc torrete igni fruges, nunc frangite saxo.
quippe etiam festis quaedam exercere diebus
fas et iura sinunt: rivos deducere nulla
religio vetuit, segeti praetendere saepem,
insidias avibus moliri, incendere vepres,
balantumque gregem fluvio mersare salubri.
saepe oleo tardi costas agitator aselli
vilibus aut onerat pomis, lapidemque revertens
incussum aut atrae massam picis urbe reportat.

Ipsa dies alios alio dedit ordine luna
felicis operum. quintam fuge: pallidus Horcus

TESTIMONIA.

267 Servius in Aen. I 179 'et torrere parant flammis fruges et frangere saxo' Isidorus orig. XV 6, 4 268—272 'sunt enim, ut ait poeta, quae festis exercere . . . salubri' Columella de r. r.' II 22, 1 269 'fas . . . sinuut' schol. Lucani V 288 269 sq. 'rivos . . . vetuit' Nonius 289, 21 Macrobius sat. III 3, 10 Servius ge. I 114 'si per sacra sollemnia rivos deducere nulla religio probibet' Macrobius Sat. I 7, 8 271 'insidias a. m.' Arusianus p. 247 L. 272 Macrobius Sat. I 16, 12 III 3, 12 Priscianus 760 'si salubri fluvio mersare oves fas et iura permittunt' Macrobius I 7, 8 'fluvio m. s.' Acron ad Hor. carm. IV 4, 65 273—275 'saepe etiam, ut celeberrimus poeta memorat, tardi costas . . . reportat' Columella de r. r. VII 1, 3 273 Nonius 410, 18 'tardi c. a. a.' Servius Aen. VII 463 274 'vilibus . . . pomis' Servius ge. I 227 Acron ad Hor. carm. I 20, 1 274 sq. 'lapidem . . . reportat' Priscianus 892 P. 276 sqq. 'namque Vergilius etiam in numeros lunae digerenda quaedam putavit Democriti secutus ostentationem.' Plinius nat. hist. XVIII 32, 75
276 sq. 'ipsa . . . operum' Arusianus p. 230 L. 277 'pallidus [Orcus]' Claudius Sacerdos I 175 E. Servius ge. 1 331

VARIA LECTIO.

267 TORRENTE *R* SAXIS *R* fax? (*erasa* a) *b* 268 EXCERCERE *P* exerce[ie] *b* 269 DIDVCERE *M*: *cf.* 114 270 Religio[l] *b* relligio *Nonius* pretendere *γ* fepem *γ* 272 flouio[v] *γ* 273 COSTA[S] (S *m.* 2 *sup.*) *R* agitatur *γ*1 afelle *γ*1 274 VILIS[BV] *M* honerat *c* 275 INCVSSVM *MPR* incufum *γbc* VBE[R] *M* 276 IPSE[A] (A *m.* 2 *sup.*) *P* alio] ALIOS *P* 277 FELICES *PRγbc* QVINCTAM *M*

pallidof[v] *b* HORCVS *P* *secundum Hesiodi opera et dies* 803 *sq.*: 'Hesiodus horcum quinta luna dicit natum. Celsus ut iurisiurandi deum pallidum dictum, quia iurantes trepidatione pallescunt' *Servius.* ORCVS *MRγbc* '*Probus* orchus *legit*, *Cornutus vetat aspirationem addendam.*' *Servius*: *cf. ad ge.* III 223

Eumenidesque satae; tum partu Terra nefando
Coeumque Iapetumque creat saevomque Typhoea
et coniuratos caelum rescindere fratres.
ter sunt conati imponere Pelio Ossam
scilicet, atque Ossae frondosum involvere Olympum;
ter pater extructos disiecit fulmine montis.
septuma post decumam felix et ponere vitem
et prensos domitare boves et licia telae
addere. nona fugae melior, contraria furtis.

Multa adeo gelida melius se nocte dedere,
aut cum sole novo terras inrorat eous.
nocte leves melius stipulae, nocte arida prata
tondentur noctis lentus non deficit umor.

TESTIMONIA.

279 sq. Servius Aen. VIII 103 279 Philargyrus ge. II 460 'Coeumque I. c.' Servius Aen. IV 228 280 Arusianus p. 220 L. Acron ad Hor. carm. I 3, 39 281 sq. Acron ad Hor. carm. III 4, 51 281 schol. Lucani I 389 VI 412 'Pelion et Ossan' Probus 43, 17 K. 282 Nonius 328, 15 287 'multa . . . melius s. u.' Maximi Victorini de finalibus 19 glossator 289 sq. Nonius 338, 16 'nocte leves . . . tondentur' Claudius Sacerdos I 162 E. 289 'nocte . . . stipulae' Iulius Rufinianus 231 R. 290 'noctes . . . umor' Arusianus p. 224 L. schol. Hor. a. p. 26 Servius Aen. IV 7

VARIA LECTIO.

278 HEVMENIDES *R* SATE [A] *M* partum *γ*1 278 *sq.* TVMT- [PARTV IERRA NEFANDO·COEVMQ·LAPYTVMQ·] CREAT·SAEVVMQ·THYPHOEA· (*suprascripta manu paulo recentiore, infra inter lin. eras.* COEVMQVE IAPETVMQVE) *M* 279 SAEVOM (O *m.*2 *corr. in* V) *P* SAEVVM *Ryb* feuum *c* THYPOEA *R* thiphoea *c* 280 coniuratuſ *γ*1 281 conati ſunt *schol. Lucani* I 389 INPONERE *Pγ* PELLIO (l *m.*2 *add.*) *P* pelion *b*1 Pelion Ossae *χ*, *schol. Lucani* I 389 Pelio Ossam *Servius* 282 ADQVE *R* INVERTERE [OL V] (*corr. m.*2) *P* 283 EXSTRVCTOS *M* ſtructoſ *γ* di.ſiecit *γ* DEIECIT *R* 'disiecit, deiecit' *Servius* MONTES *Rbc* 284 SAEPTIMA *P* SEPTIMA *Rγbc* DECIMAM *PRγbc* PONTERE *M* VITES *R* 285 praenſoſ *b* LICEA *Pb*1 teliſ *c* 286 fuge *γ* 287 meliuſ gelida *c*

288 VEL *R* inrotat [r] *c* EOOS (O *m.*2 *corr. in* V) *P* 289 ſtipulae melius *Claudius Sacerdos*, *Rufinianus* 290 T.ONDENTVR (*eras. post* T *vel* E *vel* F *vel* I *vel* P) *M* noctiſ *γb*, *Nonii exempl.* 'noctis, *accusativus pluralis*' *Servius* NOCTES (E *rad. ut vid. corr. in* I) *P* NOCTES *R* NOCTE *M* humor *bc*

et quidam seros hiberni ad luminis ignes
pervigilat, ferroque faces inspicat acuto;
interea longum cantu solata laborem
arguto coniunx percurrit pectine telas,
aut dulcis musti Volcano decoquit umorem
et foliis undam trepidi despumat aheni.
at rubicunda Ceres medio succiditur aestu,
et medio tostas aestu terit area fruges.
nudus ara, sere nudus; hiemps ignava colono.
frigoribus parto agricolae plerumque fruuntur,
mutuaque inter se laeti convivia curant.
invitat genialis hiemps curasque resolvit,
ceu pressae cum iam portum tetigere carinae
puppibus et laeti nautae inposuere coronas.
sed tamen et quernas glandes tum stringere tempus
et lauri bacas oleamque cruentaque murta,

TESTIMONIA.

292 'ferroque inspicat a.' schol. Lucani II 687 294 'arguto pectine' Servius ge. I 143 295 'dulcis musti' Quintilianus VIII 2, 10 'Volcano d. u.' Macrobius V 14, 4 296 Gellius II 3 299 Donatus in Ter. Phorm. II 1, 11 'nudus a. s. n.' Isidorus orig. VI 8, 11 XVII 2, 6 302 Nonius 321, 9 schol. Hor. carm. III 19, 15 'invitat g. h.' schol. Hor. carm. III 17, 16 303 sq. 'ceu . . . puppibus' Nonius 364, 25 305 sq. 'sed . . . bacas' Nonius 403, 6 305 'sed . . . stringere' Servius ecl. IX 61 306 'cruentaque m.' Priscianus 640 P.

VARIA LECTIO.

291 ad *in ras. b* IG^{N}TVES *M* 292 PERVIGILANT *P* 294 *cf. Aen.* VII 14 CONIVX *R* 295 DVLCIS *M* VOLCANO (O *pr. m.* 2 *corr. in* V) *P* VVLCANO *MRγbc* dequoqu . . . it *γ* dequoquit c humorẽ *bc* 296 et] aut *Gellius* trepidi *γ*, *Servius*, *Gellius* T^{R}EPIDI (R *m.* 2 *sup.*) *P* TREPIDIS *MR* diſpumat *b* '*in optimis libris scriptum invenimus: . . .* aheni' *Gellius* aheni *Servius* AENI *MPγbc* AENIS *R*
299 '*sanc quidam post hoc hemistichium dicit subsecutus:* habebis frigore febres.' *Servius* &fere *c* 300 FERV^{V}NTVR (V *suprascr. col. rubro*) *M* 303 caeu *γ* PRAESSAE *R* 304 = *Aen.* IV 418 INPOSVERE *Pγbc* 305 SED *MRγc* QVE^{R}NDAS (*corr. m.* 2) *P* GLANDES (GLAND *m. ant. in ras.*) *R* tunc *c*, *Nonius*, *Servius ecl.* IX 61
306 lauri . . . . bacaſ *c* MYRTA *MRγb*, *Prisciani exempl.*

tum gruibus pedicas et retia ponere cervis
auritosque sequi lepores, tum figere dammas
stuppea torquentem Balearis verbera fundae,
cum nix alta iacet, glaciem quom flumina trudunt.

Quid tempestates autumni et sidera dicam,
atque, ubi iam breviorque dies et mollior aestas,
quae vigilanda viris; vel cum ruit imbriferum ver,
spicea iam campis cum messis inhorruit et cum
frumenta in viridi stipula lactentia turgent?
saepe ego, cum flavis messorem induceret arvis
agricola et fragili iam stringeret hordea culmo,
omnia ventorum concurrere proelia vidi,
quae gravidam late segetem ab radicibus imis
sublimem expulsam eruerent, ita turbine nigro
ferret hiemps culmumque levem stipulasque volantis.

TESTIMONIA.

308 'auritos lepores' Macrobius Sat. VI 5, 6 309 'Baleares' Probus 43, 18 K. 'Balearis v. f.' Isidorus orig. XIV 6, 44 schol. Lucani I 229 311 Nonius 407, 27 312 Probi inst. I 9, 10 313 'quae v. v.' Maximi Vict. ars 21 'vigilanda v.' Phocae ars 21 'cum ruit i. v.' Seneca qu. n. IV 4, 2 Servius ge. III 429 'ruit i. v.' Servius Aen. VIII 429 schol. Lucani V 413 315 'frumenta...stipula' de gen. nom. 79 H. 318 'transire convenit ad reliqua tempestatum praesagia, quoniam et hoc placuisse Vergilio magnopere video, siquidem in ipsa messe saepe concurrere proelia ventorum damnosa inperitis refert.' Plinius nat. hist. XVIII 35, 78 320 Apud Priscianum 1006 videtur hic locus excidisse, ubi nunc in libris legitur: 'in primo georgicon: sublime volans' (Aen. X 662) v. M. Hertzii adnotationem

VARIA LECTIO.

307 ..pedicaſ *in ras.* γ 308 fi.gere (u *m.* 1) γ DAMAS *R* 309 TORQVENTES *R* TORQVENTEM (*punct. rubr.*) *M* 310 QVOM *M* CVM *PRγbc* trudunt (tr *e corr.*) γ 311 AVCTVMNI *P* 312 ADQVE *R* 313 vel] l *in ras. b* imbrife.rum γ 314 SPICEA G *P* MESSIT (S sup.) *M* in.horruit *b* ETIAM (IA *eras.*, cum *m. rec.*) *P* 315 IACTENTIA (C sup.) *R* LATENTIA (IN sup.) *M* lactantia γ2c lactentia *Servius* 316 DVCERET *M* 318 CONSVRGERE *R* 319 LATAE *M* RADICIMVS *P* 320 Sublime *c* EXPVLSA (M *m.* 2 *sup.*) *P* 321 ferret hiemps *Ladevicus dictum putat hypothetice* ('*hiemps si esset*'). cumulum *b* uolantiſ γ VOLANTES *MRbc* NIGRANTIS (VOL *m.* 2 *sup.*, IS *m.* 2 *corr. in* ES) *P*

saepe etiam immensum caelo venit agmen aquarum,
et foedam glomerant tempestatem imbribus atris
collectae ex alto nubes; ruit arduus aether,
et pluvia ingenti sata laeta boumque labores
diluit; implentur fossae et cava flumina crescunt
cum sonitu fervetque fretis spirantibus aequor.
ipse pater media nimborum in nocte corusca
fulmina molitur dextra: quo maxuma motu
terra tremit; fugere ferae et mortalia corda
per gentes humilis stravit pavor: ille flagranti
aut Athon aut Rhodopen aut alta Ceraunia telo
deiecit; ingeminant austri et densissimus imber.
[nunc nemora ingenti vento, nunc litora plangunt.]
hoc metuens caeli menses et sidera serva,

TESTIMONIA.

322 schol. Stat. Theb. I 356 324 'ruit a. a.' Nonius 380, 4 325 'sata l. b. l.' Servius in ge. I 22 328 sq. 'ipse ... dextra' Nonius 430, 22 Servius in Aen. I 89 329 sq. 'quo ... tremit' Servius in ge. I 26 330—333 'et ... deicit' Acron ad Hor. carm. I 16, 11 331 'per ... pavor' schol. Persii II 6 334 Servius Aen. III 420 335 Nonius 387, 29 'caeli ... serva' Philargyrus ge. IV 100 - 'ideo Vergilius errantium quoque siderum rationem ediscendam praecipit admonens observandum frigidae Saturni stellae transitum' Plinius nat. hist. XVIII 25, 57

VARIA LECTIO.

322 INMENSVM *Ryc* 323 *Inde ab hoc versu usque ad* II 139 *deficit P* 325 sata . . . labores == *Aen.* II 306 326 inplentur *γ* 327 ſpiranti[b·] *c* SPVMANTIBVS *R* ſpirantibus *Servius* 329 molitur (l *in ras.*) *b* MAXIMA *Rγbc* 330 FERE *M* et *om. Martinus: cf. Lachmannus Lucr.* 198 331 gentiſ *γb* HVMILI *R* humilis *Servius* FLAGRANTIS *R* 332 Atho *secundum Theocritum* VII 77 *Heinsius: cf. Servius Aen.* XII 701 Athon *Valerius Flaccus* rodopen *γ* ceraunia (*sed* au *e corr., m.* 1 *fort.* v *vel* y) *γ* 333 DEIECIT *R* DEIECIT *M: cf. Lachmanuus in Lucr.* 128 deicit *γbc* ingeminaus; *Reiskius* et] SET *M* 334 *aut male a poeta positum aut interpolatum esse iudicari in lect. Verg.* 5. *Cf.* 359 PLANGN[V] *M* PLANGIT *Rb* 'plangit ... *alii* plangunt *legunt, ut sit* nemora et litora plangunt, *i. e.* resonant' *Servius.* plangunt *testatur idem Aen.* III 420 335 hoc metuens] quod super est *Nonius ut* II 346 IV 51

frigida Saturni sese quo stella receptet;
quos ignis caelo Cullenius erret in orbis.
in primis venerare deos, atque annua magnae
sacra refer Cereri laetis operatus in herbis
extremae sub casum hiemis, iam vere sereno.
tum pingues agni et tum mollissima vina,
tum somni dulces densaeque in montibus umbrae.
cuncta tibi Cererem pubes agrestis adoret:
quoi tu lacte favos et miti dilue Baccho,
terque novas circum felix eat hostia fruges,
omnis quam chorus et socii comitentur ovantes,
et Cererem clamore vocent in tecta; neque ante
falcem maturis quisquam supponat aristis,
quam Cereri torta redimitus tempora quercu
det motus incompositos et carmina dicat.

Atque haec ut certis possemus discere signis,

TESTIMONIA.

336 sq. Probus 43, 20 K. Seneca epist. 88, 14 336 Servius ecl. VIII 71 Isidorus de nat. rer. 23 schol. Iuvenal. VI 569 schol. Statii Theb. I 305 337 Arusianus p. 239 L. Servius Aen. IV 239 338 sq. 'annua ... herbis' Donatus in Ter. adelph. II 3, 8 339 Acron ad Hor. carm. III 14, 6 'sacra r. C.' schol. Hor. serm. II 8, 79 'laetis ... herbis' schol. Iuvenal. XII 92 Nonius 523, 17 Servius Aen. III 136 340 'extremae ... hiemis' Servius ge. I 43 341 Acron ad Hor. carm. I 4, 11 'quamvis Vergilius vina dixerit' Charisius 22 344 Macrobius Sat. III 11, 1. 9 'cui tu favos' Terentianus Maurus 682 345 Macrobius Sat. III 5, 7 Servius ecl. III 77 351 sqq. cf. Macrobius V 16, 5

TESTIMONIA.

336 cum stella receptat *schol. Iuvenal.* 337 CAELO *M*, *Probus* CAELI *Rγbc*, *Servius*, *Seneca*, *Arusiani Gu.* CYLLENIVS *Mγbc* errat *Arusiani Gu.* ORBES *Rbc* 339 referrer γ1 CAERERI *R* laeti . ſ (u *m.* 1) γ ORBIS (A *sup. in ras., fuit* HE), *in mg.* HERBIS *M* aruis χ, *Acron* 340 CASVM *M*, *Servius* casum (m *eras.*) γ CASV *R* 341 tunc *γc*, *schol. Hor. in ed. Fabr.*, *Servius* PINGVES AGNI *MR* pinguiſ agni γ agni pingues *cχ*, *Servius* et tunc γ tum ſunt *Arundel. unus* ſunt, tum *Mead.* 344 QVOI (C sup.) *M* CVI *Rγbc* 345 oſtia γ FRYGES (V sup.) *M* 346 comitantur γ1 348 ariſt . iſ *c* 349 QYAERCV *M* 351 ADQVE *R* POSSEMVS (I *col. rubro*) *M* poſſimuſ *γc*1 DICERE (NO sup.) *R* DISCERE *M*

aestusque pluviasque et agentis frigora ventos,
ipse pater statuit, quid menstrua luna moneret,
quo signo caderent austri, quid saepe videntes
agricolae propius stabulis armenta tenerent.
continuo ventis surgentibus aut freta ponti
incipiunt agitata tumescere et aridus altis
montibus audiri fragor, aut resonantia longe
litora misceri et nemorum increbrescere murmur.
iam sibi tum curvis male temperat unda carinis,
quom medio celeres revolant ex aequore mergi
clamoremque ferunt ad litora, cumque marinae
in sicco ludunt fulicae, notasque paludis
deserit atque altam supera volat ardea nubem.
saepe etiam stellas vento inpendente videbis
praecipites caelo labi, noctisque per umbram

TESTIMONIA.

352 Beda de metris 2375 P. 355 'propius . . . tenerent' Priscianus 1173 P. Arusianus 254 L. Diomedes 405 P. Servius Aen. VII 556 Philargyrus ge. IV 47 356—358 'continuo . . . fragor' Servius Aen. X 98 356—359 schol. Lucani V 551 357 sq. 'et . . . fragor' Nonius 245, 4 357 'incipiunt a. t.' Quintilianus VIII 3, 47 358 sq. 'et resonantia . . . murmur' Nonius 427, 20 360 Priscianus 1163 Donatus in Ter. Phorm. II 1. 41 Arusianus p. 264 L. 361. 360 schol. Lucani V 553 362 'clamorem . . . litora' Marius Plotius p. 263 G. 363 sq. Seneca nat. qu. VII 28 'notasque . . . nubem' schol. Lucani V 554 365—367 Isidorus de nat. rer. 25 'vento i. v. 367' Servius Aen. II 694

VARIA LECTIO.

352 AESTVSQ·, ET (ET *suprascr. et comma col. rubro*) *M cf.* 371 Aeſtuſq;.. *c* PLVVIASQ̄· (*linea rubra suprap.*) *M* AGENTES *Rc* fulgura *χ* 353 moneret *χ* 354 quid *γ* quod *c* 355 proprii . ſ(u *m.* 1) *γ* 357 ARDVVS *R* aridaſ *c* 1 358 aut] et *Nonius, schol. Luc. in cod. Voss.* 359 aut *schol. Lucani in cod. Voss.* increbeſcere *b* 360 CVRVIS *Mγ, Servii, Donati, Prisciani Vind. N, Par. r* A CVRVIS *Rbc, Arusianus, Prisciani ω, schol. Lucani* 361. 360 *hoc ordine schol. Lucani* 361 QVOM (C, O) *M* CVM *Rγb* AEQVORA (E) *M* 362 clangorem *secundum Arati Dios.* 187 (919) *coni. Heynius* cū *in ras. b* 363 PALVDES *Rγbc* 364 ADQVE *R* supera volat] super auolat *Moret. quart., Vratisl.* ſuperuolat *Parrh., Senecae Bamb.* SVPRA VOLAT *MRγbc cum plerisque* 366 *om. Servius Aen.* II 694 umbraſ *c* 1, *Isidorus*

flammarum longos a tergo albescere tractus;
saepe levem paleam et frondes volitare caducas,
aut summa nantis in aqua colludere plumas.
at Boreae de parte trucis cum fulminat, et cum
eurique zephyrique tonat domus: omnia plenis
rura natant fossis, atque omnis navita ponto
umida vela legit. numquam inprudentibus imber
obfuit: aut illum surgentem vallibus imis
aëriae fugere grues, aut bucula caelum
suspiciens patulis captavit naribus auras,
aut arguta lacus circumvolitavit hirundo
et veterem in limo ranae cecinere querellam.
saepius et tectis penetralibus extulit ova
angustum formica terens iter, et bibit ingens
arcus, et e pastu decedens agmine magno
corvorum increpuit densis exercitus alis.

TESTIMONIA.

367 Seneca nat. qu. I 14 VII 20 Macrobius Sat. VI 1, 26 schol. Lucani V 562 'flammarum . . . tergo' Marius Plotius p. 263 G. 369 'nantes': cf. Claudius Sacerdos I 84 E. 371 'eurique . . . domus' Beda 2376 P. 371 sq. 'omnia . . . fossis' Acron ad Hor. carm. III 17, 10 'omnia . . . ponto' Servius ge. I 429 372 sq. 'atque . . . legit' Nonius 332, 8 373 sq. 'numquam . . . obfuit' Priscianus 984 374 sq. 'aut . . . grues' Servius Aen. X 266 377 'arguta hirundo' Probus 9, 22 K. 378 Probus 44, 5 K. Servius Aen. IV 463 379 sq. 'saepius . . . iter' Charisius 193 380 sq. 'et bibit i. a.' Seneca nat. qu. I 6, 1 schol. Lucani IV 81

VARIA LECTIO.

367 stellarum longos a tergo *Seneca loco priore* longos a tergo flammarum *idem posteriore* flammarum a tergo longos *schol. Lucani* albiscere *Isidori Bamb. A et B m.* 1 involvere *Macrobius.* ὑπολευκαίνονται *Aratus: cf. Plinius nat. hist.* XVIII 35, 80 369 nantes *bc* aquas *b*1 CONLVDERE *Rγbc* 370 AR(T)BOREAE *M* 371 EVRIQ· (ET) (ET *suprascr. col. rubro*) *M: cf.* 352 zephiri *γ* zepheri *c* 372 forsis *γ*1 373 (H)VMIDA (H *col. rubro*) *M* legunt *χ* imprudentibus *c* (IN)PRVDENTIB· *M* '*alii in vacare volunt, alii augentis habere significationem*' *Servius* inprudentibus *testatur Priscianus* 374 OFFVIT *Rbc* surgenti(em)... (*eras. fort.* bus) *γ* 376 CAPTABIT *R* aure. et 378 aut *χ* QVAERELLA˜ *M* 381 PASTVS *M* pasto *c* agmine...magno (m *post. sic* ω) *γ*

iam variae pelagi volucres et quae Asia circum
dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri,
certatim largos umeris infundere rores:
nunc caput obiectare fretis, nunc currere in undas
et studio incassum videas gestire lavandi.
tum cornix plena pluviam vocat improba voce
et sola in sicca secum spatiatur harena.
ne nocturna quidem carpentes pensa puellae
nescivere hiemem, testa cum ardente viderent
scintillare oleum et putris concrescere fungos.

Nec minus ex imbri soles et aperta serena
prospicere et certis poteris cognoscere signis:
nam neque tum stellis acies obtunsa videtur,

TESTIMONIA.

383 sq. 'et quae...Caystri' Servius Aen. VII 701 Probus 44, 11 K. 384 Nonius 382, 14 387 Donatus in Ter. eun. III 5, 7 Nonius 32, 29. 317, 8 Macrobius Sat. V 14, 10 388 sq. Servius ge. I 362 schol. Lucani V 556 388 Quintilianus V 9, 15 Isidorus orig. XII 7, 44 Porphyrio ad Hor. carm. III 27, 10 Nonius 220, 30 389 schol. Persii V 12 Servius Aen. IV 462 390 sq. 'nec nocturna . . . hiemem' Nonius 252, 2 391 'testa' Charisius 23. 118 P. 391 sq. 'testa . . . oleum' idem 49 Servius Aen. I 177 IV 254 392 Seneca nat. qu. VII 28, 1 393 sq. 'et . . . prospicere' Servius Aen. VIII 523 395 sq. Gellius VI 17 395 Servius in Aen. I 480 III 517

VARIA LECTIO.

383 nariae (ſ superscr.) *y* uariaſ (ſ *m.* 2 *in ras.*) *c* uariaſ *b* et quae *ybc*, *Servius* ADQVE *R* ATQ· *M* atque *Probus* 'iam varias p. v. et quae Asia circum....Caystri; *haec est vera lectio....nam si* iam variae *legeris*, *sensus nulla ratione procedit.*' *Servius* 384 caiſtri *y* Cahystri *Nonius*

385 *Alii omnes infinitivos a* videas *pendere voluerunt: quod cui placuerit, poterit etiam in v.* 384 *extremo fortiter distinguere* 386 OBLECTARE *ut vid.* *R* INVNDAS (M superscr.) *M* INDAM (VN superscr.) (*sup. m.* 2) *R* in undã *y* 387 SESTIRE (G superscr.) *M* geſti.re (*fort.* a *m.* 1) *y* 388 tunc *Nonius*, *Isidorus*

pleni (n superscr.) *b* pluuiã. *c* inproba *yc* 389 arena (h superscr.) *y* arena *b* *Post* 389 ET CAPVT OBIECTAT QVERVLVM VENIENTIB· VNDIS· *ima margine col. rubro m. rec. add.* *M*, *item y in mg.* (*sed* aut *pro* et) 390 Nec (ec *in ras.*) *b* nec *Nonius* carpenteſ (eſ *in ras.*) *b* 391 NESCIRVERE *M* 392 ſcintilre (la superscr.) (il *e corr.*) *y* PVTRES *Rc* 393 EXIMBRES *R* 395 tunc astris *Gellius* OBTVSA *Rybc*2 *Servius in Aen.* I 480 videri *Gellius*

nec fratris radiis obnoxia surgere Luna,
tenuia nec lanae per caelum vellera ferri;
non tepidum ad solem pinnas in litore pandunt
dilectae Thetidi alcyones, non ore solutos
immundi meminere sues iactare maniplos.
at nebulae magis ima petunt campoque recumbunt,
solis et occasum servans de culmine summo
nequiquam seros exercet noctua cantus.
apparet liquido sublimen in aëre Nisus,
et pro purpureo poenas dat Scylla capillo:
quacumque illa levem fugiens secat aethera pinnis,
ecce inimicus atrox magno stridore per auras
insequitur Nisus; qua se fert Nisus ad auras,
illa levem fugiens raptim secat aethera pinnis.
tum liquidas corvi presso ter gutture voces
aut quater ingeminant, et saepe cubilibus altis
nescio qua praeter solitum dulcedine laeti

TESTIMONIA.

396 schol. Stat. Theb. II 146 397 Beda 2371 P. schol. Lucani IV 124 'tenuia': cf. Probi ars m. 522 E. 'tenuia ut dixit poeta nubis ire vellera' Terentianus Maurus 755 'tenuia nec l.' Pompeius p. 53 L. 399 'dilectae T. a.' Probus 41, 15 K. Arusianus p. 225 L. 400 'inmundi m. s.' de gen. nom. 98 H. 401 'at ... petunt' Servius ecl. VI 38 403 Servius ge. I 192 404 Servius in Aen. I 118 409 Probi inst. I 9, 10 410 sq. 'tum ... ingeminant' Acron ad Hor. carm. I 24, 3 'liquidas ... ingeminant' Diomedes p. 412 P. 410 Servius ge. I 388

VARIA LECTIO.

396 fulgere *Schraderus* 397 TENVṾIA Ė NEC *M* ten.uia (*u ut vid. eras.*) *γ* uellare *γ*1 398 PINNAS (E *col. rubro*) *M* pennaſ *bc* LITORA *M* 399 the(u)di *b* alcyones: *cf. Lachmannus Lucr.* 165 'ore solutos ... *alii* soluto ore *accipiunt*' *Servius* 400 ie(a)ctare *b* 401 AD *R* 403 NEϾQVICQVAM *M* 404 SVBLIME·S *R* SVBLIMIS *Mγbc* AETHERE *R* (*ut* 406 aëra *Arundel.*) 405 propu(pu)rreo *γ* pro purporeo *Mentel. pr.* 406—409 = *Ciris* 537—540 406 quamcumque *γ* pennif *c* 408 QVAS EFERT *M* 409 RAT(P)V(I)M *M* pennif *bc* 410 LIQVIDOS (A) *M* PRAESSO *R* GVT T VRE (*sic*) *R* 412 *cf.* IV 55 PRAETOR (E) *M* LETI (A) *M*

inter se in foliis strepitant; iuvat imbribus actis
progeniem parvam dulcisque revisere nidos:
haut equidem credo, quia sit divinitus illis
ingenium aut rerum fato prudentia maior;
verum ubi tempestas et caeli mobilis umor
mutavere vices et Iuppiter uvidus austris
denset erant quae rara modo, et quae densa relaxat,
vertuntur species animorum, et pectora motus
nunc alios, alios dum nubila ventus agebat,
concipiunt: hinc ille avium concentus in agris
et laetae pecudes et ovantes gutture corvi.

Si vero solem ad rapidum lunasque sequentes
ordine respicies, numquam te crastina fallet
hora, neque insidiis noctis capiere serenae.
luna, revertentes quom primum colligit ignis,
si nigrum obscuro comprenderit aëra cornu,
maxumus agricolis pelagoque parabitur imber:

TESTIMONIA.

415 'haut e. c.' Probi inst. I 9, 5 'haud e.' Marius Victorinus 2462 P. 418 sq. 'et Iuppiter ... relaxat' Priscianus 838 P. 419 Servius in ge. I 393 Aen. V 20 Eutychius II 14 422 'ille avium concentus' Quintilianus V 9, 15 423 Nonius 340, 28 424—426 Seneca epist. 88, 16 427—429 Seneca suasor. III 5 428 Nonius 359, 23 429 Probi inst. I 9, 10

VARIA LECTIO.

413 in *eras. c* ſe in *suprascr. b* 414 DVLCEQVE (S *m.* 2 *sup.*) *R* dulceſque *c* 415 HAVD *Mb* divinius *Ioannes Sarisberiensis de nug. cur.* II 2 divinitus *etiam Servius* 417 mobiliſ *γ*2 mobibuſ *γ*1 VMOR (H *rubr.*) *M* humor *b* 418 nices *Arundel., Marklandus ad Statii silv.* V 2, 152 ni.aſ (i *et* a *e corr.*), *ut m.* 1 *scriptum fuisse videatur* niceſ *γ* VIAS *MRbc* VMIDVS *Ryb, Prisciani exempl.* 419 DENSET *Rybc, Servii exempl.: testantur Priscianus et Eutychius* DENSET (A *rubr.*) *M* 420 pectore *b*2 421 Tunc (T *e corr., fort. ex* N) *γ* 422 HIC *M* CONTENTVS *M* in auris *Schraderus* 423 LAETE *M* 424 lunae (e *eras.*) *γ* stellas *Seneca* 426 nec *Seneca* 427 reuertentiſ *γb*1 CVM *Rybc* IGNES *Rbc* 428 OBSCVRAE *M* conpremderit *γc* aer *γ* aere *Seneca* 429 MAXIMVS *Rybc*

at si virgineum suffuderit ore ruborem,
ventus erit; vento semper rubet aurea Phoebe.
sin ortu quarto (namque is certissimus auctor)
pura neque optunsis per caelum cornibus ibit,
totus et ille dies et qui nascentur ab illo
exactum ad mensem pluvia ventisque carebunt,
votaque servati solvent in litore nautae
Glauco et Panopeae et Inoo Melicertae.
sol quoque et exoriens et cum se condet in undas,
signa dabit; solem certissima signa sequentur,
et quae mane refert et quae surgentibus astris.
ille ubi nascentem maculis variaverit ortum
conditus in nubem medioque refugerit orbe,
suspecti tibi sint imbres; namque urget ab alto

TESTIMONIA.

430 sq. 'at . . . erit' schol. Lucani V 548 431 'vento . . . Phoebe' Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 544 'vento rubet a. P.' Quintilianus V 9, 15 432—435 schol. Lucani I 218 432 Isidorus de nat. rer. 38 schol. Germanici p. 112 B. 'sin . . . auctor, lucidus orbis erit' (459) Priscianus 1171 433 Acron ad Hor. carm. III 10, 8 'si pura . . . ibit' Seneca suasor. III 5 434 Pompeius p. 243 L. 437 Probus 44, 26 K. Marius Victorinus 2471. 2474 P. Macrobius Sat. V 17, 19 Gellius XIII 27 Charisius 4 P. Probi inst. I 15: cf. Meineke anal. Alex. p. 285 'et Inoo M.' Cledonius 1891 P. 438 'et cum . . . undas' Arusianus p. 240 L. 441 sqq. 'item idem Virgilius dicit, si sol in ortu suo maculosus sit atque sub nube latens aut si dimidia parte apparuerit, imbres futuros' Isidorus de nat. rer. 38, 4 schol. Germ. p. 108 B. 'ille . . . nubem' schol. Lucani V 456 442 'conditus in nubem' Servius in Aen. I 176 II 401 Arusianus p. 240 L. Pompeius p. 400 L. 'medioque r. o.' Arusianus p. 258 L. schol. Lucani V 544

VARIA LECTIO.

430 AD *R* AVT *M* aut *schol. Lucani* ora χ 432 quartu γ1
AM
NEQVE *M* 433 nec χ, *Acron*, *Seneca* OBTVNSIS *R*γ1 obtu. sis *c*
N
OPTVSIS *M* obtusis *b* 434 NASCETVR *R* 435 carebit *schol. Lucani*
436 AD LITORA *R* Glaucoque *Wagnerus quaest. Virg.* XI 3: *hiatum testatur Charisius* PANOPIAE *M* MELICERTE *R* MELICERTI (AE) *M* melicertes *Charisii cod.* 438 QVOQ· EXORIENS *M* condit γ. *Arusianus* cundet *b*1 (VN) DAS (*m. rec. sup.*) *R* 439 SEQVVNTVR (V *alt. in ras., fuit fort.* E) *R* SEQVENTVR *Mb*1*c* 440 QVAE MA·:·N·:·E *M* AVSTRIS *M* 442 nube. *c* 443 VRGETALTO (AB *m. rec. sup.*) *R* urguet *b*

arboribusque satisque notus pecorique sinister.
aut ubi sub lucem densa inter nubila sese
divorsi rumpent radii, aut ubi pallida surget
Tithoni croceum linquens Aurora cubile,
heu male tum mitis defendet pampinus uvas:
tam multa in tectis crepitans salit horrida grando.
hoc etiam, emenso cum iam decedit Olympo,
profuerit meminisse magis; nam saepe videmus
ipsius in voltu varios errare colores:
caeruleus pluviam denuntiat, igneus euros;
sin maculae incipient rutilo inmiscerier igni,
omnia tum pariter vento nimbisque videbis
fervere. non illa quisquam me nocte per altum
ire neque a terra moveat convellere funem.
at si, cum referetque diem condetque relatum,

TESTIMONIA.

445 Servius ge. I 67 'sub . . . sese' Priscianus 1105 P. 445 sq. 'aut . . . radii' Servius Aen. I 662 446 Maximus Victorinus de ratione metr. (5,2) 1968 P.: cf. Lachmannus Lucr. 26 448 Asper 111, 9 K. 449 Nonius 208, 7 'quam multa in t.' Terentianus Maurus 1240 454—456 'sin . . . fervere' schol. Lucani V 544 455 sq. 'omnia . . . fervere' Nonius 464, 11 456 sq. 'non illa . . . funem' Priscianus 1004 'non . . . ire' Servius ge. III 435 'non . . . ire moneat' Servius ge. II 475 457 'ire . . . moneat' Probi inst. I 7, 4

VARIA LECTIO.

444 notuſ [h] *γb* pecor.. *b* 445 ube *γ1* VBI *MRγ2bc* 446 diuorſi *χ* DIVERSI *MRγbc* RVMPVNT *R*, *Servii Aen.* I 662 *exempl.*, *sed* rumpent *ad nostrum locum.* RVMPENTV̇ *M* pallada *b1* SVRGIT *Rb1* 448 NITIS [M] *M* miteſ *bc* defend& [i] *γ* defendit *c* PAMPINVS (M *m. ant. in ras.*) *R* 449 tum *χ* quam *Terentianus Maurus, Nonius.* quom? orrida *γ* 450 etmenſo *b1* CVM [IAM] *M* dec& [ed] *γ* deç& [d&] *c* decedet *b* 452 uoltu [v] *γ* VVLTV *MRb* 453 CAERVLȦEVS *M* denuÑiat (nuÑi *in ras.*) *b* EVRVS [E] *R* 454 SI *R* INCIPIVNT *M* INCIPIVNT *Rγ* ruti.lo *b* INMISCERER [I] (*m. rec. sup.*) *R* 455 tuuc *Nonius* nymbiſ *γ* 456 NOTE [N] *R* 457 A *Rγbc, Prisciani codd.* AT *M* ab *Probi inst. cod.* MOVEAT *M* MONEAT *Rγbc, Probi inst., Prisciani codd. nisi quod* moneant *Reg.* 458 AD *R* CONCEDET (CE *eras.*) *M*

lucidus orbis erit, frustra terrebere nimbis,
et claro silvas cernes aquilone moveri.
denique quid vesper serus vehat, unde serenas
ventus agat nubes, quid cogitet umidus auster,
sol tibi signa dabit. Solem quis dicere falsum
audeat? ille etiam caecos instare tumultus
saepe monet fraudemque et operta tumescere bella.
ille etiam extincto miseratus Caesare Romam,
cum caput obscura nitidum ferrugine texit,
impiaque aeternam timuerunt saecula noctem.
tempore quamquam illo tellus quoque et aequora ponti
obscenaeque canes importunaeque volucres
signa dabant. quotiens Cyclopum effervere in agros
vidimus undantem ruptis fornacibus Aetnam,
flammarumque globos liquefactaque volvere saxa!
armorum sonitum toto Germania caelo
audiit, insolitis tremuerunt motibus Alpes.

TESTIMONIA.

459 Cf. ad 432 461—463 'denique . . . dabit' Iulius Rufinianus 240 R. 461 sq. 'unde serenas . . . nubes; hoc est siccas' Nonius 175, 9 463 'sol . . . dabit' Terentianus Maurus 611 464 sq. 'ille . . . monet' Acron ad Hor. carm. IV 4, 17 467 sq. schol. Lucani I 540 467 Servius Aen. VI 303 470 Isidorus orig. I 36, 12 Beda de tropis 381 B. 'inportunaeque v.' schol. Lucani I 558 472 schol. Lucani I 545 474 sq. 'armorum . . . audiit' schol. Iuvenal. XI 112 schol. Lucani I 569. 578 475 'insolitis . . . Alpes' schol. Lucani I 553 Isidorus de nat. rer. 46

VARIA LECTIO.

459 TERRAEBERE *Mb*1 460 cernes siluas *b* 461 uehat *bc*, *veteres* ueat *γ* FERAT [V] *M* FERAT *R* SERENAS *MRγ*, *Rufinianus*, *testatur Nonius. Potest autem vel haec participii forma haberi, ut satis fiat eis, qui vel* serenans *ut Reiskius*, *vel* serenus *ut Schraderus scribendum esse statuunt.* serenus *b*1 462 Eurus agat *eidem* humidus *γ* 467 capud *b* obscurum Titan *schol. Lucani* 468 secula *γ* mortem *schol. Lucani* 469 TEMPOR[E]A *M* tempora et quoque[&] *γ* PO[I]NVS (I *rubr.*) *M* 470 OBSCENI *Rγbcψ*, *Isidorus*, *Beda* INPORTVNAE *Ryb* 471 quoties[n] *b* EFFR[E]VERE *M* [ef]feruere *b* 472 undarum *schol. Lucani* AETHNAM *R* 474 ARMORVMQVE *R* sonitus toto *c* sonitu tota *schol. Iuven.* caelu (el *e corr.*) *γ* 475 AVDIT *R* INSOLITIS (L *in ras.*) *R* MOTIBVS[N] (N *m.* 2) *R* MONTIB· *M* mo.tibus *b*

vox quoque per lucos volgo exaudita silentis
ingens, et simulacra modis pallentia miris
visa sub obscurum noctis, pecudesque locutae —
infandum! sistunt amnes terraeque dehiscunt,
et maestum inlacrimat templis ebur aeraque sudant.
proluit insano contorquens vertice silvas
fluviorum rex Eridanus, camposque per omnes
cum stabulis armenta tulit. nec tempore eodem
tristibus aut extis fibrae apparere minaces
aut puteis manare cruor cessavit, et altae
per noctem resonare lupis ululantibus urbes.
non alias caelo ceciderunt plura sereno
fulgura, nec diri totiens arsere cometae.
ergo inter sese paribus concurrere telis
Romanas acies iterum videre Philippi;
nec fuit indignum superis, bis sanguine nostro
Emathiam et latos Haemi pinguescere campos.
scilicet et tempus veniet, cum finibus illis

TESTIMONIA.

476 sq. 'vox ... ingens' schol. Lucani I 569 476 schol. Lucani I 578 478 sq. 'pecudesque l. infandum' Maximi Victorini ars 25 schol. Lucani I 561 480 'aeraque s.' schol. Lucani I 557 481 sq. 'proruit ... Eridanus' Acron ad Hor. carm. IV 4, 66 482 'fluviorum r. E.' Cledonius 1885 Beda 2371 P. Marius Victorinus p. 90 G. Diomedes p. 499 P. Pompeius p. 57 L. Servius Aen. II 16 VI 659 VIII 77 485 schol. Statii Theb. IV [illegible] 485 sq. 'et ... urbes' schol. Lucani I 560 487 sq. schol. Lucani I 529 'non ... fulgura' Isidorus de nat. rer. 30 488 'nec ... cometae' Isidorus de nat. rer. 26 489 sq. schol. Lucani I 694 491 sq. 'bis ... campos' schol. Lucani VII 853 492 Probus 45, 5 K.

VARIA LECTIO.

476 n[v]olgo *γ* VVLGO *Rb* SILENTES *Myb* 480 templi[f] *b* AEBVR *M* 481 proruit *Acron* contorque[n]f *b* 482 [C]N *in mg. M* 484 minacif *γ1* 485 M[A]INARE *M* manere *γ1b1* alte *schol. Lucani* 486 noctis *schol. Lucani in Voss. I* ulula[n]tibuf *γ* 487 ALIAS [CAELO] CAECIDERVNT *M* fereno *γ1* finistro *γ2* 489 fulgora *c* 491 superi *Marklandus ad Statii silv.* III 5, 68, *Servium idem legisse coniciens* 492 [h]aemi *γ* HEMI *R* EMI *M* 493 Scilic[& et] *b*

agricola incurvo terram molitus aratro
exesa inveniet scabra robigine pila,
aut gravibus rastris galeas pulsabit inanis,
grandiaque effossis mirabitur ossa sepulchris.
di patrii indigetes et Romule Vestaque mater,
quae Tuscum Tiberim et Romana Palatia servas,
hunc saltem everso iuvenem succurrere saeclo
ne prohibete! satis iam pridem sanguine nostro
Laomedonteae luimus periuria Troiae;
iam pridem nobis caeli te regia, Caesar,
invidet, atque hominum queritur curare triumphos;
quippe ubi fas versum atque nefas: tot bella per orbem,
tam multae scelerum facies; non ullus aratro
dignus honos, squalent abductis arva colonis,
et curvae rigidum falces conflantur in ensem.
hinc movet Euphrates, illinc Germania bellum;
vicinae ruptis inter se legibus urbes
arma ferunt; saevit toto Mars impius orbe:
ut cum carceribus sese effudere quadrigae,

TESTIMONIA.

499 Acron ad Hor. carm. I 20, 5 501 sq. 'iam . . . Troiae' Servius in Aen. I 2 501 Priscianus I 166 506 sq. 'non . . . honos' Servius ge. IV 326 Aen. VI 103 508 Nonius 380, 25 Servius Aen. XII 304 'recoquunt patrios fornacibus enses (Aen. VII 636) et curvae . . . ensem' Macrobius sat. VI 1, 63 509 'hinc m. E.' Probi inst. I 17, 6 510 sq. Servius ecl. IV 13 512—514 Quintilianus VIII 3, 78 512 'sese e. q.' Marius Victorinus 2172 P.

VARIA LECTIO.

495 exeffa *b1* SABRA (C superscr.) *M* robigine (ˇ superscr.) *γb* 496 PVLSAVIT *R* INANES *Rc* 497 SEPVLCRIS *R* 498 PATRI *M* 499 qui *χ*, *Acron* 500 SALTIM *R* fuccurre (re superscr.) *b* 502 loimuf (ˇ superscr.) *γ* LVMIVS *R* 503 CAEVNOBIS (LI superscr.) (LI *m. rec.*) *R* 504 ADQVE *R* QVAERITVR *M* QVAERITVR *R* 506 IAM *M* FACIET (E superscr.) *R* 507 dignus] cessit *Servius Aen.* VI 103 508 CVRVA *M* formantur *Nonius*, *Servius Aen.* XII 304 510 SESE *R* 511 inpiuf *γ* improbus *Servius ecl.* IV 13 512 effundere *γ1*

addunt in spatia, et frustra retinacula tendens
fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

TESTIMONIA.

513 sq. 'et frustra . . . abenas' Nonius 166, 11 514 Servius Aen. XII 287 'fertur e. a.' schol. Iuvenal. XIV 231 'neque audit c. h.' Donatus in Ter. hecyr. I 2, 3 schol. Lucani III 594 gloss. Barth. adv. XXXVIII 15

VARIA LECTIO.

513 addunt in spatia γ2, *Servii exempl.*, *Quintiliani optima* ADDVNT SPATIA *R* ADDVNT SPATIO (IN above SPATIO, A above the final O) (*suprascr. col. rubro*) *M* addunt ī spatio γ1 (*in* spatio addebant *Silii Italici* XVI 374 *libri*) addunt se in spatia $c\chi$ ardent, in spatia *Schraderus* addunt se spatio *coni. Wagnerus* 514 ABENAS *R*, *Nonius*

P̃ VERGILI MARONIS GEORGICON· LIB̃· I EXP̃L· // INCIPIT LIB̃· II FELICITER· *M* VERGILI MARONIS GEORGICA // LIB· ·I· EXPLIC INCIP // LIB· ·II· *R* EXPLICIT LIBER· I· INCIP̃ LIBER II GEORGICON γ *Nulla subscriptio in bc*

P. VERGILI MARONIS

G E O R G I C O N

LIBER SECVNDVS

Hactenus arvorum cultus et sidera caeli;
nunc te, Bacche, canam, nec non silvestria tecum
virgulta et prolem tarde crescentis olivae.
huc, pater o Lenaee (tuis hic omnia plena
muneribus, tibi pampineo gravidus autumno
floret ager, spumat plenis vindemia labris)
huc, pater o Lenaee, veni, nudataque musto
tingue novo mecum direptis crura coturnis.

Principio arboribus varia est natura creandis.

TESTIMONIA.

1 sq. 'hactenus . . . canam' Arusianus p. 264 L. 1 Priscianus p. 982 P. Isidorus orig. I 33, 6 Nonius 377, 26 'hactenus a. c.' Claudius Sacerdos I 8 E. Columella de r. r. III 1 Probi inst. I 17, 4 2 Marius Plotius p. 290 G. 'nunc . . . canam' Probus 45, 11 K. 3 'prolem t. c. o.' Charisius 76 4—7 'huc . . . veni' Iulius Rufinianus 230 R. 4 'huc pater o. L.' Servius ecl. VIII 5 'huc ades, o Lenaee' Macrobius de diff.' 16, 4 4 sq. 'tuis . . . muneribus' Arusianus p. 251 L. 5 Probi inst. I 15, 3 8 Servius Aen. XII 358 'cothurni' Probus 45, 16 K. 9 Charisius 191

VARIA LECTIO.

1–215 *def. R* 1 HACTENVS (H *atramento add., nam tres primi versus rubro colore distincti sunt*) *M* ARVARVM (o) *M* arorum (u) *b* 2 BACCAE (H) *M* bache (c) *b* bacce *γ* 3 OLIBAE *M* 4 LENEAEE *M* tuiſ haec *b* louis *Arusiani exempl., quod subsequitur ecl.* III 60 5 grauibuſ *ct* 7 o] ho *c* LENEAE (A *lin. rubr. transf.*) *M* lenae (e) *b* nud. ta. q; *c* 8 DIREPTIS *Mγabc* dereptis *Mentel. pr.* RVRA (C) *M* conif (ī) *c*

namque aliae nullis hominum cogentibus ipsae
sponte sua veniunt camposque et flumina late
curva tenent, ut molle siler lentaeque genistae,
populus et glauca canentia fronde salicta;
pars autem posito surgunt de semine, ut altae
castaneae, nemorumque Iovi quae maxima frondet
aesculus, atque habitae Grais oracula quercus.
pullulat ab radice aliis densissima silva,
ut cerasis ulmisque; etiam Parnasia laurus
parva sub ingenti matris se subicit umbra.
hos natura modos primum dedit, his genus omne
silvarum fruticumque viret nemorumque sacrorum.

Sunt aliae, quas ipse vias sibi repperit usus.
hic plantas tenero abscindens de corpore matrum
deposuit sulcis, hic stirpes obruit arvo
quadrifidasque sudes et acuto robore vallos.

TESTIMONIA.

10 sq. 'nullis . . . veniunt' Columella de r. r.' III 1 'placet igitur sicuti Virgilio nobis quoque duo esse genera surculorum: quorum alterum sua sponte gignitur, alterum cura mortalium procedit' idem de arboribus 1 2 12 'molle s.' Isidorus orig. XVII 7, 71 Augustinus de gramm. 1980 P. 'lentaeque g.' schol. Hor. epod. XV 6 'molle . . . genistae' Servius Aen. XII 764 12 sq. 'molle siler lentaeque g. p. et g. c. f. s.' Asper 111, 1 14 'pars autem posito surgunt d. s.' Asper 113, 26 16 'atque . . . quercus' Probus 26, 26. 45, 19 K. 18 sq. 'apud Vergilium quoque subicit verbum produci a plerisque audio: etiam Parnasia . . . umbra' Gellius IV 17, 5 'laurus . . . umbra' Arusianus p. 261 L. 18 Probus 45, 23 K. 19 Priscianus 618 P. Servius Aen. XII 209 23 sq. 'hic . . . sulcis' Philargyrus ge. II 288 24 'deposuit s.' Arusianus p. 224 L.

VARIA LECTIO.

12 Cǎrua *c* geneſtae *ab1c* 15 frondent *Reiskius* 16 QVAERCVS *M* 17 ab (a *c corr. in ras.*) *c* denſiſſuna ſilua (ſſima ſ *in ras.*) *γ* 18 ulmi *b* (ſ superscr.) ET IAM *M* 19 ſubicit *γabc, Gellius, Prisciani exempl.* SVBIGIT *M* 21 fru.ticum *γ* viret] VIRVMVIRET *M* 22 aliae quas ipse vias *Scaliger proleg. in Manil. p.* 9 ALIE, QUOS IPSE UIA *M* alii quoſ ipſa uia *γ* alii quoſ ipſe uia *abcψ, Servius* 23 abſcidenſ *γc* apſcindenſ *b1* 24 HINC (N *lin. rubr. transf.*) *M* STIRPE (S superscr.) *M* ſtirpuſ *a* 25 V·:·DES (S superscr.) *M*

silvarumque aliae pressos propaginis arcus
expectant et viva sua plantaria terra;
nil radicis egent aliae, summumque putator
haut dubitat terrae referens mandare cacumen.
quin et caudicibus sectis (mirabile dictu)
truditur e sicco radix oleagina ligno.
et saepe alterius ramos impune videmus
vertere in alterius, mutatamque insita mala
ferre pirum, et prunis lapidosa rubescere corna.

Quare agite o proprios generatim discite cultus,
agricolae, fructusque feros mollite colendo,
neu segnes iaceant terrae. iuvat Ismara Baccho
conserere atque olea magnum vestire Taburnum.
Inque ades inceptumque una decurre laborem,
o decus, o famae merito pars maxima nostrae,
Maecenas, pelagoque volans da vela patenti.
non ego cuncta meis amplecti versibus opto,

TESTIMONIA.

26 Servius ge. I 187 'pressos p. a.' Consentius 2028 P. 26 sq. 'flexos propaginis a Expecteut' Servius in Aen. IV 231 28 'nil r. e. a.' Arusianus p. 227 L. 32 sq. 'et saepe . . . in alterius' Priscianus 1009 P. Probi inst. I 9, 10 33 sq. 'mutatam . . . pirum' Priscianus 900. 901. 908. 929 36 'fructus . . . colendo' Nonius 250, 6 Macrobius Sat. VI 6, 17 schol. Cruq. Hor. serm. II 2, 66 37 sq. 'iuvat . . . conserere' Nonius 270, 25 Servius Aen. X 350 'iuvat Ismara Baccho c. a. o. m. v. T.' Asper 114, 28 'iuvat . . . Taburnum' Probus 46, 1 K. 40 'o decus' Probi inst. I 4, 3 41 Diomedes p. 457 P. 'pelagoque . . . patenti' Servius ge. IV 117

VARIA LECTIO.

26 pressos] flexos *Servius in Aen.* IV 231 praecisos (*ortum ex* praessos) *Consentius Putschii* propaginef (i supra) γ 27 EXPECTAT (N supra) *M* expecteut *Servius Aen.* IV 231 28 N . . il *b* 29 HAUD *Mbc* CACVMĒ· *M* 31 eficco (ef *in ras.*) *b* e fico *c* 32 fepe γ inpune γ*bc* 33 mutataq: *a* naturam, atque *Heinsius* 35 AGITE·PROPRIOS. *M* agile propriof *c* cultof (v supra) *c* 36 FVCTVS (R supra) *M* cultus *Macrobius*, *schol. Hor.* mollire *Macrobius* 37 Ne (u supra) *b* 38 OLEAM *M* 39 aes (d supra) *c* VNA (*l rubr.*) *M* 40 cuf (de supra) *b* 41 uolens χ, *Diomedis Par.* de (a supra) *b* petenti γ, *Diomedis Monac.* 42 aupleci γ uorfibuf *a*1

non, mihi si linguae centum sint oraque centum,
ferrea vox. ades et primi lege litoris oram;
in manibus terrae: non hic te carmine ficto
atque per ambages et longa exorsa tenebo.

Sponte sua quae se tollunt in luminis oras,
infecunda quidem, sed laeta et fortia surgunt;
quippe solo natura subest. tamen haec quoque, siquis
inserat aut scrobibus mandet mutata subactis,
exuerint silvestrem animum, cultuque frequenti
in quascumque voles artes haut tarda sequentur.
nec non et sterilis quae stirpibus exit ab imis,
hoc faciat, vacuos si sit digesta per agros:
nunc altae frondes et rami matris opacant
crescentique adimunt fetus uruntque ferentem.
iam quae seminibus iactis se sustulit arbos,
tarda venit seris factura nepotibus umbram,
pomaque degenerant sucos oblita priores,

TESTIMONIA.

43 Asper 111, 22 schol. Persii I 29 44 'ades . . . oram' Servius ge. IV 117 Nonius 332, 2 'et . . . oram' Servius Aen. III 690 45 sq. Seneca de benef. VII 1 'non hic . . . ambages' Nonius 309, 19 46 'atque p. a.' Probi inst. I 12, 2 49—51 'tamen . . . animum' Priscianus 1150 P. 49 'quippe . . . subest' Servius in ge. I 22 Probi inst. I 10, 4 50 'aut . . . subactis' Nonius 401, 4 51 'exuerint s. a.' Macrobius Sat. VI 6, 17 Servius ge. II 239 53 Probi inst. I 12, 1 Servius ge. I 171 57 Servius Aen. II 615 58 Seneca epist. 86, 15 'seris . . . umbram' schol. Lucani VII 207 59 Macrobius Sat. VI 6, 18 Arusianus p. 249 L.

VARIA LECTIO.

43 *sq.* non...vox = *Aen.* VI 625 *sq.* 44 .oram (l superscr.) *c* oras *Nonius* 45 ficto *testatur Nonius cum Servio* longo *Seneca* 47 ORAS (AV superscr.) *M* araf (u superscr.) *γ* auraf *abc: cf. Aen.* VII 660 *Ennius ann.* 118. 165 50 et *b* 51 EXVERIT (N superscr.) *M* culto (v superscr.) *γb* 52 VOLES *M* uocef (c *corr. in* l) *γ* uocef *abc* artif *b* haud *bc* 53—260 *id est* 4 *folia hic omissa: sequuntur* 53—211 *post* 293: *γ* 53 imuf *c*1 54 FACIAT (E superscr.) *M* faciat *b*1 faciet *γac* 55 atrif (m superscr.) *b* 56 Crefcentif *b*1 foetuf *γbc* 57 IAMQ̄\ (¯*et* \ *rubr.*) *M* Nam quę *b* Nam quae *γ*1 Nam q̃ *ac* 59 priorif *χ*

et turpis avibus praedam fert uva racemos.
scilicet omnibus est labor impendendus, et omnes
cogendae in sulcum ac multa mercede domandae.
set truncis oleae melius, propagine vites
respondent, solido Paphiae de robore myrtus;
plantis edurae coryli nascuntur et ingens
fraxinus Herculeaeque arbos umbrosa coronae
Chaoniique patris glandes, etiam ardua palma
nascitur et casus abies visura marinos.

Inseritur vero et nucis arbutus horrida fetu,
et steriles platani malos gessere valentes,
castaneae fagos; ornusque incanuit albo

TESTIMONIA.

61 sq. 'omnibus . . . domandae' Philargyrus ge. II 288 63 sq. Charisius 76 Probi inst. I 17, 5 64 'solido . . . myrtus' Probus 46, 11 K. 66 'Herculeae . . . coronae' Probus 46, 15 K. 67 'Chaoniique p. g.' Probus 26, 28 'Chaoniique p.' Probi inst. I 4, 18 68 'et casus a. v. m.' Isidorus orig. XVII 7, 32 'casus a. v. m.' Probi inst. I 17, 6 69—72 'quippe cum Vergilius insitam nucibus arbutum, malis platanum, cerasis ulmum dicat' Plinius nat. hist. XV 15, 17 69 Probi inst. I 4, 19 Maximus Victorinus de rat. m. 8 'arbutus horrida' Macrobius Sat. V 14, 4 70—72 'malos . . . piri' Priscianus 832 P.

VARIA LECTIO.

60 turpeſ *γbc* AVIDVS *M* 61 INPENDENDVS *Mb* inpendenſuſ *c*1 omſ *γ* 62 COGAENDAE *M* 63 ſed *γbc* sed truncis oleae *in Charisii cod. non apparent* 64 mirtuſ *b* 65 ET DVRAE *Mγabcψ* edurae *χ* 'et durae... *alii* edurae legunt' *Servius* corili *γc* 67 Chanii *b* Caonii *c* patreſ *b*1 69 ET FËTV NVCIS ARBVTVS HORRIDÄ (*signis rubris suprap.*) *M*, *Servius* ex foetu nuciſ arbutuſ orrida *γ* et fetu nuciſ arbutuſ horrida *abc* ex fetu nucis a. horrida *Probi inst.*, *Maximus Vict.* '*versus dactylicus. nam male quidam* horrens *legunt*' *Servius*: *cf. Lachmannus in Lucr.* 81 70 STERILIS *M* pla.tani *a* maliſ *b* ualentiſ *a* 71 castaneas fagus *Scaliger prol. ad Manil.* 9 FAGOS *Myab*, *Servius* fagus *Prisciani exempl.*, *fortasse ut nominativus sit.* platani malos gessere valentes, Castaneae fagos; ornusque incanuit albo *Servius* platani m. g. valentes Castaneae; fagos ornusque i. a. *alii teste eodem* platani m. g. valentes; Castaneae fagos, ornusque i. a. '*ut similiter fagos nominativus sit*' *alii teste eodem*, *etiam Philargyrus ut videtur*, *qui narrat alios legere*: platani malos, gessere valentes Castaneae fagos, *ut illic subintelligas* inserit, *in sequenti hypallage sit.* VALENTES· ‖ CASTANEAE·FAGOS·ORNVSQ·INCANVIT ALBO *M* fagus *nominativum pluralem interpretatur Wagnerus quaest. Verg.* XII 14 ornusque] ulmus-

flore piri, glandemque sues fregere sub ulmis.
nec modus inserere atque oculos inponere simplex.
nam qua se medio trudunt de cortice gemmae
et tenuis rumpunt tunicas, angustus in ipso
fit nodo sinus: huc aliena ex arbore germen
includunt udoque docent inolescere libro.
aut rursum enodes trunci resecantur, et alte
finditur in solidum cuneis via, deinde feraces
plantae immittuntur: nec longum tempus, et ingens
exiit ad caelum ramis felicibus arbos
miraturque novas frondes et non sua poma.

Praeterea genus haut unum nec fortibus ulmis
nec salici lotoque neque Idaeis cyparissis,
nec pingues unam in faciem nascuntur olivae,

TESTIMONIA.

74—77 'Vergiliana' (inoculatio) 'quaerit sinum in nodo gemmae expulsi corticis gemmamque ex alia arbore includit' Plinius nat. hist. XVII 14, 24 74 'medio cortice' Quintilianus I 5, 35 76 sq. 'huc . . . includunt' Arusianus p. 234 L. 77 'udoque . . . libro' Nonius 62, 30. 451, 22 Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 591 Servius Aen. VI 738 78 'Vergilius e cacumine inseri vetat' Plinius in nat. hist. XVII 14, 24, siquidem is recte creditur huc spectare: cf. 300 'enodes t.' Beda 2335 79 sq. 'deinde . . . immittuntur' Augustinus de gramm. 2011 P. 80 sq. 'nec longum . . . arbos' Nonius 339, 20 81 Nonius 302, 4 schol. Hor. epod. II 14 Servius Aen. IV 228 82 Servius ge. I 103 schol. Hor. epod. XVI 45 83 'praeterea g.' Probi inst. I 1, 1 'praeterea . . . unum' Probi inst. I 9, 11 84 'Idaeis c.' Probus 46, 20 K. 85 Charisius 76

VARIA LECTIO.

que *Par. R, Bamb. Boug. Prisc.* *cerasis ulmum inseri teste Vergilio utitur Plinius, fortasse v.* 18 *significans* 72 glandeſ γ glan^{d}tem *b* 73 imponere *bc* 75 tenueſ γ*b* 76 alienum *Arusianus* 78 E$^{NO'}$DES *M* alte γ alt. e *a* altae *b* 80 inmittuntur *bc* 81 exdit γ, *Nonius* 302, 4 EX^{I}IT *Mabc, Servius Aen.* IV 228, *schol. Hor.* exit *Lachmannus in Lucr.* 209 82 miraturque *schol. Hor. edd. duo* MIRATAS^{VR}Q· (*corr. col. rubro*) *M quod* miratastque *fuisse videtur: item* miratafq: *bc schol. Hor. manuscr., Servii Guelf. Leid. Voss. Burm.* mirata estque γ *'et sane* mirata estque *legendum est, ut stet versus' Servius: sed vide Wagneri var. lect. ad ge.* I 142 mirata. f. q: *a* 83 HAUD *Mc* aut *b1* ^{h}and *b2* 84 falicif *c1* I^{l}DAES *M* ideif γ hydeif *c*

orchades et radii et amara pausia baca
pomaque et Alcinoi silvae, nec surculus idem
Crustumiis Syriisque piris gravibusque volaemis.
non eadem arboribus pendet vindemia nostris,
quam Methymnaeo carpit de palmite Lesbos;
sunt Thasiae vites, sunt et Mareotides albae,
pinguibus hae terris habiles, levioribus illae,
et passo psithia utilior tenuisque lageos
temptatura pedes olim vincturaque linguam,
purpureae preciaeque, et quo te carmine dicam,

TESTIMONIA.

86 'genera earum' (olivarum) 'tria dixit Vergilius, orchites et radios et posias, nec desiderare rastros aut falcis ullamve curam' (cf. 420 sq.) Plinius nat. hist. XV 1, 2 Probus 47, 3 K. 'orchades et r.' Probi inst. II 1, 44 'et a. p. b.' Nonius 241, 29 87 'poma . . . silvae' Probus 47, 7 K. Servius ge. I 187 Priscianus 735 P. 88 'praeterea dixit volema Vergilius a Catone sumpta' Plinius nat. hist. XV 15, 16 89 sq. Probus 47, 13 K. 89 Donatus in Ter. eun. II 3, 21 Servius in ge. I 2 Aen. VII 1 90 schol. Cruq. Hor. carm. I 17, 21 in ed. Plantiniana 91—93 'dixit Vergilius Thasias et Mareotidas et lageas complurisque externas' (vites), 'quae non reperiuntur in Italia' Plinius nat. hist. XIV 3, 39 91 Probus 47, 19 K. 'sunt et . . . albae' schol. Lucani X 161 'et M. a.' schol. Lucani IX 154 schol. Hor. carm. I 37, 14 93 cf. schol. Veron. 76, 18 K. 'et . . . utilior' Nonius 370, 10 'psithia' Probus 47, 22 K. 'tenuisque l.' Probi inst. II 1, 39 'lageos' Probus 47, 22 K. 93 sq. 'tenuisque . . . linguam' Donatus in Ter. eun. IV 3, 13 Nonius 411, 18 94 Donatus in Ter. eun. IV 5, 1 schol. Veron. p. 76, 24 K. 95 'pretiae et purpureae' Probus 47, 22 K. 95 sq. 'et quo . . . Falernis' Seneca nat. qu. I 11, 2 Acron ad Hor. carm. I 20, 11

VARIA LECTIO.

86 orcadeſ *γ* 'orchades *etiam Probus* pacca *γ* 88 CRVSTVMIS *M* cruſtumii *b* SYRIS *M* ſyri *b* pyriſ *b* VOLAEMIS *M* uolemiſ *b* uolemiſ *γac*
89 pendet *γbc*, *Servius*, *Probus*, *Donatus* PENDENT *Ma*1 90 quamue *schol. Hor.* METnYMNAEO *M* methymneo *c* metymneo *γ*
91 taſie *c* albe *γ* 92—104 *extat in V (fol. 236 a)* TERR . . . . VIORIBVS ILLAE *V* hae terris] eterriſ *γ* 93 paſ *b* PSIT *M* GALAGEOS (GA *eras., sed* G *non prorsus certum*) *M* VT*ilior tenui*SQ LAG . . OS *V* 94 TEMTATVRA *Mc* PEDES . . . . VAM *V* innctura *γ* nictura . . *b* lingam *b* 95 PRAECIAE *Myb* '*unde et* praeciae *dictae sunt quasi* praecoquae' *Servius. Item* praeciae *Plinius nat. hist.* XIV 2, 29 *preciaeque et quo te V* nomine *Seneca*

Rhaetica? nec cellis ideo contende Falernis.
sunt et Aminneae vites, firmissima vina,
Tmolius adsurgit quibus et rex ipse Phanaeus;
Argitisque minor, cui non certaverit ulla
aut tantum fluere aut totidem durare per annos.
non ego te, dis et mensis accepta secundis,
transierim, Rhodia, et tumidis, bumaste, racemis.
set neque quam multae species, nec nomina quae sint,

TESTIMONIA.

96 'in Veroniensi item Raetica Falernis tantum postlata a Vergilio' Plinius nat. hist. XIV 5, 67 'nec . . . Falernis' Arusianus p. 218 L. Acron ad Hor. carm. I 27, 9 97 Priscianus 1100 P. 98 schol. Veron. 77, 3 K. Probus 47, 24 K. schol. Lucani VIII 195 Servius ecl. VI 66 99 cf. schol. Veron. 76, 25 K. 'arceraca Vergilio argitis dicta' Plinius nat. hist. XIV 2, 35 'argitisque minor' Donatus in Ter. eun. III 3, 23 101 sq. 'non . . . Rhodia' Acron ad Hor. carm. IV 5, 31 102 cf. schol. Veron. 76, 27 K. 103 'quamquam videmus Vergilium praecellentissimum vatem ea de causa hortorum dotes fugisse et in iis quae rettulit flores modo rerum decerpsisse, beatum felicemque gratiae XV omnino generibus uvarum nominatis, tribus oleae, totidem pirorum, malo vero tantum Assyrio, ceteris omnibus neglectis' Plinius nat. hist. XIV 1, 7

VARIA LECTIO.

96 RAE—(*reliqua legi non potuerunt*) *V* Rhoetica γ Raetica *b* Retica *c* adeo χ, *Arusianus* 97 SVNt— *V* SVNT ET AMINNEAE *M Prisc. Reg.* funt & am . nec *a*1 funt &iamanee *a*2 'funt et ///// aminueae (*Vat.* 3317 amineae *Paris.* 7959) . . . *sane* aminneum (amineum *Vat. Par.*) *dici versus probat, qui stare non potest si* amineum (*Vat.* aminueum *Par.*) *dicimus' Servius.* funt et amineae γ, *Prisciani* φ (aminaeae *rel.*) funt et amminеae χ (amminio vino *Probi* 47, 25 *exempl., et Ausonius epist.* XVIII 31) funt &iam ammee *c* funt etiam Aminineae *Manutius. Cf. de* aminea vite *C. F. Weberi de vino Falerno diss. p. 8 sq.* 98 TMOLIVS *Vb, Probus, Servius, schol. Lucani* TMOLIVS (T *col. rubro*) *M* Molliuf γ1, Moliuf γ2 Timolus *et* Tmolus χ Tmolus et *Naugerius* *Adsurgit quibus et rex ipse phana*EVS *V* affurgit γ adfurget *Probus* EST *M* Phanaeus ψ, *schol. Veron., Servius, schol. Lucani* PHANEVS *Mγabc, Probi exempl.* 99 AR*gitisque minor cui non certave*RIT VLLA *V* Argetif *bt* qui *b*1 100 *totus legi potuit in V* 101 *ego V* DIS *M* diif γ*b* menfef γ1 102 TRANSIE*rim rhodia et tumidis bumaste* RACEMIS *V* rodia χ RHODIAE *M* rodia *c* BVMASTE (*erasa una litera supra* B, *fortasse* H) *M* 103 *Sed neque quam multae V* Sed γ*b* multe γ

est numerus: neque enim numero comprendere refert;
quem qui scire velit, Libyci velit aequoris idem
discere quam multae zephyro turbentur harenae,
aut ubi navigiis violentior incidit eurus,
nosse quot Ionii veniant ad litora fluctus.

Nec vero terrae ferre omnes omnia possunt.
fluminibus salices crassisque paludibus alni
nascuntur, steriles saxosis montibus orni;
litora myrtetis laetissima; denique apertos
Bacchus amat colles, aquilonem et frigora taxi.
aspice et extremis domitum cultoribus orbem
Eoasque domos Arabum pictosque Gelonos:
divisae arboribus patriae. sola India nigrum

TESTIMONIA.

101—106 'neque . . . harenae' Columella de r. r. III 2, 29 105 sq. Ammianus Marcellinus XXXI 4 105 cf. schol. Veron. 77, 5 K. 106 'harena dicitur quod haereat, et arena quod areat, gratius tamen cum adspiratione sonat, et cum pluralem non habeat, Vergilius tamen ait: quam multae z. t. harenae' Charisius 80 108 'Ionios fluctus' Probus 48, 1 K. 109 Columella de r. r.' VII 2, 2 112 cf. schol. Veron. 77, 7 'litora m. l.' Isidorus orig. XVII 7, 50 Servius Aen. V 801 112 sq. 'denique . . . colles' Servius ge. II 272 115 Probus 18, 3 K. 'pictosque G.' schol. Veron. 77, 11 116 sq. 'unam e peculiaribus Indiae Vergilius celebravit hebenum, nusquam alibi nasci professus' Plinius nat. hist. XII 4, 8

VARIA LECTIO.

104 *est numerus neque enim nu*MERO *V* cop̄hendere *γ* conprendere *c* [RE]FERT *M* 105—117 *V fol.* 236. *b.* quem ſi *γ* LYBICI *Mc* LIBICI *Vγ* *velit aequoris V* 106 diſcere *a2ψ*, *Columella, Ammianus Marcellinus* DICERE *MVa1bγ* Di[ſ]cere *c* multe *γ* zephiro *γ* turbantur *χ*, *Charisii cod.*, *fortasse recte* trudentur *Ammiani Marcellini Colb.* uerſentur *Columellae libri exc. Goes.* ARENAE *Mc* *zephyro turbentur harenae V* 107 *Violentiorinciditeurus V* 108 quod *γ1ab1* IONI *Veniant ad litora fluctus V* littora *γ* 109 TERRA[E] *M* *omnes omnia possunt V* 110 falicef falicef (*priore voce erasa*) *γ* craſiſ *a* *crassisque paludibus alni V* 111 STERILE*s saxosis montibus orni V* 112 littora *γ* myrt[i]eiſ *c* *denique apertos V* 113 Baccuſ *γ* Bachuſ *b* AQVILONE[M] (M *manu paulo rec.*) *M* *frigora taxi V* 114 el] [E]T *M* OR*bem V* 115 *totus legi potuit in V* 116 *totus legi potuit in V*

fert hebenum, solis est turea virga Sabaeis.
quid tibi odorato referam sudantia ligno
balsamaque et bacas semper frondentis acanthi?
quid nemora Aethiopum molli canentia lana?
velleraque ut foliis depectant tenuia Seres?
aut quos Oceano propior gerit India lucos,
extremi sinus orbis, ubi aëra vincere summum
arboris haut ullae iactu potuere sagittae?
et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris.
Media fert tristis sucos tardumque saporem
felicis mali, quo non praesentius ullum,
pocula siquando saevae infecere novercae, 128

---

miscueruntque herbas et non innoxia verba 129

TESTIMONIA.

117 'fert h.' schol. Veron. 77, 15 'hebenum' Probus 48, 6 K. 'solis . . . Sabaeis' Isidorus orig. IX 2, 14 119 cf. Probus 48, 7 K. 120 sq. Probus 48, 10 K. 120 Nonius 346, 27 121 Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 572 'depectunt t. S.' Aldhelmus l. l. 574 'tenuia': cf. Probi ars m. 552 E. 123 cf. schol. Lucani III 246 123 sq. 'ubi . . . sagittae' Nonius 241, 24. 418, 17 124 'arboris h. u.' Probi inst. I 17, 4 125 Acron ad Hor. carm. III 4, 35 Diomedes p. 411 P. 126—129 'Media . . . mali. et in sequentibus: pocula . . . herbas' Nonius 345, 18 126 sq. 'Media . . . mali' Probus 48, 16 K. 126 Nonius 410, 21 'Medica arbor' Isidorus orig. XVII 7, 8 127 Macrobius Sat. III 19, 3 'quo n. p. u.' Donatus in Ter. Phorm. II 2, 31

VARIA LECTIO.

117 *totus legi potuit in V* fer *γ* haebenum *b*1 ebenum *γ* SABEIS *Vγc* 119 baccaſ *γa*1 achanti *γac* 120 a&yopum *c* molli... (*in ras.*) *b* candentia *Probi Paris. et ed. Egnatii* 121 'depectant, *decerpant. Sed alii* depectat *legunt. Quod si est,* Seres *posuit pro* Ser.' *Servius* TENVVIA *M* tenua *b* ferreſ (r *alt. eras.*) *γ* 122 PROPHIOR *Mγa*1*b* 123 ORIS (B) *M* a. ra. *a*2 *in ras.* aethera *a*1? fumū *γ* 124 ARBOREIS (IS; I *rubr.*) *M* AVT *Myb*1, *Probi inst.* haud *ac* (h)aud *b*2 ullo *Nonius* 241, 24 125 genſilla (ſill *in ras.*) *b* ſumtiſ *γ* haud *Acron* faretriſ *γ* 126 triſteſ *b* 127 QUOD *M* praestantius *Macrobius* praesentius *testatur Donatus* 128 *sq. deest in Goth. sec.* 128 A *in mg. M* SAEVE (A) *M* ſenę *γ* 129 = III 283: *iectus hinc ab editore Parmensi: cf. lect. Verg.* 4 MISCVE-

auxilium venit ac membris agit atra venena.
ipsa ingens arbos faciemque simillima lauro;
et, si non alium late iactaret odorem,
laurus erat: folia haut ullis labentia ventis;
flos ad prima tenax; animas et olentia Medi
ora fovent illo et senibus medicantur anhelis.

Sed neque Medorum silvae ditissima terra
nec pulcher Ganges atque auro turbidus Hermus
laudibus Italiae certent, non Bactra neque Indi
totaque turiferis Panchaia pinguis harenis.
haec loca non tauri spirantes naribus ignem
invertere satis immanis dentibus hydri,
nec galeis densisque virum seges horruit hastis;
set gravidae fruges et Bacchi Massicus umor

TESTIMONIA.

130 'ac ... venena' Nonius 213, 28 Servius Aen. IV 245 131 'faciemque s. l.' Charisius 110 Isidorus orig. I 36, 6 Arusianus p. 259 L. 132 Probi inst. I 9, 10 134 'flos ad p. t.' Arusianus p. 214 L. 134 sq. 'animas ... anhelis' Nonius 233, 3 'et olentia ... illo' Aldhelmus l. l. 592 135 cf. Isidorus orig. XVII 7, 8 'et ... anhelis' Priscianus 792 (94). 1162 P. Arusianus p. 246 L. 136—139 Donatus in Ter. Phorm. II 1, 14 137—139 Probus 48, 23 K. 139 schol. Persii III 74 Servius ge. II 115 141 sq. 'satis ... densisque' schol. Iuvenal. XIV 241 141 'satis ... hydri' schol. Lucani IV 550

VARIA LECTIO.

RVNTQ· HERBAS ET NON INNOXIA VERBA = III 283 *addito in mg.* B *infra scripta in M: habent γabc, interpretatur Servius.* miscueruntque herbas *Nonius* 130 C *in mg. M* ac] et *Nonius* ac (c *in ras.*) *b* 131 arbor *γc* FACILEM (L *eras.*) *M* LAVRO·S *M* lauro *a* 133 haud *γabc* 134 apprima *Servius* ETLENTIA *M* 135 anelis *γ* 136 ditissima (di *in ras.*) *b* TERRA *M* 137 AVRA *M* turbidus (h *c corr.*) *c* hermis *γ* 138 certet *b*• b. acta *c* nec *Donatus* 139 turriferis *b* PANCHAIALA *M* panchalia *bt* arenis *c* 140 HAEC (N *rubr.*) *M* spirantis *a* ignes (s *m. cad. in* m *corr.*) *γ* 141 SALIS *P* imanis *γ* inmanis (i *post. in ras.*) *a* hidri *γb* HYDRIS *M* 142 DENSIS VLRVM (*duabus literis post* Q *erasis*) *M* astis *γ* 143 SED *Pγbc* granides *γ* bachi *b* humor *ac*

implevere; tenent oleae armentaque laeta.
hinc bellator equos campo sese arduus infert;
hinc albi, Clitumne, greges et maxima taurus
victima, saepe tuo perfusi flumine sacro,
Romanos ad templa deum duxere triumphos.
hic ver adsiduum atque alienis mensibus aestas:
bis gravidae pecudes, bis pomis utilis arbos.
at rabidae tigres absunt et saeva leonum
semina, nec miseros fallunt aconita legentis,
nec rapit immensos orbis per humum, neque tanto
squameus in spiram tractu se colligit anguis.
adde tot egregias urbes operumque laborem,
tot congesta manu praeruptis oppida saxis
fluminaque antiquos subter labentia muros.
an mare quod supra memorem, quodque adluit infra?
anne lacus tantos? te, Lari maxime, teque,

TESTIMONIA.

146 sq. Probus 48, 29 K. 'maxima t. v.' Acron ad Hor. carm. IV 2, 53 148 Probi inst. I 7, 3 149 schol. Cruq. Hor. carm. II 6, 17 in ed. Piantiniana a. 1578 152 'nec . . . legentes' Probus 48, 32 K. Servius ecl. IV 24 158 Probus 49, 6 K. 159 sq. Probus 49, 10 K. 'te, Lari . . . marino' Seneca de benef. IV 5 159 'anne . . . maxime' Probi inst. I 4, 22

VARIA LECTIO.

144 INPLEVERE *P* OLEAE^{O} (Q *rubr.*) *M* olee *γ* sarmentaque *ed. Argent.* arbustaque *Schraderus* 145 hunc *γ* bellator equoſ *b* BELLATOREQVVS *Mγac* ALBICLITVMQVVS *P* 146 albi Clitumne] BELLATOREMNE *P* 147 VICTIMA·SAEPE *M* victima saepe, *Wagnerus* ſepe *γ* flumine (lu *in ras.*) *a* 148 AT *MP* dium *bt* 149 affiduō *γc* affiduum (f *pr. in ras.*) *a* perpetuum *schol. Cruq.* eſtaſ *γ* 150 grauide *γ* pomif *b* 151 AD *P* rabide *γ* rapidę *b* TIGRE^{S} *M* trigreſ *a* feua *γ* LEONESVM *M*: *cf. Lucretius* III 741 152 LEGENTES *Mγbc* 153 IMMENSOS *M* inmenſoſ *γabc* ORBES *Mγcb* HVMO *P* TANTO *MPγb*, *Servius* lento *vel* torto *proposuit Heynius, et* torto *legisse videri Calpurnium* XI (*Nemes.* IV) 40 *idem monuit* 154 IRACTV *P* tracto *b* INGVIS *P* 156 preruptiſ *γ* opida *γc* 157 SVBTER *Mγa2bc* 158 quoque *b* ALLVIT *Pb2* INFRA *M* 159 t. antoſ *a* lauri *γ* maxima *b*

fluctibus et fremitu adsurgens Benace marino?
an memorem portus Lucrinoque addita claustra
atque indignatum magnis stridoribus aequor,
Iulia qua ponto longe sonat unda refuso
Tyrrhenusque fretis inmittitur aestus Avernis?
haec eadem argenti rivos aerisque metalla
ostendit venis atque auro plurima fluxit.
haec genus acre virum Marsos pubemque Sabellam
adsuetumque malo Ligurem Volscosque verutos
extulit, haec Decios Marios magnosque Camillos,
Scipiadas duros bello et te, maxime Caesar,
qui nunc extremis Asiae iam victor in oris
inbellem avertis Romanis arcibus Indum.
salve, magna parens frugum, Saturnia tellus,
magna virum: tibi res antiquae laudis et artem

TESTIMONIA.

160 Nonius 447, 11 161—163 'Lucrino . . . refuso' schol. Hor. a. poet. 65 161 Iulius Rufinianus p. 275 R. 165 sq. Nonius 303, 22 166 'atque a. p. f.' Arusianus p. 231 L. 167—169 Acron ad Hor. carm. I 22, 13 'haec . . . extulit' Probus 49, 15 167 Acron ad Hor. carm. III 5, 8 'haec genus a. v.' Probi inst. I 4, 21 168 'adsuetumque m. L.' Probi inst. I 17, 3 169 'extulit . . . Marios' Nonius 297, 30 169 sq. 'Decios . . . Caesar' Quintilianus IX 3, 24 170 Iulius Rufinianus p. 241 R. 'Scipiadas d. b.' Nonius 285, 8 Servius in Aen. I 490 'Scipiadas' Priscianus 582 P. 172 Servius ge. III 26 Aen. I 432 II 364 VI 396 Acron ad Hor. carm. I 12, 53

VARIA LECTIO.

160 FREMITVS *P* affurgenf *a2c* benacce *a* 161 an] quid *Iulius Rufinianus* abdita *γ* 163 quo *bt* 164 Tyrrenuf *γ* fretuf *γ* inmittitur *abc* inmit^{u}ator (a *ut vid. erasa*) *γ* 167 hoc *Probi inst.*, *Acronis* III 5 *Med.* gentemque *Philargyrus?* pubemque *Probus et Acron* fa..bellã *a* 168 affuetũ *γc* LIG^{E}VRV^{v}M *M* ligorem *c* uulcof *γ1* uolfcof (fco *in ras.*) *a* uulfcof *c* VERVLOS *P* 169 CA^{I}MELLOS (I *rubr.*) *M* camillof (i *in ras.*) *a* cam^{i}elof (e *corr. in* i) *b* 170 bello. *γ* ^{bello} ferro *b* maxima *γ* 173 magne *ct* telli^{v}f *γ* 174 antiquo *a1* ARTEM *P* artif (if *in ras.*) *b* ARTIS *Mγacψ*

ingredior sanctos ausus recludere fontis,
Ascraeumque cano Romana per oppida carmen.

Nunc locus arvorum ingeniis, quae robora cuique,
quis color, et quae sit rebus natura ferendis.
difficiles primum terrae collesque maligni,
tenuis ubi argilla et dumosis calculus arvis,
Palladia gaudent silva vivacis olivae.
indiciost tractu surgens oleaster eodem
plurimus et strati bacis silvestribus agri.
at quae pinguis humus dulcique uligine laeta,
quique frequens herbis et fertilis ubere campus
(qualem saepe cava montis convalle solemus
dispicere: hoc summis liquntur rupibus amnes

TESTIMONIA.

175 sq. 'siderei vatis referens praecepta Maronis, Qui primus veteres ausus recludere fontes Ascraeum cecinit Romana per oppida carmen' Columella X 434 sqq. 175 Priscianus 776 P. 176 Probus 49, 21 K. Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 527. 539 177 sq. 'nunc . . . color' Nonius 323, 6 177 Probi inst. 1 6, 3 179 Nonius 346, 3 'collesque m.' schol. Lucani IX 500 180 Nonius 411, 20 Probi inst. 1 14, 4 'tenuis u. a.' Servius ge. I 92 181 Terentianus Maurus 1222 186 sq. 'qualem . . . despicere' Nonius 288, 21 187 sq. 'liquuntur . . . limum' Servius Aen. IX 31 187 'huc . . . amnes' Nonius 333, 26

VARIA LECTIO.

175 ingredier *γ* adgredior *Priscianus* ſc̄oſ *γc* ſa͛ntoſ *a* auſo͛ſ *c* recl͛.re (v de sup.) *a* FONTIS *P*, *Priscianus* FONTES *Mγabc* 176 ippida (o sup.) *b* 177 ingentiſ *γ* ingeni.iſ *a* ROBORAA *P* cuiq; *in ras. b* 178 QVI (S sup.) (S *m.* 2 *sup.*) *P* et (u sup.) (e *corr. in* a) *b* 179 primū.*a* MALEGNI *P*

180 TENNVIS (N *transf. linea rubra*) *M*: *cf. Lachmannus in Lucr.* 164 argilla et] argillae *Probi inst.* dumoſuſ *c*1 181 GAVDET *Mac*, *Terentianus Maurus. Itaque fuerunt, qui* ubi ... gaudet *iungerent* 182 INDICIO (EST sup.) *M* indicio eſt *γabc* 183 SLRATI *P* SILVESRIBVS *M* 184 ATQVE (A sup.) *M* atq; *γa*1 186 ſepe *γ* montiſ (o *in ras.*) *a* solemus] VIDEMVS *P* 187 dispicere *γ*, *Lachmannus in Lucr.* 236 *post Heinsium* DESPICERE *MPabc* HOC (O *m.* 2 *corr. in* V *ut vid.*) *P* HVC *Mγabc* liquuntur *γbc* LIQVVNTVR (n sup.) (n *m. rec.*) *M* LINQVVNTVR *P*, *Nonius* liquntur (u sup.) *a* 2, l.cuntur *a* 1 montibus *Servius Aen.* IX 31

felicemque trahunt limum) quique editus austro
et filicem curvis invisam pascit aratris:
hic tibi praevalidas olim multoque fluentis
sufficiet Baccho vitis, hic fertilis uvae,
hic laticis, qualem pateris libamus et auro,
inflavit cum pinguis ebur Tyrrhenus ad aras,
lancibus et paudis fumantia reddimus exta.
sin armenta magis studium vitulosque tueri
aut ovium fetum aut urentis culta capellas,
saltus et saturi petito longinqua Tarenti,
et qualem infelix amisit Mantua campum
pascentem niveos herboso flumine cycnos:
non liquidi gregibus fontes, non gramina derunt;
et quantum longis carpent armenta diebus,

TESTIMONIA.

188 'felicemque f. l.' Servius ge. I 154. 276 189 sq. 'Vergilius et quae felicem ferat non inprobat vitibus' Plinius nat. hist. XVII 4 189 Priscianus 655 P. 190 sq. 'hic . . . vitis' Servius ge. II 272 192 sq. Probus 49, 26 K. 192 'qualem . . . auro' Claudius Sacerdos I 112 E. 'pateris . . . auro' Servius in Aen. I 61 193 Iulius Rufinianus 254 R. Acron ad Hor. carm. I 36, 1 'inflavit . . . ebur' de gen. nom. 78 H. 194 Diomedes 483 P. 196 Nonius 206, 4 Priscianus lib. V extr. p. 192 H. 197 sq. Probus 49, 31 •197 Philargyrus ge. IV 335 198 Servius ge. III 13 201 sq. Servius Aen. VII 712

VARIA LECTIO.

188 traunt *γ* trahit *Servius ge.* I 154. 276 obditus *vel* uvidus *Schraderus* .....auftro (aftro *ut vid. eraso*) *γ* 189 FILICEM *Pγa2*, *Priscianus* FELICEM *Ma1b1* pafcit (t *in ras.*) *b* 190 MVLTOSQ· *M* FLVENTES *Myc* fluent . f *b* 191 SVFFICITET *P* bacco *γ* bacho *b* uitef *γb* 192 hinc *Probus* LATICES *M* 193 pinguef *γ* thurrenuf *γ* ty[r]rhenuf (r *suprascr. in ras.*) *a* tyrrenuf *c* auraf *γ* 194 PANDIS *Pγabc*, *Philargyrus*, *Diomedes* PATVLIS (D *rubr.*) *M* 'paulis. *aut* patulis aut extorum pondere incurvatis' *Servius: cf. Aen.* VII 115 196 OVIVM FETVM *P* OVIVM FETVS *Maψ*, *Nonius*, *Priscianus* ouiū foetuf *γbc* fetuf ouium *χ* aut (t *in ras.*) *b* VRENTES *Mγ* [u]rentef *b* 197 SATVRI *P*, *Probus*, *Philargyrus*, *Servius* SATYRI *M*: *cf. Lachmannus Lucr.* 327 fatiri *γ* TERENTI *M* ta . renti *b* 198 QVALIM *P* 199 cicnof *γ1* 200 DERVNT *Pa*1 DERVNT *Mb* defunt *γa2c*

exigua tantum gelidus ros nocte reponet.
nigra fere et presso pinguis sub vomere terra,
et quoi putre solum (namque hoc imitamur arando),
optima frumentis: non ullo ex aequore cernes
plura domum tardis decedere plaustra iuvencis.
aut unde iratus silvam devexit arator
et nemora evertit multos ignava per annos,
antiquasque domos avium cum stirpibus imis
eruit: illae altum nidis petiere relictis,
at rudis enituit inpulso vomere campus.
nam ieiuna quidem clivosi glarea ruris
vix humilis apibus casias roremque ministrat;
et tofus scaber et nigris exessa chelydris
creta negant alios aeque serpentibus agros
dulcem ferre cibum et curvas praebere latebras.
quae tenuem exhalat nebulam fumosque volucris,

TESTIMONIA.

202 Servius in Aen. I 306 204 Columella de r. r. II 2, 4 Donatus in Ter. Andr. IV 4, 56 Servius Aen. VII 746 Philargyrus in ge. II 263 'et cui p. s.' Probi inst. I 6, 3 schol. Stat. Theb. IV 241 'namque . . . arando' Columella de r. r. V 4, 3 209 'antiquasque d. a.' Nonius 425, 31 213 Nonius 421, 4 217 'nec pulla qualem habet Campania ubique optuma vitibus, aut quae tenuis exhalat nebulas, nec rubrica multis laudata' Plinius nat. hist. XVII 4, 3

VARIA LECTIO.

202 GELIDIS *P* REPONIT *Mb1c1* 203 ferae *b* fe.re *a* & *m.* 2 *add. a* expeffo *γ* SVBMOVERE (V M *supra*) *M* SVOMERE (M *supra*) *P* fubuomere (uom *in ras.*) *b* 204 QVI *P* CVI *Myabc* IMITATVR *M* imitantur *χ* imitamur, iuuilalur, imitantur *Servii Aen.* VII 746 *codd.* 205 quore (e *supra*) *γ* 208 E.t (E *e corr.*) *γ* NEMORA VERTIT *P* fignaua *b1* 210 Exuit (r *supra*) *b* ILLE ALTVM (A *supra*) *M* ille altum *γ* ILLE FALEVM *P* 211 AVT *M* INPVLSO *M* impulfo *b* vomere] SVB VOMERE *P: cf.* 203 campof (v *supra*) *c* *Hinc nova in pagina sequuntur v.* 294 *sqq.* *γ* 212 IEIVNA (*prior* I *rasura evanuit*) *P* ieiuna (ie *in ras.*) *b* galea *a* 1, garea *a* 2 213 VMILIS *M* humilef *b* caffiaf *c1* 214 EXESA *Mc* exefa (a *in ras.*) *b* 215 *Hic redit R* 216 cibũ *suprascr. c* & *suprascr. b* furvas *Schraderus: cf. ge.* III 544 217 EXALAT *Mb* EXHALANT *P* VOLVCRES *Mbc* LVCORIS *R*

et bibit umorem et, cum volt, ex se ipsa remittit,
quaeque suo semper viridi se gramine vestit,
nec scabie et salsa laedit robigine ferrum:
illa tibi laetis intexet vitibus ulmos,
illa ferax oleost, illam experiere colendo
et facilem pecori et patientem vomeris unci.
talem dives arat Capua et vicina Vesaevo
ora iugo et vacuis Clanius non aequos Acerris.

Nunc quo quamque modo possis cognoscere dicam.
rara sit an supra morem si densa requires
(altera frumentis quoniam favet, altera Baccho,
densa magis Cereri, rarissima quaeque Lyaeo)
ante locum capies oculis alteque iubebis
in solido puteum demitti omnemque repones
rusus humum et pedibus summas aequabis harenas.

TESTIMONIA.

222 'illa f. oleo est' Nonius 500, 23 Arusianus p. 230 L. 223 'et patientem v. u.' Arusianus p. 254 L. 'patientem v. u.' Priscianus 1123 224 sq. Probus 50, 19 K. 'talem . . . iugo' Gellius VI 20 'et vicina . . . iugo' Servius Aen. VII 740 225 'et vacuis . . . Acerris' Servius in Aen. I 479 'Clanius' gloss. Petri p. 11 226 Nonius 275, 29 230 'ante . . . oculis' Servius in Aen. I 396 Nonius 253, 8 Donatus in Ter. hecyr. IV 1, 22

VARIA LECTIO.

218 humorem *c* uolt *b* VVLT *MRc* ipsa] TPSA *P* 219 fuo. uiridi femp *c* uiridif χ. *Faber* gramne *c*1 220 SCABIAE *R* SCABIAE *M* et] TT[AV] *M* rubigine *c* 221 INTEXIT *Pγc* VITIBVS (I *pr. m. ant. add.*) *R* 222 oleost *ex Arusiani cod. vestigiis Lindemannus* OLEO EST *PR Nonius* OLEAE EST *Mb* oleae, *om.* est, *c* ILLA[M] *M* illam. *b* 224 ERAT[A] *Mb* EET *M* VESAEVO *M* uefaebo *b* uefeuo *c* Vesevo *Servius, Philargyrus, Probus, Gellius* VESAEO *PR* 225 'ora; *et hoc emendavit ipse, quia* Nolam *posuerat. Nam postea offensus a Nolanis, qui eidem aquam negaverant,* ora *pro* Nola *posuit.' Philargyrus: cf. Gellius* VI 20 *Servius Aen.* VII 740 AEQVVS *PRc* EQVOS[A V] (O *erasa*) *M* equuf *b* ACERNIS[R] (N *erasa*) *M* 226 NONC *P* QVOCVMQVE *R* POSSES *R* DICA *M* 227 SIL *P* morē *suprascr. c* REQVIRAS *Rc* RELQVIRES[A] *M* 228 bacho *b* 230 ALTAE *M* 231 dimitti *b*1 232 RVRSVS *MRbc* ARENAS *P*

si derunt, rarum pecorique et vitibus almis
aptius uber erit; sin in sua posse negabunt
ire loca et scrobibus superabit terra repletis,
spissus ager: glaebas cunctantis crassaque terga
expecta et validis terram proscinde iuvencis.
salsa autem tellus et quae perhibetur amara,
frugibus infelix (ea nec mansuescit arando,
nec Baccho genus aut pomis sua nomina servat)
tale dabit specimen: tu spisso vimine qualos
colaque prelorum fumosis deripe tectis;
huc ager ille malus dulcesque a fontibus undae
ad plenum calcentur: aqua eluctabitur omnis
scilicet et grandes ibunt per vimina guttae;
at sapor indicium faciet manifestus, et ora
tristia temptantum sensu torquebit amaror.

233 sq. 'pecori ... erit' Servius Aen. VII 262 234—236 'sin ... ager' Nonius 392, 9 236 sq. 'glaebas ... expecta' Servius Aen. VI 211 238—240 Columella de r. r. III 1, 9 239 'ea ... arando' schol. Hor. carm. I 18, 2 in ed. Plaut. 'mansuescit a.' schol. Hor. epist. II 1, 46 241 'tu ... qualos' Probus de nom. 32 E. 242 'colaque p.' Eutychius II 8 243 sq. 'huc ... calcentur' Arusianus p. 234. 244 L. 243 'ager ille m.' Probi inst. I 4, 12 246 sq. Gellius I 21 'et ora ... amaro' Macrobius Sat. VI 1, 47 247 schol. Stat. Theb. V 392

VARIA LECTIO.

233 DERVNT (e *m. rec. sup.*) *R* DERVNT (E sup.) *Mb* deerunt *c* 235 superauit *c*1, *Nonii exempl.* 236 GLEBAS *MRc* CVNCTANTES *Mbc* craſſa (ſ *in ras*) *b* 237 Exerce (pecta sup.) *b* (*cf.* 356) EXERCTE *R* ET *sup. M* 239 HARANDO *P* 240 bacho *c* decus *Schraderus* 241 QUALOS *Mbc* 242 COLLA (L *alterum m.* 2 *in ras.*) *P* PRELORVM (A sup.) *M* p̄lorum *c* diripe *b*1 243 huic *Arusianus* 244 a] in *Arusianus* 244 244 CALCENTVRAQVAE *in ras. R* kalcentur *Arusianus* 244 ÉLVCTABITVR *M* 245 ilicet *Schraderus* 246 AD *PR* FACIT *R* FACIET MANIFESTVS · ET ORA *M*, *Gellius et Macrobius ut videtur.* faciet, manifestus et ora *Reiskius* 247 Triſ.tia *b* Triſtitia *c*1 temptaudum *c*1 TORQ · BIT *M* AMAROR *Mbc*2 AMARO *PRc*1. *Macrobius conferens Lucr.* II 401 'amaror; *amaritudo. et est sermo Lucretii* (IV 224). *et vera lectio ipsa est. Nam multi* amaro *legunt, ut sit:* sensu amaro' *Servius.* '*plerique omnes* .. amaro. *Hyginus autem* ...

pinguis item quae sit tellus, hoc denique pacto
discimus: haut umquam manibus iactata fatiscit,
set picis in morem ad digitos lentescit habendo.
umida maioris herbas alit, ipsaque iusto
laetior. a nimium ne sit mihi fertilis illa
nec se praevalidam primis ostendat aristis!
quae gravis est ipso tacitam se pondere prodit,
quaeque levis. promptum est oculis praediscere nigram,
et quisquis color. at sceleratum exquirere frigus
difficilest: piceae tantum taxique nocentes
interdum aut ederae pandunt vestigia nigrae.

His animum adversis terram multo ante memento
excoquere et magnos scrobibus concidere montis,

TESTIMONIA.

250 Columella de r. r. II 2, 18 Incertus de verbo 40 E. 8, 5 I. (ed. Macrobii) Servius in ge. I 3 'picis . . . habendo' Incertus de verbo 36 E. (8, 20 I.) 'ad . . . habendo' Priscianus 800 P. 'lentescit h.' Diomedes p. 334 P. 256 sq. 'at . . . difficile est' Nonius 311, 4 258 'aut . . . nigrae' Servius ecl. VII 38

VARIA LECTIO.

in commentariis, quae in Vergilium fecit, confirmat et perseverat, non hoc a Vergilio relictum, sed quod ipse invenerit in libro, qui fuerit ex domo atque ex familia Vergilii . . . amaror. *Neque id soli Hygino, sed doctis quibusdam etiam viris complaci'um' e. q. s. Gellius* 249 HAVD *Mbc* VNQVAM *P* .ūquā *b* 250 SED *PRbc* DEGITOS *R* lentiscit *anonymi de verbo* 40 *cod., Diomedis Parisinus* lentescit *testatur Priscianus* 251 HVMIDA *Pbc* MAIORES *Mbc* 252 LAETITIOR *M* (V *superscr.*) lentior *prop. Wagnerus* ha *c* 253 NEC *M* Neu (u *in ras.*) *b* 254 PRODET *M* 255 PRAEDICERE *R* 256 Et (E *corr. ex* I *vel* U) *c* QVISQVIS COLOR *Pc*2, *quod possis etiam interpretari:* quis quis. quisquis color *b*2 quis....color *b*1 QUISCUIQ·COLOR (QVIS· *superscr.*) (QVIS *col. rubr.*) *M: cf.* 177 III 102 quis cui . . color *c*1 QVISCVI.CIVECOLOR *R* et quis cuique colos *Pierii Medic.* et quis cui color *Mentel. pr. m.* 1 'et quisquis color; *vera lectio haec est. nam male quidam* et quis cuique *legunt excludentes* at... *alii* colos *legunt, ut excluso* s *fiat synaloepha . . . unde legendum est* et quisquis color, *quod nec obscuritatem affert nec fidem derogat lectioni.' Servius* AD *Pb*1 et *c*1 257 DIFFICILE EST *MRbc* PICIAE *P* TAXITQVE *P* AXIQ· *M* (T *superscr.*) 258 HAVT *M* HEDERAE *Rb* 259 ANIMAMADVERSIS (M *alt. crasa*) *P* ANIMADVERSIS *MRbc* 260 Exquoquere *c* magno[s] *b* CIRCVMDARE *R* MONTES *MRbc*

ante supinatas aquiloni ostendere glaebas,
quam laetum infodias vitis genus. optima putri
arva solo: id venti curant gelidaeque pruinae
et labefacta movens robustus iugera fossor.
ac siquos haut ulla viros vigilantia fugit,
ante locum similem exquirunt, ubi prima paretur
arboribus seges et quo mox digesta feratur,
mutatam ignorent subito ne semina matrem.
quin etiam caeli regionem in cortice signant,
ut quo quaeque modo steterit, qua parte calores
austrinos tulerit, quae terga obverterit axi,
restituant: adeo in teneris consuescere multumst.
collibus an plano melius sit ponere vitem,

TESTIMONIA.

261 Acron ad Hor. carm. III 6, 39 Terentianus Maurus 1117. 1122 268 Servius ge. II 27 272 'adeo . . . est' Quintilianus I 3, 13 Velius Longus p. 2238 Acron ad Hor. carm. III 11, 7

VARIA LECTIO.

261 *Hinc redit* γ sopinataſ *c* AQVILONIVS· TENDERE *R* GLEBAS *Rc* 262 obtima γ putriſ *b* 263 ADVA (D *crasa*, R *m.* 2 *sup.*) *P* foli *b* GAELIDAE *M* 264 labefacte *b1* rubuſtuſ *b1* 265 AC *M* AT *Pγc* AD *R* haut *c1* AVT *M* AVT *PRb1* haud *b2* haud *c2* 266 PREIMA (I *m.* 2 *addita*) *P* 267 SEDES (*corr. m.* 2) *P* .egeſta *c1* aegeſta *c2* FERANTVR *P* 268 mutata γ, *Servius ge.* II 27 ſibito *c* 269—272 *om. Menag. pr.* 269 regionenem *c* INCORTICE *continuat R* 270 &t γ QVOD *M* QVEQVAE *P* que . quę (e *prius ex corr.*) γ STETERINT *M* COLORES *M* 271 TVLERINT *M* QVE (A *m.* 2 *sup.*) *P* qua *Servius?* obuerter& *c1* 272 INTENERIS *continuat R* assuescere *Acron* teneriſ confueſcere (neriſ conſ *in ras.*) *b* multumst *Velius Longus: cf. Lachmannus Lucr.* 66 MVLTVMST (e *m. rec. sup.*) *R* MVLTVM EST *MPγbc* 273 plana (a *posterior corr. in* o) γ meliuſ (m *e corr.*, l *corr. ex* u) γ uitrem γ

quaere prius. si pinguis agros metabere campi,
densa sere: in denso non segnior ubere Bacchus;
sin tumulis adclive solum collisque supinos,
indulge ordinibus; nec setius omnis in unguem
arboribus positis secto via limite quadret,
ut saepe ingenti bello cum longa cohortis
explicuit legio, et campo stetit agmen aperto,
derectaeque acies, ac late fluctuat omnis
aere renidenti tellus, necdum horrida miscent
proelia, sed dubius mediis Mars errat in armis.
omnia sint paribus numeris dimensa viarum;
non animum modo uti pascat prospectus inanem,
set quia non aliter vires dabit omnibus aequas

TESTIMONIA.

274 sq. 'si . . . sere' Nonius 137, 15 276 sq. 'sin . . . ordinibus' Nonius 326, 9 277 sq. 'nec . . . quadret' Servius ge. II 1 schol. Lucani III 487 'in unguem . . . quadret' schol. Hor. serm. I 5, 32 278 'arboribus p.' Probi inst. I 17, 4 'limite q.' Terentianus Maurus 1255 280 'explicuit l.' Diomedes p. 369 P. 285 Servius in Aen. I 464

VARIA LECTIO.

E RE
274—399 *Veronensis fol.* 239 274 QVARE *M* QVAE (RE *m.* 2
SI R
sup.) *Pc* PRius *V* PINGVIS *M* ſi pingu. ſ *c* AGOS (R *m.* 2 *sup.*) *P* AGRos *V* agriſ (*fuit* agri) *γ* *metabere V* CAMPOS *Pγ* 275 bachuſ *bc* 276 SINT TVMVLIS *R* SIN· TVMVLIS (*erasa vel* I *vel* E *vel*
V D
T) *V* SIN, THUMILIS *M* ACLIVE *M* COLLES *PRVγbc Nonius* ſupini *Nonius* 277 SETIVS *MPγ* SETius *V* feciuſ *c*1 ESTIVS *R* om-
v C
niſ in (iſ in *in ras.*) *b* anguem *γ* 278 SEPTO *M* secto *Servius* VIa *limite quadr*ET *V* *Post* quadret *forti interpunctione posita v.* 279—287 *unum enuntiatum efficere voluit Wagnerus* 279 ſepae *c*1
h
INgenti *bello cum longa V* COHORT.S *V* COHORTES *Mb*1*c* coortef *γ* 280 *legi*O *V* BELEGIO *P* 281 *Derect*AE *V* directae *χ* 282 *ae*RE *V* renitenti *c*1 NEDVM *V* nondū *b* HORRIDA (HO *in ras.*) *R* 283 praelia *γ* fe[d] *γ* maſ ferrat *c*1 ERRAVIT *R* 284 DEMENSA *Mb*1 285 INANĒ· *M* inane *χ*, *quod si meliores libri haberent, praeferrem.* inanis *Britannus cod. apud Burmannum: cf. Aen.* I 464
L I
286 SED *PRVγbc* AEITER (*corr. m.* 2) *P* ALTER *M* VIRIS *Mb*1 aquaſ *b*1

terra, nec in vacuum poterunt extendere rami.

Forsitan et scrobibus quae sint fastigia quaeras:
ausim vel tenui vitem committere sulco.
altior ac penitus terrae defigitur arbos,
aesculus in primis, quae quantum vertice ad auras
aetherias, tantum radice in Tartara tendit.
ergo non hiemes illam, non flabra neque imbres
convellunt: immota manet, multosque nepotes,
multa virum volvens durando saecula vincit.
tum fortis late ramos et bracchia pandens
huc illuc media ipsa ingentem sustinet umbram.

TESTIMONIA.

288 Servius in Aen. I 58. 438 II 758 Nonius 302, 9. 463, 29 289 Servius in ge. II 24 Aen. I 425 VII 175 Priscianus 868 P. 'tenui' schol. Veron. 77, 18 291 'aesculus' schol. Veron. 77, 32 291 sq. 'si Vergilio quidem credimus, aesculus quantum corpore eminet tantum radice descendit' Plinius nat. hist. XVI 31, 127 293 — 295 Nonius 525, 25 293 'ergo . . . illam' Probi inst. I 10, 4 295 Servius Aen. XI 160 296 sq. Donatus in Ter. Phorm. I 2, 56 297 'huc . . . sustinet' Probi inst. I 9, 3 'ingentem s. u.' Servius ge. I 191

VARIA LECTIO.

287 NEQ· *MVbc* neque *γ* POTERINT (*corr. m.* 2) *P* potuerunt *γ* 1 SE EXTENDERE *Mγbc* SE E*xtc*NDERE *V* 288 FORSITAM *R* FORSITAN *MRVγbc* FASTIQVEIA *P* 289 AVS*im vel t*ENVIVITcM *V* vel] l . . *c* · 290 ALTERIOR *R* altior *γ* 1, altiuſ *γ*2 *c* at *c*2 *Altior ac* PEN*itus V* PAENITVS *M* 291 *sq.* quantum . . . tendit = *Aen.* IV 445 *sq.* 291 *i*N *V* oras *aptius iudicat Lachmannus in Lucr.* 167: *cf. Aen.* VI 579 292 *actherius ta*NTVM *V* RADICEM *MP tartara tendit V* 293 *hiemes illam non V* nec *γ* *Hinc nova pag. sequuntur* 53—211 *in γ* 294 CON*vell*VNT *V* Conuellent *b* iumo . ta *b* inmota *c* MANËNT *M* nepotes] PERANNOS *Vγc*, *testatur Nonius: cf. ge.* IV 208 295 MVL*ta vi*RVM *V* vivendo *ut apud Lucretium* I 202 III 948 *testatur Servius Aen.* XI 160 296 tam *Vossius: errat Wagnerus, qui enumerando hic voculam* tum *inservire putat, immo tempus significatur:* tum cum durando consenuit. TVm *fortis* lATE *V* FORTES *Pγc* bachia *b* brachia *c* pandenſ *γ*, *elegantius propter v.* 292: *cf. Aen.* VI 282 TENDENS *MPRbc* TENDIT *ut vid.*, IT *correcto in* ENS, *in mg.:* TENDENS *V* 297 INGENT*em V*

Neve tibi ad solem vergant vineta cadentem,
neve inter vitis corylum sere, neve flagella
summa pete aut summa defringe ex arbore plantas
(tantus amor terrae) neu ferro laede retunso
semina, neve olea silvestris insere truncos:
nam saepe incautis pastoribus excidit ignis,
qui furtim pingui primum sub cortice tectus
robora comprendit, frondesque elapsus in altas
ingentem caelo sonitum dedit; inde secutus
per ramos victor perque alta cacumina regnat,
et totum involvit flammis nemus et ruit atram
ad caelum picea crassus caligine nubem,
praesertim si tempestas a vertice silvis
incubuit, glomeratque ferens incendia ventus.
hoc ubi, non a stirpe valent caesaeque reverti

TESTIMONIA.

298 Quintilianus IX 3, 21 Columella de r. r. III 12, 5 'Vergilius ad occasus seri damnavit' Plinius nat. hist. XVII 2, 2 'vergant' schol. Veron. 77, 33 299 sq. 'neve inter . . . pete' Isidorus orig. II 21, 23 VI 8, 11 299 cf. schol. Veron. 77, 21 'corylum sere' Macrobius Sat. III 18, 5 'neve flagella' Sergii fragm. 8 E. in Donat. 7 E. Cledonius 1884 P. 300 Sunt qui huc referant: 'Vergilius e cacumine inseri vetat' Plinius nat. hist. XVII 14, 24: cf. v. 78 301 'tantus a. t.' Probi inst. 1 6, 9 306 sq. 'inde . . . regnat' Nonius 522, 12 308 sq. 'et ruit . . . nubem' Nonius 380, 16 'ruit . . . nubem' Servius Aen. II 250

VARIA LECTIO.

299 NEV *R* VITES *MVγbc* CORVLVM *R* naeue *b* 300 fummaſ *c* plateſ (na *superscr.*) *γ* 301 neu (e *superscr.*) *γ* laeder&nuſo *γ* LAEDERE TVNSO *M* LAEDERET · VNO *R* LAEDE RETVSO *Pbc* 302 neuae *c* olea *Wagnerus* OLEAS *M* OLEAE *PRγbc Servius*, *quod nescio an ita possit defendi, ut genetivus habeatur, suppleatur autem ablativus* oliva. SILVESTRES *Pc* INSERETTRVNCOS (T *pr. linea rubra transf.*, T *post. col. rubro*) *M* 303 iam *Heinsius* igneſ *γ1* 304 FVRIIM *P* FORTEM (V *superscr.*) *M* 305 conprendit *γc* comprendit (omprendit *in ras.*) *b* ELABSVS *PR* INALTAS *continuat R* IN ALTVS *P* IN ALTOS (A *superscr.*) *M* 306 caelum *γ1* 307 TER *et* TERQVE *P* perque] atque *Nonius* 308 ATRAM (T *addita fortasse m.* 1) *P* 309 AT *M* 311 INCENDIA (NDI *in ras.*) *R* 312 'hoc ubi: *subaudi* contigerit' *Servius* 'hoc ubi; *quidam distinguunt:* hoc ubi non' *Philargyrus. In M non distinguitur ante* valent. a *in ras. b*

possunt atque ima similes revirescere terra.
infelix superat foliis oleaster amaris.

Nec tibi tam prudens quisquam persuadeat auctor
tellurem borea rigidam spirante moveri.
rura gelu tum claudit hiemps, nec semine iacto
concretum patitur radicem adfigere terrae.
optima vinetis satio, cum vere rubenti
candida venit avis longis invisa colubris,
prima vel autumni sub frigora, cum rapidus Sol
nondum hiemem contingit equis, iam praeterit aestas.
ver adeo frondi nemorum, ver utile silvis;
vere tument terrae et genitalia semina poscunt.
tum pater omnipotens fecundis imbribus aether

TESTIMONIA.

314 'foliis o. a.' de gen. nom. 90 H. 316 Nonius 380, 21 317 'rura . . . hiems' Servius ge. I 44 Acron Hor. carm. I 4, 10 320 Servius Aen. IV 254 V 695 321 sq. 'cum rapidus . . . aestas' Servius in Aen. I 42 323 Iulius Rufinianus 231 R. 324 Augustinus contra Iul. IV 38 'vere t. t.' Acron ad Hor. carm. I 4, 10 325—327 Lactantius de falsa relig. I 5 325 sq. 'tum . . . descendit' Isidorus orig. VIII 11, 70 Augustinus de consensu evang. I 31 de civ. dei IV 10 schol. Lucani VIII 447 (om. 'fecundis i. a.')

VARIA LECTIO.

313 ADQVE *R* IAM *P* REVIBESCERE *P* TERRA·Ṡ *M* terra. (m, *ut vid. erasa*) *γ* 315 TANTARVDENS *P* PERSV[a]DEAT AVCTOR (*corr. m. rec.*) *R* PERSVADIT ACANTHO *P* 316 REGIDAM *P*: rigedam? MOVERI *PR*, *Nonius* MOVERE *Mγbc*: *cf. ad ecl.* VI 85. spirante movere *non magis ferri potest quam* sub rege fuere *Aen.* VIII 324 *et* mente dedere IX 292 317 TVNC *MR*, *Servius ge.* I 44 NEO *P* semina iacta *Reiskius* 318 concretum terrae *pro* concreta terra dictum: *cf.* III 78 concretum . . . gelu *intellegit Hildebrandus ad Appul. met. T.* I *p.* 455 CONCRETV[A]M *M* CONCRETAM *PRγbc*, *Servius*, *Claudianus ut vid.* 319 Optuma *b* VINETIS (N *aut in rasura aut erasa*) *R* facio *γ* 320 COLOBRIS *P* colòbrif *b* 321 frigore[a] *b* frigore *c1* CVR[M] A *M* rapidof *γ* 322 contigit *γ* conti[n]git *c* continget *b1* 323 FRONDI E[S] *M* uer (r *e corr.*) *γ* Veri *b1* 324 TVMENT TERRAE· *M*, *Asper* tument, terrae *genetivo Donatus teste Servio* PASC[O]VNT *M* 325 TVNC *R* AE[H]TER *M* a&[h]er *γ*

coniugis in gremium laetae descendit, et omnis
magnus alit magno commixtus corpore fetus.
avia tum resonant avibus virgulta canoris,
et Venerem certis repetunt armenta diebus;
parturit almus ager, zephyrique tepentibus auris
laxant arva sinus; superat tener omnibus umor:
inque novos soles audent se germina tuto
credere, nec metuit surgentis pampinus austros
aut actum caelo magnis aquilonibus imbrem,
sed trudit gemmas et frondes explicat omnis.
non alios prima crescentis origine mundi
inluxisse dies aliumve habuisse tenorem
crediderim: ver illud erat, ver magnus agebat
orbis, et hibernis parcebant flatibus euri,
cum primae lucem pecudes haussere, virumque
terrea progenies duris caput extulit arvis,

TESTIMONIA.

326 'coniugis... descendit' Servius Aen. VIII 43 IV 638 ecl. VII 60 327 Asper 112, 25 328 Acron ad Hor. carm. I 23, 2 330 'parturit a. a.' Servius ecl. III 56 335 Nonius 299, 28 336—338 'non alios ... crediderim' Priscianus 1150 338 'ver illud erat' Probi inst. I 6, 2 341 Lactantius inst. II 10

VARIA LECTIO.

326 LETAE *P* laete *γ* late *c* OMNES *Mγc* 327 commixtof *b* conmixtuf *c* permixtos *Lactantius in ed. Bip.* fo&uf *c* 328 TVNC *R* 330 almuf *in ras. b* ZEPHYRISQ *M* zephirique *γ* TREMENTIBVS *PRγbc* AVSTRIS (ST *ut videtur erasae*) *P* 331 TENOR *P* humor *bc* 332 germina *'in manuscripto' Fabricii, Regius Martini. 'Celsus ait* germina *reliquisse Virgilium .... unde male quidam* gramina *legunt.' Philargyrus.* GRAMINA *MRγbc* GRAMINE *P* 333 SVRGENTES *Mc* pampinos *γ* autrof *c* 334 iactū *b* 335 et (t *in ras.*) *b* frondis *Nonii exemplaria* OMNES *Mγc* 336 ALIAS *P* nascentis *Bentleius ad Manil.* II 428 337 Illuxiffe (l *pr. in ras.*) *b* 338 AGLEBAT *M* 339 HIBERNI *M* FATIB· *M* 340 prime *c* primum *γb* HAVSERE VIRVMQ· *Myb* aufere uirumq. *c* HAVSSERE VTRVMQVE *P* HAVSERVMQVE (*sup. m.* 2) *R* 341 terrea *Servius, Philargyrus, Lactantius: Bentleius ad Hor. epod.* II 18 FERREA *M* FERREA *PRγbc* CAPVD *P*

immissaeque ferae silvis et sidera caelo.
nec res hunc tenerae possent perferre laborem,
si non tanta quies iret frigusque caloremque
inter, et exciperet caeli indulgentia terras.

Quod superest, quaecumque premes virgulta per agros,
sparge fimo pingui, et multa memor occule terra,
aut lapidem bibulum aut squalentis infode conchas:
inter enim labentur aquae, tenuisque subibit
halitus, atque animos tollent sata. iamque reperti,
qui saxo super atque ingentis pondere testae
urgerent: hoc effusos munimen ad imbres,
hoc, ubi hiulca siti findit canis aestiper arva.

Seminibus positis superest diducere terram
saepius ad capita et duros iactare bidentis,

TESTIMONIA.

344 sq. Nonius 326, 11 'si . . . inter' Nonius 200, 3 'frigusque c. i.' idem 310, 32 346 sq. Nonius 148, 22 346 Nonius 365, 24 348 Columella de r. r. III 15, 4 350—353 'iamque . . . arva' Columella de r. r. III 15, 4 351 sq. 'qui . . . urgerent' Nonius 418, 12 352 'urgerent' schol. Veron. 78, 4 353 cf. schol. Veron. 77, 34 schol. Stat. Theb. IV 708 354 sq. Nonius 457, 32

VARIA LECTIO.

342 INMISSAE *Rc* fe . rae *γ* 343 NES [C] RES, *M* TENERE [A] *MR* tenere *c* POSSINT (I *fortasse correcta ex* E) *M* SVFFERRE [PER] *M* pferre (p *in ras.*) *b* 344 CALOREMQ- *MRc2*, *testatur Nonius* 200, 3 calorem= *γc1* caloremq; (emq; *in ras.*) *b* CALORQVE *P* '*fuit autem prior lectio* frigusque calorque, *ut Plautus* ... *aliter hypermetrus versus erit*' *Philargyrus: cf. lect. Verg.* 2 *adn.* 345 EXCIPERENT *R* excipere [t] . . *γ* 346 PRAEMES *R* p̃menſ *ct* 347 terra . (m *erasa*) *γ* 348 SIBVLVM *P: voluitne* ſabulum? aut] AVO *P* SAVT *M* ſqualenteſ *c* concaſ *c* 350 ALITVS *M* ADQVE *R* iã (i *in ras.*) *b* 351 ADQVE [S] *R* INCENTIS *P* INGENTI *M* ingenti *Nonius*, *Columellae Goes.* 352—377 *Veron. fol.* 221 352 VRGVERENT *Vγc1* &fuſos *Columellae Goes.* 353 H[I]VLCA (EVICA *m.* 1 *teste Wagnero*) *M* SITI (I *pr. rubr.*) *M* SCINDIT *P* AESTIPER *P* AESTIFER *MRγbc*, *Columella* aestifER *V* 354 DEDVCERE *Mγb2 Nonii exempl.* DIDVCARE *ut vid. V* 355 IVROS *P* bidentiſ [e] *γ* BIDENTES *Vc*

aut presso exercere solum sub vomere et ipsa
flectere luctantis inter vineta iuvencos;
tum levis calamos et rassae hastilia virgae
fraxineasque aptare sudes furcasque valentis,
viribus eniti quarum et contemnere ventos
adsuescant summasque sequi tabulata per ulmos.

Ac dum prima novis adolescit frondibus aetas,
parcendum teneris, et dum se laetus ad auras
palmes agit laxis per purum inmissus habenis,
ipsa acie nondum falcis temptanda, sed uncis
carpendae manibus frondes interque legendae.
inde ubi iam validis amplexae stirpibus ulmos
exierint, tum stringe comas, tum bracchia tonde

TESTIMONIA.

360 Servius ge. II 427 361 'tabulata p. u.' Probus 53, 25 362—350 'nam ilam veterem opinionem damnavit usus, non esse ferro tangendos anniculos malleolos, quod aciem reformident (369). quod frustra Vergilius et Saserna, Stolonesque et Catones timuerunt: qui non solum in eo errabant, quod primi anni capillamenta seminum intacta patiebantur, sed et post biennium cum viviradix recidenda erat, omnem superficiem amputabant solo tenus iuxta ipsum articulum, ut e duro pullularet' Columella de re r. IV 11 363 sq. 'et cum se ... abenis' Nonius 340, 8 365 Probi inst. I 10, 3 368 cf. schol. Veron. 78, 5 'tunc stringe c. t. b. tonde' Nonius 403, 3

VARIA LECTIO.

V M
356 PRAESSO *Rc* preſſoſ *γ1* SVBVOMERETIPSA *V* SVBMOVE·
E
RET IPSA *M* 357 FLECTERET *M* LVCTANTES *MRc* LVCTANT.S (*utrum* IS *an* ES *fuerit*, *non liquet*) *V* 358 LEVES *Rc* RASAE *MRVγbc* RASSA *P* aſtilia *γ* 359 SVDIS *V* ualenteſ *b1* BICORNIS
a
V=ge. I 264 bicorneſ *in ras. c* 360 quorū *b* CONTEMPNERE *Rbc* 361 ſaequi *γ* TABVLVIA *M* 362 dum] DV *R* nobiſ *γ* adoleſc& *γ* AESTAS *P* ae. taſ *b* 363 cum *Nonii exempl.* ſae *γ* 364 paluеſ (*e*
S
corr. ex a *ut vid.*) *γ* aget *b1c1* INMISSVS *Rγc* IMMISSVM *M*
S
HABENTIS *M* 365 ACIE *Rγbc*, *Probi inst. cod.* ACIE (S *rubr.*) *M* ACIE
I
(*erasa una lit.*) *V* ACIES *P* *alii* acies, *alii* acie *teste Servio* facif *b* falcif nondum *c* 366 *fro*NDES *V* 367 *Validis amplexae stirpibus ulmos* *V*
VIRIB.
amplexae (ample *in ras.*) *b* STIRPIB· (*suprascr. col. rubro*)
1 n
M ſtirpimus *γ1* umoſ *γ* 368 Exierit *c* TVNC *MRc*, *Nonius*
R n
STINGE *V* ſtrige *γ* TVNC *MR*, *Nonius* brachia *bc* TONDAE *M*

(ante reformidant ferrum), tum denique dura
exerce imperia et ramos compesce fluentis.

Texendae saepes etiam et pecus omne tenendum,
praecipue dum frons tenera inprudensque laborum;
[cui super indignas hiemes solemque potentem
silvestres uri adsidue capreaeque sequaces
inludunt, pascuntur oves avidaeque iuvencae.]
frigora nec tantum cana concreta pruina
aut gravis incumbens scopulis arentibus aestas,
quantum illi nocuere greges durique venenum

TESTIMONIA.

369 sq. 'tum . . . fluentis' Nonius 295, 8. 303, 28 371 Nonius 412, 7 372 Nonius 186, 10 'frons . . . laborum' Nonius 114, 2 373 cf. schol. Veron. 78, 7 'cui super non digna, dixit, hiemis et solis mala' Terentianus Maurus 681 'indignas h.' Servius ecl. VIII 18 374 Servius Aen. II 64 'silvestres u. a.' Macrobius Sat. VI 4, 23 'capreaeque s. inludunt' Servius Aen. V 193 375 'pascuntur . . . iuvencae' Nonius 442, 17

VARIA LECTIO.

369 neformidant *c* TVNC *R, Nonius* 295, 8 370 composce *Wolfenb. Nonii* 295, 8 conpefce *γb* FLVENTES *MVc* VALENTIS *R:cf.* 359 371 SEPIS *V* saepes etiam *c, Nonius* SAEPES ETIAM· [ET] *M* '*alii hic distinguunt, alii separant:* texendae fepes, et iam' *Servius*. SAEPES ETIAMET· *PV* SAEPES·ET·IAM·ET *R* TVENDVM *R et ut vid. V* tenendum *testatur Servius* 372 PRAECIPVAE *M* praeterea *Nonius* cum *Nonii exempl.* fo[r]nf *c* fron *γ* 'frons tenera:' (*Vat. Par.* frond ftenera *literis* ft *in rasura positis Laur.* 45, 14, *quem ipse inspexi*) 'frondis' (frons *Vat.*) '*vera lectio est* (*et antiqua*' *Vat.*). '*Lucretius:* frondiferasque domos avium. *hodie vero et a* fronde *et a* fronte *unus est nominativus* frons' *Servius secundum Vat. et Par., unde* fronds *scriptum fuisse colligo.* 'frons *pro* fronde' *dictum bis adnotat tribusque Vergilii et Varronis exemplis confirmat Nonius, apud quem num recte contra librorum et Vergilii et Nonii auctoritatem* fros (*cf. Charisius* 105 *P.*) *restitui iusserit Lipsius dubitari potest propterea, quod hunc ipsum nominativi usum in ea voce, cuius teste Charisio p.* 23 *accusativus tantum et ablativus admitteretur, grammaticus commemoratione dignum habere potuit.* IMPRVDENS *MV* 373—375 *scriptis in eorum locum* 376—379 *deleri voluisse Vergilium suspicatus sum lect. Verg.* 5 374 SILVESTRIS *V* affidue *b* CAPREAE *PVγb Servii Par.* CAPRAEAE *R* CAPRAE *M*, *Servii Aen.* II 64 *exempl.* cap̄ *c* capre *Servii Vat.* mina fequacef (mina *eras.*) *b* 375 QVES *P* au[o]of[e] *γ* 377 SCOP[I]VLS *M* 378 VENENAM *P* (venena?)

dentis et ad morsum signata in stirpe cicatrix.
non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris
caeditur et veteres ineunt proscaenia ludi,
praemiaque in gentis pagos et compita circum
Thesidae posuere, atque inter pocula laeti
mollibus in pratis unctos saluere per utres.
nec non Ausonii Troia gens missa coloni
versibus incomptis ludunt risuque soluto,
oraque corticibus sumunt horrenda cavatis,
et te, Bacche, vocant per carmina laeta, tibique
oscilla ex alta suspendunt mollia pinu.
hinc omnis largo pubescit vinea fetu,
complentur vallesque cavae saltusque profundi

TESTIMONIA.

379 'et . . . cicatrix' Servius ge. II 196 380—384 Probus 50, 27 380 sq. 'non aliam . . . caeditur' Diomedes 481 P. Nonius 271, 33 schol. Stat. Theb. V 259 381 'veteres . . . ludi' Velius Longus 2245 P. 'ineunt p. l.' Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 572 382—384 Acron ad Hor. carm. III 18, 11 382 sq. 'praemia . . . posuere' Priscianus 583 P. 382 Nonius 196, 6 384 Cledonius 1918 P. Priscianus 905 P. 'unctos . . . utres' Arusianus p. 262 L. inc. de gen. nom. 103 H. Servius Aen. III 416 'saluere p. u.' Consentius 2073 P. Terentianus Maurus 1256 Diomedes 371 P. 385—389 Probus 51, 20 386 Arusianus p. 244 L. 387 Nonius 319, 12 Macrobius Sat. VI 6, 8 388 sq. 'tibique . . . pinu' Servius Aen. VI 741 389 Philargyrus ge. III 204 schol. Stat. Theb. IV 692 XI 644 390 Servius ecl. VII 49

VARIA LECTIO.

379 ADMORSVM *P* ADMORSV *R b1* A MORSO (V supra) *M* amorsu *Servii ge. II* 196 *Par. Vat.* admorſo *γb2c Servius* in *om. γ* 380 bacho *bc* ALIS *P* 381 profcenia *γbc* 382 QVE *om. P* in gentis] INGENTIS *MPγb, Nonius, Acron* ingenteſ *c, Prisciani et Probi exempl.* INGENIIS *R* 'ingentes; *quidam legunt* ingeniis' *Philargyrus* competa (A supra) *c, Prisciani φ* 383 THESIDE *M* ADQVE *R* 384 SALVERE *Pγ1c1, Terentiani Mauri cod.: testantur Diomedes Consentius Cledonius Servius* SALVERE (I supra) *M* SALIERE *Rbc2, Arusianus*; *Acronis, Probi, anonymi de gen. nom. exempl.* 'saliere . . . *in quibusdam tamen invenitur codicibus etiam* saluere *scriptum*' *Priscianus* 385 troiam *b1* missa] orsa *Probus* 386 INCONPTES (incompteis?) *P* 387 orrenda *γ* 388 et] sed *Probus* bache *bc* per] p *sup. c* carmena *γ1* 389 Ofcylla *c* RINV *P* 390 OMNES *P* 391 conplentur *γ*

et quocumque deus circum caput egit honestum.
ergo rite suum Baccho dicemus honorem
carminibus patriis, lancesque et liba feremus,
et ductus cornu stabit sacer hircus ad aram,
pinguiaque in veribus torrebimus exta colurnis.

Est etiam ille labor curandis vitibus alter,
cui numquam exhausti satis est: namque omne quotannis
terque quaterque solum scindendum glaebaque versis
aeternum frangenda bidentibus, omne levandum
fronde nemus. redit agricolis labor actus in orbem,
atque in se sua per vestigia volvitur annus.
ac iam olim, seras posuit cum vinea frondes,
frigidus et silvis aquilo decussit honorem,
iam tum acer curas venientem extendit in annum
rusticus, et curvo Saturni dente relictam
persequitur vitem attondens fingitque putando.

TESTIMONIA.

392 Columella de r. r. III 21, 4 schol. Hor. serm. I 2, 84 394 'lances ... feremus' Diomedes 483 P. 395 Macrobius Sat. III 5, 8 Servius Aen. IX 627 'et ... stabit' Probi inst. I 8, 7 396 Charisius 238 Servius Aen. XI 65 'in ... colurnis' Philargyrus ge. II 299 400 sq. 'omne levandum prodimus' Nonius 337, 2 401 'redit ... orbem' Nonius 384, 27 402 Servius in Aen. I 234. 269 V 46 Isidorus orig. V 36, 1 'in so ... annus' gloss. Barth. adv. XXXVII 5 403—406 'ac iam olim ... rusticus' Priscianus 1018 P. 403 Alcuinus 2123 P. 404 Nonius 320, 4 schol. Hor. epod. XI 6 405 sq. 'iam ... rusticus' Nonius 241, 18 406 sq. 'et curvo...putando' Nonius 462, 5 407 Nonius 308, 20 'finxitque p.' Nonius 369, 19

VARIA LECTIO.

392 deoſ *γ* 393 bacho *bc* 394 patriſ *γ* LATRIS *P* feramuſ *b*1 395 ductiſ *γ* cornu. *b* ſtabit (it *in ras.*) *b* aras *Macrobius* 396 Pingua *c* VERRIB· *M* COTVRNIS *P* 398 exauſti *γ* EXHAVSTIS *Mc*1 exhauſti (ti *in ras.*) *b* qđannif (an *in ras.*, đ *corr.* ex o) *γ* QVOTANNIS *Mc*, (t *in ras.*) *b* 399 SCINDEDVM *R* gleba *γc* 400 DIBENTIBVS *P* 401 fronde nemus] produnus *Nonius*, *qui fortasse* frode nemus *legit* ac. tuſ *bc* 402 ADQVE *R* tuoluitur *c* 403 seras] SVA *R* ..poſuit *c* POSSINT *M* 405 EXTENDET *M* extendit *test. Priscianus* 406 Roſticuſ *c* AGRICOLA *R*: *cf.* 445. 513 curuo (o *in ras.*) *b* 407 VILEM *P* adtondenſ *bc* FRIGIT *M* finxit *Nonius* 369, 19

primus humum fodito, primus devecta cremato
sarmenta, et vallos primus sub tecta referto;
postremus metito. bis vitibus ingruit umbra,
bis segetem densis obducunt sentibus herbae;
durus uterque labor: laudato ingentia rura,
exiguum colito. nec non etiam aspera rusci
vimina per silvam et ripis fluvialis harundo
caeditur, incultique exercet cura salicti.
iam vinctae vites, iam falcem arbusta reponunt,
iam canit effectos extremus vinitor antes:
sollicitanda tamen tellus pulvisque movendus,
et iam maturis metuendus Iuppiter uvis.

TESTIMONIA.

409 'primus vallos ... referto' Servius Aen. IX 146 410 'postremus m.' Probi inst. I 7, 4 'bis ... umbra' Servius ecl. II 70 412 sq. 'modum agri inprimis servandum antiqui putavere, quippe ita censebant, satius esse minus serere et melius arare, qua in sententia et Vergilium fuisse video' Plinius nat. hist. XVIII 6, 7 'laudato ... colito'. Columella de r. r. I 3, 9 412 'laudato i. r.' Nonius 335, 6 414 'ripis f. a.' Servius Aen. VIII 33 416 'iam f. a. r.' Servius ge. I 251 417 Nonius 30, 6 'antes effectos' Probus 53, 28 'antres' (sic) thes. nov. lat. in A. Mai auct. class. VIII 51

VARIA LECTIO.

408 FVDITO *P* fondito γ1 cremato *in ras. b* 409 primus vallos *Servius Aen.* IX 146 primũ^f *b* 410 postremas *Probi inst.* VITIBVS (VITI *aut erasum aut in ras.*) *R* 411 INDVCVNT *P* haerbae γ 413 COLOITO *P* ASPERE *M* aſpera (ſ *in ras.*) *b* ruſ.ci (c *in ras.*) γ RVSTI *PR* ruſci (c *e corr.*) *b* FRVSCI^T *M* 414 RVPES (ripeis?) *P* 415 CAEDITVS *P* 416 VICTAE *P* VICTAE^N *M* uinctae (e *in ras.*) *b* reponent *b* 417 EFFECTOS *PR*γc1, *Probus*, *Nonii Wolf. et Leid.* EFFECTOS^V (V *rubr.*) *M* effectoſ *b* effe.toſ *c2* 'iam canit effectos extremos.' (extremos effectus, *corr.* effectas *Par.*) '*melius est* effectus' (*corr.* effectas *Par.*) '*legere quam* effectos,' (effectus *Par.*) '*ut quidam legunt*' *Servius secundum Vat. et Par.* EXTREMVS *MPRb*1, *Nonii exempl.* extremoſ γ*b*2*c*, *H. Keilius philol. II* 166 uenitor γ1 419 E.etiam *c* MATVRES (matureis?) *P* iupiter *c* VIS^V (V *m. rec. sup.*) *R*

Contra non ullast oleis cultura: neque illae
procurvam expectant falcem rastrosque tenacis,
cum semel haeserunt arvis aurasque tulerunt;
ipsa satis tellus, cum dente recluditur unco,
sufficit umorem et gravidas, cum vomere, fruges.
hoc pinguem et placitam Paci nutritor olivam.

Poma quoque, ut primum truncos sensere valentis
et viris habuere suas, ad sidera raptim
vi propria nituntur opisque haut indiga nostrae.
nec minus interea fetu nemus omne gravescit,
sanguineisque inculta rubent aviaria bacis.
tondentur cytisi, taedas silva alta ministrat,
pascunturque ignes nocturni et lumina fundunt.
et dubitant homines serere atque inpendere curam?

TESTIMONIA.

420 'contra ... cultura' Priscianus 994 P. Probi inst. I 11, 2 424 Servius Aen. V 22 'sufficit u.' schol. Lucani IV 676 425 Diomedes p. 450 P. Priscianus 796. 797. 827 P. 'et... olivam' Servius Aen. XI 660 'olivam': cf. Probus 52, 13 K. 430 'inculta...bacis' Isidorus orig. XIV 8, 32

VARIA LECTIO.

420 NON VLLA EST *Mc*, *Prisciani* ω NON NVLLA EST *R Prisciani* φ non nulla eſt *γ* non . ulla ē *b* uulla est *Probi inst.* 'non ulla, *i. e.* nulla, *alii* nonnulla *legunt, hoc est* aliqua' *Servius* OLLETS *P* ille *c* 421 FROCVRVAM *P* EXSPECTANT *R* falcē *superscr. c.* RASTROQVE*P* TENACES *MRγb1c* 422 haeferunt (u *in ras.*) *b* AVRAS (V *ead. manu ut vid. add.*) *P* AVRVS (A *superscr.*) *M* .uraſ (a *superscr.*) *c* ATVLERUNT *M* tulerint (u *superscr.*) *c* 424 VMOREM (H *superscr.*) (H *rubr.*) *M* humorem *c* ETGRAVIDAS (TGRAV *in ras.*) *R* quouemere, *ut vid.*, *γ* 1, cū uomere *γ* 2 cum foenere *Reiskius, Schraderus* cum vomere *interpretantur Servius et Urbanus* cum vomere, (*sc.* recluditur) *Vossius* 425 placidam *Diomedis codd.* NVTRITOR *Rγc*, *Prisciani* ω, '*testantur Servius et Diomedes.* nutritor (o *in ras.*) *b* NVTRITVR *MP*, *Prisciani Sang. Lugd. Car.*, *ubi etiam in lemmate* 'nutritur pro nutrit' *legitur* 426 VNCOS *P* TRVNCVS *Mb*1 CALENTES (V *superscr.*) *M* ualenteſ *c* 427 VIRES *MRγ2c* uireſ (eſ *in ras.*) *b* HABVERI *P* raptim (a *in ras.*) *b* 428 Vi (i *in ras.*) *b* OPES, *om.* QVE, *R* HAVD (V *superscr.*) *Pγ* hau (d *superscr.*) *in ras. b* INDICA *P* indig . a *c* 430 AVERIA *P* albiaria (lb *eras.*) *γ* auiaria (aui *in ras.*) *b* 431 *et* 432 *ordine inverso R* 431 CYTHISI *Pbc* TAESDAS *M* 432 pascuntur quo? et] AC *R* ad *et* at fundi *γ in mg.* 433 *om. M*, *non interpretatur Servius: habent PRγbc* serereatq; (eatq; *in ras.*) *b* IMPENDERE *Rc*

quid maiora sequar? salices humilesque genistae
aut illae pecori frondem aut pastoribus umbram
sufficiunt saepemque satis et pabula melli.
et iuvat undantem buxo spectare Cytorum
Naryciaeque picis lucos, iuvat arva videre
non rastris, hominum non ulli obnoxia curae.
ipsae Caucaseo steriles in vertice silvae,
quas animosi euri adsidue franguntque feruntque,
dant alios aliae fetus, dant utile lignum
navigiis pinus, domibus cedrumque cupressosque.
hinc radios trivere rotis, hinc tympana plaustris
agricolae, et pandas ratibus posuere carinas.
viminibus salices, fecundae frondibus ulmi,

TESTIMONIA.

437 Probus 52, 16 Priscianus 1077 P. 438 'Naryciaeque p. l.' Probus 52, 19 'Asia picem Idaeam maxume probat, Graecia Piericam, Vergilius Naryciam' Plinius nat. hist. XIV 20, 25 'iuvat a. v.' Probi inst. I 17, 6 438 sq. 'iuvat arva ... curae' Gellius VI 17 Priscianus 1133 P. 441 Nonius 233, 28 443 'domibus c. c.' Priscianus 744 444 'hinc ... rotis' Velius Longus 2234 P.

VARIA LECTIO.

434 QVID (" *col. rubro, quo signo indicari videtur aliquid excidisse*) *M* MATORA *P* sequor *Schraderus* salices ... melli *per parenthesin interposita videntur Wagnero* HVMILIS *M* GENESTAE *MPc* 435 ILLE *M* ILLE *PR* 'illae .. *multi autem et* tiliae' *legunt Servius* VMBRAS *Rγbc ut ge.* IV 146 *Aen.* XII 207: *sed cf. ge.* II 58. 297 436 METELLI *M* 437 undantē (und *in ras.*) *b* buxo. *b* Cytoron *Probus* cyturum *γ*1 cytorū (cy *in ras.*) *b* citorum *c* 438 Nariciae *γ* 439 RASTRIS HOMINVM· *M* ullis hominum *Priscianus* NON VILIOR NOXIA (*suprascr. col. rubro*) *M* non . ulli (n *eras.*) *γ* non ulli (ulli *in ras.*) *b* 440 IPSE *M* ipſe *γ* CAVCASEO *Pγb* CAVCASIO *MR* VERTICA·E *M* 441 ADSIDVAE *R* TADSIDVE *M* affidue *bc* 442 alio *γ* fetoſ *γ* 443 PINOS *MRγ2b* cypreſſoſ *b* CVPRESSO (S *m. 2 sup.*) *Pγ* CYPARESSOS *Rc2: voluitne* cedrum cyparessosque? que *in ras. b, erasa c* 444 tri.uere *γ* rotiſ *superscr. c* tymphana *γbc* RAVSTRIS *P* 445 rinaſ *γ* 446 'viminibus salices fecundae, *legitur et* fecundae frondibus ulmi' *Servius* VIMINIB· SALICES FECVNDAE· *M* FRONTIB· *M* VLMIS *P*

at myrtus validis hastilibus et bona bello
cornus, Ituraeos taxi torquentur in arcus.
nec tiliae leves aut torno rasile buxum
non formam accipiunt ferroque cavantur acuto.
nec non et torrentem undam levis innatat alnus
missa Pado; nec non et apes examina condunt
corticibusque cavis vitiosaeque ilicis alvo.
quid memorandum aeque Baccheia dona tulerunt?
Bacchus et ad culpam causas dedit; ille furentis
Centauros leto domuit, Rhoecumque Pholumque
et magno Hylaeum Lapithis cratere minantem.

O fortunatos nimium, sua si bona norint,

TESTIMONIA.

447 'at . . . hastilibus' Servius Aen. III 22 447 sq. 'et bona b. c.' Nonius 462, 29 Servius Aen. III 22 'bona b. c.' Isidorus orig. XVII 7, 16 448 'Ityreos . . . arcus' Nonius 413, 22 Isidorus orig. XVII 8, 40 Arusianus p. 241 L. schol. Lucani VII 230 'Ityraei' Probus 52, 21 K.
449 'et torno r. b.' Nonius 194, 22 Cledonius 1896 P. Servius Aen. IX 619 XII 764 451 sq. 'nec non . . . m. P.' Asper 114, 26 'levis . . . Pado' Arusianus p. 247 L. Porphyrio ad Hor. carm. I 35, 7 451 'torrentem . . . alnus' Arusianus p. 235 L. 455–457 Acron ad Hor. carm. I 18, 8 455 'Bacchus . . . dedit' Donatus in Ter. adelph. III 4, 24 Servius ge. II 397 456 'Virgilius domui ait' Cledonius 1917 P. 457 Acron ad Hor. carm. II 12, 5 458 sqq. cf. Macrobius Sat. V, 16, 5

VARIA LECTIO.

447 AD[T] *M* AD *PR* hastubus[i] *γ* BELLAO *M* 448 ITVRAEOS *Pγ* Probus, *schol. Lucani* TYRAEOS *R* ITYREOS *Mc*, *Servii Vat.*, *Nonii*, *Arusiani*, *Isidori exempl.* itireos (itir *in ras.*) *b* TORQVENTVS *P* TORQVENTVR *M* 449 aut] et *Nonius*, *Cledonius*, 450 ferro[q.] *c* 451 TORQVENTEM[R] *M* 452 EXAGMINE[A] *M* 453 cortibus[ci] *γ* canis[v] *c* i. lices (e *corr. in* i) *γ* ALVO *MPγc*, *Servius* aluo (o *in ras.*) *b* ALVEO *R* 454 AEQ· *M* aequae *γ* '*alii legunt* et quae' *Servius* BACCHAEIA *M* baccha·[aei] (*eras.* e) *γ* bacheia *b* 455 BACCVS[H] (H *rubr.*) *M* Bachus *b* 456 CENTAVRVS *R* LAETO *Mγc* DOMOIT *P* RHECVM *P* RHOETUM *MRbc*: *cf. Bentleius ad Hor. carm.* II 19, 23 roetum *γ* POLVM *MPγbc*1 457 hyleum *γc* lapitis[h] *γc* 458 SVASIBEBONA (BE *vel* BI *erasa*) *M* suabonasi *γ*

agricolas! quibus ipsa procul discordibus armis
fundit humo facilem victum iustissima tellus.
si non ingentem foribus domus alta superbis
mane salutantum totis vomit aedibus undam,
nec varios inhiant pulchra testudine postes,
inclusasque auro vestes Ephyreiaque aera,
alba neque Assyrio fucatur lana veneno,
nec casia liquidi corrumpitur usus olivi:
at secura quies et nescia fallere vita,
dives opum variarum, at latis otia fundis
(speluncae vivique lacus et frigida tempe
mugitusque boum mollesque sub arbore somni)
non absunt; illic saltus ac lustra ferarum,

TESTIMONIA.

461 — 463 Macrobius Sat. VI 2, 4 461 sq. schol. Hor. epod. II 7 462 Macrobius Sat. VI 4, 3 schol. Stat. Theb. I 146 463 Arusianus p. 234 L. 464 schol. Stat. Theb. IV 59 'Ephyrea aera' Probus 52, 22 K. 465 Servius Aen. IV 137 schol. Hor. sat. I 2, 83 466 schol. Persii II 64 467—472 Macrobius Sat. VI 2, 4 467 Arusianus p. 248 L. Acron ad Hor. carm. III 1, 20 468 'dives opum' appendix ad Probi art. m. 30 E. 'dives o. v.' Priscianus 1121 P. Servius Aen. IV 263 469 Asper 114, 26 Acron ad Hor. carm. I 21, 9 'tempe' Probus 52, 24 K. 470 'mollesquo ... somni' Nonius 347, 8 471 Nonius 333, 7 'silvas et lustra f.' Acron ad Hor. carm. III 3 42

VARIA LECTIO.

459 .... ipſa *c* 461 superuiſ *γ*1 462 uomat *χ*, *Macrobii* VI 2, 4 *Paris.*, *schol. Hor.* EDIEBVS *R* 463 ni *Arusiani Ambros.* hi *eiusdem Gu.* pul[h]cra *c* uaria *Arusiani codd.* pot[ſ]es *γ* 464 INCLVSAS *PR* IN::LVSAS *M* in.I.uſas (*m.* 1 inclauſas) *γ* Inluſaſ *c* Illuſaſ (I *pr. in ras.*) *b* 'illusas ... *male autem quidam* inclusas *legunt.*' *Servius* ephyria *γ*1 ephyrea (a *in ras.*) *b* ephirea *c* ephyrea *Probus* aera (e *ex corr.*, *fort ex* u) *γ* 465 NEC *R*, *schol. Hor.* affirio *c* fuſcatur *c*1 466 nec] et *schol. Persii* CASIAE *P* CASSIA *M* ca.ſia. *b* CONRVMPITVR *P* 467 AD *Rγ*1 AD[T] *M* VITAM *PRc*, *Cantabr. Macrobii* uitā. *b* VITA *Mγ*, *Servius*, *Macrobii ω*, *Acron*, *Arusianus* 468 at (t *in ras.*) *b* AC *R* ad *γ*1, at *γ*2 lectiſ *γ*1 laetis *χ* letiſ *Macrobii Med.* 469 ET *Mc*, *Asper*, *Acron* &, *corr. in* at, *γ* AT P at (t *in ras.*) *b* AD *R* 470 bouum *c*1 471 illi[e] *b* ſilvas et lustra *Acron* ac] et *Cantabr. Macrobii* l.[ſ]utra *γ* luſtra (uſ *in ras.*) *b*

et patiens operum exiguoque adsueta iuventus
sacra deum sanctique patres; extrema per illos
Iustitia excedens terris vestigia fecit.

Me vero primum dulces ante omnia musae,
quarum sacra fero ingenti percussus amore,
accipiant, caelique vias et sidera monstrent,
defectus solis varios lunaeque labores;
unde tremor terris, qua vi maria alta tumescant
obicibus ruptis rursusque in se ipsa residant,
quid tantum Oceano properent se tinguere soles
hiberni, vel quae tardis mora noctibus opstet.
sin has ne possim naturae accedere partis
frigidus opstiterit circum praecordia sanguis:
rura mihi et rigui placeant in vallibus amnes,
flumina amem silvasque inglorius. o ubi campi

TESTIMONIA.

472 Nonius 433, 17 Donatus in Ter. Andr. I 1, 48 Priscianus 1173 P. 475—477 'me ... accipiant' Acron ad Hor. carm. III 4, 20 475 Claudius Sacerdos I 73 E. 'dulces musae' dial. de orat. 13 478 Macrobius comm. somn. Scip. I 15, 12 Probus 52, 25 K. 'defectus s. v.' Servius Aen. IV 390 479 sq. 'qua vi ... ruptis' Gellius IV 17 'maria ... residant' Beda de temp. ratione 29 479 'unde t. t.' Terentianus Maurus 1194 481 sq. Probus 53, 7 K. Augustinus de ord. II 34 483 sq. Probus 53, 12 K. 483 Priscianus 1171 P. Claudius Sacerdos I 74 E. Probi inst. I 103 486 'flumina ... inglorius' Probi inst. I 7, 5 486—488 'o ubi ... Taygeta' Nonius 78, 25

VARIA LECTIO.

472 at *Donatus* operis *Nonius* EMGVOQVE *MPRb*, *Macrobii* ω paruoque *γc*, *Servii Vat. Par.*, *Nonius*, *Donatus*, *Priscianus*, *Cantabr. Macrobii* 473 SANCRA *M* 474 Iuſtitia. *b* excidenſ *b*1 476 PERC^{L}VSS^{I}VS *M* percuſſuſ (ſ *pr. eras.*) *γ* percusus *Acronis cod.* perculſuſ *bc* 477 monſtrant *c*1 478 ſoliſ (ſo *in ras.*) *b* lune (lu *in ras.*) *c* 480 RVRSV$^{Q.}$S (Q- *m.* 2 *sup.*) *R* rurſ͂q: *b* reſidunt *b* 481 *sq.* = Aen. I 745 *sq.* 482 opſt& *γ* O^{E}RSTET *MPRbc* 483 ^{h}aſ *γ* ne] non *Claudius Sacerdos* NATVRAS *M* has naturae non possim *Priscianus* acquirere *Claudius Sacerdos* partiſ *γ*|*bc* PARTES *MR* PATRIS *P* 484 opſtiterit *γ* OBSTITERIT *MPRb* ob^{ſ}titerit *c* PRAECORDAA *P* 485 RIGIDI *R* 486 AM^{M}EN *M* o ubi *ψ*, *Nonius* DÓUBI *M* o^{u}bi *γc* UBI *PR* campi] Tempe *conl. Claudiano de bell. Get.* 181 *Marklandus*

Spercheosque et virginibus bacchata Lacaenis
Taugeta, o qui me gelidis convallibus Haemi
sistat, et ingenti ramorum protegat umbra!
felix, qui potuit rerum cognoscere caussas,
atque metus omnis et inexorabile fatum
subiecit pedibus strepitumque Acherontis avari.
fortunatus et ille, deos qui novit agrestis,
Panaque Silvanumque senem nymphasque sorores.
illum non populi fasces, non purpura regum
flexit et infidos agitans discordia fratres
aut coniurato descendens Dacus ab Histro,
non res Romanae perituraque regna, neque ille
aut doluit miserans inopem aut invidit habenti.
quos rami fructus, quos ipsa volentia rura
sponte tulere sua, carpsit, nec ferrea iura

TESTIMONIA.

487 cf. Probus 53, 16 Priscianus 587 P. 490. 493 (om. 491 sq.) Diomedes p. 411 P. 490 Augustinus de civ. dei VII 9 Maximus Vict. de carm. her. 6 schol. Persii III 66 491 sq. 'metus . . . avari' Servius ge. I 416 495–198 'illum . . . regna,' om. 497, Iulius Rufinianus de schem. dian. 267 R. 495 sq. 'illum . . . flexit' Nonius 312, 15 497 Priscianus 926 P. Acron ad Hor. carm. I 35, 9 III 6, 14 500 sq. 'qnos rami . . . carpit' Macrobius Sat. VI 1, 65

VARIA LECTIO.

ad Stat. silv. V 3, 209 487 SPERCHEOS *M* SPERCHEVS *Pb*1 SPERCHIVS *R*, *Nonii exempl.: testatur Priscianus* Sperchios *Probus* Supercheuf *γ*1 S.perchuf *γ*2 Spebyuf (y *in ras.*) *c* bachata *b* lacenif *γ* 488 TAVGETA *P* TAYGETA *Mγbc* TAHYGETA *R* qui *γ* gaelidif *γ* geldi *susp. Heinsius* CONVALLIB· *M* CONVALLIMVS *P* INVALLIBVS *Rγb: cf.* 485 .. nuallibuf *c*1 ĩnuallibuf *c*2 490 CAVSAS *PRγc* 491 ADQVE *R* omnef *b*1 & *superscr. b* INELVCTABILE *R: cf. Aen.* VIII 334 FACTVM *R* 492 acerontif *c* 493 FORTVS (*sup. m. rec.*) *R* QVIDQVIT *M* AGRESTES *M* 494 nimphaf *c* 495 facef *γ* . . .non *b* perpuraura *γ*1 . . . purpura *γ*2 496 FLEXIT (IT *in ras.*) *R* INFIDOS (*′ rubr.*) *M* DICORDIA (S *m.* 2 *sup.*) *R* 497 et *Acron* I 35 difcedenf *b* hyftro *b* 498 periture *c*1 499 inopẽ *suprascr. γ* habendi (d *corr. in* t) *γ* 501 *add. in mg. γ* tulere (ule *in ras.*) *γ* CARPSIT (P *m. rec. add.*) *R* carpit *Macrobii libri* FERRA *M*

insanumque forum aut populi tabularia vidit.
sollicitant alii remis freta caeca, ruuntque
in ferrum, penetrant aulas et limina regum;
hic petit excidiis urbem miserosque penatis,
ut gemma bibat et Sarrano dormiat ostro;
condit opes alius defossoque incubat auro;
hic stupet attonitus rostris; hunc plausus hiantem
per cuneos geminatus enim plebisque patrumque
corripuit; gaudent perfusi sanguine fratrum,
exilioque domos et dulcia limina mutant
atque alio patriam quaerunt sub sole iacentem.
agricola incurvo terram dimovit aratro:
hic anni labor, hinc patriam parvosque penates
sustinet, hinc armenta boum meritosque iuvencos.
nec requies, quin aut pomis exuberet annus
aut fetu pecorum aut Cerealis mergite culmi,

TESTIMONIA.

506 Probus 53, 21 K. schol. Iuven. X 38 Macrobius Sat. VI 1, 40 'gemma b.' Arusianus p. 217 L. 'et . . . ostro' Arusianus p. 222 L. 508 sq. 'hunc plausus . . . patrumque' Nonius 318, 30 510 sq. 'gaudent . . . mutant' Macrobius Sat. VI 2, 15 512 Porphyrio ad Hor. carm. II 16, 18

VARIA LECTIO.

502 INSANVMVE *R* 503 ramif *b*1 504 In ferrũ (nferrũ *in ras.*) *b* 505 PENATES *MRbcγ* (ef *in ras.*) 506 SARRANO *Rc, Servius, Probus, Macrobii exempl.* SAERRANO *P* SERRANO (A *supra*) *Mb* ferrano *γ, schol. Iuven.* ferano *Arusiani cod.* INDORMIAT *M* 507 aliof *γ* defeffo *γ*1*c*1 508 H. ic *b* HIC (VN *supra*) *M* PLAVSSVS *M* PLAVSVS *PRγbc* 509 geminatuf (ge *in ras.*) *b* 510 corripit, hi *Marklandus ad Stat. silv.* III 2, 61 511 limina (li *in ras.*) *b* 512 QVAERVNT PATRIAM *P, Porphyrio: cf.* 532 sole] LOSE *P* 513 AGRICVLA *M* dimovit] MOLITVS *M: cf.* I 494 514 hic anni *Marklandus ad Statii silv.* I 2, 145 hinc anni, at hi(c) . . anni *γ* Hinc a(n)ni *c* HINC ANNI *MPRb, Servius* hi(n)c patriam *c* PENATES *M, probat Marklandus l. l. cf. Aen.* VIII 543 NEPOTES *PRγbc* 515 hinc (i *in ras.*) *b* .rm̃ta *c* 516 EXVBET (ER *supra*) (*corr. ead. m. ut vid.*) *P* exhuberet *c* 517 fo&u *c* CERIALIS *M*1*Pγ*1*b*1 CAEREALIS *R*

proventuque oneret sulcos atque horrea vincat.
venit hiemps: teritur Sicuonia baca trapetis,
glande sues laeti redeunt, dant arbuta silvae;
et varios ponit fetus autumnus, et alte
mitis in apricis coquitur vindemia saxis.
interea dulces pendent circum oscula nati,
casta pudicitiam servat domus, ubera vaccae
lactea demittunt, pinguesque in gramine laeto
inter se adversis luctantur cornibus haedi.
ipse dies agitat festos fususque per herbam,
ignis ubi in medio et socii cratera coronant,
te libans, Lenaee, vocat, pecorisque magistris
velocis iaculi certamina ponit in ulmo,
corporaque agresti nudant praedura palaestrae.
hanc olim veteres vitam coluere Sabini,

TESTIMONIA.

519—522 Rufinianus de schem. lex. 229 R 519 'teritur ... trapetis' Probus 54, 1 520 'glande ... redeunt' Nonius 340, 31 'dant a. s.' Priscianus 640 522 'apricis ... saxis' Cassiodorus de orthogr. 2295 P. 524 'casta ... domus' Nonius 267, 5. 410, 5 Acron ad Hor. carm. IV 5. 21 530 Donatus in Ter. adelph. II 2, 4 531 schol. Stat. Theb. VI 827 532 sq. 'hanc ... frater' schol. Persii I 73

VARIA LECTIO.

518 fulcos] cellas *Schraderus* ADQVE *R* AVT (TO *punct. rubr.*) *M* horrea uiucat (rea uincat *in ras.*) *b* 519 SIQVONIA *R* SICVNIA *P* SYCIONIA *M* ficyonia *bc* fcyonia *γ* .BACCA *M* bacca *γ* TRPETIS (P *m. recentiss. sup.*) *R* 520 fuef (ef *in ras.*) *b* redeunt laeti *Rufinianus* ARSVTA *P* ARBVSTA *P* arbuta, *in mg.:* at ardua filu:, *γ* au.tūnuf *b* 521 ALTAE *Rγ* alt.e *b* 522 MILIS *P* mittif *γ* APRICIS (*suprascr. col. rubro*) *M* 523 pendunt *ut vid. c*1 524 fervet *Acronis edd.* 525 DMITTVNT (E) M in gramine (in gr *in ras.*) *b* 526 aedi (h) *γ* 527 FVSVS (V *alt. in ras.*) *R* fufof *γ* 528 IMMEDIO *P* INGENIO (M, D) *M* 529 LIBAS (N) *M* liba (*in mg:* at libanf) *γ* libant *c*1 LENEAE *Pc* LENEAE (A *sup. rubr.*) *M* lenee (e *postr. in ras.*) *b* VOCANT *P* MAGESTRIS *P* 531 nudaN̄ (N̄ *in ras.*) *b* nudat (n) *superscr. c* PERDVRA (AE) *M* PALAESTRA *P*, *Servius* PALESTRA *Rγb* 532 NANC *M* hoc *schol. Persii* oles *schol. Persii* VITAMVETERES *P: cf.* 512

hanc Remus et frater, sic fortis Etruria crevit
scilicet et rerum facta est pulcherrima Roma,
septemque una sibi muro circumdedit arces.
ante etiam sceptrum Dictaei regis et ante
impia quam caesis gens est epulata iuvencis,
aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat;
necdum etiam audierant inflari classica, necdum
impositos duris crepitare incudibus enses.

Sed nos immensum spatiis confecimus aequor,
et iam tempus equom fumantia solvere colla.

TESTIMONIA.

531 sq. Acron ad Hor. carm. saec. 7 535 'septem arces' schol. Veron. 78, 9 536 Donati ars III 5, 2 Diomedes 440 P. Pompeius p. 459 L. 'Dictaeo regi' Probus 54, 3 K. 'Dictaeus' schol. Veron. 78, 11 537 Suetonius Dom. 9 'impius' schol. Veron. 78, 11 538 'aureus Saturnus' schol. Veron. 78, 13 541 sq. Quintilianus VIII 6, 45 541 Quintilianus IX 3, 20 542 Charisius 246 Diomedes 457 P. Pompeius p. 476 L. Claudius Sacerdos I 151 Donati ars III 6, 2 Beda de tropis 383 C.

VARIA LECTIO.

533 FORTES *M* AETRVIIIA *M* 534 est rerum facta et *Acron.* FACTV EST *MRγ* FACIA ET *P* 535—III 12 *Veron. fol.* 222 535: *cf. Aen.* VI 784 535 *circumdedit arces V* 536 antea *γc* S CEPTRVM (S *m.* 2 *sup.*) *P* DIcTAET *P* dicta ei *γ* REGIS (E *m.*2 *add.*) *P* regiſ & *in ras. γ* Dictaeo regi *Probus. De hoc versu in V sola haec legi potuerunt:* ANTE ET 537 QVaM *V* CAesis *V* IST *P* .epulata *b* *est epulata iuvencis V* 538 AV— (*ceteris omnibus evanidis*) *V* TERNIS *P* ĩr.iſ *c* 539 NECDVM — *V* INLARI *P* inflari. *γ* infla.ri *c* 540 INPOSITOS *Pγc* INPOSITIS (*O rubr.*) *M* DVROS (1 *rubr.*) *M* ..duriſ *b* CREPETARE *P* *Crepitare incudibus enses V* 541 INMENSVM *Mγbc* *Immensum s*PATIIS *confecimus aequor V* confecimu. *c*1 542 TEMP*us V* EQVOM *P* AEQVVM *R* EQVVM *Mγbc* *equu*M *V* equm *Charisii et Claudii cod.* FVMANTIA *Mγb*2 *Charisius, Diomedes cum ceteris grammaticis: cf. Aen.* XII 338 *ge.* III 515 FVMA*ntia V* SPVMANTIA *PRb*1: *cf. Aen.* IV 135 V 817 VI 882 XI 770 XII 372. 651. *solvere colla V*

P̄ VERGILI MARONIS // GEORGICON' LĪB· II EXPL· //INCIPIT LĪR · III FELICITER *M* GEORGICON // ·LIB· ·II·//GEORGICON LIB· III *P* VERGILI MARONIS // GEORGICON LIBER ·II· //EXPLIC INCIP·LIBER ·III· *R* p UERGILII MARONIS GEORGICON LIBER II EXPLC INCIP LIBER III FELICIT *γ* PVBLII VIRGILII MARONIS GEORGICĀ LIBER ·II· INCIPIT P̃FATIO LIBRI ·III· *c*

P. VERGILI MARONIS

G E O R G I C O N

LIBER TERTIVS

Te quoque, magna Pales, et te memorande canemus
pastor ab Amphryso, vos, silvae amnesque Lycaei.
cetera quae vacuas tenuissent carmine mentes,
omnia iam volgata: quis aut Eurysthea durum
aut inlaudati nescit Busiridis aras?
quoi non dictus Hylas puer et Latonia Delos

TESTIMONIA.

1 sq. Probus 54, 5 K. 1 Isidorus orig. XVII 3, 19 'te . . . Pales' schol. Veron. 78, 15 Probi inst. I 4, 3. 6, 2 2 schol. Veron. 78, 28 3 Servius ecl. VI 41 'vacuas' schol. Veron. 79, 1 4 sq. 'quis . . . aras' Gellius II 6 Macrobius Sat. IV 7, 5 Probus 54, 23 K. schol. Stat. Achill. I 189 Theb. VI 311 5 Nonius 335, 8 Servius Aen. VII 11 'inlaudati' Macrobius Sat III 5, 9 6 Probus 54, 29 K. Marius Victorinus p. 96. Marius Plotius 259. 265 Atilius Fortunatianus 317. 349 G. Terentianus Maurus 2780 'Hylas . . . Latonia Delos' schol. Veron. 79, 8 K.

VARIA LECTIO.

1 — 21 *F* 1 — 12 *V fol.* 222, *b* 1 ma$\overset{g}{n}$a *c* memorand.e *b* 2 ab *in ras. c* AMPHRYSSO *R* AMFRESO *M* amphyſo *γ* AMPHYSOS *P* amphriſo (iſ *in ras.*) *b* MANES (*corr.* MA *in* AM) *P* lycei *γc* 3 QVE *P* VACVA^{S} (S *m. ant. sup.*) *F* CARMINE *P et V ut vid.* CARMINA *MRγb Servii Vat. Par.* CARMIN. (*ultima litera in ras. posita utrum* E *an* A *sit, non liq.*) *F* 'carmina; *legitur et* carmine, *ut puto, rectius' Philargyrus* mentiſ *b* 4 $\overset{A}{I}$M (A *m. ant. sup.*) *F* $\overset{v}{u}$olgata *γb* VVLGATA *FMRVc* EVRYSTEA *Mc* euryſtia *γ* ERYSTHEA *V* 5 INLAVDATIS *P* NESCILL *P* RVSIRIS^{DI} (DI *m. ant. sup.*) *F* b..ſiridiſ *c1* AR$\overset{A}{G}$ES *M* 6 QVOI (Q *et* O *eras.*) *F* CVI *MPRVγbc* LATONEA *P* DELVOS *P*

Hippodameque umeroque Pelops insignis eburno,
acer equis? temptanda viast, qua me quoque possim
tollere humo victorque virum volitare per ora.
primus ego in patriam mecum, modo vita supersit,
Aonio rediens deducam vertice musas;
primus Idumaeas referam tibi, Mantua, palmas,
et viridi in campo templum de marmore ponam
propter aquam, tardis ingens ubi flexibus errat
Mincius et tenera praetexit harundine ripas.
in medio mihi Caesar erit templumque tenebit:
illi victor ego et Tyrio conspectus in ostro

TESTIMONIA.

7 sq. 'umero . . . acer' Cassiodorus de or. T. II p. 564ᵃ ed. Ven. 7 'umeroque P. i. e.' Charisius 56 Servius Aen. VI 603 'umerique P.' schol. Veron. 79, 15 8 sq. 'qua . . . humo' Servius Aen. IV 255 8 'acer equis' Charisius 63 10—12 Probus 55, 12 K. 10 Gellius I 22 11 'Aonio v.' schol. Veron. 79, 29 12 schol. Lucani III 216 'primus I.' schol. Veron. 79, 25 'Idumneas' Probus 33, 20 13 sq. 'et . . . aquam' Nonius 367, 19 Arusianus p. 255 L. 'templum . . . aquam' Donatus in Ter. adelph. II 1, 15. IV 2, 37 13 'templum . . . ponam' Nonius 368, 6 14 sq. 'ubi . . . Mincius' Probus 55, 25 K. 16 'in medio . . . erit' Probus 72, 7 K. 17 Nonius 418, 21 de gen. nom. 90 H. Servius Aen. III 439 schol. Hor. epod. XVI 31

VARIA LECTIO.

7 HYPPODAME *M* HIPPODAM *R* humero *bc* umeri *schol. Veron.* PELOBS *F*, *item V ut vid.* INſignis (IN *in ras.*) *b* eburn. *c*1 eburno *in ras. γ* EBVNI *P: ut in archetypo codicis P et schol. Veron. videatur fuisse:* umerique Pelops inſignis eburni 8 VIAST *V ut vid.* VIAEST *FMPRγbc* quoque poſſim (que poſſim *in ras.*) *γ* POSSEM *P* POSS . . *V* 9 HVMO *m.*2 *sup. F, in ras. c* uolitare per ora] are pora *in ras. γ* 10 PRIMVS (*ras. inter* V *et* S) *F* *in patriam mecum modo vi*TA SVPERSIT *V* uita supersit (ta supſit *in ras.*) *γ* 11 .ONIO *F* AONio *V* reDIENS *V* DIDVCAM *ut vid. V* Vertice musas *V*

12 IDVMEAS *Pc*1 IDYMEAS *F*, *schol. Veron.* IDYMAEAS *Vb* IDYMEAS *M* idymaeaſ (a *e corr.*) *γ* idimeaſ *c*2 'Idumaei *gens est Syriae. Quidam* Idumaeas *palmas ab* Iduma *quae est urbs Lydiae palmarum ferax, dictas volunt.' Philargyrus.* *refera*M TIBI Mantua *V* 13 et] .T *F* 14 *prop*TER *F* timidiſ *b* 15 *min*CIVS (*sed ut ne* C *quidem plane appareat*) *F* ARVNDINE *F*, *c* 16 *in med*IO *F* TEBIT (NE *m. ant. sup.*) *F* 17 ILLIC *R* *illi vi*CTOR *F* et *om. c, Nonius, de gen. nom.* TRIO *M* auro *Servius Aen.* III 439

centum quadriiugos agitabo ad flumina currus.
cuncta mihi Alpheum linquens lucosque Molorchi
cursibus et crudo decernet Graecia caestu.
ipse caput tonsae foliis ornatus olivae
dona feram. iam nunc sollemnis ducere pompas
ad delubra iuvat caesosque videre iuvencos
vel scaena ut versis discedat frontibus utque
purpurea intexti tollant aulaea Britanni.
in foribus pugnam ex auro solidoque elephanto
Gangaridum faciam victorisque arma Quirini,
atque hic undantem bello magnumque fluentem
Nilum ac navali surgentis aere columnas.
addam urbes Asiae domitas pulsumque Niphaten
fidentemque fuga Parthum versisque sagittis

TESTIMONIA.

18 'centum q.' Marius Victorinus 2472 P. 19 sq. Probus 56, 1 K. 25 Probus 56, 22 K. Nonius 537, 16 26 Servius in Aen. I 505 27 'victorisque a. Q.' Servius in Aen. I 292 27. 30. 32. (om. 28. 29. 31) Probus 56, 27 K. 28 sq. 'magnumque f. N.' Iulius Rufinianus de schem. lex. 261 R. 31 'fidentemque f. P.' Arusianus p. 230 L. schol. Lucani VIII 373. 381

VARIA LECTIO.

18 *centu*M *F* QVADRIIVOS *P* 19 *cun*CTA *F* ALPHAEVM *P* LIQ[N]VENS *M* PVBES *P*: *cf.* I 343 MOLORCI *P* 20 *cur*SIBVS *F* DVRO *R* ('crudo caestu; duro' *Servius*) DECERNIT *MPR*: *in* F *utrum* E *an* I *sit ante* T, *non liquet.* decer.& et decertet *c*2χ C[A]ESTV (A *m. ant.*) *F* ceftu γ*c* 21 *ip*SE *F* IPSAE *M* TONS[A]E (A *m. ant.*) *F* 22 SOLLEMNES *R* SOLLEM[N]IS (N *m. rec.*) *P* follempuif *c* 24 SCENAVT *M* [f]caena ut γ SCAEN·AVT *R* 25 TOLLENT *Pc*2 tollunt *Probi exempl.* AVLEA *Pc Nonius* BRITTANNI *R* bri.tanni γ 26 SODLIDOQVELEPANTHO *P* 27 GAN[G]EARIDVM *M* faciam] VICTAM *P* uictoref γt 28 *sq. non legisse videtur Probus, interpretantur Servius et Philargyrus: cf. Aen.* VIII 711 hic *sup. c* HVIC *P* 29 ET *R* hac γ NAVILI *R* [n]anali χ NAVALIS *P* nauali. *b* SVRGVENTIS *R* furgentef *c*, (f *prior m.*2 *in ampla rus.*) γ 30 ADDAMVR·BES (*sed eiusmodi vitia non amplius enotabo*) *R* niphatē γ niflateu *c* NIPHANTE *R* N[IF]AVATEM *M* Niphatem *Probi exempl.* 31 *non legisse videtur Probus: interpretatur Servius* 31 FIDENTEM[Q·] (Q· *sup.*) *R* part[h]um *c*

et duo rapta manu diverso ex hoste tropaea
bisque triumphatas utroque ab litore gentes.
stabunt et Parii lapides, spirantia signa,
Assaraci proles demissaeque ab Iove gentis
nomina Trosque parens et Troiae Cynthius auctor.
invidia infelix furias amnemque severum
Cocyti metuet tortosque Ixionis anguis
inmanemque rotam et non exsuperabile saxum.
interea dryadum silvas saltusque sequamur
intactos, tua, Maecenas, haut mollia iussa.
te sine nil altum mens incohat: en age segnis
rumpe moras; vocat ingenti clamore Cithaeron
Taygetique canes domitrixque Epidaurus equorum,

TESTIMONIA.

32 sq. Acron ad Hor. carm. I 35, 32   34—36 Probus 57, 13 K.   34 Acron ad Hor. carm. I 19, 6   35 sq. 'dimissaque ... nomina' Nonius 286, 21   37 sq. Probus 57, 26 K.   'invidia ... metuet' Nonius 390, 18   37 'furias ... severum' Servius Aen. X 612   40 sq. 'interea ... intactos' Probus 58, 14 K.   41 'tua ... iussa' Nonius 347, 1   42 'te ... incohat' Priscianus 909 Nonius 237, 17   'en age s.' Probi inst. I 7, 1. 9, 6   42 sq. 'en ... moras.' Nonius 33, 20. 386, 32   43 sq. 'vocat ... equorum' Probus 58, 17 K.   44 schol. Stat. Theb. IV 123   'domitrixque E. e.' Servius Aen. IX 177

VARIA LECTIO.

32 [b] ofte *γc*   tropaea (ae *in ras.*) *b* tropheà *c*   33 a *b*   gentiſ *c*1   34 Stabant [ˇ] *γ*   PARTI *P* RARII *R*   lapideſ [^] (*ras. super* p) *γ* lapidiſ *c*   PIRANTIA *P*   35 proliſ *b*1   dimiſſae *c*1 dimissa *Nonius*   IQVE *P*   GENTIS (I *corr. ex* E) *R* GENTES *P c*1   gentiſ (i *in ras.*) *b*   36 TROIA *P*   cynthyuſ *γ*   37—39 *om. Mead. un.*   38 Cociti *b*   METVENS *P: voluitne* metues, *an curis secundis versus* 37—39 *in schedis poetae additi erant sententia nondum absoluta?* metuet (uet *in ras.*) *b*   torque [sof] *γ* tortoſq: (ſ *in ras.*) *c*   exioniſ *γ*1 ixioniſ (ſ *in ras.*) *b*   angueſ *bc* ORBES *R ex* IV 484 axes *Marklandus* anguis *Servius et Probus*   39 inmanem *γbc*   EXPERABILE [SV] *M* exuperabile *γ*   40 driadum *c*   41 HAVD *MPbc* aut (t *corr. in* d) *γ* aut *Nonii exempl.*   42 NIHIL *P* NIcHIL (c *m. 2 add.*) *R*   INCHOAT *Rγbc*   en age: *cf. Lachmannus Lucr.* 164 eia age *Probi inst.* I 9, 6 *ut Aen.* IV 569   EGE [\] *M*   SEGNES *Rγ*2*b*   43 RVMPERE *M*   VACAT [o] *M*   CITHERO˜ *M* citheron *bc*   44 TAVGETI *P* Ta.g&i *γ* TAYGETI *MRbc*   caniſ *c*

et vox adsensu nemorum ingeminata remugit.
mox tamen ardentis accingar dicere pugnas
Caesaris et nomen fama tot ferre per annos,
Tithoni prima quot abest ab origine Caesar.

Seu quis Olympiacae miratus praemia palmae
pascet equos seu quis fortis ad aratra iuvencos,
corpora praecipue matrum legat. optuma torvae
forma bovis, cui turpe caput, cui plurima cervix,
et crurum tenus a mento palearia pendent;
tum longo nullus lateri modus; omnia magna,
pes etiam; et camuris hirtae sub cornibus aures.

TESTIMONIA.

46—48 Probus 58, 27 K. 47 sq. Rufinianus de schem. lex. 232 R. 49 sq. 'seu...equos' Nonius 347, 22 51 sq. 'optuma...caput' Nonius 411, 11 'optima...bovis' Acron ad Hor. carm. III 5, 44 52 'cui turpe c.' Servius ge. IV 395 schol. Hor. epod. V 19 'cui p. c.' Servius in Aen. I 419 'plurima c.' Servius ge. I 187 53 Servius Aen. III 427 Priscianus p. 982. 999. 1101. 1173. 1197. 1203 Nonius 377, 30 Pompeius p. 405 L. 'crurum ... pendent' Cledonius 1935 Alcuinus 2140 P. Pompeius p. 394 L. 'crurum tenus' Claudius Sacerdos I 8 E. Probi inst. I 12, 2 Arusianus p. 263 L. Diomedes 404 P. Servius Aen. X 210 54 'tunc ... modus.' Nonius 339, 2 Atilius Fortunatianus p. 337 G. 55 'et ... aures.' Nonius 30, 9 'camuris ... aures' Macrobius

VARIA LECTIO.

45 affenfu (f *pr. in ras.*) *b* 46 ARDENTES *Mγ2c* 'ardentis pugnas *legendum est: nam male quidam* ardentis Caesaris *accipiunt' Servius* alciugar *γ* 47 'Caesaris: *hic distingue, ut Aeneadas significasse videatur, quia una Actiaca pugna Octaviani Caesaris fuit' Philargyrus. Nulla distinctio per totum versum in M* Caefaris et nomen et famam *Rufinianus Ruhnkenii* C. et famam et nomen *Stephanus et Capperonnerius* 48 THETONI *P* Tythoni (y *in ras.*) *b*
r
QVOD *M* QVOD *PRγ1b1* 49 quif. (f *in ras.*) *γ* OLYMPHIACAE *P* pugnae *Nonius* 50 PASCIT *MRγbc Nonii exempl.: cf.* I 155. 188.
V
219. 227. 424. 428. 438. 446. 454. 459 II 233. 274. 346. III 73 SE *M* QVIS ET FORTIS *P* 51 PRAECIPVAE *Mγ* OPTVMA *P*, *Nonius*
o I
OPTIMA *MRγbc*, *Acron* torua. (a *corr. in* ae) *γ* teruae *c* 52 BOVS *M* 53 pale.aria (*eras.* a) *γ* 54 tunc *Nonius* 55 Pefetiam (efetiam
Y
in ras.) *b* ET·IAM *R* CAMURIS *M* camirif *γ* cam.rif *c1* camerif *c2*: *testatur Nonius* camyrif (a *et* y *in ras.*) *b* camuris *Macrobius*, *Ser-*
m
vius, *Philargyrus: cf. Pauli Festus p.* 43 *M.* hyrte *γ* hyrte *c*
S B
GVM *M*

nec mihi displiceat maculis insignis et albo,
aut iuga detractans interdumque aspera cornu
et faciem tauro propior, quaeque ardua tota
et gradiens ima verrit vestigia cauda.
aetas Lucinam iustosque pati hymenaeos
desinit ante decem, post quattuor incipit annos;
cetera nec feturae habilis nec fortis aratris.
interea, superat gregibus dum laeta iuventas,
solve mares; mitte in Venerem pecuaria primus,
atque aliam ex alia generando suffice prolem.
optima quaeque dies miseris mortalibus aevi
prima fugit: subeunt morbi tristisque senectus
et labor, et durae rapit inclementia mortis.
semper erunt, quarum mutari corpora mallis:

TESTIMONIA.

Sat. VI 4, 23 58 'et faciem t. p.' Arusianus p. 251 L. 59 Nonius 420, 17 60 sq. Probus 59, 11 K. 60 Servius in Aen. I 283 ecl. IV 37 62 Nonius 206, 7 63 sq. 'interea ... mares' Nonius 433, 22 63 Priscianus 1206 Nonius 389, 2 64 Nonius 390, 28 'solve m.' Probi inst. II 1, 46 'mitte ... primus' Nonius 348, 13 66—68 Seneca epist. 108, 24 66 sq. 'optima ... fugit' Seneca de brev. vitae 9 epist. 108, 26 Acron ad Hor. carm. II 11, 5 67 'subeunt ... senectus' Seneca epist. 108, 29 'tristisque s.' Donatus in Ter. Phorm. I 2, 42 69 sq. 'semper ... refice' Charisius 240

VARIA LECTIO.

M H
56 TIBI *M* DISPLICEAT (I *alt. fort. corr. ex* E) *M* 57 DETREC-TANS *Mγbc* cornu. *γ* 58 faciam c1 AVRO *P* PROPRIOR *M* proprio[r] (r *alt. eras.*) *γ* PRIOR [op] (*m. rec. sup.*) *R* 59 ia [m] b VERIT [n] *M* GAVDA *P* 60 AESTAS *M* LVCINA [M] *R* LVCINA *R* iusto [f] *γ* hymaeneof *γc* ymmaeof *in ras. b* 61 Difinit *c1* DECIM *R* d&im *c1* . . p' *c* 62 feturae *γ* abilis *Nonii exempl.* ARATRI *M* 63 praeterea *Nonius* 389, 2 interea *testatur Priscianus* superest *Prisciani ω exc. Vind. N* cum *Nonius utroque loco* IVVENTAS *Rγ, Nonii ω* IVVENTVS [A] *M* iuventus *Priscianus, Nonii* 389 *ω*, 433 *Wolf.* iuuentuf (u *corr. in* a) *b* IVVENTIS *P* 64 mite [l] *c* PECVRIA *R* 65 ADQVE *R* ALIIS *P, fortasse recte* fuffi . ce . . *γ* fuffice . . *c* prolem *in ras. b* 66 *In mg.* Cū *col. rubro* *M* 68 DV [RAE] RAPIT *M* 69 MALLIS *R* MALIS *Pγbc* MAVIS *M*

semper enim refice ac, ne post amissa requiras,
ante veni et subolem armento sortire quodannis.

Nec non et pecori est idem dilectus equino.
tu modo, quos in spem statues summittere gentis,
praecipuum iam inde a teneris impende laborem.
continuo pecoris generosi pullus in arvis
altius ingreditur, et mollia crura reponit;
primus et ire viam et fluvios temptare minantis
audet et ignoto sese committere ponti,
nec vanos horret strepitus. illi ardua cervix
argutumque caput, brevis alvos obessaque terga,
luxuriatque toris animosum pectus. honesti
spadices glaucique, color deterrimus albis

TESTIMONIA.

70 sq. 'semper ... anteveni' Acron ad Hor. carm. III 6, 2 73 sq. Macrobius Sat. VI 6, 11 73 Nonius 390, 7 Probi inst. I 9, 12 75 — 81 'continuo ... pectus' Seneca epist. 95, 68 75 sq. 'in arvis a. ingreditur' Augustinus de gramm. 2015 P. 75 Nonius 368, 21 77 'primus ... viam' Servius Aen. IV 468 79 'nec ... strepitus.' Quintilianus VIII 2, 15 'illi a. c.' Servius Aen. II 328 80 sq. Appuleius de deo Socr. p. 700 80 Nonius 239, 18. 361, 11 'obesa t.' schol. Hor. epod. 12, 3 81 'luxuriat ... pectus.' Nonius 481, 10 'luxuriat' Claudius Sacerdos I 97 'luxuriatque t.' Diomedes p. 373 P. 82 'spadices glaucique' Probus 59, 16 K. 'glauci' cf. Gellius II 26, 18 'color ... gilvo' Nonius 247, 22

VARIA LECTIO.

70 ADMISSA *M* a.miffa (*crasa* c *vel* t) *c* 71 ANTE·VENI *R* ANTE VENI *M* fobolem (v *supra*) *γc* SORTERE *P* QVOTANNIS *Mbc* quodanuof (d *corr. in* t, o *in* i) *γ* 72 NELNON *continuat M* delectuf *c1* 73 ftatuif *c*, *Nonius* SVBMITTERE *Rc* GENTES *Rγ1b1* 74 inde a (dea *in ras.*) *γ* INPENDE *MPγbc* 77 MINANTIS *P*, *Seneca* MINACIS *R* MINACES *Mγbc* 78 PONTO (I *supra*) *M* ponto *γc*, *Seneca* ponto (o *in ras.*) *b* ponti *Servius: cf.* II 318 80 ALVVS *MPRc* aluuf (uf *in ras.*) *b* albuf (b *corr. in* v) *γ* OBESA *MRγbc* 81 Luxoriat *c1* honefti *om. Appulei Cuiac. tertius* honeftif *reliqui eius codd. excepto Voss., ubi* honefti *extat.* 81 *sq.* pectus honesti Spadicis. tum, fi qua fonum *e. q. s. eiectis mediis Ferdinandus Hitzig: et iungit* pectus honesti *Appuleius, si quidem exemplaribus fides est* 82 SPANDICES *P* clauci *c*

et gilvo. tum, siqua sonum procul arma dedere,
stare loco nescit, micat auribus et tremit artus,
collectumque premens volvit sub naribus ignem.
densa iuba, et dextro iactata recumbit in armo;
at duplex agitur per lumbos spina, cavatque
tellurem et solido graviter sonat ungula cornu.
talis Amyclaei domitus Pollucis habenis
Cyllarus et, quorum Graî meminere poetae,
Martis equi biiuges et magni currus Achillei.
talis et ipse iubam cervice effundit equina
coniugis adventu pernix Saturnus, et altum
Pelion hinnitu fugiens implevit acuto.

Hunc quoque, ubi aut morbo gravis aut iam segnior annis

TESTIMONIA.

83—85 'tum . . . ignem' Seneca ep. 95, 68 83 sq. 'tum . . . nescit' Quintilianus VIII 2, 15 84 'stare l. n.' Nonius 391, 18 Servius Aen. IV 135 'micat . . . artus' Nonius 191, 9. 347, 33 Arusianus p. 264 L. schol. Lucani IV 752 86 Vegetius veterin. I 56, 36 'et dextro . . . armo' Nonius 327, 27 87 sq. 'at . . . tellurem' Servius Aen. I 655 87 'at . . . spina' Servius ge. I 172 schol. Statii Theb. VI 328 'duplex . . . spina' Appuleius de deo Socr. p. 700 89—91 Probus 59, 21 K. 89 sq. 'talis . . . Cyllarus' Claudius Sacerdos I 166 Diomedes 459 P. Servius ge. III 345 'domitus . . . Cyllarus' Servius ecl. VI 74 Aen. I 235 90 schol. Statii Theb. IV 214 92—94 Probus 60, 3 K. 92 sq. 'talis . . . Saturnus' Nonius 368, 14 94 Acron ad Hor. carm. I 16, 7 'Pelion h. f.' Probi inst. I 4, 21 95 sq. 'ubi . . . domo' Donatus ad. Ter. hecyr. V 1, 32 'ubi . . . deficit'

VARIA LECTIO.

83 '*multi ita legunt:* albis et gilvo, *ut non* album *vel* gilvum, *sed* albogilvum *vituperet, quod falsum est' Servius. cf. Philargyrus* 85 premenſ *γ Seneca* PRIMENS *P* PRAEMENS *Rc*1 FREMENS *Mc*2, *item, sed in ras. b* 87 Et *b* Ad *c* 88 graviter folido *Menag. pr.* QVATIT *R ut Aen.* VIII 596 XI 875 89 AMYCLAEI *Mγc, Probus* AMYCLA·ET *R* AMYCLEI *P, Claudii cod.* amiclaei *b* amuhaeclei *et* amo et lei (*i. e.* amoeclaei) *Diomedis codd.* POLLYCIS *R* pullucif *γ*1 pollucif *c* 90 Cyllaros *Probi exempl.* grai. *c* graii *γ* 91 MARTE SEQVI *M* BIIVGES *M* 91 ACHILLEI *P* achilli *γ*1*b*1*c*1 achille *Probi Vat.* ACHILLES (I *sup. col. rubro*) *M* ACHILLIS *Rγ*2*b*2*c*2, *Probi Par.* 92 IPSAE *M* EFFVNDIT *MPR, Vatic. Probi, Nonius* effundit (u *eras.*) *γ* effudit (dit *in ras.*) *b* effudit *χ. Probi Par.* fundit *c*1 fu.dit *c*2 94 Pellion *c* hynnitu *γ* tinnitu *Acron, quod praeter Franciscum Pauly nemo probabit* FVGINS (E *sup. m. ant.*) *P* INPLEVIT *Pγ* 95 HINC *M* MORMO *P* IMA *M* AETAS *R*

defecit, abde domo, nec turpi ignosce senectae, 96
quamvis saepe fuga versos ille egerit hostis, 120
et patriam Epirum referat fortisque Mycenas,
Neptunique ipsa deducat origine gentem. 122
frigidus in Venerem senior, frustraque laborem 97
ingratum trahit, et siquando ad proelia ventumst,
ut quondam in stipulis magnus sine viribus ignis
incassum furit. ergo animos aevomque notabis 100
praecipue; hinc alias artis prolemque parentum,
et quis cuique dolor victo, quae gloria palmae.
nonne vides, cum praecipiti certamine campum
corripuere, ruuntque effusi carcere currus,
cum spes arrectae iuvenum, exultantiaque haurit 105

TESTIMONIA.

Donatus in Ter. hecyr. III 2, 2 96 'nec ... senectae' schol. Hor. epist. II 2, 210 122 Probus 60, 11 K. 97 'frigidus in V. senior' schol. Iuven. X 201 Servius Aen. VIII 389 'frustraque ... trahit' schol. Hor. epod. XI 16 98—100 'et siquando ... furit' schol. Iuven. VI 366 cf. Hofman-Peerlkampus ad Hor. carm. p. 40 sq. 99 schol. Iuven. X 205 Servius Aen. II 678 102 Terentianus Maurus 1046 104 'ruuntque e. e. currus' Nonius 313, 7 Charisii exc. p. 548 K. incert. gramm. 141 p. 98 Endl. Servius Aen. III 676 XI 142 105 sq. 'exultantiaque ... pulsans' Nonius 319, 23 Servius ge. IV 69

VARIA LECTIO.

96 DEFECIT (I *sup. rubr.*) *M* DEFICIT *PRγbc* AB·DE *R* domu *bt* turpe *γ*1 fenecta *γ* fenectae (ae *in ras.*) *b* *Hic* 120—122 *inseruit Tittlerus in commentatione Brigensi scholastica anni* 1857 *p.* 8 *sq.: et legitur in Probi commentario v.* 122 *ante* 113 *sq. Vulgatum ordinem secutus est Servius.* 120 ILLI *P* HOSTES *Mγ* 121 referat *γ*1 fortef *b* micenaf *c* 122 originem *γ*1 NOMEN *R ex Aen.* X 618 97 VENERE *M* SEGNIOR *M* fruftraq: (aq: *in ras.*) *b* 98 & *suprascr. b* VENTVMST (E *m. recentiss.*) *R* VENTVMEST *MPγbc* 99 ut] quod *Servius Aen.* II 678 IN *sup. M., om γ, schol. Iuven.* VI 366 STIPVLAM AGNVS *R* ftipulis magnis *Servius l. l.* sine] nam *schol. Iuven.* VI 366 ignem *schol. Iuv.* X 205 100 INCASVM *P* AEVVM *MRγbc* 101 PRAECIPVAE *M* ARTES *Mγbc* PARTIS *P* 'prolem parentum *nove posuit' Philargyrus.* prolisque parentem *Schraderus* moremque parentum *Marklandus ad Statii silv.* V 3, 138 102 dolor *in ras. b* quae. *b* 103 *sq. cf. Aen.* V 144 *sq.* 103 cū *in ras. b* 105 *sq. Cf. Aen.* V 137 *sq.* arectae *γ*

corda pavor pulsans? illi instant verbere torto
et proni dant lora, volat vi fervidus axis;
iamque humiles, iamque elati sublime videntur
aëra per vacuum ferri atque adsurgere in auras;
nec mora nec requies; at fulvae nimbus harenae
tollitur, umescunt spumis flatuque sequentum:
tantus amor laudum, tantaest victoria curae.
primus Erichthonius currus et quattuor ausus
iungere equos rapidusque rotis insistere victor.
frena Pelethronii Lapithae gyrosque dedere
impositi dorso, atque equitem docuere sub armis
insultare solo et gressus glomerare superbos.

TESTIMONIA.

106 'corda p. p.' Servius Aen. V 575 107 'volat...axis' Servius Aen. XI 195 108 sq. 'iamque humiles...ferri' Macrobius Sat. V 13, 7 111 'humescunt...sequentum' Macrobius Sat. V 13, 3 112 Servius ge. IV 205 113—115 Probus 60, 15 K. 113 sq. Tertullianus de spect. 9 Isidorus orig. XVIII 31, 1 114 'rapidus ... victor' Servius Aen. II 329 V 493 'atque rotis i. v.' Servius Aen. I 192 115—117 Gellius XVIII 5, 7 Macrobius Sat. VI 2, 19. 9, 8 115 Probus de nom. 33 p. 220 E. schol. Lucani VI 399 116 sq. Nonius 295, 19 'atque ... superbos' Idem 106, 28 'equitem ... solo' Arusianus p. 242 L. 116 'impositi ... docuere' Arusianus p. 239 L. 117 Acron ad Hor. carm. III 3, 41 Nonius 330, 18 'et ... superbos' Nonius 391, 8.

VARIA LECTIO.

106 inſtant (I *in ras.*) *b* VERRERAT·ORTO *R* 107 dant ..lora (t *et* lo *in ras.*) *b* VOCAT *M* faxiſ *γ*1 108 humileſ (e *in ras.*) *b* ELATIS *M* elatiſ (ſ *eras.*) *γ* fublimae *γ* 109 aera per tenerum *Macrobius ut Aen.* IX 699 ferre *b*1 EXSVRGERE *R* exuegere *γ* AVRES *R* 110 AD *PRγ*1 at *in ras. b* nymbuſ *γb* haerenae *γ* 111 humeſcunt *γc* flatom *γ*1 SEQVENTIVM *P* 112 TANTAE EST *R* tante eſt *γ* 113—119 *non male Tittlerus l. l. post* 102 *collocat.* 113 ERICTHONIVS *Mγbc* ERECTHONIVS *P* ERICTONIVS *R* QVATVOR *P* 114 IVGERE *M* .equoſ *b* APIDVS (*sup. rubr.*) *M* rapidiſ (i *in ras.*) *c*2 *Probi Par., Isidori φ, Servii Aen.* V 493 *exempl.* rapidus *testatur Servius* ratiſ *γ*1 115 PELETHRONII (I *alt. m. rec.*) *M* pelethonii *c* LAPIHTAE *R* LAPITTAE (T *altera vel* I *erasa*) *M* lapithe *γ* laphyte *c* gyroſ (g *in ras.*) *b* giroſ *c* 116 Inpoſiti *bc* ADQVE *R* 117 superoſ (u *corr. in* b) *γ*

aequos uterque labor, aeque iuvenemque magistri
exquirunt calidumque animis et cursibus acrem.

His animum adversis instant sub tempus, et omnis
impendunt curas denso distendere pingui
quem legere ducem et pecori dixere maritum;
flórentisque secant herbas fluviosque ministrant
farraque, ne blando nequeat superesse labori
invalidique patrum referant ieiunia nati.
ipsa autem macie tenuant armenta volentes,
atque ubi concubitus primos iam nota voluptas
sollicitat, frondesque negant et fontibus arcent.
saepe etiam cursu quatiunt et sole fatigant,
cum graviter tunsis gemit area frugibus, et cum
surgentem ad zephyrum paleae iactantur inanes.
hoc faciunt, nimio ne luxu obtunsior usus

TESTIMONIA.

119 'calidum...acrem' Nonius 240, 27 124 'denso d. p.' Servius in Aen. I 433 125 Nonius 464, 31 'quem legere virum' Servius ecl. VII 7 126 sq. Gellius I 22 'fluviosque m. farraque' Asper 113, 14 128 Charisius 4 129 Probus 64, 4 132—137 Augustinus contra Iul. V 11 135 sq. Quintilianus VIII 6, 8 'nimio ... arvo' Donati ars III 6, 2 'nimio ... inertis' Diomedes 456 P. Pompeius p. 472 L. Beda de tropis 382 C.

VARIA LECTIO.

118 AEQVVS *MPRγbc* labof (f *in ras.*) *b* AEQ: *M* IVVENVM *Rγ*1 IVVENTVM *P* 123—144 (22 *versus*) *hic om. sequuntur post* 170 (*post* 26 *versus.*) *γ* 123 ANIMVM ADVERSIS *P* ANIMA ADVERSIS *M*
VER
anim.adverfi.f (*erasa* a) *γ* ANIMADSIS (VER *sup. m.* 2) *R* aniãduerfif
S
bc OMNES *PRγ* 124 inpendunt *γbc* CVRA *M* DENSOS *M*
125 virum *Servius ecl.* VII 7 ducem *Nonius* PECORIS *P* MAGISTRVM *P* maritum *testatur Nonius* 126 llorentis *Servius ad v.* 131, *sed ad v.* 126 pubentes (*Par. Vat.*) *ut Aen.* IV 514 127 FERRA *M*
T
NEQVEANT *Pbc*1 NEQVEANS *M* nequead *γ* 128 referunt *Charisii cod.* IETIVNEA *P* 129 uolentef (e *pr. corr. ex* a, *ut vid.*) *γ* 130 primi iam mota *vel* primos innata *vel* primos ignota *Schraderus* primos iam nota *testatur Philargyrus*, iam nota *Servius*. *An:* primos iam mota? iã *sup. c* VOLVNTAS *P* 131 SOLLICITANT *R* S.ollicitat (o
hv
ex corr.) *γ* NECANT *R* neg.ant *γ* fontef *γ* 133 TVSIS *R* 'tusis *sine* n *litera legendum*' *Philargyrus* AERA *M* 134 zephirum *γc*
135 luxo *b* fluxu *c*1 OBTONSIOR *P* obtunfior (n *eras.*) *γ* obtu.fior *b*

sit genitali arvo et sulcos oblimet inertis,
set rapiat sitiens Venerem interiusque recondat.

Rursus cura patrum cadere et succedere matrum
incipit. exactis gravidae cum mensibus errant,
non illas gravibus quisquam iuga ducere plaustris,
non saltu superare viam sit passus et acri
carpere prata fuga fluviosque innare rapacis.
saltibus in vacuis pascunt et plena secundum
flumina, muscus ubi et viridissima gramine ripa,
speluncaeque tegant et saxea procubet umbra.
est lucos Silari circa ilicibusque virentem
plurimus Alburnum volitans, quoi nomen asilo

TESTIMONIA.

136 cf. Probus 64, 11 'genitale arvum' Augustinus de civ. dei XIV 23 Beda de tropis s. script. p. 350 'oblimet i.' Servius Aen. XII 370 138 sq. 'rursus ... incipit' Philargyrus ge. III 484 138 'rursus ... cadere' Nonius 384, 39 139 'exactis ... errant.' Nonius 291, 24 Servius ge. I 435 141 'et acri...fuga' Nonius 252, 11 143 Probi inst. I 11, 2 143 sq. 'saltibus ... flumina' Nonius 387, 7. 389, 21 'pascuntur vero silvas et plana secundum flumina' (cf. v. 314) Nonius 531, 25 145 'saxea p. u.' Servius Aen. II 470 146—150 'est ... armentn' Seneca epist. 58, 2 146—148 Probus 61, 7 K. 147 sq. 'cui ... est' Iulius Rufinianus de schem. lex. 247 R. 147 Servius Aen. VI 239

VARIA LECTIO.

136 genitali. *c* SVLSCOSOBLIMET *P* SVLCOSVBLIMET *M*γ1 fucof oblimet (o *pr. et* met *in ras.*) *b* inhertifγ inertef*c* 137 SED *PR*γ*bc* recordatγ1 139 exhactifγ grauideγ meffibuf*b* 140 plautrif *c* 141 SALTVS *MR* SVPERALTE *P* AGRI *R* agri (g *eras.*) γ acr i *in ras. b* 142 fluuiof (f *in ras.*) *b* rapacef γ*c*, *item, sed* cef *in ras. b* 143 PASCVNT (A *sup. rubr.*) *M* pafcant γ2*bc*2 pascuntur vero silvas et plana *Nonius* 531: plena *Servius* 144 GRAMINA RIPAE *M* gramine ripa (e *in ras.*) *b* *Hic in mg.* qr, *ut ad versum* 170, *transpositorum versuum signum* γ 145 PROTEGλIT *M*: *cf.* II 489 procumb& γ1*c*1 146—162 *F* 146 *est F* 146 locof γ LVCOS *M* LVCVS *Rb*1*c*1 *luc*VS *F* lucum *Seneca* SILERI *M* ILARI *P* circa] iuxta *Seneca* 147 *pluri*MVS *F* CVI *MPR*γ*bc* ASILo *F* ASYLO *Pb* asylo est *Servius Aen.* VI 239

Romanumst, oestrum Grai vertere vocantes,
asper, acerba sonans, quo tota exterrita silvis
diffugiunt armenta, furit mugitibus aether
concussus silvaeque et sicci ripa Tanagri.
hoc quondam monstro horribilis exercuit iras
Inachiae Iuno pestem meditata iuvencae.
hunc quoque (nam mediis fervoribus acrior instat)
arcebis gravido pecori, armentaque pasces
sole recens orto aut noctem ducentibus astris.

Post partum cura in vitulos traducitur omnis,
continuoque notas et nomina gentis inurunt,
et quos aut pecori malint summittere habendo
aut aris servare sacros aut scindere terram
et campum horrentem fractis invertere glaebis.

TESTIMONIA.

148 'oestrum . . . vocantes' Servius Aen. VII 777 150 sq. 'furit . . . concussus' Probi inst. I 8, 7 151 'et . . . Tanagri' Probus 61, 21 K. 156 'sole recens orto' Priscianus p. 1006 Augustinus de gramm. 2008 P. Servius Aen. XII 313 158 Nonius 354, 22

VARIA LECTIO.

148 ROMANVM^EST (E *m. rec.*) *R* romanVST *F* ROMANVM EST *MPγbc* oeſtrũ (oeſ *in ras.*) *b* GRAII *R* gra . i . *c* 149 *asper F* *a*CERBA *F* ACERVA *M* acerba . *γ* ácerbẹ (e *post. in ras.*) *b* 150 *diffu*gIVNT *F* at diff[i]gunt *in mg. γ* armata *c*1 FVGIT *F* fu[r]git (g *eras.*) *γ* 151 *concu*SSVS *F* ripa . *γ* TANACRI *F* 152 *hoc quo*NDAM *F* MONS[S]TRO *FMPγbc* HORRIBILI *M* HORRIRILIS (I *ante* S *m. rec. corr. in* E) *F* horribileſ *b* 153 *inachiae F* INACH[A]IE *M* inachie *γ* inachiae (iae *in ras.*) *b* Ina . . chiẹ *c* iVNO *F* 154 *hunc q*VOQ· *F* Hu[n]c *b* nam] NM M̅ (*quae ante* M *fuerant, eras.*) *F* nā *suprascr. γ* A[C]RIOR (C *m. ant.*) *F* INSTA*t F* 155 *arcebis F* PECORI[Q·] (Q *rubr.*) *M* PECORIS *P* PASCIS *F* 156 *sole rec*ENS *F* recenſ (ec *in ras.*) *b* ASTRES *P* a . ſtriſ *b* 157 *post par*TVM *F* curo *γ*1 158 *contin*VO *F* que *om. Nonius* notaſ . *γ* 159 ecquos *prop. Waguerus cum Barthio ad Statii silv.* I 3, 2 *et quos au*T *F* SVBMITTERE *M* 160 a . riſ *c* *aut aris se*RVARE *F* ſacriſ (i *in ras.*) *c* 161 *et campum F* [h]orrentem (t *corr. ex* d, *ut vid.*) *γ* horrentē (horre *in ras.*) *b* GLEBIS *Rc*

[cetera pascuntur viridis armenta per herbas.]
Tu quos ad studium atque usum formabis agrestem,
iam vitulos hortare viamque insiste domandi,
dum faciles animi iuvenum, dum mobilis aetas.
ac primum laxos tenui de vimine circlos
cervici subnecte; dehinc, ubi libera colla
servitio adsuerint, ipsis e torquibus aptos
iunge pares, et coge gradum conferre iuvencos;
atque illis iam saepe rotae ducantur inanes
per terram, et summo vestigia pulvere signent;
post valido nitens sub pondere faginus axis
instrepat, et iunctos temo trahat aereus orbes.
interea pubi indomitae non gramina tantum

TESTIMONIA.

164 Velius Longus 2215 P. 166 sq. 'et primum ... subnecte' Nonius 340, 11 166 tenui de v.' Augustinus de gramm. 1981 P. 162 'cervici s.' Arusianus p. 262 L. 168 sq. 'ipsis ... pares.' Nonius 234, 32 'aptos ... iuvencos.' Charisius 212 170 Nonius 326, 17 171 'et ... signent' Nonius 405, 14 172 sq. 'post ... increpat.' Nonius 353, 6 173 'et ... orbes.' Servius Aen. V 198

VARIA LECTIO.

162 *non videtur a Vergilio ortus esse, quamquam legunt Servius et Philargyrus* *cetera pascu*NTVR *F* pascantur χ VIRIS [DI] (DI *m. 2 sup.*) *F* uiridef *be* armata *c1* herbas; Tu *Martynus* 163—167 *F* 163 STVDIA *FR* at studia *in mg. γ* ftudia (ia *in ras.*) *b* AGRESTEM (E *an* I *sit litera ante* M *non liquet*) *F* 164 [h]ortare *γ* 165 MOBLIS *F 'est duplex lectio. Potest enim et sic legi:* iuvenum dum mobilis aetas.' *Philargyrus* 166 ac] et *Nonius* [VI]MINE (*m. 2 sup.*) *R* uimne *γ* CIRCLOS *R*, *Nonius: testatur Servius* CR[I]CLOS *M* circlof (c *alt in ras.*), *in mg.* at circof *γ* CIR[L]COS (L *m. ant.*) *F* CIRCOS *P* circlof (clo *in ras.*) *b* 167 CERVICE *M* Ceruicif c1 SVBN[E]OCTE *M* fubneclae *γ* 168 affuerint *c* IPSI·SE *R* IPSISE (*sed ut* E *possit etiam* I *esse*) *F* ipfif de *b* aptuf *γ*1 169 co.ge. (e *ex corr.*) *γ* RADVM *P* ga[r]dum *γ* ga[r].dum *c* IVVENC[O]IS *M* 170 *a*TQVE *F* [I]LLOS *M* faepae *γ* role *γ* *Hinc sequuntur* 123—144 *in γ* 171 fignant *c1* 172 fup *b1* FACINVS *PR* 173 increpat *Nonii exempl.* inftrepa[t] *γ* iun[c]tof *b* TAEMO *F* thahat (h *pr. corr. in* r) *γ* ORBIS *Rγc* 174 indomite *γ*

nec vescas salicum frondes ulvamque palustrem,
set frumenta manu carpes sata; nec tibi fetae
more patrum nivea implebunt mulctraria vaccae,
set tota in dulcis consument ubera natos.

Sin ad bella magis studium turmasque ferocis,
aut Alphea rotis praelabi flumina Pisae
et Iovis in luco currus agitare volantis:
primus equi labor est, animos atque arma videre
bellantum lituosque pati tractuque gementem
ferre rotam et stabulo frenos audire sonantis;
tum magis atque magis blandis gaudere magistri
laudibus et plausae sonitum cervicis amare.
atque haec iam primo depulsus ab ubere matris

TESTIMONIA.

175 'nec ... frondes' Nonius 187, 2 'vescas s. f.' Servius ge. IV 130 176 sq. 'nec ... vaccae' Nonius 312, 8 177 'inplebunt mulctr ....' schol. Veron. 71, 6 'inplebunt m. v.' Servius ecl. III 30 180 cf. Probus 61, 24 K. 184 'et ... sonantis' Nonius 206, 9 Probi inst. I 7, 7 Charisius 76 Donatus ad Ter. eun. I 2, 53 'stabulo ... sonantis' Probus de nom. 33 p. 220 Endl. 186 'et ... amare' Nonius 59, 25 'plausae s. c. a.' Probi inst. I 7, 7

VARIA LECTIO.

175 SILVAM *R* VLVAS [M] (M *m. ant.*) *F* ul. nã *c* 176 SED *FPRγbc* CAPES [R] (R *m. ant.*) *F* carpeſ (eſ *in ras.*) *b* nec] SED *R* falae [e] *γ*1 faetae *γ*2 177 INPLEBVNT *P* MVLTRARIA (C *m.* 2) *Fγ* MVLC-[R]TARIA *M* 'mulctraria ... *legitur et* mulgaria' *Philargyrus.* mulgaria *Nonius* (*nisi quod* mulclaria *Basil.*) mulctr.... *schol. Veron.* mulctralia *Servius ecl.* III 30 uacce *γ* 178 *om., add. in mg. c* sET *F* SED *PRγbc* TOta *F* DVLCES *MRγ*2 CONSVMANT [E] *M* confummentγ confumant *c* 179 Sinad (inad *in ras.*) *b* TVRMAS (TV *vel crasa vel in ras.*) *R* tormaf [v] *γ* turnaf [m] *c* FEROCES *FRc* 180 ALPHAEA *R* PISE [A] (A *m. ant.*) *F* 181 loco [v] *γ* VOLENTIS *F* VOLANTES (E *fere evanuit*) *M* 182 EQVIS *M* equi. *b* ADQ· *FR* equis ... animosis, arma v. *Schraderus* 183 BELLATANTVM *F* traclum *γ*1 tractuf *b*1

184 stabulis *Nonius* ..... bulo *Charisii cod.* AVDERE [I] *M* SONANTES *R* 185 magnif *c*t ADQVE *R* 186 PLAVSA [E] *M* AMARE [A] (A *non vid. m. ead.*) *F* a.mare *γ* 187 ATQVE (T *an* D *non liq.*) *F* ADQVE *R* 'iam primo *quasi unum lege*' *Philargyrus*

audeat, inque vicem det mollibus ora capistris
invalidus etiamque tremens, etiam inscius aevi.
at tribus exactis ubi quarta acceperit aestas,
carpere mox gyrum incipiat gradibusque sonare
compositis, sinuetque alterna volumina crurum,
sitque laboranti similis; tum cursibus auras
provocet, ac per aperta volans ceu liber habenis
aequora vix summa vestigia ponat harena;
qualis hyperboreis aquilo cum deusus ab oris
incubuit, Scythiaeque hiemes atque arida differt
nubila: tum segetes altae campique natantes
lenibus horrescunt flabris, summaeque sonorem
dant silvae, longique urgent ad litora fluctus;

TESTIMONIA.

189 Charisius 239 Atilius Fortunatianus p. 340 G. 190 Nonius 291, 23 gloss. in Barthii adv. XXXVII 5 191 'carpere . . . incipiat' Nonius 252, 13 'gradibusque s. compositis' idem 317, 2 192 'sinuetque...crurum' Servius Aen. II 208 X 190 195 'vix...harena' Servius Aen. V 317 197 sq. 'Scythiaeque...nubila' Nonius 284, 19 'atque... nubila' Donatus in Ter. Andr. II 4, 5 197 'Scythia' Probus 61, 28 K.

VARIA LECTIO.

188 AV[I]DEAT *M* AVDIAT *Rγ2b1c* gaudeat *Ladevicus progr. Neostrel.* 1853 *p.* 20 inque diem, inque viam, inque fidem *Schraderus* inque vicem *legit Celsus apud Philargyrum* 189 ETIAMQ· [IAM] (*corr. col. rubro*) *M* etiam] ATQ· [ETIAM] (A *erasa, lineae transversae rubr.*) *M* etiam *Servius*, *Philargyrus*, *Charisius*, *Fortunatianus* 190 ac *χ*, *gloss. Barth.* OCCEPERIT [A SS] (A *m. satis ant.*, SS *fort. rec.*) *F* ACCESSERIT *Mybc*, *Servii Par.*, *gloss. Barth.*: *cf. ecl.* VIII 39 AETAS *M* ac.[f]taſ *b* 191 girum *c* GRADIBVS[Q·] (Q· *m. ant.*) *F* 192 conpoſitiſ *γ* COMPOSITI *R* SINVETQVAE *R* SINVETQVAE *F* uolumina (*a in ras.*) *b* CVRRV[R]~ *M* 193 SIT (T *in ras.*) *F* que] QVAE *R* TVM[C] (C *m.* 2) *F* AVRIS *P* 194 PROVOCET *P* TVMVOCET *FMRybc*: *cf. Aen.* IV 417 V 211 VIII 707 *ge.* III 322 *Aen.* IV 223 a[c] *c* per] PERF *F* per. *c* abeniſ *γ* 195 SVMA *P* ſignat *Servius Aen.* V 317 ARENA *Fb* 197 ſcithiac *b* HIEMIS *F*, *Nonii exempl.* [h]iemeſ *γ* .arida *b* de[f]ſert (e *pr. corr. in* i) *γ* defert *c1* difert *c2* 198 dum *c1* NATANTIS *F* 199 [h]orreſcunt *γ* flabriſ (fla *in ras.*) *b* 200 VRGVENT *Rb1*

ille volat simul arva fuga simul aequora verrens.
hinc vel ad Elei metas et maxima campi
sudabit spatia et spumas aget ore cruentas,
Belgica vel molli melius feret esseda collo.
tum demum crassa magnum farragine corpus
crescere iam domitis sinito: namque ante domandum
ingentis tollent animos, prensique negabunt
verbera lenta pati et duris parere lupatis.

Sed non ulla magis viris industria firmat,
quam Venerem et caeci stimulos avertere amoris,
sive bovom sive est quoi gratior usus equorum.

TESTIMONIA.

201 Nonius 308, 5 Servius ad Aen. IV 400 · 'ille . . . fuga' Probi inst. I 9, 8 'simul . . . verrit' Servius Aen. IV 72 ge. I 286 202 sq. 'hic . . . spatia' Acron ad Hor. carm. IV 2, 13 202 Probus 61, 26 K. 'hinc . . . metas' Acron ad Hor. carm. I 1, 3 204 Nonius 528, 2 schol. Lucani I 426 'Belgica collo' Terentianus Maurus 1029 'Belgae' Probus 61, 29 K. 206 sq. 'namque . . . animos' Priscianus 409 Servius ge. III 174 208 'et . . . lupatis schol. Lucani IV 758 'duris p. l.' Acron ad Hor. carm. I 8, 6

VARIA LECTIO.

201 *abest a fr. Moret.* volans *Servius Aen.* IV 400: *cf.* 194 furens *Probi inst.* arma γ 1 FVGAS *R* verrit *Servius Aen.* IV 72. 400 verrunt, verrit, verrens *Servius ge.* I 286. *sed* verrens *ad hunc locum* 202 HINC *FR* HI^{N}C *M* hi.c γ HIC *Pbc Probus, Acron* VOL *P* et *Acron.* EL^{E}I (E *m. rec. sup.*) *F* AELEI *M* me.taſ *b* circi *Marklandus ad Statii silv.* V 1, 21 203 SVADABIT *F* SP^{VM}AS (*m.* 2 *sup.*) *F* AGIT *F* orae *c*1 cruenteſ γ 1 204 BEL^{G}LICA *M* BELLICA *P* Belgica (elgi *in ras.*) *b* Belgica *Servius, Philargyrus, Probus, Nonius, schol. Lucani, Terentianus Maurus* FER^{T} (T *m.* 2 *sup.*) *R* fe.r& γ coll. (*m.* 1 a *ut vid*) γ 205 CRASSVMFERRAGINE (AGNVM, A, λ *sup.*) (V *et* E *erasa*) *M* ferragine *b* 206 domitiſ ſinito (ſſ *in ras.*) *b* DOMAÑU^{D} *M* 207 tollunt *Servius ge.* III 174, *Prisciani Heidelb.* pre^{n}ſi γ
· 209 NON NVLLA (*corr. m. rec.*) *F* nonnulla γ 1 VIRES *MR*γ2*b*2*c* 210 cecif. γ AVERTERET *M* moriſ γ 211 BOVOM *F* BOVM *MPR*γ*bc* QUO^{I} (I *m. satis ant.*) *F* CVI *MPR*γ*bc*

atque ideo tauros procul atque in sola relegant
pascua post montem oppositum et trans flumina lata,
aut intus clausos satura ad praesepia servant.
carpit enim viris paulatim uritque videndo
femina, nec nemorum patitur meminisse nec herbae
dulcibus illa quidem inlecebris, et saepe superbos
cornibus inter se subigit decernere amantis.
pascitur in magna Sila formonsa iuvenca:
illi alternantes multa vi proelia miscent
volneribus crebris, lavit ater corpora sanguis,
versaque in obnixos urgentur cornua vasto
cum gemitu, reboant silvaeque et longus Olympus.

TESTIMONIA.

212 sq. 'itaque vel in longinqua pascua marem placet ablegari vel ad praesepia contineri' Columella de r. r. VI 27 212 sq. 'atque ideo ... pascua' Eutychius II 7 Acron ad Hor. carm. III 11, 48 212 'atque ... procul' Probi inst. I 10, 4 213 'post m. o.' Priscianus 987. 993 Alcuini gramm. 2137. 2138 'post ... lata' Servius ge. III 253 214 Nonius 265, 13 215 sq. Acron ad Hor. carm. I 19, 7 Philargyrus ge. III 498 'carpit ... femina' Donatus in Ter. adelph. IV 2 52 Nonius 252, 9 'urit ... herbae' Priscianus p. 811 P. 'urit ... femina' Diomedes p. 333 P. 215 'carpit .. paulatim' Servius Aen. IV 2 'uritque videndo' incertus de verb. 36 p. 168 Endl. 217 sq. 'et saepe ... amantis' Nonius 401, 14 218 idem 285, 29 219 Asper 114, 28 Arusianus p. 251 L. 221 'lavit ... sanguis' Nonius 337, 15. 466, 27. 503, 21 (insertam in Harl.) Servius Aen. VIII 677 222 sq. 'versaque ... gemitu' Nonius 418, 6 223 'reboant ... Olympus' Nonius 79, 6 Macrobius Sat VI 4, 21 Eutychius I 1,

VARIA LECTIO.

212 ADQVE *R*, *etiam mox* INSVLA *P* RELIGANT (I *ut vid. corr. in* E) *F* RELIGANT *R* 213 NATA *M* 214 ad (d *in ras.*) *c* PRAESEPIA *FRγc* 215 VIRES *MRbc* PAVLLATIM *P* 216 ne morum *γ* NEQ·HERBAE *Pb* nec herbae *γ* herbae Dulcibus *sublata interpunctione Klotzius in Iahnii ann. phil.* LXXI 468 218 subiit *c*1 AMANTES *Rc* 219 *contra Wagneri suspitionem defendi lect. Verg. p.* 5 SILA *R*, *Asper*, *quamquam* silva *in schedis legitur*. SILVA *Pγbc*, *Arusianus* SILUA *M* 'silva; *alii* Sila *legunt*' *Servius: cf. Aen.* XII 715 FORMOSA *Mγc* 220—223: *cf. Aen.* XII 720—722 221 VVLNERIBVS *MRγbc* LAUIT (A *sup. rubr.*) *M* lauat *b* lavit *testantur Philargyrus et Servius Aen.* VIII 677 CORPORE *P* uulnera *Nonius* 337. 466., *Harl.* 503 222 VRGVENTVR *Pbc* 223 roboant *γ* RESONANT *M* reboant *testatur Servius cum ceteris grammaticis* longus *Macrobius*, *ut* μακρὸς

nec mos bellantis una stabulare, set alter
victus abit, longeque ignotis exulat oris
multa gemens ignominiam plagasque superbi
victoris, tum quos amisit inultus amores;
et stabula aspectans regnis excessit avitis.
ergo omni cura viris exercet, et inter
dura iacet pernix instrato saxa cubili
frondibus hirsutis et carice pastus acuta,
et temptat sese, atque irasci in cornua discit
arboris obnixus trunco, ventosque lacessit
ictibus, et sparsa ad pugnam proludit harena.
post ubi collectum robor viresque refectae,

TESTIMONIA.

2 Sergius 1850 P. Pompeius p. 322 L. Cassiodorus T. II p. 571 a. ed. Ven. 225 'longe . . . oris' Nonius 12, 12 'ignotis e. o.' Arusianus p. 227 L. 226 sq. Macrobius Sat. IV 4, 10 'multa . . . victoris' Nonius 369, 4 228 Nonius 12, 15 229 sq. 'et inter . . . cubili' Nonius 368, 19 Servius Aen. XI 718 230 Nonius 444, 18 'dura . . . instrato' schol. Iuven. VIII, 10 'instrato s. c.' Augustini gramm. 1981 P. 231 Priscianus 1168. 1176 P. 'et carice p. a.' Priscianus 655 Isidorus orig. XVII 9, 102 Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 540 Servius ecl. III 20 'carix' Probus 61, 30 K. 232 sq. 'et temptat . . . trunco' Nonius 412, 28 'atque . . . trunco' schol. Iuven. XII 9 233 'arboris o. t.' Arusianus p. 250 L.

VARIA LECTIO.

"Ολυμπος. LONGIIS *M* MAGNVS *PRγbc Nonius*, *Eutychius*, *Sergius*, *Pompeius: cf. Aen.* X 437 224 Nec (ec *in ras.*) *b* una ạ *γ* SED *PRγbc* 325 ABIIT *R* longae *b* exulịat *γ* horif *c* 226 SVPERBIS *P* 227 ᶥun *γ* inultuf (l *c corr.*) *γ* inultif *in ras. b* 228 STABULI (I *eras.*) *M* ADSPECTANS *R* 229 omⁿi *c* VIRES *MRbc* 230 PERNIX *MPRγc*, *Nonius*, *Servius* pernix (ix *in ras.*) *b* pernox *schol. Iuven.*, *quod tuetur Scaliger proleg. in Manil p.* 9 'pernix: *legunt et* pernox, *sed* pernix *melius*' *Philargyrius* INSTRACTO *P* inftraḉto *γ* inſtrato (c 231 hyrſutif *c* CARICAE *R* acutuf *γ*1 232—234 atque ... harena = *Aen.* XII 104—106 232 TENTAT *R* ADQVE *R* curnua *γ* 1 233 obnixef *γ* 234 HICTIBVS *R* AVT *R ut Aen.* XII 106 PARSA *M* 235 AST *M* conlectum *γ*1 ROBOR *R* robor *γ*: *cf. Lachmannus in Lucr.* 140 ROBVR *MPbc* RECEPTAE *Rcγ*2 (refectae *γ*1) receptae (cep *in ras.*) *b*

signa movet, praecepsque oblitum fertur in hostem:
fluctus uti, medio coepit cum albescere ponto,
longius ex altoque sinum trahit, utque volutus
ad terras immane sonat per saxa neque ipso
monte minor procumbit, at ima exaestuat unda
verticibus nigramque alte subiectat harenam.

Omne adeo genus in terris hominumque ferarumque,
et genus aequoreum, pecudes pictaeque volucres,
in furias ignemque ruunt: Amor omnibus idem.
tempore non alio catulorum oblita leaena
saevior erravit campis, nec funera volgo
tam multa informes ursi stragemque dedere
per silvas; tum saevos aper, tum pessima tigris:
heu male tum Libyae solis erratur in agris.
ipse ruit dentesque Sabellicus exacuit sus,

TESTIMONIA.

236 Servius Aen. XII 6 238 sq. 'utque . . . saxa' Iulius Rufinianus p. 261 R. 239 'immane s. per saxa' Charisius 181 242—244 Nonius 446, 7 242 'omne . . . terris' Servius ge. I, 24 243 'pecudes p. v.' Quintilianus I 5, 28 245 Nonius 457, 10 'catulorum o. l.' Arusianus p. 249 L. 248 Augustinus contra Iul. IV 38 (T. XIV 1418) 249 Asper 111, 9 K. 255 Donatus in Ter. adelph. III 2, 21 IV 2, 11 'dentes . . . sus' schol. Hor. carm. I 1, 28 III 6, 38 'Sabellicus sus' schol. Lucani II 430 'Sabelli' Probus 62, 21 K.

VARIA LECTIO.

236 OBLICVM *M*, *Klotzius in Iahnii ann. phil.* LXXI 467 oblitũ (t *in ras.*) *b* oblitum *testantur Servius et Philargyrus* oftem *γ* 237 UT IN MEDIO (PRIMO *superscr.*) *M*: *cf. Aen.* VII 528 ut in medio *γ* 1 *ut vid.*, *Servius* uti. medio *b* cepit *γ* CVMBESCERE (AL *m. rec.*) *R* cum alpefcere *γ* 239 AT *Pc* ad (d *in ras.*) *b* inmane *bc* 240 at ima (t *in ras.*) *b* &iam (a *inf. eras.*) *γ* 241 VERTICIBVS *PRγbc* SVBIECTAT *Pγ ut Lucretius* VI 700 SVBVECTAT *MR*: *cf. Aen.* XI 131. 474. 242—270 *De horum versuum genuino ordine restituendo dixi lect. Verg.* 6 *conl. Iahnii annal.* LXXV *p.* 77 *sq.* 242 in *suprascr.* *γ* ominum (h *superscr.*) *γ* ferarum, *om.* que, *γ* 243 equorum (e *superscr.*) *γ* 245 laena (e *superscr.*) *γ* 246 ne *γ* uolgo *γ* VVLGO *MRbc* 248 filuam *c* SAEVVS *MRγbc* 249 TVNC *R* libiae *γ* aruif *c* 255 SUUS *M* VSVS *R* . fuf *c*

et pede prosubigit terram, fricat arbore costas,
atque hinc atque illinc umeros ad volnera durat.
quid lynces Bacchi variae et genus acre luporum 264
atque canum? quid quae inbelles dant proelia cervi? 265
quid iuvenis, magnum cui versat in ossibus ignem 258
durus amor? nempe abruptis turbata procellis
nocte natat caeca serus freta; quem super ingens 260
porta tonat caeli, et scopulis inlisa reclamant
aequora; nec miseri possunt revocare parentes
[nec moritura super crudeli funere virgo.] 263
nonne vides, ut tota tremor pertemptet equorum 250
corpora, si tantum notas odor attulit auras?
ac neque eos iam frena virum neque verbera saeva,
non scopuli rupesque cavae atque obiecta retardant

TESTIMONIA.

256 'pede p. t.' Donatus in Ter. adelph. V1, 4 Macrobius de diff. 2, 3 257 Priscianus 800 P. 264 'quid ... variae' Probus 64, 14 Acron ad Hor. carm. II 13, 40 Priscianus p. 689 P. de gen. nom. 87 H. 'quid l. B.' schol. Persii I 101 265 'inbelles ... cervi' Servius Aen. IV 158 258 sq. 'quid ... amor' Donatus in Ter. Andr. I 5, 44 Nonius 285, 13 258 Nonius 418, 30 260 sq. 'quem ... caeli.' Seneca epist. 108, 34 261 'porta t. c.' Servius in Aen. I 374 251 'notas ... auras' Servius Aen. X 229

VARIA LECTIO.

256 PRO SUBIGIT *M* 257 ADQVE *bis R* illenc γ1 VMEROSQ· *PR* humerosq; *bc* ^h^umeros^q'^ γ at γ1 VVLNERA *MRbc* uolnere γ1 264 quit γ1 LYNCHES *M* lincef *c* genuf, al pecuf γ 265 ADQVE *R* quidque γ*c* INBELLIS *R*γ1 258 QVI *P* ^iu^uenif γ 259 NVRVS *P* nep^m^pe *c* 260 feraf *c*1 261 *bis legitur et ima pagina 60 punctis superne signisque* Θ *utrimque in mg. notatus et in summa sequenti: M* Porta. γ caeli *suprascr.* γ SCOPULI^S^ *utroque loco M* fcopolif γ 263 *spurium indicavi lect. Verg. p. 5: cf. Aen.* IV 308. *Tangitur a Philargyro, non a Servio.* SVPRA *P* *Post v.* 262 *in priore editione secuti esse videntur* 266—270, *in altera poetam suspicor addidisse* 250—254, *quos ante* 266 *inseri voluerit, ita tamen ut* 269 *sq. omitterentur* 250 ET *P* 252 eofiā *in ras. b* 253 Non fcopuli (ou fcop *in ras.*) *b* fcopoli *c* caue γ ADQVE *R* RE·TA^RE·^TARDAÑ (TARDAÑ *in mg., sed. m. ead.*) *R*

flumina correptosque unda torquentia montis. 254
scilicet ante omnis furor est insignis equarum; 266
et mentem Venus ipsa dedit, quo tempore Glauci
Potniades malis membra absumpsere quadrigae.
*illas ducit amor trans Gargara transque sonantem
*Ascanium; superant montis et flumina tranant.
continuoque avidis ubi subdita flamma medullis
(vere magis, quia vere calor redit ossibus): illae
ore omnes versae in zephyrum stant rupibus altis
exceptantque levis auras, et saepe sine ullis
coniugiis vento gravidae (mirabile dictu)
saxa per et scopulos et depressas convalleis
diffugiunt, non, Eure, tuos, neque solis ad ortus,
in borean caurumque, aut unde nigerrimus auster
nascitur et pluvio contristat frigore caelum.

TESTIMONIA.

266—279 Columella de r. r. VI 27, 5 266 Acron ad Hor. carm. I 25, 14 267 sq. 'quo tempore ... quadrigae' Probus 62, 8 269 sq. 'illas ... Ascanium' Porphyrio ad Hor. carm. I 35, 7 Asper 115, 1 'transque s. A.' Servius in Aen. I 267 270 'superant ... tranant' Nonius 389, 3 275 'equorum dicit pullos, quos vento conceptos etiam Virgilius ait' schol. Lucani VI 670 276 Plotius de metris p. 251 G. 278 sq. 'aut unde ... caelum.' Nonius 409, 13

VARIA LECTIO.

254 corruptof c1 que *om. Moret. sec., fort. recte* correptos fundo *Marklandus ep. crit. ad Franc. Hare* MONTES *Mc* pontes *Schraderus* 266 ÅEQVARU~ *M* 268 ABSVMSERE *R* [A]BSVMPSERE *M* 269 illa *Porphyrionis Palat.* illam *eius Med. et Fabr.* d[v]rit *c* 270 MONTES *Mbc* 271 auidifubi (subi *in ras.*) *γ* 272 REDITCALOR *R* ille *γ* ILLIS *R* 273 in zephirum *c* ADZEPHYRIUM *R* [AD]ZEPHYRUM [C P] *M* in zephyrum *testatur Philargyrus* 274 EXPECTANT *M* expectant, *m. 2 corr. in* exceptant *γ* EXSPECTANT *P* exceptant *Servius, Philargyrus* LEVES *PRγ2c* 275 Coniugiifuento (ifuento *in ras.*) *b* grauide. *γ* 276 & *suprascr. γ* scopolof *γ* DEPRESSA[S] *M* depressos *Marius Plotius Gaisfordii* convalleis *Plotius Gaisf.* CONVALLIS *P* CONVALLES *MRbc* [se]uallef (s *m. rec.*) *γ* 277 [e u]rue'[l]*γ* 278 BOREHAN *P* BOREAM *Rγ2b* borea *c* CHAVRVM *Rγc* CHARVM *M* 'chaurum *pro* chorum' *Servius* 279 pluuio (uuio *in ras.*) *c* contriftat .. (c *e corr.*) *c* frigore] SIDERE *R*

hic demum, hippomanes vero quod nomine dicunt
pastores, lentum destillat ab inguine virus,
hippomanes, quod saepe malae legere novercae
miscueruntque herbas et non innoxia verba.

Set fugit interea, fugit inreparabile tempus,
singula dum capti circumvectamur amore.
hoc satis armentis: superat pars altera curae,
lanigeros agitare greges hirtasque capellas.
hic labor, hinc laudem fortes sperate coloni.
nec sum animi dubius, verbis ea vincere magnum
quam sit et angustis hunc addere rebus honorem;
set me Parnasi deserta per ardua dulcis
raptat amor; iuvat ire iugis, qua nulla priorum
Castaliam molli devertitur orbita clivo.
nunc, veneranda Pales, magno nunc ore sonandum.

TESTIMONIA.

282 Probus 62, 3 K. 'quod ... novercae' Donatus in Ter. hecyr. II 3, 1 Servius Aen. III 398 281 sq. Priscianus 1206 284 Acron ad Hor. carm. I 4, 15 'fugit i. t.' Seneca epist. 108, 21 286 sq. Servius ge. III 19 289—293 Macrobius Sat. VI 2, 2 289 sq. 'nec ... quam sit.' Nonius 118, 19 290 'Vergilio quoque confesso quam sit difficile verborum honorem tam parvis perhibere' Plinius nat. hist. XIX 4, 19. 292 sq. 'qua ... clivo' schol. Lucani V 126 292 'iuvat i. i.' Arusianus p. 237 L. 293 Acron ad Hor. carm. III 4, 61 'Castalios fontis' Probus 62, 18 K. 294 'nunc v. P.' schol. Veron. 78, 24 Servius ge. I 100

VARIA LECTIO.

280 ϕ HIC DEMUM HIPPOMANES QUOD SAEPE MALAE LEGER ϕ HIC DEMUM HIPPOMANES-UERO QUOD NEMINE DICUN (E infra O erasa, potest fuisse etiam I) M Hic (ic in ras.) b hunc Philargyrus ippomanef γ hypomanef c 282 Hyppomanef c quod] illud Servius Aen. III 398 MALE Rγ 283 = II 129 In mg. S M Mifcuerant c 284 SED PRγc 285 — 321 F 285 CAPITI R 286 SUPERAT EST (punct. rubr.) M 'superat pro superest' Servius altare γ 287 LANIGROS P 288 Hinc labor c 289 euincere γ magnum (m alt. e corr. in ras.) γ 291 SED FPRγc PARNASII FRc1 parnafi (i add. m.2) γ 292 IUUATE F 293 Castalios fontis in lemmate posuit Probus UERTITUR (DE m.2) F CILVO R 294 SANANDUM (corr. m. ant.) F

Incipiens stabulis edico in mollibus herbam
carpere ovis, dum mox frondosa reducitur aestas,
et multa duram stipula filicumque maniplis
sternere subter humum, glacies ne frigida laedat
molle pecus, scabiemque ferat turpisque podagras.
post hinc digressus iubeo frondentia capris
arbuta sufficere et fluvios praebere recentis,
et stabula a ventis hiberno opponere soli
ad medium conversa diem, cum frigidus olim
iam cadit extremoque inrorat aquarius anno.
haec quoque non cura nobis leviore tuendae,
nec minor usus erit, quamvis Milesia magno
vellera mutentur Tyrios incocta rubores:
densior hinc suboles, hinc largi copia lactis;
quam magis exhausto spumaverit ubere mulctra,

TESTIMONIA.

297 sq. 'et . . . sternere' Servius ecl. I 15 'et . . . subter' Nonius 389, 14 299 'scabiem . . . podagras' Nonius 411, 10 300 sq. 'post . . . arbuta' Servius Aen. VIII 546 304 'aquarius' Probus 62, 23 K.

VARIA LECTIO.

295 T[S]ABULIS *M* tabulif *γ* 296 OVES *FPR* 297 multa duram] multarum *Nonii exempl.* duram ftipula *γ* DVRVM STIPVLA *PR* DV[m][IN]RASTIPULA (IN *m. satis ant.*, m *rec.*) *F* DURAM STIPULA·M *M* filicum *γbc* 298 STERTERE *R* S..ternere *γ* SVBTER *FMγbc* G[L]ACIES *M* f[gi]rida *γ* ledat *γ* 299 fturpif *γ* podrigraf *ut vid.* *γ*1 300 digreffif (fif *in ras.*) *b* digrediens *Servius Aen.* VIII 546 [V]IBEO (V *m. rec.*) *F* 301 RECENTES *Mc* 303 mediã *b* diam *c*1 304 cadit (dit *in ras.*) *b* 305 HAEC *FMRbc*, *Servius* 'hae: *legitur et* haec' *Philargyrũs* hae[c] *γ* HAE *P* CVRRA *P* CUR[A] (*sup. m. satis ant.*) *F* leuiora *b*1*c*1 TUENDA *Mbtc* tuendae *Servius* 306 N.ec *c*2 Haec *ut vid.* *c*1 mi.lefia *b* 307 ruboref (f *in ras.*) *b* COLORES *R* rubores *Servius* 308 HIC LARGI F 309 Quã (uã *in ras.*) *b* QUO *R* exaufto *γ* fpumaueral *γ*1 ubere (e *alt. m.* 2 *ut vid.*) *γ* UBER[E]A (A *ut vid. eras.*) *M* UBERA *Rc*1 mul[c]tra *γc*

laeta magis pressis manabunt flumina mammis.
nec minus interea barbas incanaque menta
Cinyphii tondent hirqui saetasque comantis
usum in castrorum et miseris velamina nautis.
pascuntur vero silvas et summa Lycaei
horrentisque rubos et amantis ardua dumos;
atque ipsae memores redeunt in tecta, suosque
ducunt, et gravido superant vix ubere limen.
ergo omni studio glaciem ventosque nivalis,
quo minor est illis curae mortalis egestas,
avertes, victumque feres et virgea laetus
pabula, nec tota claudes faenilia bruma.

VARIA LECTIO.

310 Nonius 341, 3 311 sq. 'incana ... hirci' Priscianus 796 311 'haec barba; Vergilius pluraliter dixit' Charisii excerpta p. 548 K. 'incanaque menta' Charisius 241 de gen. nom. 88 H. 312 Probus 62, 25 K. 'Cinyphii t. h.' schol. Lucani IX 787 313 Columella de r. r. VII 6, 3 314 sq. 'pascuntur ... rubos' Servius Aen. II 471 314 Asper 114, 27 K. Arusianus p. 251 L. Priscianus 788. 1168. 1176. 1214 P. 'pascuntur vero dumos' Servius Aen. I 194 'pascuntur vero silvas et plana secundum flumina' (cf. v. 143) Nonius 531, 25 316 'atque ... tecta capellae' Augustinus de mus. I 8 316 sq. 'atque ... deducunt' Donatus in Ter. hecyr. IV 4, 27 317 'et ... limen' Nonius 314, 2. 389, 5 319 Servius ecl. X 77 320 sq. 'et ... pabula' Servius in Aen. I 35

VARIA LECTIO.

310 flumina *in ras. b* UBERA *PRc*, *Nonius* 'flumina: *legitur et* ubera' *Philargyrus* 311 cana *de gen. nom.* 312 CINYPHI *M* Cyniphi *γ* Cyniphei *c* HIRQVI *P*, (QU *eras.*) *F* HIRCIS *R* HIRCI *Mγ* 2 (*fuit m.* 1 hirqui *ut vid.*) hyrci *bc* fetaſ *c* COMANTES *Mc* 313 CASTORVM (R *m. 2 sup.*) *R* 314. 316. 315 *hoc ordine M, sed adpos. in mg.* A C B 314 SILVAE *P* licei (i *post. e corr.*) *γ* lycei *c* 315 HORRENTES *R* Orrentiſ *γ* Hrrentiſ *b* domoſ *γ* .dumoſ *c* 316 ADQVE *FR* IPE *P* IPSE (*corr. m. satis ant.*) *F* IPSE *Mγ* INMEMORES *M* 317 deducunt *Donatus* ducunt *Servius* 318 OMNIS *M* NIUALES *Fγ* 319 MINOR *FMPRγbc*, *Servius* 'quo minor est *pro* quo minus est' *Philargyrus* minus *vulgo* ST *M* CURA *M* AEGESTAS *F* eieſtaſ *γ* 320 que] q: *suprascr. c* UIRGAEA *F* largus *malebat Io. Schraderus* laetus *testatur Servius Aen* I 35 321 CLAUDIS *M* faenilia (aeni *e corr.*) *γ* fenilia *c*

at vero zephyris cum laeta vocantibus aestas,
in saltus utrumque gregem atque in pascua mittes.
luciferi primo cum sidere frigida rura
carpamus, dum mane novom, dum gramina canent,
et ros in tenera pecori gratissimus herba.
inde ubi quarta sitim caeli collegerit hora
et cantu querulae rumpent arbusta cicadae,
ad puteos aut alta greges ad stagna iubebo
currentem ilignis potare canalibus undam;
aestibus at mediis umbrosam exquirere vallem,
sicubi magna Iovis antiquo robore quercus
ingentis tendat ramos, aut sicubi nigrum

TESTIMONIA.

323 Nonius 318, 11 324—329 'luciferi ... stagna' (om. 328) Columella de r. r. VII 3, 23 325 Donatus in Ter. adelph. IV 2, 52 Nonius 252, 15 'dum mane ... canent' Servius Aen. IV 341 'dum m. n.' Probi inst. I 9, 2 Servius in Donatum 1791 P. Pompeius p. 87. 358 L. Servius Aen. V 19 'mane novum' Macrobius Sat. I 17, 31 Priscianus 983 326 Nonius 411, 16 327 Philargyrus ge. IV 100 329 sq. Nonius 216, 31 331 Nonius 247, 8 332—334 Columella de r. r. VII 3, 23

VARIA LECTIO.

322 AD *PR* zepherif (= zephuerif) *c* CLAETA *P* uocantib; ae&af (ib *e corr.*, ae *corr. ex* a, & *ras. et corr. in* f) *γ* 323 GRAEGEM *F* ADQVE *R* MITTES *FPRγbc Servius* MITTET *M* mittis *Nonius* aestas ... mittet: Luciferi *Heynius* 324 LUCEFERI *P* LUCIFERO (O *m. 2 corr. in* I) *Fγ* SFRIGIDA *M*. frigida *c* 325 CAREAMVS *P* NOVVM *FMPRbc*, u *pr. e corr. γ* dum gramina canent] dum flumina crescunt *Donatus: cf.* I 326 manent (m *eras.*) *γ* 326 = ecl. VIII 15 tenera (er *in ras.*) *b* 327 COLLIGERIT *Pc*1 COMLEGERIT (M *m. rec. corr. in* L) *F* ORA *M* 328 *cf. Copa* 27. *om. Columella*

328 QVAERVLAE *FR* QUERVTVLAE *P* Q·RELE *M* querule *γ* 329 AT *FP* Aut *b*1 ADQVE *R* ad *in ras. b* ad. *γ* IVBEBO *P*: *cf.* 295 300 IV 264 IUBEBO (B *alt. m. rec. corr. in* T) *F* IUBETO *MRγbc Nonius*

330 ELIGNIS *P, Nonius* LIGNIS *R* L'GNIS *M* PATARE *P* portare *γ*1 .. potare (po *in ras.*) *b* aundam *γ*1 331 Aeftibuf *b* AUT *F* AD *Rγ* AVT *MP* .at (a *in ras.*) *b* in *Nonius* umbrofam (m *post. in ras.*) *b* 332 SICVBE *P* SICVBI *FMRγbc* QUARCVS *M* 333 Ingentef *c* tendit *Columella* APUT *M* SICVBIRE *M* nigram (m *add. m.* 2) *γ* nigrã *c*1

ilicibus crebris sacra nemus accubet umbra;
tum tenuis dare rursus aquas, et pascere rursus
solis ad occasum, cum frigidus aëra vesper
temperat, et saltus reficit iam roscida luna,
litoraque alcyonem resonant, acalanthida dumi.

Quid tibi pastores Libyae, quid pascua versu
prosequar et raris habitata mapalia tectis?
saepe diem noctemque et totum ex ordine mensem
pascitur itque pecus longa in deserta sine ullis
hospitiis: tantum campi iacet. omnia secum
armentarius Afer agit, tectumque laremque
armaque Amyclaeumque canem Cressamque pharetram;

TESTIMONIA.

335 Acron ad carm. saec. 31 'tum ... aquas' Nonius 411, 26 336 sq. Columella de r. r. VII 3, 24 'solis ... temperat' Acron ad carm. saec. 32 'cum ... temperat' Nonius 231, 26 338 Probus 63, 8 K. 'resonant a. d.' gloss. in Barthii adv. XXXVII 5 339 sq. Probus 64, 19 K. 340 'et ... tectis' Servius Aen. IV 259 'mapalia' Probus 63, 15 K. 342 sq. 'itque ... iacet' Servius ecl. I 8 343—345 'omnia ... pharetram' Donatus in Ter. adelph. III 2, 3 343 'tantum c. i.' Nonius 326, 31 Servius in Aen. I 224 344 sq. 'tectumque ... pharetram' Quintilianus IX 3, 51 Isidorus orig. I 35, 19 Diomedes 442 P. 345 Servius ecl. III 12 'Amyclaeum ... pharetram' Probus 63, 16 K.

VARIA LECTIO.

334 Ilicibuſ γ GRESSUS[BRI] (corr. col. rubro) M facrum γ facca (a post. in ras.) atca Columellae Goes. Reg. arta eiusdem Lips. accubet (et in ras.) b acubet c ADCUBET F accubat Columella 335 TUNC R TENVES Rb dace (da in ras.) b RUSUS[R] M RVRSVS FPRγbc RUSUS[R] (R m. 2 sup) F RVRSVS MPRγbc 336 aethra Nonius VESTER (T m. rec. corr. in P) R 337 reficit (i pr. in ras.) b ROCIDA[S] (S m. 2 sup.) F 338 alcyonem c Reg. alcyonem, non Alcyonen Lachmannus in Lucr. 165 ALCYONE P ALCYONEN FMRb, Probus alcionen γ ACHALANTIDA Pc ACALANTIDA F acalenthida γ1 acalanthide gloss. Barth. 339 lybiae γ libiae. c 340 mappalia γ 341 menſe 342 IDQVE FP it.que γ in] ET P deſera c ſine] SIN P 343 HOSPITIIS (I tert. m. rec. add.) F 344 ARMENTARIUS (N m. 2) F AGIT·ET M larem] LABOREM R 345 amoecleum Diomedis ω AMYCLAEUM M amycleum γc2 ami·cleum b am.cleum c1 canum γ1 craſſam c1 faretram c pharthrā γ Cressasque

non secus ae patriis acer Romanus in armis
iniusto sub fasce viam quom carpit, et hosti
ante expectatum positis stat in agmina castris.

At non qua Scythiae gentes Maeotiaque unda,
turbidus et torquens flaventis Hister harenas,
quaque redit medium Rhodope porrecta sub axem.
illic clausa tenent stabulis armenta, neque ullae
aut herbae campo apparent aut arbore frondes;
set iacet aggeribus niveis informis et alto
terra geln late, septemque adsurgit in ulnas.

TESTIMONIA.

346—348 Vegetius de re milit. I 19 346 Quintilianus IX 3, 20 347 'iniusto . . . carpit' Donatus in Ter. Andr. I 1, 9 Nonius 312, 17 Pseudoasconius in Cic. Verr. act. II 1, 15 Servius ecl. IX 65 348 Arusianus p. 217 L. gloss. in Barthii adv. XXXVII 5 349 sq. 'qua . . . harenas' Acron ad Hor. carm. III 4, 36 349 'at . . . gentes' Servius Aen. IV 529 351 cf. Probus 63, 19 P. Acron ad Hor. carm. III 10, 3 epod. 10, 22 'Rhodope . . . axem' schol. Veron. 79, 31 354 sq. 'sed . . . late' Nonius 326, 28

VARIA LECTIO.

pharetras *Servius ecl.* III 12 346 haud secus *Quintilianus* patriſ *γ* SACER *F* 347 INUITO *F* iniusto *testantur Donatus*, *schol. Ciceronis*, *Servius* FACE (S *m. ead. ut vid.*) *P* QUOM *F* CVM *MPRγbc* dum *Nonius*, *Servius ecl.* IX 65 HOSTI *FRb*, *Philargyrus* HOSTEM *M* hoſtem *c* hoſti. *γ* HOSTIS *P* 348 EXSPECTATVM *FR* ſpectatum *γb* POSITI *M* poſitiſ. *γ* IN *om. R* AGMINA *P* AGMINE *FMRγbc*, *Arusiani codd. Secundum P ita intellegendum est:* 'ante expectatum positis castris stat Romanus in agmina hostis. *Quod magis placet quam vulgata lectio: nam si castra posita sunt, vix etiam in agmine stare dici possunt milites, in agmine autem stant etiam ante posita castra.* 349 AD *R* QVAS·CYTHIAE *R* QUAS SCYTHIAE *M* qua. ſcithiae *b* qua ſchytiae *c* qua ſcythicae *Acron* maeotia (*eo in ras.*) *b* MEOTIA *R* mo.tia (t *c corr.*) *γ* meotida *c* maeotica *Acron* 350 iſter *c* HARENAS (E *m. rec. add.*) *R* 351—376 *Veron. fol.* 264 351 Qu*a*QUE V iacet *schol. Hor. epod.* redit *testantur Servius et Philargyrus. redit medium rhodope porrecta sub V* gelidum *Schraderus* medium *Probus* ro.dope *γ* rodope *b* precta *c*l axe *γ* 352 IL*lic clausa tenent stabulis armenta V* NEC *R* NE*que V* *u*LLAE *V* ulle *γ* 353 AP*parent V* *aut arb*ORE V 354 SED *PRVγbc* iac&. *c* uineiſ *γ* 2. uiuuſ *γ* 1 *niveis infor*MIS *V* 355 ielu (l *c corr.*) *γ* affurgit *c* VLNA *P*

semper hiemps, semper spirantes frigora cauri.
tum sol pallentis haut umquam discutit umbras,
nec cum invectus equis altum petit aethera, nec cum
praecipitem Oceani rubro lavit aequore currum.
concrescunt subitae currenti in flumine crustae,
undaque iam tergo ferratos sustinet orbis,
puppibus illa prius, patulis nunc hospita plaustris;
aeraque dissiliunt volgo, vestesque rigescunt
indutae, caeduntque securibus umida vina,
et totae solidam in glaciem vertere lacunae,
stiriaque inpexis induruit horrida barbis.
interea toto non setius aëre ninguit:

TESTIMONIA.

356 Acron ad Hor. carm. I 22, 17. 25, 19 schol. ad Stat. Theb. IV 653   357 Acron ad Hor. carm. I 22, 20   360 Acron ad Hor. carm. II 8, 5 serm. I 1, 25 Servius Aen. VII 115 ge. IV 135   361 Nonius 459, 20   363 sq. 'vestesque . . . vina' Nonius 380, 26   363 'vestesque r.' Servius Aen. IV 251   364 'caeduntque . . . vina' Nonius 272, 9   'umida vina' schol. Veron. 80, 1 Quintilianus VIII 6, 40 anecdota Parisina Ecksteinii   366 Charisius 74 P. Servius Aen. II 277
'stiria . . . Virgilius genere feminino, Varro neutro dixit: sed vicit Virgilii auctoritas' de gen. nom. 99 H. 'barbis': cf. artis gramm. fragm. 139 p. 97 Endl.   367 Priscianus 882 P. Charisius 194 P.

VARIA LECTIO.

356 femper ... *γ*   hyemp[f] *c* [hi] gemif (g *et* i *eras.*) *γ*   cauri *c* CHAVRI *MRγ* CHORI *PVb*1 ch[u]ari *b*2   357 TVNC *P*   PALLENT.S *V* PALLENTES *M*   HAV. *V* aut *γ*1 aud *γ*2 haud *bc*   358 *cum invectus equis altum petit aether*A *V*   ethera *γ*   359 PRAE*cipitem oceani rubro lavit aequo*RE *V*   LA[A]VIT (A *sup. rubr.*) *M*   360 CO*ncre*SCVNT *V*   *currenti in flumi*NE *V*   361 *ter*GO *V*   FE[R]RATOS *M* ORBES *MPRc, Servii exempl.*   362 *suspectus Iacobo Bryant*   PATULIS · NUNC *M*: *cf.* II 445   *o*fpita *γ*   363 diffili . unt *γ*   VVLGO *MRVγb2c*   364 *indutae caedu*NTQ*ue securibus umida vina V*   indutis *Heinsius*   induti ..... caeduntq; (q; *m. rec. add.*) *γ*   humida *γ*   . uina (*eras.* a, *ut vid.*) *γ*   365 *et totae V* ET S[T]OTAE *M*   INSOLIDAM *R* SOL*idam i*N *V* in folidam in (in *pr. eras.*) *γ*   LU[A]CUNAE *M*: *cf. Lachmannus in Lucr.* 205 *et Ritschelius mus. Rhen.* VIII 494 LACVNAE *PRVbc* lacune *γ*   366 *om. R. interpretantur Servius et Philargyrus*
*sti*RIA *V* ftyria *γ*   *bar*BIS *V*   367 SAETIUS *M* feciuf *c*   aequore *Arundel., Priscianus*   ninguit *in ras. b* ning[u]it *c*

intereunt pecudes, stant circumfusa pruinis
corpora magna boum, confertoque agmine cervi
torpent mole nova et summis vix cornibus extant.
hos non inmissis canibus, non cassibus ullis
puniceaeve agitant pavidos formidine pinnae,
sed frustra oppositum trudentis pectore montem
comminus obtruncant ferro, graviterque rudentis
caedunt, et magno laeti clamore reportant.
ipsi in defossis specubus secura sub alta
otia agunt terra, congestaque robora totasque
advolvere focis ulmos ignique dedere.
hic noctem ludo ducunt, et pocula laeti
fermento atque acidis imitantur vitea sorbis.

TESTIMONIA.

374 sq. 'comminus . . . caedunt' Eutychius II 4 374 'comminus o. f.' Servius ge. I 104 376 'ipsi . . . specubus' Servius Aen. VII 568 Pompeius p. 224 L. 'secura otia' schol. Veron. 80, 4 377 sq. 'totasque . . . dedere' Nonius 446, 14 379 'hic . . . ducunt' Servius in ge. I 6

VARIA LECTIO.

369 *mag*NA *V* bo. ū *b* CONFECTO *RV* conferto *Servius* conferloq; (ferloq: *in ras.*) *b* agmine (g *e corr., fort ex* c) γ 370 MOLFA (*punct. rubr.*) *M* mole (e *ex corr.*) γ ET SUMMIS *M* cornibuſ. γ 371 Hos *non inmissis ca*NIBVS *V* INMISSIS *MRbc* CASIBVS *P* Cas*sibus V* 372: *cf. Aen.* XII 750 Punice^e γ agitat^n *c* PENNAE *M*γ2*c* 373 SED *P*γ*bc* ET *R sed V* *Frustra V* appoſitum *c* OP-POsi*tum trudentis pectore V* TRVDENTES *MP*γ2 pecora (a *corr. in* e) γ MONT*em V* 374 comminoſ γ OBTRVN*cant V* GRA-V*iterque rud*ENT*is V* RUDENTES *M* rueutiſ (*i corr. in* e) γ 376 SPECUBUS *M*, *Servius hic et Aen.* VII 568 ſpecibuſ γ SPECIBVS *PV* SPECIEBVS *R* '*artis fuerat* ſpecibus *dicere, quia quarta declinatio ...u in i vertit ... sed quia pinguius sonat et melius,* ſpecubus *dicimus.*' *Servius* 'ſpecubus ... *falsum est:* ſpecibus *debuit dicere*' *Pompeius*: *cf. Rhemn. Palaem.* 1371 *Sergius* 1846 *Terent. Scaur.* 2259

377 *Otia agunt terra congestaque robora totasque V* TOTASQ· (*punct. rubr.*) *M* totaſ, *om.* que, γ*b*1*c* 378 ADVOL*vere focis ulmos ignique dedere V* Aduoluere *b*1 379 NOC*tem V* *et pocula laeti V* 380 FE*rmento atque acidis imitantur vitea sorbis V*. FERMENTO ADQVE ACIDIS *R* FERMENTATQ· ACIDIS *M* fermentoque acidi. ſ γ uitaea γ SORVIS *P*γ1*b*

talis hyperboreo septem subiecta trioni
gens effrena virum Riphaeo tunditur euro,
et pecudum fulvis velatur corpora saetis.

Si tibi lanitium curae, primum aspera silva
lappaeque tribolique absint; fuge pabula laeta.
continuoque greges villis lege mollibus albos.
illum autem, quamvis aries sit candidus ipse,
nigra subest udo tantum cui lingua palato,
reice, ne maculis infuscet vellera pullis
nascentum, plenoque alium circumspice campo.

TESTIMONIA.

381 sq. 'quin et hyperboreo . . . virum' Acron ad Hor. carm. II 20, 16 in Fabr. et Med. 381 Beda de tropis 383 C. 'hyperboreo . . . trioni' Quintilianus VIII 6. 66 'septem s. trioni' Marius Victorinus 2499 Diomedes 456 Charisius 216 Priscianus 1039 P. Donati ars III 6, 2 Pompeius 474 L. Claudius Sacerdos I 87. 172 Servius Aen. I 412 382 'Rhipaeo t. e.' Probus 63, 21 Servius Aen. IV 148 'Rhiphaeo euro' schol. Veron. 80, 5 K. 383 Iulius Rufinianus p. 256 R 384 sq. Beda de metris 2375 P 'si . . . absint' Columella de r. r. VII 3, 10 384 'si . . . curae' Nonius 212, 19 Servius Aen. II 110 386 Probi inst. I 7, 4 Servius ecl. II 20 387—389 'illum autem . . . reice' Donatus in Ter. Phorm. I 2, 56 387—390 'illum . . . nascentum' Columella de r. r. VII 3, 1 389 sq. 'reice . . . nascentum' Servius Honoratus de fin. 10 p. 499 Endl. Servii centimetrum 1816 P. 'ne . . . nascentum' Nonius 368, 23 schol. Hor. epod. 16, 46 389 Beda de metris p. 2363 P. Servius Aen. X 473

VARIA LECTIO.

381 T*Alis hyperboreo septem subiecta trioni V* talis] quin et *Acron* YPERBOREO (H *rubr.*) *M* hiphoreo *c* conpacta *Claudius Sacerdos, si quidem Vergilii locum intellegit* TIRONI *M* troni *γ* triones *Claudius Sacerdos* 172 382 GENs *effrena virum ripaeo tanditur euro V* EFFERNA *P* Riphaeo *testatur Servius* ripheo *γb* RIPAEO *M* RHIPEO *R* RIPAEO *P* rifeo *c* 383 *et pecudum fulvis velatur corpora saetis V* pecodum *γ* pecudem *c* FLUCIIS *M* UELANTUR *Mbc* velatur *Rufinianus* pectura *Rufinianus* fetif *c* 384 *nihil legere potui in V* aspera . . . tribolique == *ge.* I 152 *sq.* 385 LAP*paeque tribolique absint fuge pabula laeta V* triboli *γbc* fugae *γ* laetra *Schraderus* laeta *Philargyrus: cf. Columella de re r.* VII 2, 3 386 CON*tinuoque greges villis lege mollibus albos V* TEGE *P* 387 *autem quamvis ar*IES *V* 388 *Nigr*ASV*best udo tantum cui lingua palato V* udo (*o c corr.*) *γ* 389 *reice ne maculis infus*CET *V* ne] na *γ* P*ullis V* 390 NASC*entum plenoque alium circumspice ca*MPO *V* NASCUNTUR *M* nafc&tum (t *e corr.*) *γ* CIRCVMSPLICE *P*

munere sic niveo lanae, si credere dignum est,
Pan deus Arcadiae captam te, Luna, fefellit
in nemora alta vocans; nec tu aspernata vocantem.

At cui lactis amor, cytisum lotosque frequentis
ipse manu salsasque ferat praesepibus herbas.
hinc et amant fluvios magis, et magis ubera tendunt,
et salis occultum referunt in lacte saporem.
multi etiam excretos prohibent a matribus haedos,
primaque ferratis praefigunt ora capistris.
quod surgente die mulsere horisque diurnis,
nocte premunt; quod iam tenebris et sole cadente,
sub lucem exportans calathis adit oppida pastor;
aut parco sale contingunt hiemique reponunt.

TESTIMONIA.

391—393 Probus 63, 1 391 sq. Servius ge. I 16 391 Macrobius Sat. V 22, 9 Servius ecl. II 20 'munere lanae' schol. Veron. 80, 9 393 'in nemora a. v.' Macrobius Sat. V 22, 9 397 Philargyrus ge. III 128 400—402 'quod ... calathis' Servius ecl. III 5 400 sq. 'quod ... premunt' Priscianus 870 402 Acron ad Hor. carm. I 25, 11 'sub ... calathis' Priscianus 1000. 1105 Alcuini gramm. 2141 P. Servius ge. I 67 'exportant ... pastor' de gen. nom., 89 H. 'adit o. p.' Priscianus 1202 403 Nonius 368, 8

VARIA LECTIO.

391 NIveo *lanae V* lanae (a *pr. e corr.*) *γ* si credere ... Arcadiae *om. Probus* 392 DAEVS *P* DȦEUS *M* arcadie *γ* archadie *c* lunam *γ* 1 393 alta uocanſ (tauo *e corr.*) *γ* neeſpernata (e *sec. corr. in* a) *γ* 394 AD *Rb*1 *lactis amor cytisum lotosque fre*QVENTIS *V* AM (*m.* 2 *sup.*) *R* cythisum *γ*, (cy *in ras.*) *c* frequenteſ *γb* 395 ILLE *PRb* matu *c* *ipse manu salsasque fe*RAT *praesep*IBVS *V* 396 *hinc et amant fluvios magis et magis ubera V* magiſac magiſ *c* 397 *et salis occultum referunt in lacte sapore*M *V* ocultam *γ* refert *Philargyrus ge.* III 128 398 *multi etiam excretos p*ROHIBENT *a matribus V* ETIAM *Pb* IAM *MRγc* EXTREMOS *P* excretos *Servius*, *Philargyrus* aedoſ *γ* hedoſ *c* 399 PRIM*aque V* fimaque *Heinsius* PRAE*fig*VNT *V* praeſtringunt *Schraderus* ora (o *c corr.*) *γ* CAPISTRIS (I *prior in ras., fort. corr. ex* E) *R* 400 *die mulsere h*OBIS *V* HORRIS *R* 401 PRAEMVNT *Rγb* PRȦEMUNT *M* QVO *V* CADENTES *R* CADENE˙ *M* cadentem *γ* 402 exportans *Scaliger* EXPORTANT *MPRVγc*, *grammatici*, *nisi quod* exornant *Alcuinus habet* 403 PARCȮS *M* roponunt *γ*

Nec tibi cura canum fuerit postrema, set una
velocis Spartae catulos acremque Molossum
pasce sero pingui. numquam custodibus illis
nocturnum stabulis furem incursusque luporum
aut inpacatos a tergo horrebis Hiberos.
saepe etiam cursu timidos agitabis onagros,
et canibus leporem, canibus venabere dammas;
saepe volutabris pulsos silvestribus apros
latratu turbabis agens, montisque per altos
ingentem clamore premes ad retia cervom.

Disce et odoratam stabulis accendere caedrum,
galbaneoque agitare gravis nidore chelydros.
saepe sub immotis praesepibus aut mala tactu
vipera delituit caelumque exterrita fugit,
aut tecto adsuetus coluber succedere et umbrae,
(pestis acerba boum) pecorique aspergere virus,

TESTIMONIA.

404 'nec ... postrema' Servius ge. III 44 405—408 Nonius 241, 13 schol. Hor. epod. 6, 6 406 'pasce s. p.' Probi inst. I 9, 11 408 Acron ad Hor. carm IV 14, 50 'Iberi' Probus 63, 26 413 schol. Stat. Theb. IV 323 Nonius 364, 33 Servius in Aen. I 324 414—418 'disce ... coluber' Columella de r. r. VII 4, 6 415 'galbaneoque a. gravi' Nonius 315, 6 'galbanum' Probus 63, 27 K. 416 'saepe ... praesepibus' Servius Aen. II 227 418 'tecto ... succe-

VARIA LECTIO.

FUERIT
404 POSTREMA *M* SET UNA FUERIT *M* fed *bc* 405 fparte *γ* fparthe *c* molo[r]fum *γb* molofum *c* 407 uc *Acronis Gud.* 408 IN-
PACA
DIGNATOS (*corr. col. rubro*) *M* 408 orrebi[&]f *γ* 409 faepciam *γ* 410 E[T] *M* uenare[be] *γ* dāme[a]f *c* 411 Sepe *γ* VOLVTABIS *P* pulfuf *γ*1 412 Latratuṫ *γ* Lata[r]t.u *c* TERREBIS *R* AGROS *M* MONTES *R* MONITIS *P* 413 PRAEMES *Rγbc* CERVVM *MRγbc* 414 DISLCE ODORATAM *P* adoratam *γ*1 CEDRVM *PRγb* 415 GALBANEOS *M* GRAVES *Rb* graui *χ*, *Servius*, *Nonius* helidrof *γ* 416 inmotif *b* IGNOTIS *R* in[m].otif *c* 417 dili.tuit (i *pr. corr. in* e) *γ* 418 taeto *γ*1 adfuetof *γ* affuetuf *c* fuccedere et (1 *add. m.* 2) *γ* SVCCEDERET *P* SVCCEDER[E] ET *M* 419 BOUUM *M* pecorif *γ* ASPERGERE *PRbc*, *item*, *sed* f *e corr.* *γ* ADSPERGERE *M* adfpargere *Mentel. pr.*

fovit humum. cape saxa manu, cape robora, pastor,
tollentemque minas et sibila colla tumentem
deice. iamque fuga timidum caput abdidit alte,
cum medii nexus extremaeque agmina caudae
solvontur, tardosque trahit sinus ultimus orbis.
est etiam ille malus Calabris in saltibus anguis,
squamea convolvens sublato pectore terga
atque notis longam maculosus grandibus alvom,
qui, dum amnes ulli rumpuntur fontibus et dum
vere madent udo terrae ac pluvialibus austris,
stagna colit, ripisque habitans hic piscibus atram
improbus ingluviem ranisque loquacibus explet;
postquam exusta palus, terraeque ardore dehiscunt,
exsilit in siccum, et flammantia lumina torquens

TESTIMONIA.

dere' Servius Aen. I 627 420—422 'cape ... deice' Columella de re r. VII 4, 6 420 'fovit h.' Servius Aen. IV 193 'cape saxa ... pastor' Nonius 252, 33 421 sq. 'tollentem ... deice' Nonius 406, 29 423 'extremaeque a. c.' Servius Aen. II 212 425 cf. Probus 63, 28 K. 428 sq. 'et dum ... austris' schol. Lucani I 219 430 sq. 'tum piscibus ... explet.' Nonius 327, 9 'hic ... illuviem' Nonius 242, 22 430 'ecce stagna madent' Terentianus Maurus 1104 431 Nonius 298, 10

VARIA LECTIO.

420 Fo[v]dit *b* manum *γ1* 421 *cf. Aen.* II 381 421 fibi[la] *γ* TVMENTEM (*corr. ead. m. ut vid.*) *P* 422 NAMQVE *P* IAMQ[VE] *M* iam[q:] *c* ALTAE *Ryc* 423 co[\`]m *γ* extreme *γ* AGMINE *R, Servius Aen.* II 212, *sed* agmina *idem ad h. l.* 424 SOLVVNTVR *MRyc* S. ol[n]uutur *b* TRAH[I]VNT (*punct. rubr.*) *M* drahit *γ1* trait *c* 425 ESSET·IAM *R* CATLABRIS *P* 426: *cf. Aen.* II 474 SVB. LATO *R* SUBLAT[O]A *M* CORPORE *P*: *cf. ad* 383 427 ADQVE *R* maculofiuf *γ1* aluo[ū]. *γ* ALVVM *MRbc* AEVOM *P* 428 amnif *γ* 429 ET *R, schol. Lucani* 430 col& *γ* que] q: *suprascr. b* habitat *susp. Heynius* hic] tum *Nonius* 327 atris *Nonius* 327, *sed* atram *testatur idem* 242 431 INPROBVS *PRbc* INCLVVIEM *P* inluviem *Nonii ω* 298, *Genev.* 242 illuviem *cetera* 242 *exempl.* 432 exhaufta *γ* ex[ha]ufta (exu *in ras.*) *b* exaufta *c* terre *γ* deifcunt *γc* 433 exulit *Menag. pr.* EXTVLIT *M* EXSILIT *R* EXILIT *P* exiit *γbc* TORQUENS (*sed* Ñ *fort. corr. ex* N) *M* TORQVENT *P*

saevit agris asperque siti atque exterritus aestu.
ne mihi tum mollis sub divo carpere somnos
neu dorso nemoris libeat iacuisse per herbas,
cum positis novos exuviis nitidusque iuventa
volvitur aut catulos tectis aut ova relinquens
arduus ad solem, et linguis micat ore trisulcis.

Morborum quoque te causas et signa docebo.
turpis ovis temptat scabies, ubi frigidus imber
altius ad vivom persedit et horrida cano
bruma gelu, vel cum tonsis inlutus adhaesit
sudor, et hirsuti secuerunt corpora vepres.
dulcibus idcirco fluviis pecus omne magistri

TESTIMONIA.

434 Nonius 214, t. 295, 28 'siti . . . aestu' Priscianus 761 P. 435 sq. Quintilianus IX 3, 21 435 Servius ge. II 475 'nec . . . mollis' Probi inst. I 10, 1 436 'dorso n.' Servius Aen. X 303 437 sq. Nonius 457, 11 'cum . . . volvitur' idem 458, 11 438 'catulos t. aut ova reponit' Servius Aen. II 357 439 'et linguis . . . trisulcis' Nonius 318, 3 440 Vegetius veterin. praef. 8 441—443 'cum frigidus . . . gelu' Columella de r. r. VII 5, 5 442 'altius . . . persedit' Probi inst. I 2, 2 443 sq. 'cum . . . vepres' Columella de r. r. VII 3, 10

VARIA LECTIO.

T I
434 SINUS *M* EXTERRITUS *PRγ*, *Prisciani exempl.: testatur*
U
Nonius EXTERRITUS (*corr. col. rubro*) *M* exercitus *Schraderus* extorridus *vel* expergitus *Marklandus* 435 NE *PRbc*, *Quintilianus*, *testantur Probi inst.*, *Servius ge.* II 475 NEC *My* TOM *P* tunc *Servius ge.* II 475 MOLLES *M* DIO *P* 436 herbā *bt* 437: *cf. Aen.* II 473 NOVVS *MPRγbc* EXVVIS *P* 438 atque ova *susp. Heynius*
v
aua *γ1* relin.nenſ (u *corr. in* g) *γ* reponit *Servius Aen.* II 357 *Fuit cum* aut catulos . . . arduus *melius omitti mihi persuaderem* 439 = *Aen.* II 475 440 te] ET *P* curas *Schraderus* causas *Servius 'fere morborum* causae *erunt quod* . . . . . signa *autem sunt' e. q. s. Varro de r. r.* II 1 441 OUIS *M* ube *γ1* VBI *MPbc* CVM *R*, *Columella*
v
442 uiuom *γ* VIVVM *MRbc* urrida *γ* 443 INLVTVS *M1PRγ1*, *Columellae Reg. Lips.* INLOTUS *M2γ2c* inlotuſ (u *in ras.*) *b* illutuſ *Columellae Goes.* illotuſ *ceteri* '*lotus et* lautus *dicimus' Servius 'si aestivum sudorem mari vel flumine non* abluas' *Columella* VII 5, 5 adhefit *c* 444 HIRSVTIS *MR*, *Columellae Lips.* 445 ideirco (il *e corr.*, *fort.* c) *γ* omni *γ1*

perfundunt, udisque aries in gurgite villis
mersatur, missusque secundo defluit amni;
aut tonsum tristi contingunt corpus amurca,
et spumas miscent argenti et sulpura viva
Idaeasque pices et pinguis unguine ceras
scillamque elleborosque gravis nigrumque bitumen.
non tamen ulla magis praesens fortuna laborumst,
quam siquis ferro potuit rescindere summum
ulceris os: alitur vitium vivitque tegendo,
dum medicas adhibere manus ad volnera pastor
abnegat, et meliora deos sedet omnia poscens.
quin etiam, ima dolor balantum lapsus ad ossa

TESTIMONIA.

447 'mersusque . . . amni' Nonius 389, 30 448 Nonius 409, 31 449 Marius Victorinus de carm. her. 6 Aldhelmus in A. Mai auct. class. V 530 'spumas . . . vivaque sulphura' Macrobius Sat. V 14, 4 incertus de gen. nom. 97 H. 'sulphura viva' Beda de orthogr. 2345 incertus de orthogr. 2799 P. 450 Charisius 71 P. 'et . . . ceras' Priscianus 775 Velius Longus 2223 Cassiodorus 2295 P. Servius Aen. IX 772 'pinguis u. ceras' incertus de orthogr. 2804 P. 451 cf. Probus 63, 29 452 Servius Aen. III 145 453 sq. Nonius 453, 2 Columella de r. r. VII 5, 10 'quam . . . os' Nonius 459, 12

VARIA LECTIO.

446 uellif *c*1 447 mifof (r v suprascr.) *γ* mersus *Nonius* anno *c*1 448 tristi (t *pr. e corr.*) *γ* AMVRGA *Mγ* 449 aut fpumas *Aldhelmus* et fulphura uiua *c* et fulpura (h suprascr.) uia (v suprascr.) *γ* uiuaque sulphura *b in ras.*, *χ*, *de gen. nom.: testantur Macrobius Servius Aldhelmus. 'numqui dactylus in fine ponitur? potest quidem . . . veluti est illud in georgicis:* et fpumas . . . vivaque fulphura. *quem quidam invertentes sic legunt:* et fulphura viva.' *Marius Victorinus* et sulphura uiua *Beda et inc. de orthogr.* 450 IDEAS *MRγ* PINGVES *Rγ*2 pinguis *testatur Priscianus* taedas *Cassiodorus* 451 SCYLLAM *MPc*, *Probus* ILLEBOROS *R* . eleboruf (i suprascr.; u *corr. in* o) *γ* grauef *γ* BITVMĒ *MR* uitumen *γ*1 452 fortuna laborumst = *Aen.* VII 559 LABORVM EST *MPbc* labor.um eft *γ* laborum (*om.* est) *Servius Aen.* III 145 453 potuit] properat *Schraderus* refcendere *γ*1 455 VVLNERA *MRbc* nolnere (v suprascr.; e *corr. in* a) *γ* paftur *γ*1 456 ET *Pγ*2 AVT *MRγ*1 *ut vid.*, *bc* meliora (a *in ras.*) *b* DEO[S] *M* OMNIA *MPRγb*, *Servius*, *ut qui Sallustii Cat.* 52 'prospera omnia cedunt' *exemplo utatur.* omina *cχ* pufceuf *γ*1 457 LABSVS *MPR*

cum furit atque artus depascitur arida febris,
profuit incensos aestus avertere et inter
ima ferire pedis salientem sanguine venam,
Bisaltae quo more solent acerque Gelonus,
cum fugit in Rhodopen atque in deserta Getarum,
et lac concretum cum sanguine potat equino.
quam procul aut molli succedere saepius umbrae
videris aut summas carpentem ignavius herbas,
extremamque sequi aut medio procumbere campo
pascentem et serae solam decedere nocti,
continuo culpam ferro compesce prius quam
dira per incautum serpant contagia volgus.
non tam creber agens hiemem ruit aequore turbo,
quam multae pecudum pestes. nec singula morbi
corpora corripiunt, set tota aestiva repente,
spemque gregemque simul cunctamque ab origine gentem.
tum sciat, aërias Alpis et Norica siquis

TESTIMONIA.

458 'atque . . . febris' Servius Aen. II 215 459 sq. Columella de r. r. VII 5, 10 461—463 'acer . . . equino' schol. Lucani III 283 461 cf. Probus 64, 1 K. 463 Acron ad Hor. carm. III 4, 34 471 sq. 'nec . . . repente' Philargyrus ge. III 70 472 'sed . . . repente' Servius Aen. XII 719 474 sq. Servius Aen. XI 247 474 'aerias A.' Isidorus orig. XIV 7, 18 schol. Lucani I 183

VARIA LECTIO.

458 ADQVE *R* depafcatur γ1 459 intensos *Heinsius* 460 pedef γ SALENTEM (I *supra* E) *M* falientim γ1 461 GELONOS *P* 462 rodopen γ ADQVE *R* AUT *M* 463 cum *om.* γ potat (t *pr. in ras.*) *b* 464 HAUD *P* MOLLIS *Pc*1 faepiuf (f *post. in ras.*) *b* 465 ET (AU *supra*) *M* CARPENTES· (M· *supra*) *M* SEGNIVS *R* ignavius *Servius* haerbaf γ 466 CONCVMBERE *P* 467 PASCENTEM (S *vel erasa vel in ras.*) *R* serae] fuere γ SAEPE (P *m. rec. corr. in* R) *R* serae . . . nocti: *cf. ecl.* VIII 88 468 FERO (R *supra*) *M* conpefce γ priufquam *in ras. b* 469 SERPVNT *P* uolguf (v *supra*) γ VVLGVS *MRb* uulgof (v *supra*) *c* 470 GREBER *P* imbrẽ *b* rut (i *supra*) γ AEQVORA *R*γ1 471 pecodum γ 472 SED *PR*γ*bc* 474 TUNC *M*, *Servius Aen.* XI 247 heriaf (^ *supra*) γ aerief *c* ALPES *MR*γ*bc* UT *P* aut *b*

castella in tumulis et Iapydis arva Timavi
nunc quoque post tanto videat desertaque regna
pastorum et longe saltus lateque vacantis.

Hic quondam morbo caeli miseranda coortast
tempestas totoque autumni incanduit aestu,
et genus omne neci pecudum dedit, omne ferarum,
corrupitque lacus, infecit pabula tabo.
nec via mortis erat simplex, set ubi ignea venis
omnibus acta sitis miseros adduxerat artus,
rursus abundabat fluvidus liquor omniaque in se
ossa minutatim morbo conlapsa trahebat.
saepe in honore deum medio stans hostia ad aram,
lanea dum nivea circumdatur infula vitta,
inter cunctantis cecidit moribunda ministros.
aut siquam ferro mactaverat ante sacerdos,
inde neque impositis ardent altaria fibris,

TESTIMONIA.

475 cf. Probus 64, 3 478 sqq. cf. Macrobius Sat. V 16, 5 478—480 Macrobius Sat. VI 2, 7 conl. Lucr. VI 1136 479 'toto . . . aestu' Servius Aen. VI 309 481 schol. Lucani VI 93 482 'nec via m. e. s.' Macrobius Sat. IV 4, 16 484 'rursus a.' Probi inst. I 9, 5

VARIA LECTIO.

475 IAPYDIS *M2*, *Probus*, *testatur Servius etiam Aen.* XI 247 IAPYGIS *M1PRγ* 'lapidis . . . *male quidam* lapigis *legunt*' *Servius* iapydiſ (diſ *in ras.*) *b* ARMA *R* acua (u *e corr. ut vid.*) *γ* ar . . ua *et* ORA *P*: *cf. Aen.* I 245 477 LONGAE *R* LATAE *MR* LAETE *P* VACANTES *R* uagantiſ *γ* VOCANTIS *MP* uagantef (e *supra*) *bc* 478 COHORTA EST *Mb* COORTAST *R* COORTA EST *Pc* choorta eſt *γ* 480 nece *γ1* 481 CORRIPVIT *P* corripit *γc* corrupit *schol. Lucani, Servius* corruptique . . . infectaque *prop. Waguerus* TABVLA (T *m. rec. corr. in* P) *R* 482 uia *suprascr. c* SED *PRγbc* LIGNEA *M* UENTIS *M* ueuuf *ct* 483 ATTRAXERAT *P* 'adduxerat *pro* contraxerat' *Philargyrus* abduxerat *b* 484 abundabant *γ1* habundabat *c* FLÜUIDUS *M* fluuiduſ *in ras. b* 485 MINVTATEM *P* CONLABSA *M* 486 ONORE *P* oſtia *b1* 487 NIUEO (A *supra*) *M* 488 CVNCTANTES *Pγ2* CAECIDIT *Mγ* MAGISTROS *R* 490 NEC *M* INPOSITIS *Pγc*

nec responsa potest consultus reddere vates,
ac vix suppositi tinguntur sanguine cultri
summaque ieiuna sanie infuscatur harena.
hinc laetis vituli volgo moriuntur in herbis,
et dulcis animas plena ad praesepia reddunt;
hinc canibus blandis rabies venit, et quatit aegros
tussis anhela sues ac faucibus angit obessis.
labitur infelix studiorum atque inmemor herbae
victor equos fontisque avertitur et pede terram
crebra ferit; demissae aures, incertus ibidem
sudor et ille quidem morituris frigidus, aret
pellis et ad tactum tractanti dura resistit.
haec ante exitium primis dant signa diebus;
sin in processu coepit crudescere morbus,

TESTIMONIA.

495 'plena . . . ponunt' de gen. nom. 91 H. 498 sq. 'labitur . . . equus' Macrobius Sat. IV 1, 3 'atque . . . ecus' Nonius 347, 15 499 schol. Stat. Theb. V 137 499 sq. 'et . . . ferit' Augustinus de gramm. 2044 P. Probi inst. I 9, 10 Servius Aen. V 49 X 839 ge. II 134. 275 500—502 'demissae . . . resistit' Macrobius Sat. VI 2, 10 500 sq. 'demissae . . . frigidus' Macrobius Sat. IV 1,3 503 Macrobius Sat. VI 2, 10

VARIA LECTIO.

491 conſult[vf].. *γ* reilere[d] *γ* 492 A. t *c* ſubpoſiti *c* SVPPOSITE *P* TINGVVNTVR *R* ting[u].untur *b* 493 TEIVNA *P* SANILE *P* ſaniae *γc* infuſcatur (in *in ras.*) *b* 494 u[v]olgo *γ* VVLGO *MRbc* 495 DVLCES *Rγ2* ANIMA[S] *M* ponunt *de gen. nom., sed vide M. Hauptii adnotationem.* praeſepia reddunt (a reddunt *in ras.*) *b* 497 TUSIS[s] *Mγ* ANELA[h] *Mγ* ueſ[f] *γ* OBESSIS *M* OVESSIS *R* obeſiſ *γb* obeſſi. *c1* obeſſiſ *c2* 498 ADQVE *R* INMEMOR *Rc* studiorum atque inmemor herbae *coniungit Philargyrus* 499 EQVOS *P* EQVVS *Rγbc* EQUS *M* ecus *Nonius* FONTES *M* fortiſ *c* que] q: *suprascr. b* 500 DEMISSAP *P* demiſſe *γ* dimiſſae *c1* AVRAES *P* 501 MORITURI[S] *Mγ* ARES *R* 502 Pelleſ *c1* ADTACTVM *MPR, Macrobii Salisb.* adt. actū *γ* adtactu *Macrobii ω* TRACTANTE *P* TRACTANDI[T] *M* 503 Hec (H *corr. in* N) *c* EXILIVM *P* EXITVM *R* 504 caepit *γ*

tum vero ardentes oculi atque attractus ab alto
spiritus, interdum gemitu gravis, imaque longo
ilia singultu tendunt, it naribus ater
sanguis, et obsessas fauces premit aspera lingua.
profuit inserto latices infundere cornu
Lenaeos; ea visa salus morientibus una;
mox erat hoc ipsum exitio, furiisque refecti
ardebant, ipsique suos iam morte sub aegra
(di meliora piis errorenque hostibus illum!)
discissos nudis laniabant dentibus artus.
ecce autem duro fumans sub vomere taurus
concidit et mixtum spumis vomit ore cruorem
extremosque ciet gemitus. it tristis arator
maerentem abiungens fraterna morte iuvencum,
atque opere in medio defixa relinquit aratra.

TESTIMONIA.

505—508 Macrobius Sat. VI 2, 8 509—511 'profuit . . . exitio' Macrobius Sat. VI 2, 12 512—514 'ipsique . . . discissos' Iulius Rufinianus p. 235 R., qui cum parentheseos exemplo utatur, versum 513, qui in ed. vet. deest, legisse putandus est 513 Donatus in Ter. adelph. III 3, 78 Augustinus de trin. XIV 13 'di meliora piis' Nonius 371, 30 Servius Aen. XI 32 514 'discissos n. l.' Probi inst. I 12, 1 517 'it t. a.' Nonius 331, 3 519 Donatus in Ter. Andr. II 5, 1 Servius ecl. II 70

VARIA LECTIO.

505 ADQVE *R* ADTRACTVS *Ryb*1 atractuf *c* 506 GRAVISSIMAQVE LONGO *R* GRAUIS ĀLTAQ· LONGO ĪMAQ· *M* 507 ILLIA *P* ILLA *R* ET *P* ET (*sed m. pr.* IT *ut vid.*) *R* it *in ras. b* ^{n}aribuf *γ* 508 oppressas *Macrobius* obsessas *Servius* PRAEMIT *R* 509 INSERTOS *P* 510 Lacnaeof *bc* ea] FA *P* A^{E}Ė *M* SAEVOS *P* 511 EXITIO HOC IPSVM *P* exitiu *b*1 512 iam] IN *R* ^{v}gra *γ* 513 Dii *γc* MELIO.·.·RA *M* ARDOREM *R* errorem *Philargyrus* 514 ^{N}UDIS *M* nudis *Philargyrus* 515 M^{U}O^{M}UERE *M* tauroſ *γ* 516 CONDIDIT *R* 517 extremof^{Q} *c* ET *MP* 518 meren^{R}tem *γ* fraterna (ra *in ras.*) *c* MONTE *M* 519 ADQVE *R* IM *P* RELIQVIT *P*, *Donatus*, *Servius ecl.* II 70: *fortasse melius* relinquit aratra (inquit aratra *in ras.*) *b*

non umbrae altorum nemorum, non mollia possunt
prata movere animum, non qui per saxa volutus
purior electro campum petit amnis; at ima
solvontur latera, atque oculos stupor urget inertis,
ad terramque fluit devexo pondere cervix.
quid labor aut benefacta iuvant? quid vomere terras
invertisse gravis? atqui non Massica Bacchi
munera, non illis epulae nocuere repostae:
frondibus et victu pascuntur simplicis herbae,
pocula sunt fontes liquidi atque exercita cursu
flumina, nec somnos abrumpit cura salubris.
tempore non alio dicunt regionibus illis
quaesitas ad sacra boves Iunonis et uris
inparibus ductos alta ad donaria currus.
ergo aegre rastris terram rimantur, et ipsis
unguibus infodiunt fruges, montisque per altos
contenta cervice trahunt stridentia plaustra.

TESTIMONIA.

520—522 'non umbrae . . . amnis' Macrobius Sat. VI 2, 6   522 sq. 'ima . . . inertis' Nonius 418, 4   523 'atque . . . inertes' schol. Lucani VI 59   525 sq. 'quid labor . . . gravis' Nonius 314, 4   529 sq. 'pocula . . . flumina' Macrobius Sat. VI 1, 64   'fontes . . . flumina' Acron ad Hor. carm. II 11, 20   530 'nec . . . salubres' schol. Hor. epist. I 10, 18   532 sq. Probus 82, 17 K.   533 'ductos . . . currus' Servius Aen. I 17 IV 63   536 Nonius 266, 5

VARIA LECTIO.

520 AN (ON *superscr.*) *M*   nemorum (non *superscr.*) mollia *γ*   mollia (moll *in ras.*) *b*   pſſunt (o *superscr.*) *γ*   522 electro (e *pr. in ras.*) *b*   petit (it *in ras.*) *b*   AD *P*   at (t *in ras.*) *b*   523 SOLVVNTVR *MRγbc*   ADQVE *PR*   oculiſ (o *superscr.*) *b*   VRGVET *PRγ* urget *c*2, urg . . . *c*1   INERTES *Mγ*2*b*   524 AT *Pγ*1   525 iuvent *Nonius*   quod *c*1   526 GRAUES *Mγ*2   ADQVI *R*   527 epule *γ*   nocuere (c *e corr.*) *γ*   POSTAE *P*   528 simpliceſ *b*1   529 ADQVE *R*   curſum *γ*   530 ſomnoſ (o *pr. corr. ex* u, mn *in ras.*) *b*   SALUBRES *Mc*   532 ARIS *P*   533 IMPARIBVS *PRγc*   534 egre *γ*   rutris *Schraderus*   terram raſtriſ *b*   IPSIS *MRγb*2*c*, *Servius* IPSI *Pb*1   535 VNGVIBVI (I *alt. m. ead. ut vid. corr. in* S) *P*   infoiunt (d *superscr.*) *γ*   MONTES *Mγ*   ARDVOS *P*   536 INSTRIDENTIA *P*   plautra (ſ *superscr.*) *c*

non lupus insidias explorat ovilia circum
nec gregibus nocturnus obambulat: acrior illum
cura domat; timidi dammae cervique fugaces
nunc interque canes et circum tecta vagantur.
iam maris inmensi prolem et genus omne natantum
litore in extremo ceu naufraga corpora fluctus
proluit; insolitae fugiunt in flumina phocae.
interit et curvis frustra defensa latebris
vipera et attoniti squamis adstantibus hydri.
ipsis est aër avibus non aequos, et illae
praecipites alta vitam sub nube relinquont.
praeterea nec mutari iam pabula refert,
quaesitaeque nocent artes; cessere magistri
Phillyrides Chiron Amythaoniusque Melampus.
saevit et in lucem Stygiis emissa tenebris

TESTIMONIA.

538 'nec . . . obambulat' Servius Aen. XI 767 539 sq. 'timidi . . . vagantur' schol. Hor. epist. II 1, 36 539 'timidi . . . fugaces' Servius Aen. V 122 ecl. VIII 28 546 sq. Macrobius Sat. VI 2, 14 548 sq. Macrobius Sat. VI 2, 13 Servius de ult. syll. 1816 P. Beda de metris 2363 548 'praeterea . . . pabula' Servius Honor. fin. 10 p. 499 Endl. 549 'quaesitaeque n. a.' Servius ge. III 511 550 'Phillyrides Ch.' Diomedes p. 310 P. Pompeius p. 112 L.

VARIA LECTIO.

537 INSIDIANS *Rγ: cf. Aen.* IX 59 infidiaf (a *in ras.*) *b* infidiaf^{a} *c* 538 Ne^{c} *b* gregibuf (g *pr. corr. ex* c) *b* 539 timi^{di} *c* dammc *γ* 540 Num^{c} *c1* Nunc *c2* INTE^{R} (R *sup.*) *R* circum] TECTVM *P* 541 inmenfi *bc* NATANTVR *P* natandū *b* 542 Litore in extremo (itore in ex *in ras.*) *b* 543 flumin. *c* 544 DEPRENSA *P: cf. Aen.* V 273 545 ADTONITI *R* ^{at}toniti *c* aftantibuf *c* SERPENTIBVS *P* (*an* furgentibus?) exstantibus *Schraderus* 546 aequaf^{v} *γ* AEQVVS *MPRbc* I^{A}LLE *M* ille *γ* 547 RELINQVONT *P* RELINQVVNT *Rγbc* RELINQVNT *M* 548 nec mutari iam *Macrobius* NEC IAM MVTARI *Rb*, *Beda* IAM NEC MVTARI *MPγc*, *ceteri grammatici* refert (ert *in ras.*) *γ* 549 quaefita *γ* CESSA^{E}RE *M* ceffere (e *alt. in ras.*) *b* 550 PHILLIRIDES *R* Phyllridef *γ* Pyllridef *c* AMYCHAONIVS *R* amithaoniuf (i *add. m.2*) *γ* amytaoniuf *b* MELAMPHVS *R* malampuf *γ1* 551 STYGIS *P* ftiguf *bc* femiffa *γ*

pallida Tisiphone Morbos agit ante Metumque,
inque dies avidum surgens caput altius effert.
balatu pecorum et crebris mugitibus amnes
arentesque sonant ripae collesque supini.
iamque catervatim dat stragem atque aggerat ipsis
in stabulis turpi dilapsa cadavera tabo,
donec humo tegere ac foveis abscondere discunt.
nam neque erat coriis usus, nec viscera quisquam
aut undis abolere potest aut vincere flamma;
ne tondere quidem morbo inluvieque peressa
vellera nec telas possunt attingere putris;
verum etiam invisos siquis temptaret amictus,
ardentes papulae atque immundus olentia sudor
membra sequebatur, nec longo deinde moranti
tempore contactos artus sacer ignis edebat.

TESTIMONIA.

553 Diomedes 407 P. 556 'iamque c.' Probi inst. I 10, 1 559 'nam . . . usus' Nonius 119, 19 566 'contactos . . . edebat' schol. Lucani VI 96

VARIA LECTIO.

552 TESIPHONE *P* tiphone (fi *sup.*) *γ* ATE (N *m. rec. sup.*, T *crasa vel in ras.*) *R* tante *γ* 553 furgens *om. Diomedes* 555 HORRENTES *R* A..rentef (A *e corr.*) *b* arentes *Servius* ripe *γ* SVPLINT *P* 556 DANT *P* ADQVE *R* ipfi *γ*1 557 DILAPSA *MRγc*1: *cf. Lucanus* VI 88 DELAPSA *Pbc*2 558 dicunt *γ* difcant (ant *in ras.*) *b* 559 CORTIS *P* SVVS *P* UISÁCERA *M* quifquā (f *in ras.*) *b* 560 uincerȧ *b* 561 NEC *Mb* N.. *c* quidē.. *c* INLVUII *M* inluuiae *γc* PERESA *MRγbc* 562 adtiugere *γ* PUTRES *Mγb*2 563 QVIN ETIAM *R* TEMPTARET (A *sup.*) *M* templerat *γ*1 TEMPTARAT *PRγ2bc* amicuf *γ* 564 pabulae *γ*1 papulae *in ras. b* inmundof *γ* inmunduf *bc* SUDor *M* 566 CONTRACTOS *P* contactof *γ* ACER *R* facer *testantur Servius et schol. Lucani* EGNIS *P*

P̃ UERGILI MARONIS // GEORGICON LĨB· III EXPLICIT // INCIPIT· LĨB· IIII FELICITER *M* P UIRGILII MARONIS GER̄G LĪB III EXPL̄C INC̄P LĪB IIII FELICITER *γ* PV̄P VIR̃G· MAR̃ GEOR̃ LIBER· III EXPLICIT· // INCIPIT· CARMEN TETRASTICON· OVIDII NASONIS (*sequuntur quatuor versus, de quibus v. proleg.*) INCIPIT· PREFATIO· LIBER· IIII INCIPIT· GEORGICON LIBER IIII *c* *Erasa subscriptio in b*

P. VERGILI MARONIS

G E O R G I C O N

LIBER QVARTVS

Protenus aërii mellis caelestia dona
exsequar: hanc etiam, Maecenas, aspice partem.
admiranda tibi levium spectacula rerum
magnanimosque duces totiusque ordine gentis
mores et studia et populos et proelia dicam.
in tenui labor; at tenuis non gloria, siquem
numina laeva sinunt auditque vocatus Apollo.
  Principio sedes apibus statioque petenda,
quo neque sit ventis aditus (nam pabula venti

TESTIMONIA.

1 sq. 'protinus . . . exsequar' Nonius 376, 20 Probus 64, 24   1 Isidorus orig. XX 2, 36   2 'hanc e. M.' Probi inst. I 4, 13   6 sq. Gellius V 12, 13   'siquem . . . Apollo' Nonius 51, 12. 331, 23   'siquem . . . sinunt' Servius Aen. II 693 X 275   6 'in . . . gloria' Servius ge. III 200   8 Nonius 367, 3   9—12 Columella de r. r. IX 4, 1

VARIA LECTIO.

1 PROTENVS *Pγ*1 PROTINVS *MRbc, Probi, Nonii, Isidori exempl.*   celeftia *γ*   2 EXEQVAR *M* prosequar *Probus*   MICENAS *M*   a[r]pice *b*   partẽ (ẽ *in ras.*) *b*   3 laeuium *γ*   4 Mag[na]nimof *b*   ex ordine *c*   gentef *b*1   5 MÀIORES *M*   populos] motus *Schraderus* populos *Servius*   dicam *in ras. b*   6 at (t *in ras.*) *b*   7 leua *γ probat Nonius* laeva *testantur Servius, Gellius, Philargyrus*   finant *Servius Aen.* II 693   AVDET *P*   8 ftatio (t *post. in ras.*) *γ*   legenda *Schraderus* petenda *testatur Nonius*   9 VE[N]TIS (N *m. 2 add.*) *R* uentif (if *e corr. in ras.*) *γ*

ferre domum prohibent) neque oves haedique petulci
floribus insultent, aut errans bucula campo
decutiat rorem, et surgentis atterat herbas.
apsint et picti squalentia terga lacerti
pinguibus a stabulis, meropesque aliaeque volucres
et manibus Procne pectus signata cruentis;
omnia nam late vastant ipsasque volantis
ore ferunt dulcem nidis inmitibus escam. 17
neu propius tectis taxum sine, neve rubentis 47
ure foco cancros, altae neu crede paludi,
aut ubi odor caeni gravis aut ubi concava pulsu

TESTIMONIA.

10 sq. 'neque . . . insultent' Festus p. 206 M. v. petulci 'haedique . . . insultent' Macrobius Sat. VI 5, 3 10 'petulci' Probus 61, 29 K. 11 'aut . . . campo' Probus 64, 30 14 'meropes . . . volucres' Probus 64, 31 15 Servius ecl. VI 74 Aen. I 235 Probus 65, 5 16 sq. 'ipsaeque . . . escam' Nonius 459, 28 17 'neu p. tectis' Priscianus I 173 'ne . . . sine' Arusianus p. 254 L.

VARIA LECTIO.

10 PROHIBET *P* AEDI *Rγ* hedi *c* 11 AV (T *m.* 2) *R* .erranſ *b* BOCVLA *P* baeula *γ* BVCVLA *MRb* bu.cula (*c e corr.*) *c* CAMPI *P* 12 ADTERAT *R* adte.rat (d *corr. in* t) *γ* 13 apſint *γ* ABSINT *MPRbc* picif qualentia (ſ *in ras.*, qualentia *eras.*) *c* pictuſ calentia *γ*1, pieti ſqalentia (*in mg.* al squalentia) *γ*2 14 AB *M teste Freitagio* MAEROPES *M* meropeſ (mero *in ras.*) *b* meropesque malaeque *vel* meropes avidaeque *vel* m. blattaeque *vel* m. vespaeque *Schraderus* meropesque aliaeque volucres *testantur Probus, Servius, Philargyrus* 15 maculis *Marklandus ad Stat. Silv.* V 3, 84 manibus *defendit Lachmannus Lucr.* 165 procbne *γ* progne *c* ſignata.. *c* cruentum *Servius Aen.* I 235 16 latae *γ* ipsaeque *Nonius* nulanteſ *γ*2*c* 17 IMMITIBVS *R* IMMITTIBVS *P* inmi. tibuſ (i *sec. corr. ex* m, *ut vid.*) *γ* *Post v.* 17 *rectius v.* 47—50 *sequi, siquidem in 'philosopho dogmatico' versaremur, animadvertit Heynius. Nobis quatuor illi versus aut in priore editione omnino non positi et secundis demum curis a poeta additi, nondum tamen reliquorum ordini inserti esse videntur, aut si iam antea extiterunt, nullo modo potuisse alio loco recte collocari: cf. lect. Verg. p.* 6 47 ne *Arusianus, Prisciani Voss.* propriuſ *γ* propinſ taxum *c* rubentiſ tectiſ *c* 48 CANOROS *P* chaucroſ *c* ALTE *M* 49 odor (*in mg.* al dolor) *γ* CONCHAVA *M* PULSI (V *col. rubro*) *M* pulſo *γ* pulſu *in ras. b*

saxa sonant vocisque offensa resultat imago.
at liquidi fontes et stagna virentia musco
adsint et tenuis fugiens per gramina rivos,
palmaque vestibulum aut ingens oleaster inumbret,
ut, cum prima novi ducent exagmina reges
vere suo, ludetque favis emissa iuventus,
vicina invitet decedere ripa calori,
obviaque hospitiis teneat frondentibus arbos.
in medium, seu stabit iners seu profluet umor,
transversas salices et grandia conice saxa,
pontibus ut crebris possint consistere et alas
pandere ad aestivom solem, si forte morantis
sparserit aut praeceps neptuno inmerserit eurus.
haec circum casiae virides et olentia late
serpulla et graviter spirantis copia thymbrae
floreat, inriguumque bibant violaria fontem.

TESTIMONIA.

50 Acron ad Hor. carm. I 20, 7 'vocisque . . . imago' Macrobius Sat. VI 6, 7 19 'et . . . rivos' Servius ge. IV 60 20—24 Columella de r. r. IX 5, 4 22 'vere suo' Donatus in Ter. Andr. III 2, 30 27—29 Columella de r. r. IX 5, 5 29 'aut . . . eurus' Servius ge. I 12 30 sq. 'casiae . . . serpilla' Probus 65, 11 K. 31 sq. 'et . . . floreat' Servius Aen. VI 201 31 'et . . . thymbrae' schol. Persii III 89 'graviter . . . thymbrae' Servius Aen. VII 705

VARIA LECTIO.

18 AD^{T} R A M 19 fugiant c1 RI^{B}IOS M RIVVS Rγbc 20 aut γ1. et γ2 ATQ· F inumbret γ1. ^{o}bumbret γ2 obumbret c. Columella 21 AT P novi] uere Columellae Reg. EXAGMINA M EXAMINA PRγbc 22 om. Columellae Reg. suo] MVO P: novo? ut I 43. Testantur suo Donatus et Servius FAMIS P cavis Schraderus ^{E}MESSA M 23 DISCEDERE R CATORI P 24 ofpitiif γ TENEANT P ten$\overset{a}{\&}$ γ hofpitiif—arbof (iif—arbof in ras.) b 25 feu ftabit (u e corr. in ras.) γ PROPROFLVET R PROFLVIT Pγ1 profl$\overset{u}{}$at b humor bc 27 & γc pof . fint (eras. f ut vid.) γ 28 AESTIVVM MRγbc MORANTES Rγ2 30 uiridif γ1 LATAE M 31 ferpylla γ SE^{R}PYLLA (R m.2 add.) R Serpylla c. (y in ras.) b serpilla Probus thymbre γ 32 florent (n corr. in a) γ

ipsa autem, seu corticibus tibi suta cavatis,
seu lento fuerint alvaria vimene texta,
angustos habeant aditus: nam frigore mella
cogit hiemps, eademque calor liquefacta remittit.
utraque vis apibus pariter metuenda; neque illae
nequiquam in tectis certatim tenvia cera
spiramenta linunt, fucoque et floribus oras
explent, collectumque haec ipsa ad munera gluten
et visco et Phrygiae servant pice lentius Idae.
saepe etiam effossis, si vera est fama, latebris
sub terra fovere larem, penitusque repertae
pumicibusque cavis exesaeque arboris antro.
tu tamen et levi rimosa cubilia limo
ungue fovens circum, et raras superinice frondes.

TESTIMONIA.

34 Charisius 82 Beda de metris 2374 P. 'lentum vimen' Servius Aen. III 384 35 sq. 'nam . . . remittit' Nonius 265, 8 36 'cogit h.' Probi inst. I 17, 7 40 'collectum . . . gluten' Charisius 67. 106 41 Nonius 338, 14 43 'sub . . . larem' Nonius 311, 28 44 'exesaeque a. a.' Macrobius Sat. VI 6, 6 45 sq. 'tu . . . circum' Acron ad Hor. carm. I 17, 12

VARIA LECTIO.

L
33 corticabuſ *γt* 34 UENTO *M* lento (o *e corr.*) *γ* ALVARIA
E
PRb, *Charisius* ALUARIA *M* aluearia *γr*, *testatur Beda* uimene *γ*
U
VIMINE *MPRbc* 35 ADITOS *M* 36 *inter lineas add. a* IQ · FACTA *R* *Hic in singulari folio inserti versus* 44—75, *manu aliena scripti: c* 37—81 *deficit R* 37 ILLE *M* (A above) ille *γ* PALLAE *P* 38 NEQUICQUAM *M* tenuia (*in mg.* at tenula) *γ* 39 foribus *a* HORAS ,*P* 40 collectum hec *a* GLUTĒ *M* glu. ten *γa* gluten (v above) *c* 41 Et (t *in ras.*) *c* frigia[e] (*in mg.* at figiae) *γ* frigiae *bc* feruent *γ* TENTIVS *P*
lenatiuſ
lentiuſ
lentiuſ (*diversis manibus, quarum media extincta, summa recentissima est*) *a* lentiuſ (uſ *in ras.*) *b* lentius *testantur Nonius*, *Servius*, *Philargyrus* 43 FODIERE *M* fovere *testatur Nonius* PÅENITUS *M* poenituſ *γ* reperte *γc* 44—57 *om. c*, *adiungitur* 76 *ad* 43 *in eadem*
S
pagina sine ullo intervallo 44 EXEAE *M* exeſae *γac*, *in ras. b* 45 ET LEVI *MPc* & leui *γ* e. leui *b* e leui (e *in ras.*) *a* e leui *χ*, *Acron* 'e levi . . . *alii* et levi *legunt*' *Servius* (*etiam Vat. Par.*) RIMO *M* (L above) saxo

Quod superest, ubi pulsam hiemem Sol aureus egit
sub terras caelumque aestiva luce reclusit,
illae continuo saltus silvasque peragrant
purpureosque metunt flores et flumina libant
summa leves. hinc nescio qua dulcedine laetae
progeniem nidosque fovent, hinc arte recentis
excudunt ceras et mella tenacia fingunt.
hic ubi iam emissum caveis ad sidera caeli
nare per aestatem liquidam suspexeris agmen
obscuramque trahi vento mirabere nubem,
contemplator: aquas dulcis et frondea semper
tecta petunt. huc tu iussos asperge sapores,
trita melisphylla et cerinthae ignobile gramen,
tinnitusque cie et Matris quale cymbala circum:

TESTIMONIA.

55 sq. 'hinc . . . fovent' Nonius 311, 20 58 sq. Nonius 353, 23 'emissum . . . agmen' Arusianus p. 230 L. 59 Servius in Aen. IV 245 VI 16 cf. Quintilianus VIII 6, 18 'nare . . . liquidam' Pompeius 166 L. Servius Aen. I 118, 224 61 sq. 'aquas . . . petunt' Priscianus 775 P. 61 'contemplator aquas dulces' Sergius 1811 P. Servius ge. I 187 62 'huc . . . sapores' Arusianus p. 231 L. 63 Probus 65, 14 K. Columella de r. r. IX 8, 13 64 sq. 'matris . . . sedibus' schol. Lucani IX 288 64 Diomedes 455 P.

VARIA LECTIO.

Acron 46 Vng . e *a* Unge *c* stratas *Hildebrandus Apul. met. T.* I 256 superince] ET PERNICE *P* 51 super.. γ 52 TERRA (S *rubr.*) *M* reclu.it *c*1 53 ille γ SALTVM *P* 54 Purpureaf *c* 55 hinc . . . laetae: *cf. ge.* I 412 letae γ 56 PROGNIEM *P* f.ouent γ fouenf hinc (hunc *in ras.*) *b* RECENTES *M*γ2*c* 57 EXCLVDVNT *Pa in mg.* Exculus (culus *in ras.*) *b* 58 HIC *P* HINC *M*γ*abc*, *Nonii exempl.* iā .. *c* miffum γ 59 acmen (c *corr. in* g) γ 60 obfcura γ TRAHIT *P* 61 CONTEMPLATOR AQVAS DVLCES· *M*, *Sergius, Servius ge.* I 187 dulcef γ2*c* dulcis *testatur Priscianus* 62 TU HUC *M* tunsos *Reiskius coni.* 267 IVSSOS *libri* asparge *Arusiani Ambr.* SOPORES *P* 63 MELLISPHYLLA *M*γ1 melifpylla (lifpylla *in ras.*) *b* cerinthae γ ceronthae *b*1 CARMEN *P* granum *Probi Par.* germen *susp. Burmannus* 64 ci& *a* cimbala *c*

ipsae consident medicatis sedibus, ipsae
intuma more suo sese in cunabula condent.

Sin autem ad pugnam exierint (nam saepe duobus
regibus incessit magno discordia motu;
continuoque animos volgi et trepidantia bello
corda licet longe praesciscere: namque morantis
Martius ille aeris rauci canor increpat, et vox
auditur fractos sonitus imitata tubarum;
tum trepidae inter se coeunt pinnisque coruscant
spiculaque exacuunt rostris aptantque lacertos,
et circa regem atque ipsa ad praetoria densae
miscentur magnisque vocant clamoribus hostem:
ergo ubi ver nanctae sudum camposque patentis
erumpunt portis: concurritur, aethere in alto
fit sonitus, magnum mixtae glomerantur in orbem,
praecipitesque cadunt; non densior aëre grando,

TESTIMONIA.

69 sq. 'animosaque regum corda l. l. praesciscere' Priscianus 824 P. 70—72 Columella de r. r. IX 9. 1 72 'fractos . . . tubarum' Servius Aen. III 556 73 Nonius 108. 12 77 'ver n. sudum' Servius Aen. VIII 529 78 Servius ge. IV 5 80 sq. 'non . . . glandis' Arusianus p. 257 L.

VARIA LECTIO.

65 IPSE (A) *M* ipse.c γ confident (f *e corr., fort. ex* c) γ confidunt *schol. Lucani* (*nisi quod* coufident *Guelf.*) MEDICANTIS *M* 66 INTIMA *Mγabe* condunt *c* 67 exieri.nt (i *post. corr. ex* n) γ 68 incussit magnos . . . motus *Reiskius. Librorum auctoritatem tuetur Servius* 69 animuſ γt VVLGI ET *Mae* uolgie γ VVLGITET *P* et trepidantia bello] animosaque regum *Priscianus* 70 longe] vulgi *Columella* moranteſ γ2c 71 ARIES *P* 72 auditor γ FRACTVS *Pa* tractos *Schraderus* fractos *testatur Servius utroque loco* ſonituſ in *ras. b* 73 DVM *P* tunc *c, Nonius* Nunc *b* trepite (t *post. corr. in* d) γ trepide *c* quoeunt γ penniſ γ2ac 74 Spicula (q) *a* 75 ro.gent (o *corr. in* e. g *e corr.*) γ atque] QTQVE *P* 77 NANCTAE *P* nacte. (*in mg.* at nancte) γ NACTAE *Ma* nactae (uac *in ras.*) *b* nacte *c* campuſ γt potentiſ γt 78 IBVMPVNT *P* CONCURRITUR AETHERE *M, Servius ge.* IV 5 &aere (h) γ 79 MAGNO (VM) *M* orbē. γ 80 aere *su-*

nec de concussa tantum pluit ilice glandis.
ipsi per medias acies insignibus alis
ingentis animos angusto in pectore versant,
usque adeo obnixi non cedere, dum gravis aut hos
aut hos versa fuga victor dare terga subegit.
hi motus animorum atque haec certamina tanta
pulveris exigui iactu compressa quiescent.
verum ubi ductores acie revocaveris ambo,
deterior qui visus, eum, ne prodigus obsit,
dede neci; melior vacua sine regnet in aula.
alter erit maculis auro squalentibus ardens.
nam duo sunt genera: hic melior insignis et ore

TESTIMONIA.

81 Priscianus 726 P. 'haec glandis nominativo posuit Virgilius' Probi inst. II 1, 12 'haec glandis, sicut Virgilius' idem II 1, 42 cf. Cassiodorus de or. T. II p. 567 b ed. Ven. 83 schol. Stat. Theb. I 417 84 'usque . . . cedere' Nonius 416, 26 87 'pugna . . . ut idem ait, pulveris . . . quiescit' Columella de r. r. IX 9, 6 88 Charisius 49. 96 anon. de orthogr. 2777 P. Servius ecl. VI 18 89 sq. 'deterior . . . neci' Nonius 432, 10 90 Columella de r. r. IX 10, 6 'dede n.' Arusianus p. 223 L. 91—93 'namque duae regum facies, duo corpora gentis. ('plebis' Reg.: cf. 95) Alter erit . . . ardens (om. 92) Et rutilis c. squamis insignis et ore' (cf. 92) Columella de r. r. IX 10, 2 92—95 Vegetius de re milit. I 6

VARIA LECTIO.

praescr. γ 81 pluit, *in mg.* at fluit, γ 82 *Construendum est:* ipsi (*h. e.* reges) insignibus per medias acies alis, *quod si animadvertisset Wagnerus quaest. Verg.* XVIII 2 *e, de lacuna post v.* 82 *statuenda vix cogitasset* 84 CREDERE *P* hſ (o *suprascr.*) γ 86 TAÑU *M* 87 puluerſ γ1 IACTO *P* iactu (u *in ras.*) *a* cumpreſſa γ1 compreſſa *ac* QVIESCENT *Pa2c* quieſcent (v *suprascr.*) γ QVIESCVNT *Ma1b* 88 reuocaberiſ (v *suprascr.*) *c* AMBO *Mb1*, *testantur Charisius, anon. de orthogr., Servius ecl.* VI 18 amboſ (uſ *c corr.*) γ ambu ſ (ſ *c corr.*) *ab* AMBOS *Pc* 'ambos; *legitur et* ambo' *Philargyrus* 89 ne *suprascr.* γ OBSIET *M* obstet *Nonii ed. pr.* obst *Wolf. eiusdem. Versui* 91 *praemittit Columella haec:* namque duae regum facies, duo corpora gentis, *similia illo v.* 95 91 auro . ſqualentibus (ſ *pr. add. m.* 2) γ 92 .uo (d ſ *suprascr.*) genera γ A HIC MELIOR INSIGNIS ET ORE *eras. P* MELIOR (u *suprascr.*) (Q *rubr.*) *M* orae γ Et rutilis clarus squamis, insignis et ore *Columella: cf.* 93

et rutilis clarus squamis; ille horridus alter
desidia latamque trahens inglorius alvom.

Vt binae regum facies, ita corpora plebis.
namque aliae turpes horrent, ceu pulvere ab alto
quom venit et sicco terram spuit ore viator
aridus; elucent aliae et fulgore coruscant
ardentes auro et paribus lita corpora guttis.
haec potior suboles, hinc caeli tempore certo
dulcia mella premes, nec tantum dulcia quantum
et liquida et durum Bacchi domitura saporem.

At quom incerta volant caeloque examina ludunt,
contempnuntque favos et frigida tecta relinquont,
instabilis animos ludo prohibebis inani.
nec magnus prohibere labor: tu regibus alas
eripe; non illis quisquam cunctantibus altum

TESTIMONIA.

94 Columella de r. r. IX 10, 2 95 Servius ge. IV 5 96 sq. 'pulvere . . . viator' Columella de r. r. IX 10, 2 98 'elucent . . . coruscant' Arusianus p. 218 L. 99 Columella de r. r. IX 3, 3 Servius ge. IV 254 'et . . . guttis' Priscianus 867. 873. 899. 908 'lita c. g.' Diomedes 367 P. 101 sq. 'nec tantum . . . liquida.' Servius in Aen. I 432. 102 'et durum B. d. s.' Macrobius Sat. III 11, 10 schol. Persii III 8 105 Nonius 326, 20 107 sq. 'non illis . . . signa.' Nonius 252, 21

VARIA LECTIO.

93 rutilif (i *post. in ras.*) *b* SQVAMVS *P* illac orriduf *γ* 94 ingloriuf (u *e corr.*, *m.*1 *fort.* a) *γ* aluom *γ* ALUUM *Mabc* 95: *cf. ad* 91 bene *γ*1 96 TVRPIS *M* 97—117 *F* 97 QUOM *F* CVM *MPabc* terram fiero *ac* 98 et lucent *Arusiani Gu.* currufcant *b*1 99 ARDENTES (E *alt. fort. corr. ex* I) *F* ILLA, *sed I alt. m.*2 *corr. in* T, *F* '*ordo est:* ardentes auro corpora, et paribus guttis lita' *Philargyrus* 100 fobolef *ac* 101 PRAEMES *F* PRAEMENS *Mc* praemef *γ* 102 & durum *γ* bachi *c* domitura (edomitura?) *γ* domitura (u *in ras.*) *a* faporem (a *e corr.*) *γ* 103 AVT *P* AE (E *m.*2 *corr. in* T) *F* quom *Franc.* QUUM *F* CVM *MPγabc* caelo (o *in ras.*) *b* caelo *c* exagmina *γ* EXACMINA *M* EXAMINA *FPabc* 104 CONTEMPNUNT *Fabc* contē . . nunt (ē *in ras. e corr.*) *γ* CONTEMNVNT *MP* RELINQUONT *F* RELINQVNT *P* relinquunt *γabc* RELINCUN̄T *M* 105 INSTABULIS *M* inftabulif *γ*1 INANT (T *ras. corr. in* I) *P* prohib&if *c*1

ire iter aut castris audebit vellere signa.
invitent croceis halantes floribus horti,
et custos furum atque avium cum falce saligna
Hellespontiaci servet tutela Priapi.
ipse thymum pinosque ferens de montibus altis
tecta serat late circum, quoi talia curae;
ipse labore manum duro terat, ipse feracis
figat humo plantas et amicos inriget imbris.

Atque equidem, extremo ni iam sub fine laborum
vela traham et terris festinem advertere proram,
forsitan et, pinguis hortos quae cura colendi
ornaret, canerem, biferique rosaria Paesti,
quoque modo potis gauderent intiba rivis
et virides apio ripae, tortusque per herbam

TESTIMONIA.

108 Rufinus de schem. lex. 238 R. 109 'halantes f. h.' Arusianus p. 233 L. 110 sq. Probus 67, 23 K. Macrobius Sat. III 6, 15 114 sq. 'ipse feracis . . . imbres.' Nonius 459, 33 116 sqq. 'nec deterrebit quarundam rerum humilitas . . . quamquam videmus Vergilium praecellentissimum vatem ea de causa hortorum dotes fugisse.' Plinius nat. hist. XIV 1 119 'biferique r. P.' schol. Lucani X 165 120 Nonius 208, 32 Priscianus 861. 920

VARIA LECTIO.

108 et *Rufinianus* UELLERE (E *extr. in ras.*) *F* uellerӕ (e *sec. e corr.*) *γ* 109 halentef (ef *in ras.*) *γ* alantef *c* 110 FREGUM[R] *M* furum *testantur Macrobius et Philargyrus* cum] IAM *P* 111 Helefpon[l]tiaci *a* tute.la *c* 112 ipfae *γ* THYMUM (Y *in ras*) *F* TINOS *P* '*legitur et* tinos' *Philargyrus: cf.* 141 113 Tecto *e*1 SERAT (T *fort. corr. ex* E) *F* late circum *γ*2, altae circum *ut vid. γ*1 latae c. *b* CIRCVMLATE *P* QUOI *F* CVI *MPγabc* talia. (*eras.* e, *ut vid.*) *γ*

114 ipfae *γ* MANIMUM *M* DVRA *P* feracef *c* 115 IGAT *P* humū *c* INRET[IG] (*m. rec. sup.*) *F* IRRIGET *Mc* IMBRES *Fac* hymbref *γ* 116 EXTRAMO[E] *M* IM[A] *M* am[i] *γ* 117 proraf (f *corr. in* m) *γ* prorā (ā *in ras.*) *b* 118—124 *F* 118 colenti *γ*1, *fort. melius*

119 ORNAREM[T] *M* PESTI *Fc* BASTI[PE] *M* p . . eftı *γ* 120 fibris *Priscianus utroque loco: cf.* I 120 121 VIRIDIS *FMPγ*1 REPAE *P*

crescere] in ventrem cucumis; nec sera comantem
narcissum aut flexi tacuissem vimen acanthi
pallentisque hederas et amantis litora myrtos.
namque sub Oebaliae memini me turribus arcis,
qua niger umectat flaventia culta Galaesus,
Corycium vidisse senem, cui pauca relicti
iugera ruris erant, nec fertilis illa iuvencis
nec Cereri opportuna seges nec commoda Baccho.
hic rarum tamen in dumis holus albaque circum
lilia verbenasque premens vescumque papaver

TESTIMONIA.

122 sq. 'nec . . . narcissum' Servius Aen. X 91 124 'amantes l. m.' Isidorus orig. XVII 7, 50 125—127: cf. Probus 65, 18 K. 125 'namque . . . memini' Probi inst. I 7, 1 'namque s. O.' Probi inst. I 10, 3 125. 127 (om. 126) 'namque . . . senem' Arusianus p. 245 L. 'memini me turribus altis Corycium vidisse senem' (om. 126) Agroetius 2268 anon. de orthogr. 2791 P. Servius Aen. II 12 'memini Corinthium vidisse senem' gloss. in Barthii adv. XXXVII 14
126 schol. Hor. carm. II 6, 9 127 sq. 'cui . . . ruris' Servius Aen. II 357 127 'Corycium v. s.' schol. Lucani III 226 'Corycium v. s. memini' schol. Lucani VIII 26 129 Nonius 395, 17 'nec . . . seges' Servius ge. I 47 130 'hic . . . holus' Nonius 379, 26

VARIA LECTIO.

122 Crefc& (re supra) *c* fero *γ2a2c* fero (o *e corr. in ras.*) *γ* fero (o *fort. corr. ex* a) *a* COMANTE (M supra) (M *m. sat. ant.*) *F* 123 Narcifum *a* ..aut (a *m.2 in ras.*) *γ* TACUISSE (M supra) (M *m. sat. ant.*) *F* TCAUISSEM *M* achanti *γabc* 124 Pallantif *b1* QUE *om. F* HEDAS *P* amantef *c* LITORE (E *m. rec. corr. in* A) *P* litora (a *e corr.*) *γ*
125 OEBALLIAE *M* oebaliae (o *m.2*) *γ* oebalię (ię *in ras.*) *a* Oebalia *Probi inst.* I 7, 1 ARCIS *P,b2 in ras., Arusianus* 'Oebalia arx ab Oebalo dicitur' *e. q. s. Probus* 'Oebaliam arcem Tarentinam dicit' *e. q. s. Philargyrus* 'arce sub Oebaliá' *Corippus de laude Iustin.* III 94 altif (lt *m.2*) *γ* ALTIS *Fac*, *Agroetius*, *anon. de orthogr.*, *Servius*: *itaque legisse videtur Claudianus in Prob.* 260 AUTIS (L supra) *M* 126 humectat *ac* FLAVENITA *P* galefuf *γc*, *Acron* 127 coricium *γ* Corinthium *gloss. Barth.* 128 iuge (ra supra) *γ* IURIS *M* fertilef *γ* 129 Cereri *Salmasius exerc. Plin.* 366: *cf.* II 229 PECORI *MPγabc Nonius*, *Servius* ge. I 47 oportuna *abc* SEDES *P* comoda *γ* 130 dulis *Nonii exempl.* (h supra) oluf *γ* oluf *b* holof *c* 131 praemenf *bc*

regum aequabat opes animis, seraque revertens
nocte domum dapibus mensas onerabat inemptis.
primus vere rosam atque autumno carpere poma,
et cum tristis hiemps etiamnum frigore saxa
rumperet et glacie cursus frenaret aquarum,
ille comam mollis iam tondebat hyacinthi
aestatem increpitans seram zephyrosque morantis.
ergo apibus fetis idem atque examine multo
primus abundare et spumantia cogere pressis
mella favis: illi tiliae atque uberrima pinus,
quotque in flore novo pomis se fertilis arbos
induerat, totidem autumno matura tenebat.
ille etiam seras in versum distulit ulmos

TESTIMONIA.

132 'regum . . . animo.' Servius in Aen. I 141 133 'dapibus . . . inemptis' schol. Hor. epod. 2, 48 135 'et . . . hiemps' schol. Iuvenalis IV 56 136 'glacie . . . aquarum.' Macrobius Sat. VI 6, 18 138 'aestatem i. s.' Nonius 329,11 Probi inst. I 1, 1 Acron ad Hor. carm. I 38, 4 Servius Aen. I 738 XII 758 139—141 'ergo . . . favis' Eutychius II 5 139 sq. 'ergo . . . abundare.' Nonius 41, 17 140 sq. 'et spumantia . . . favis.' idem 365, 4 142 sq. Acron ad Hor. carm. III 1, 30 144 Nonius 284, 27 Servius Aen. V 119

VARIA LECTIO.

132 eq(h)uabat *γ* ANIMIS *MPγbc*, *Servius* animiſ (iſ *in ras.*) *a* animo *χ*, *Servii Aen.* I 141 *exempl.* fera *in ras. b* fera . . . *γ* 133 .onerabat *γ* honerabat *c* INEMTIS *M* inemptiſ (emp *in ras.*) *b* 134 .atque (a *m.2 corr. ex* u, *ut vid.*) *γ* 135 ETIANNVM *P* etiamnum *γ1*, etiamnunc *γ2abc* frigora *c1* 136 RVMPERIT *P* glaciae *γ* glatiae *c* 137 IAMTVMTONDEBAT *Pac* iam t(ũ)undebat *γ* HYACINTHI (*punct. rubr., in mg. m. rec., col. rubro:* ACHANTI) *M* hiacinti *γ* hyacincti *b* achanti *a1c*, iach(h)inti *a2* 138 aeſtat.em *γ* increpitaſ(n) *γ* zephiroſ *c* MORANTES *Mc* 139 fetuſ *γ1* idem atque] IDEMQVE *P* multo. (o *m.2*) *γ* 140 habundare *a* 141 ILLIC *P* ill(i) *γ* TELIAE *P* TILIA *M* uberri.a *c1* '*ipsius autem manu duplex fuit scriptura: tinus et pinus uberrima*' *Philargyrus: cf.* 112 142 QVODQVE *Pγ* Quotq: (t *in ras.*) *ab* 143 MATERE (A) *M* 144 (ſ)eraſ *γ* in uerſum *γb*, *Nonius*, *testatur Servius* INUERSUM *continuant Mac* in versu *Servii Aen.* V 119 *exempl.* IN VENTVM *P*

eduramque pirum et spinos iam pruna ferentis
iamque ministrantem platanum potantibus umbras.
verum haec ipse equidem spatiis exclusus iniquis
praetereo atque aliis post me memoranda relinquo.

Nunc age, naturas apibus quas Iuppiter ipse
addedit, expediam, pro qua mercede canoros
Curetum sonitus crepitantiaque aera secutae
Dictaeo caeli regem pavere sub antro.
solae communis natos, consortia tecta
urbis habent, magnisque agitant sub legibus aevom,
et patriam solae et certos novere penatis;
venturaeque hiemis memores aestate laborem
experiuntur et in medium quaesita reponunt.
namque aliae victu invigilant et foedere pacto

TESTIMONIA.

145 'eduram . . . spinos' Charisius 117 'eduramque p.' Servius Aen. VIII 610 ecl. VII 32 147 sq. 'atque ea quae quondam spatiis exclusus iniquis, Cum caneret laetas segetes et munera Bacchi, Et te, magna Pales, nec non caelestia mella, Vergilius nobis post se memoranda reliquit' Columella de re r. X 2 sqq. 151 sq. 'crepitantia . . . antro' Servius ge. IV 66 151 'Curetum . . . aera.' Macrobius Sat. V 19, 12 152 Columella de r. r. IX 2, 4 Servius Aen. III 171 154 'magnisque . . . aevum' Arusianus p. 212 L. 156 sq. 'aestate l. e.' Arusianus p. 226 L. 157 'et . . . reponunt' Arusianus p. 238 L. 158 'namque aliae uictu inu.' Asper 112, 22 K. Priscianus 778 P. 'invigilant victu' Arusianus p. 239 L.

VARIA LECTIO.

145 ETHVRAM *P* EDVRAM *Mγabc cum ceteris testibus* PI[R]NVM *M* pyrum *c* SPINVS *P* spinus *testatur Charisius* ferentef *γ2c* 146 PORTANTHI[E]VS *P* 147 IPSA *M* [e]quidẽ *a* quidẽ *bc* iniquif (f *m.2 in ras.*) *γ* 148 poft me memoranda *χ* poft [com] me memoranda (memoranda *in ras.*) *b* POSTMEMORANDA *MPγa* poft cõmemoranda *c* relinquo *in ras. b* 149 naturaf *superscr. a* iupiter *bc* ipfae *γ* 150 addedit *γ*1 ADDIDIT *MPabc* 151 Curaetu *b* AERE *P* 152 Dictheo *γ* 153—169. 170—174 *F* 153 COMMUNES *Mc* [N]LATO[S·] (S· *col. rubro*) *M* cun[r]fatia *c* 154 QUE *om. P* legebuf *c*1 aeu[v]om *γb* AEUUM *Mac* 155 AT (E *m. ant., fort. eadem*) *F* et *alterum om. c* PENATES *FMγabc* 156 HIEMES *M* .emif *γ* laborẽ (ẽ *in ras.*) *a* laborum *c* 157 IM *P* 158 invigilant victu *Arusianus* [DE]FOERE (*sup. m.2*) *F*

exercentur agris; pars intra saepta domorum
Narcissi lacrimam et lentum de cortice gluten
prima favis ponunt fundamina, deinde tenacis
suspendunt ceras; aliae spem gentis adultos
educunt fetus; aliae purissima mella
stipant et liquido distendunt nectare cellas.
sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti,
inque vicem speculantur aquas et nubila caeli,
aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto
ignavom fucos pecus a praesepibus arcent.
fervet opus, redolentque thymo fraglantia mella.
ac veluti lentis Cyclopes fulmina massis
cum properant, alii taurinis follibus auras

TESTIMONIA.

160 'et . . . gluten' Charisius 106 161 sq. 'deinde . . . ceras' Priscianus 777 P. 164 'liquido . . . cellas.' Probus 11, 17 K. 165 Priscianus 1006. 1011 Alcuinus 2123 P. 167 Maximus Vict. de carm. hor. 5 Diomedes 412 P. 'suscipiunt onera venientum' de gen. nom. 90 H. 168 Nonius 33, 19. 460, 6 Isidorus orig. XII 8, 3 thes. nov. lat. in A. Mai auct. class. VIII 214 'ignavum pecus . . . a praesepibus arcentur' Columella de r. r. IX 15, 1 169 'redolent . . . mella' Isidorus orig. XVII 9, 12 Diomedes p. 304 P. 171 'taurinis f.' Servius Aen. IX 706

VARIA LECTIO.

159 fepta *γac* 160 Narcifi *a* GLUTE̅ *M* glutem *γ1* 161 TENACES *Mγ2c* tenacis *testatur Priscianus* 162—164: *cf. Aen.* I 431 *sq.* 162 caeraſ *γbc* alia. (a *corr. in* ω) *γ* 163 DVRISSIMA *M* mella (a *m.2*) *γ* 164 Stipent *c1* ETA *F* GELLAS *P* 165 porlam *Alcuinus* CAECIDIT *F* CAECIDIT *M* forte *χ* sorti *testantur Priscianus et Alcuinus* 167—169 = *Aen.* I 434—436 168 ignauom *γ* IGNAUUM *FMabc* . . . focof (*eras. fort.* aut) *γ* fucof (f *e corr.*) *b* fpecuf *γ* praefepib; arcent (epib; arcent *in ras.*) *γ* pecuf—arcent (f — arcent *in ras.*) *b* urget vel arcet *thes. nov. lat.* 169 FERVET *MPγabc*, *testatur Servius ad Aen.* I 436 FERVIT *F1*, *testatur Philargyrus* redolent *b* FRAGLANTIA *FMγ* fraglantia *b* FLAGRANTIA *Pac2*, *Diomedis Par. A, Mon.*: *cf. Servius ad Aen.* I 436 fragrantia *c1* 170 LENTE *P* LENTI (S *prope evanuit*) *F* ciclopeſ *c* folmina *γ2*, flumina *γ1* 171—175: *cf. Aen.* VIII 449—453 171 ALIII *F* araſ *a*

accipiunt redduntque, alii stridentia tingunt
aera lacu; gemit impositis incudibus Aetna;
illi inter sese magna vi bracchia tollunt
in numerum, versantque tenaci forcipe ferrum:
non aliter, si parva licet componere magnis,
Cecropias innatus apes amor urguet habendi
munere quamque suo. grandaevis oppida curae
et munire favos et daedala fingere tecta.
at fessae multa referunt se nocte minores,
crura thymo plenae; pascuntur et arbuta passim
et glaucas salices casiamque crocumque rubentem
et pinguem tiliam et ferrugineos hyacinthos.
omnibus una quies operum, labor omnibus unus:
mane ruunt portis; nusquam mora; rursus easdem
vesper ubi e pastu tandem decedere campis
admonuit, tum tecta petunt, tum corpora curant;
fit sonitus mussantque oras et limina circum.

TESTIMONIA.

176 Nonius 257, 21 'si . . . magnis' Servius Aen. II 496 179 'daedala tecta.' Macrobius Sat. V 17, 15 181 'crura t. p.' Arusianus p. 251 L. 'thymo p.' Diomedes p. 291 P. 'pascuntur . . . passim' Pompeius p. 309 L. 182 Nonius 202, 11 'crocumque r.' Charisii exc. p. 548 K. schol. Iuvenalis VII 208 183 'et f. h.' Nonius 549, 6 184 'omnibus . . . operum' Arusianus p. 257 L. 185 'mane r. p.' Probi inst. I 9, 2 Cledonius 1923 P.

VARIA LECTIO.

172 ALI *P* alii. *γ* 173 impofitif *c* AETNA *Mb* &na *γ* &hna *ac* ANTRVM *FP ut Aen.* VIII 451 174 ILLIS *F* brachia *c* 175 uerfan *γ* focipe *c* 176 aliter] ALICET *P* fiparua *in ras. b* 177 Cecropeaf *γ2ac* URGET *M* urg& *γ* urg.& *a* 178 Munera *at* graudenif *γc* opida *c* 179 dedala *γ* 180 AD *Pγ1ab1* 181 *Hinc redit R* plena *ct* 182 salicis *Nonii exempl.* CROCVM (VM *in ras.*) *R* 183 PINGEM *P* TILIANA *M* thiliã *c* taliam *ut vid. γ1* hyacintof *γ* hyacinethof *b* iacyntof *c* 184 OMNIB·Q *M* quef *γ* 185 NVMQVAM *P* 186 DECEDEDRE *M* decere *c* 187 TVNC CORPORA *MP* (*siquidem huc spectat Fogginii testimonium*) 188 mufant *γc*

post ubi iam thalamis se composuere, siletur
in noctem, fessosque sopor suos occupat artus.
nec vero a stabulis pluvia inpendente recedunt
longius, aut credunt caelo adventantibus euris;
sed circum tutae sub moenibus urbis aquantur,
excursusque brevis temptant, et saepe lapillos,
ut cumbae instabiles fluctu iactante saburram,
tollunt, his sese per inania nubila librant.
illum adeo placuisse apibus mirabere morem,
quod neque concubitu indulgent, nec corpora segnes
in Venerem solvunt aut fetus nixibus edunt;
verum ipsae e foliis natos, e suavibus herbis

TESTIMONIA.

189 sq. 'siletur in n.' Arusianus p. 239 L. 'fessos . . . artus' Servius Aen. VI 610 190 'sopor . . . artus' Servius ge. III 244 193 Priscianus 828 Eutychius II 12 'sub . . . aquantur' Nonius 87, 8 197 sqq. 'utrum examina, tamquam cetera videmus animalia, concubitu sobolem procreent an heredem generis sui floribus eligant, quod affirmat noster Maro' Columella de re. r. IX 2, 4 197 Servius ge. IV 5 198 'quod nec concubitu indulg.' Asper 112, 21 K. Gellius IV 16 'neque concubitu i.' Arusianus p. 234 L. 'concubitu i.' Priscianus 778 P.

VARIA LECTIO.

189 cumpofuere γ1 190 SVOS (*nominativo*) *R* fuof γ SVVS *MPbc* ARTVVS *P* occupat artuf (patartuf *in ras.*) *b* 191 inpende.te γ BECEUDUN *M* 192 ADVENTANTILVS (L *m. rec. corr. in* B) *R* 193 TOTAE *P* muenibuf γ1 AEQUANTUR *M* equantur γ1 194 EXCUSSUS *M* TEMPTANT (N *rubr.*) *M* 195 CUMBE STABILES (Y *rubr.*) *M* c.imbe (u *m.1*) ftabilef γ cymbae inftabilef *c*, (y *in ras.*) *b* FLATV *P* SUBURRAM *M* 196 HISESE *M* hif efe, *in mg.* at if faepe, γ 197 adeo . . (o *fort. m.2*, *crasa fort.* m) γ mirabere (a *m.2*) γ 198 neque] DEC *M* nec *bc*, *Asper*, *Gellius* nec (*in mg.* at neq.) γ ne *Arusiani Ambr.* hac *eiusdem Gu.* INDULGENS *M* SEGNIS *M* REGNIS *P* 199 feftuf γ1 nixibus *testatur Servius* ni.ibuf γ2 nexibu. γ1 NEXIBVS *R* NEXIB· *M* NECSIBVS *P* 200 IPSEEFOLIIS *M* ipfe e foliif γ IPSAEFOLIIS *Pc* E *MP* et (=ec) γ*bc* SEII *R*

ore legunt, ipsae regem parvosque Quirites
sufficiunt, aulasque et cerea regna refigunt.
*saepe etiam duris errando in cotibus alas
*attrivere, ultroque animam sub fasce dedere:
*tantus amor florum et generandi gloria mellis.
ergo ipsas quamvis angusti terminus aevi
excipiat (neque enim plus septima ducitur aestas),
at genus immortale manet, multosque per annos
stat fortuna domus, et avi numerantur avorum.
praeterea regem non sic Aegyptos et ingens
Ludia nec populi Parthorum aut Medus Hydaspes

TESTIMONIA.

201 'Quirites' Macrobius Sat. VI 6, 19 202 'aulas . . . regna' Servius Aen. XII 589 203 sq. 'saepe . . . attrivere' Aldhelmus in A. Mai auct. class. 588 Servius ge. IV 161 204 'ultroque . . . dedere.' Nonius 312, 20 Servius ge. IV 214 205 Servius ge. IV 5 206 sq. 'ergo . . . excipiat.' Nonius 293, 29 207 'neque . . . aestas' Arusianus p. 253 L. 210—212 'praeterea . . . observant' Donatus adelph. prol. 2 Pseudoasconius ad Cic. Verr. I 46 210 sq. 'praeterea . . . Lydia' Probus 66, 1 K. 211 'aut M. H.' Probus 60, 4 schol. Hor. carm. I 22, 8

VARIA LECTIO.

R OS
201 ore (e *m.2 in ras.*) *γ* ipse *γ* parvos] PABULVM *M* 202 AVIAS *M* cerea *γ* REFIGUNT *Myc Servius*, *Philargyrus* REFINGVNT *Rb* RELINGVNT *P* 203—205 *post* 196 *poni iussit Io. Schraderus: paulo etiam aptius post* 218 *collocari videntur, sed omnium maxime probabile est, quod suspicatur Wagnerus, absoluto iam opere in marginem illos versus a poeta coniectos esse: cf. lect. Verg.* 7. *Ceterum non interpretatur eos Philargyrus.* in duris errando cotibus
I
Aldhelmus 204 ATTRIUERE-RE *M* Atriuere *γ* utro *γ* animas *Nonii exempl.* SVFFASCE *P* dederunt *Servius ad v.* 214 205 florum (u *m.2*, n. *m.1*) *γ* 206 ANGVSTE *P* AEVIS *P* 207 EXCI-
T· I
PIAM *M* PLUS (RUS *m.1*, *corr. col. rubro*) *M* SAEPTIMA *M* 208 ad *γ1* ET *R* 'et, *alibi* at: *potest abundare coniunctio*' *Philargy-*
V EA
rus INMORTALE *Mb* 209 domof *c* 210 PRAETER *M* AEGYPTVS *Rybc* AEGYPTIOS *P* 211 LVDIA *R* LYDIA *MPb* Lidia *γ*
H nec AV
PARTORVM (H *m.2*) *R* Lidia parthorum populi aut *c* ET (*corr. col. rub.*) *M* HYDASPES (Y *in ras.*) *R*

observant. rege incolumi mens omnibus una est;
amisso rupere fidem, constructaque mella
diripuere ipsae et crates solvere favorum.
ille operum custos, illum admirantur et omnes
circumstant fremitu denso stipantque frequentes,
et saepe attollunt umeris, et corpora bello
obiectant pulchramque petunt per volnera mortem.

His quidam signis atque haec exempla secuti
esse apibus partem divinae mentis et haustus
aetherios dixere; deum namque ire per omnia,
terrasque tractusque maris caelumque profundum;
hinc pecudes armenta viros, genus omne ferarum,
quemque sibi tenuis nascentem arcessere vitas;

TESTIMONIA.

212 sq. 'rege . . . fidem.' Seneca de clem. I 4, 2 epist. 114, 23 215 sq. 'ille . . . circumstant.' Nonius 347, 24 218 'pulchramque . . . mortem.' Nonius 367, 8 219 Iulius Rufinianus p. 229 R. 221 sq. 'deum . . . profundum' Minucius Felix Octav. p. 10 (ed. Heidelberg. 1560) Augustinus de civ. dei IV 11 221 'per omnia deum ire ipsi adserunt et omnia in virtute eius consistere. vim et maiestatem eius per omnia elementa penetrare, terras caelum maria.' Ambrosius de offic. I 13 224 Servius Aen. IV 705

VARIA LECTIO.

212 rege, *in mg.* at regẽ γ incolume γ1 incolomi b1c1χ menſ. γ est *om. Seneca de clem.* 214 crateſ (c *in rasura*) γ FAVOREM *M* fauorum (u *pr. m.2 in ras.*) γ 215 ILLE ADMIRATUR *M* illum admiranteſ (ſ *corr. in* r) γ illum admiratur *Nonii exempl.* 216 FREMITVS *P* frementeſ (menteſ *in ras.*) *b* 217 adtollunt *c* humeriſ *c* PECTORA *P: cf.* 83 218 pulchram . . . mortem = *Aen.* XI 647 uolnera γ VVLNERA *MRc* 219 EXSEMPLA *P* 220 PATREM *P* auſtuſ γ hauſtiſ *c* 221 per (er *m.2*) γ omnia *secundum Ambrosium Peerlkampus in Verg. Aen. vol.* II *p.* 21: *probavit Lachmannus Lucr.* 72 OMNIS *MPRγb*, *Augustinus* oñſ *c* 222 = *ecl.* IV 51 TERRASQ· (*corr. col. rubro*) *M* 223 HIC *R* uiroſ γ1 GENTVS *P* genoſ γ 224 SIBI *m.2 sup. R* TENUES *M* ACCERSERE *R* acceſſere γ1, arceſſere γ2 *et in mg.* uitaſ arceſſere *c*

scilicet huc reddi deinde ac resoluta referri 225
omnia, nec morti esse locum, sed viva volare
sideris in numerum atque alto succedere caelo.

Siquando sedem augustam servataque mella
thensauri relines, prius haustu sparsus aquarum
ore fove, fumosque manu praetende sequacis. 230
i[illegible] ira modum supra est, laesaeque venenum 236
morsibus inspirant, et spicula caeca relinquont
adfixae venis, animasque in volnere ponunt. 238

TESTIMONIA.

225 schol. Stat. Theb. VI 112   228 'si . . . augustam' Maximi Victorini de fin. glossator 19 p. 466 Endl.   238 Macrobius Sat. VI 6, 19   'animasque . . . ponunt' Nonius 232, 33 schol. Iuvenalis IV 91 Servius Aen. IX 687 ge. IV 79

VARIA LECTIO.

225 huc (hu *e corr.*) *γ* huhic *c*   ac] hac *γ*   refolita *γ*   REFERRE (I *rubr.*) *M*   227 *hic om. sequitur post v.* 236 *ima pagina c*   227 INNVMERVM *continuat R*   SE·CONDERE *R*   228 AVGVSTAM *Pγbc2 testatur Servius* AUGUSTA M· *M* ANGVSTAM *Rc1*   feruate *γ1*   229 THENSAVRI *P: signatismi causa praetuli.* THENSAVRIS *Rγ1* Thefaurif (he *in ras.*) *b* THESAURIS *Mγ2c. Servius, Philargyrus* RETINES *P*   ASTU *M* hauftuf *in ras. b* auftuf *γ*   parfuf *γ1* fparfuf *γ2*   230 ORE *PR* ORE *M* orae (a *eras.*) *γ* Ora *c*, (a *in ras.*) *b*   FAUE (*corr. col. rubro*) *M* foue (o *m.2*) *γ* '*ore fove . . . alii* ore fave *legunt*' *Servius* ore fave *Philargyrus. In constituenda lectione* ore fove *magis librorum auctoritatem quam sententiae incertissimae indicia secutus sum. Nam et purgari aqua os apiarii et irrigari infusa aqua alvearium iubere poterat poeta.*   SINV *P quod de vase patulo intellectum duplici modo versui accommodari potest scribendo vel:* ore fove et fumos sinu praetende s. *vel:* ore fave fumosque e sinu tende s. *Ceterum* manu *si retineas, saltem dativus interpretandus est: cf. Columella* IX 15   SEQVACES *R γ2bc*   *Ordinem versuum* 228—250 *restitui, qualis saltem intellegi posset, quamquam ne sic quidem omnia sana esse puto. In transponendis versibus* 236—38 *post* 230 *praeiverunt Schraderus et Duebnerus.*   236 lefae *γ*   237 RELINQVVNT *Rγbc* RELINCVNT *M*   238 Adfixa *c1*   VVLNERE *Mb, Servius, Nonii Genev. et Medic., Macrobii Salisb.* VVLNERA *Rc, Nonii et Macrobii ω, schol. Iuvenalis* uolnera *γ*

bis gravidos cogunt fetus, duo tempora messis: 231
Taygete simul os terris ostendit honestum
Pleas et Oceani spretos pede reppulit amnis,
aut eadem sidus fugiens ubi piscis aquosi
tristior hibernas caelo descendit in undas. 235
quo magis exhaustae fuerint, hoc acrius omnes 248
incumbent generis lapsi sarcire ruinas,
complebuntque foros et floribus horrea texent. 250
sin duram metues hiemem parcesque futuro 239
contussosque animos et res miserabere fractas:
at suffire thumo ceras que recidere inanis
quis dubitet? nam saepe favos ignotus adedit
stelio et lucifugis congesta cubilia blattis

TESTIMONIA.

232 'Taygete' Probus 67, 29 K. 248—250 non interpretatur Servius 239 sq. Priscianus 1132 P. 241 sq. 'at . . . dubitet' Priscianus 627. 830 thes. nov. latin. in A. Mai auct. class. VIII 205 241 Priscianus p. 905 P. 242 sq. 'nam . . . stelio' Servius Aen. V 795 243 'sic nec venenatus stelio nec obscenum scarabei vel papilionis genus lucifugaeque blattae, ut ait Maro, per laxiora spatia ianuae favos populantur' Columella de re r. IX 7, 5

VARIA LECTIO.

231 FETVS *MR, in ras. b, quod propter* 163 *et* 199 *displicere possit* fa&uf γ FLORES *P: cf.* 250 'fetus; flores *emendatum fuit' Philargyrus* tempore γ1 meffef *b*1 232 TAVGETE *PR* TAYGETE *Mb, Probi exempl.* Taygetae *c* Ta.getef (f *eraso*) γ 233 PLEAS *P* PLIAS *M*γ PLEIAS *Rb* Pleyaf (ey *in ras.*) *c* fpraetof (f *prior m.*2 *add.*) γ fptof *c* fpretofpederep *in ras. b* repulit *c* amnef *bc* 234 pifcif. γ 248 maxif γ1 exanftae γ FUERUNT *M* FVERIT (*corr. m. ead.*) *P* omif *c* 249 LABSI *P* farcire ruinaf (arcire ruinaf *in ras.*) *b* 250 COMPLERVNT (T *vel erasa vel in ras.*) *R* complebunt γ

FLORIBVS HORREA (IBVS *et* H *dimidiata in ras.*) *R* floribuforea γ TEXINT *P* tex.ent γ 239 METVENS *R*γ1 hiemem, parces (*ut hinc apodosis incipiat*) *Priscianus* parcef (r *in ras.*) *b* 240 contuffof γ1 CONTVSOS *MPRbc* mifferabere γ1 241 at (t *c corr.*) γ AVT *M* fuffire γ*bc*, *Priscianus* SVFFERE *P* SVFFERRE *MR* THYMO *R*γ*c* THVMOS *M* FAVOS THYMO *P* caeraf *b* recidere (i *in ras.*) *b* INANES *Mbc* 242 IAM *P* ADHAESIT *R* dedit γ1 adedit *testatur Servius*

243 STELIO *MR, Lachmannus Lucr.* 33 ftelio γ*bc* STELLIO *P* lucifugef γ1 blatif γ

immunisque sedens aliena ad pabula fucus;
aut asper crabro inparibus se inmiscuit armis,
aut dirum tiniae genus, aut invisa Minervae
laxos in foribus suspendit aranea cassis. 247

Si vero, quoniam casus apibus quoque nostros 251
vita tulit, tristi languebunt corpora morbo —
quod iam non dubiis poteris cognoscere signis:
continuo est aegris alius color; horrida vultum
deformat macies; tum corpora luce carentum
exportant tectis et tristia funera ducunt;
aut illae pedibus conexae ad limina pendent,
aut intus clausis cunctantur in aedibus, omnes
ignavaeque fame et contracto frigore pigrae.
tum sonus auditur gravior, tractimque susurrant,
frigidus ut quondam silvis inmurmurat auster,

TESTIMONIA.

244 Nonius 30, 12 Servius Aen. XI 460 246 sq. 'invisa ... casses' Probus 68, 1 K. 246 'aut ... genus' Nonius 285, 5 247 Nonius 192, 12 255 sq. 'tum ... ducunt' Donatus ad Ter. Andr. I 1, 90 Isidorus orig. XI 2, 35 255 'et corpora l. c.' Donatus ad Ter. hec. III 4, 27 256 'exportant ... tristia' Marius Plotius p. 263 G. 260 'tractimque s.' Charisius 196 Priscianus 1005 P. Probi inst. I 9, 10 261 Servius Aen. V 505

VARIA LECTIO.

244 inmunif *γbc* fede[n]f *γ* SIDENS *P* P[AR]OCULA *M* fucuf (uf *m 2*) *γ* 245 C[SCA]RABRO *M* crab[r]o *b* imparibuf *c* INMISCVIT *MRγbc* 246 durum *c*, *testatur Nonius* tineae *γ2c* 247 in foribus laxos *Probi Egnatiana* (*lacuna in Vat. Par.*) CASSES *MRc* caffef ...... *γ* aranea caffef *in ras. b* 251 Si[n] *γ* qm̃ *γ* qu˜ *c* cafdmf (ih *eras.*) *γ* NOSTRIS *R* 254 AEGRIS [ALIUS] COLOR *M* HORRIDAVVLTVM *Rbc* HORRID[A]VS ALIA UULTEM *M* [h]orrida u[v]oltum *γ* 255 tum] et *Donatus ad Ter. hec.* [U]CARENTEM *M* 2:7 ille *γ* conexe *γ* PE[N]DENT *Rγ* 259 IGNAVA *PR* FAMA *R* FAMAE *R* pigre. *γ* 260 TVNC *P* SONITUS *M* foNuf (Nu *in ras.* 3 *vel* 4 *lit.*) *b* fu[v]forrant *γ* 261 condam *γ*

ut mare sollicitum stridit refluentibus undis,
aestuat ut clausis rapidus fornacibus ignis:
hic iam galbaneos suadebo incendere odores
mellaque harundineis inferre canalibus, ultro
hortantem et fessas ad pabula nota vocantem.
proderit et tunsum gallae admiscere saporem
arentisque rosas aut igni pinguia multo
defruta vel psithia passos de vite racemos
Cecropiumque thymum et grave olentia centaurea.
est etiam flos in pratis, cui nomen amello
fecere agricolae, facilis quaerentibus herba;
namque uno ingentem tollit de caespite silvam,
aureus ipse, sed in foliis, quae plurima circum
funduntur, violae sublucet purpura nigrae;
*[saepe deum nexis ornatae torquibus arae]

TESTIMONIA.

267 Priscianus 891 P. Arusianus p. 262 L. 268 'quamvis vina dixerit Vergilius' Diomedes p. 316 P. 269 'defruta' Diomedes p. 316 P. 270 'grave o. c.' schol. Persii III 89 271 sq. 'cui . . . agricolae' Iulius Rufinianus p. 248 R. 271 'cui nomen a.' Arusianus p. 248 L.

VARIA LECTIO.

262 MADES *R* MA *P* STRIDET *Rγ2bc* 263 rapiduf . . *γ* INGENS *M* 264 HIC *M* CALBANEOS *R* honoref (n *corr. in* d) *γ* 265 ARVNDINEIS *R* harundinef *γ* HARVNDINIBVS *P* 266 FESSIS *M* feffa. (*crusa* f *ut vid.*) *γ* AT *M* ad (a *e corr.*) *γ* papula *b* 267 profuit *Prisciani exemplaria excepto Carolir.* TVNSVM *PRγc*, *Prisciani ω*, *Arusiani codd.* tonfum (nf *in ras.*) *b* TVSVM *M* tussum *et* tusum *Prisciani φ* admifce *c* 268 Arentef *b* 269 defru . ta *γ* PSITHAECA *R* PSITIAE (E *m.2 add. ut vid.*) *M* pfitiae (p *m.2 add.*) *γ* pfithia (thia *in ras.*) *b* 270 Cicropeum *c* thimū *c* grani *γ* CENTAURÉA *M* centauria *c* 271 AMILLO *P* 272 erba *γ* 273 CESPITE *R* cefpitae *γ*

274 INE *P* que *γ* 275 SUBLUCE (T *rubr.*) *M* 276 *damnaverunt Iahnius et Weichertus, secundis curis a poeta in marginem coniectum esse suspicatur Wagnerus. Non interpretantur hunc versum Servius et Philargyrus.* deum hinc nexis *Burmannus* ornate *γ*

asper in ore sapor; tonsis in vallibus illum
pastores et curva legunt prope flumina Mellae.
huius odorato radices incoque Baccho,
pabulaque in foribus plenis adpone canistris.

Sed siquem proles subito defecerit omnis,
nec, genus unde novae stirpis revocetur, habebit,
tempus et Arcadii memoranda inventa magistri
pandere, quoque modo caesis iam saepe iuvencis
insincerus apes tulerit cruor. altius omnem
expediam prima repetens ab origine famam.
nam qua Pellaei gens fortunata Canopi
accolit effuso stagnantem flumine Nilum
et circum pictis vehitur sua rura phaselis, 289
**et viridem Aegyptum nigra fecundat harena, 291
**et diversa ruens septem discurrit in ora

TESTIMONIA.

277 'asper . . sapor' Nonius 244, 3 279 'huius . . . incoque' Probi inst. I 6, 8 283sq. 'tempus . . . pandere' Servius ge. I 14 284 '(sunt qui puteat) . . . in totum vero amissas reparari ventribus bubulis recentibus cum fimo obrutis, Vergilius iuvencorum corpore exanimato' Plinius nat. hist. XI 20, 70 285 'insincerus . . . cruor' Charisius 61
285 sq. 'altius . . . famam.' Nonius 237, 18 287 sq. schol. Lucani III 233 287 Probus 66, 7 K. 'nam . . . fortuna' (sic) schol. Lucani V 60 'gens f. C.' schol. Lucani X 64 289 schol. Hor. carm. III 2, 29 'pictisque phaselis' Isidorus orig. XIX 1, 17 291 Eutychius II 5 Servius Aen. IX 31

VARIA LECTIO.

278 et] EN (T sup.) *M* prope] PER *R* pru[pe] *γ* flumina (i *in ras.*) *b* MILLAE *P* MELLAE *M* amelle *c* Mellae *Servius*, *Philargyrus* 279 [b]odorato *γ* INEOQ· *M* inquoque *γ*, *Probi inst.* 280 EXPONE *R* appone *c* 281 fique qem (quē *eras.*) *γ* fiquidem *c* 282 unde (u *m.*2) *γ*
HABEBIS *Pb*1 HABENIS *R* 283 arcadii. (*eras.* m) *γ* archadii *bc*
284 ceffif (f *pr. eras.*) *γ* 287 QUA *M* que *γ* PELLEI *Mb* pelei *c*
furtunata *c* 288 ACCOLLIT *M* 289 circum pectif *c*1 pictis circum *schol. Hor.* 290 291 292 293 *Pbc* 290 292 293 294 *R* 290 292 291 293 *Mγ*. *Versum* 291 *Servius*, 293 *interpretatur Philargyrus. Suspicor solum v.* 290 *a prima poetae manu esse, qui secundis curis in vicem versus* 289 *varia temptaverit nec in schedis suis constituerit utrum cum v.* 293 *versus* 291 *an* 292 *in locum illum succederet: cf. lect. Verg.* 8 291 FECVNDVT *P* [b]arena *γ* 229 HORA *M*

*usque coloratis amnis devexus ab Indis, 293
quaque pharetratae vicinia Persidis urguet, 290
omnis in hac certam regio iacit arte salutem. 294
exiguus primum atque ipsos contractus in usus
eligitur locus; hunc angustique imbrice tecti
parietibusque premunt artis, et quattuor addunt,
quattuor a ventis obliqua luce fenestras.
tum vitulus bima curvans iam cornua fronte
quaeritur; huic geminae nares et spiritus oris
multa reluctanti opstruitur, plagisque perempto
tunsa per integram solvontur viscera pellem.
sic positum in clauso linquunt, et ramea costis
subiciunt fragmenta, thymum casiasque recentis.
hoc geritur zephyris primum inpellentibus undas,
ante novis rubeant quam pra'a coloribus, ante

TESTIMONIA.

293 'coloratis . . . Indis' Servii ars p. 520. 531 L. 291 Nonius 327, 21 300 'huic g. n.' de gen. nom. 89 H. 301 sq. 'plagis . . . pellem.' Nonius 368, 30 303 sq. 'et ramea . . . fragmenta' Nonius 387, 10 306 Iulius Rufinianus p. 233 R.

VARIA LECTIO.

293 UTQUE *M* COL[A]ORTIS (*corr. m. rec.*) *R* MANIS *P* 290 PHARETRA[TAE] *M* phar&rathae (al faretre) *γ* faretrate *c* confinia *Bentleius ad Lucan.* II 435 URGET *Myb* 294 DMNI[S]B· *M* HANE *R*, *Nonii ω excepto Basil.* CERTE[AM] *M* IACET *PR* iac& *γ*1 iacit *testantur Nonius et Servius* 295 ADQVE *R* IPSOS *superscr. M* contract[v]os *c* IN *P* [AD]IN *M* AD *Rγbc* 296 elegitur *γ*1 inbrice *γ* 297 ARTES *R* 299 [B]UIMA *M* c[v]ornans *γ* CORNVA (R *in ras.*) *R* 300 h[u]ic *b* naris *c*1 301 reluctanti (i *m.2*) *γ* OBSTRVITVR *Pbc* OBSTRvITVR (*corr. m.2*) *R* obstrit[z] *m.2 in ras.* (obstruit[z] *in mg.*) *γ* DPSUITUR *M* 302 Tunsa (*in mg.* al tusa) *γ* INTEGRAM (*apice rubro*) *M* SDLVVNTVR *MRγbc* PAELLEM *M* 303 LINQVNT *R* lin[q]gunt *γ* LINQVVNT *MPbc* 304 fracmenta . . . . . *c* thimum *b* recentes *γ*2*bc* 305 IMPELLENTIB· *Mbc* 306 NOVII (I *alt. m. ead. corr. in* S) *P* ËT ANTE *M* ETANTE *R*

garrula quam tignis nidum suspendat hirundo.
interea teneris tepefactus in ossibus umor
aestuat, et visenda modis animalia miris,
trunca pedum primo, mox et stridentia pinnis,
miscentur, tenuemque magis magis aëra carpunt,
donec ut aestivis effusus nubibus imber
erupere aut ut nervo pulsante sagittae,
prima leves ineunt siquando proelia Parthi.

Quis deus hanc, musae, quis nobis extudit artem?
unde nova ingressus hominum experientia cepit?
pastor Aristaeus fugiens Peneia Tempe
amissis, ut fama, apibus morboque fameque
tristis ad extremi sacrum caput adstitit amnis

TESTIMONIA.

307 Nonius 316, 12   309 sq. 'et . . . primo' Arusianus p. 265 L.   310 'trunca p.' Claudius Sacerdos II 30 Probi inst. II 1, 49 'trunca p. primo' Servius ge. IV 257   312 Probi inst. I 9, 3   315 sqq. 'quarti (georgicorum libri) finis est de Orpheo et Aristaeo non otiosa narratio' Macrobius Sat. V 16, 5   315 sq. Diomedes 432 P.   317 Probus 66, 13 K. Diomedes 432 P.   318 Probi inst. I 4, 23   'morboque fameque' Servii ars p. 496 L.

VARIA LECTIO.

307 LIGNIS *P* tingef *c1* tin^{n}gif *c2*   suspendit *Nonii Wolfenb.* hyrundo *c*   308 humor *bc*   310 pennif *γ2bc*   311—386 *alia manu duobus in foliis, quinque in ultima pag. lineis vacuis relictis b.*   311 TENVE *P*   MAGIS AC MAGIS *R* MAGIS ÄC MAGIS (*punct. rubr.*) *M* ^{magif} magif *c*   aëra] *Lachmannus Lucr.* 167   CAPTANT *Rc*   312 hymber *γ*   313 ERIPVERE *R* ERUMPERE (*corr. rubr.*) *M*   aut] uel *bc*   pulfantae *γ*   315 *sqq. 'sane sciendum, ut supra diximus'* (*ecl.* X 1), *'ultimam partem huius libri esse mutatum. nam laudes Galli habuit locus ille, qui nunc Orphei'* (*'Aristaei Orphei' Voss. Barb.*) *'continet fabulam, quae inserta est, postquam irato Augusto Gallus occisus est.' Servius ge.* IV 1: *cf. Donati vita* 38 *Dixi de his testimoniis in lect. Verg.* 2 *et in Fleckeiseni ann.* LXXV 74 *sqq.*   315 hanc] o *Diomedes*   qui nobis *Diomedes*   extudit (tudit *in ras.*) *c*   316 EXPERIENTIA (EN *in ras.*) *R*   coepit *γ*   317 arifteuf *γb* arifthenf *c*   pene.ia *c*   tempae *bc*   318 ^{a}PIBVS (*corr. m. recentiss.*) *R*   FAMAEQ· *M*   319 ad] & *c1*   extremi. *b*   SACRVM, *sed* S *et* E *vel crasis vel in ras. positis, R* PLACIDUM *M*: *cf. Aen.* I 127   CAPVT (V *in ras.*) *R*   .aftitit (af *e corr.*) *b*

multa querens atque hac adfatus voce parentem:
'mater, Cyrene mater, quae gurgitis huius
ima tenes, quid me praeclara stirpe deorum
(si modo, quem perhibes, pater est Thymbraeus Apollo)
invisum fatis genuisti? aut quo tibi nostri
pulsus amor? quid me caelum sperare iubebas?
en etiam hunc ipsum vitae mortalis honorem,
quem mihi vix frugum et pecudum custodia sollers
omnia temptanti extuderat, te matre relinquo.
quin age et ipsa manu felicis erue silvas,
fer stabulis inimicum ignem atque interfice messis,
ure sata, et duram in vitis molire bipennem,
tanta meae si te ceperunt taedia laudis.'
at mater sonitum thalamo sub fluminis alti
sensit. eam circum Milesia vellera nymphae

TESTIMONIA.

321 'mater, Cyrene mater.' Nonius 343, 27 Servius Aen. IV 674 VIII 71 XII 652 321 sq. 'quae . . . tenes.' Nonius 412, 5 326 Nonius 320, 8 327 Nonius 460, 5 'et . . . sollers' Nonius 158, 30 330 Nonius 330, 28. 419, 27 'atque i. m.' Servius Aen. V 81 ge. I 107 331 'et . . . bipennem' Arusianus p. 247 L. 332 Nonius 253, 22 334—336 'Milesia . . . Phyllodoceque' Macrobius Sat. V 17, 17 334 sq. 'eam . . . colore' Nonius 252, 4 'Milesia . . . carpebant' Servius ge. III 306

VARIA LECTIO.

320 QVAERENS *Rc*1 QVAERENS *M* ADQVE *R* af fatuſ *γ* affatuſ *b* atque affatus h ac *c* 321 ci rene *γ* cyren e (e *post. in ras.*) *b* cirenae *c* quae] q̃ *superscr. c* gurgitiſ. (iſ *m.2 in ras.*) *γ* 322 IAM *PR* TENENS *Pb*1 teneſ. (ſ *in ras.*) *c* A STIRPE *Rγ* 323 PATER E STHYMBRAEVS *M* thymbreuſ *b* timbreuſ *c* 324 ăt *c* 326 INITIAM *P* 327 et] ac *b* PECVDVM *Mγ*2, *testatur Nonius* pecodum *c* PECORVM *PRγ*1*b*: *cf.* 168 ſolerſ *c* 328 temptanti (*m.1 fort.* temptandi) *γ* EXSTVDERAT *R* 329 IPSE *P* FELICES *MRγbc* ſillaſ *γ*1 330 IGNEMATQVE, *sed* IGNEMA *in ras.*, *R* intfice . . *c*

MESSES *Mγbc* MESES *R* 331 ure] VAE *P* V. re *c* DVRAM VALID M *M* VALIDAM *PRγbc*, *Arusianus*: *cf. Aen.* XI 651 VITES *Rγ*2*bc* BIPENNEM *MPγbc*, *Arusiani codd.*: *cf. Quintilianus* I 4, 12 BIPINNEM *R* 332 meę ſi tę (eſi *in ras*) *γ* tedia *γ* LAVRIS P 333 & *γ*1 thalamo *c* 334 SENTIT *R* meleſia. *γ*1 VERBERA *M*

carpebant hyali saturo fucata colore,
Drumoque Xanthoque Ligeaque Phyllodoceque,
caesariem effusae nitidam per candida colla,
Cydippeque et flava Lycorias, altera virgo,
altera tum primos Lucinae experta labores,
Clioque et Beroe soror, Oceanitides ambae,
ambae auro, pictis incinctae pellibus ambae,
atque Ephyre atque Opis et Asia Deiopea
et tandem positis velox Arethusa sagittis.
inter quas curam Clymene narrabat inanem
Volcani, Martisque dolos et dulcia furta,

Nesaee Spioque Thaliaque Cymodoceque 338

TESTIMONIA.

338 'harum autem' (nympharum) 'quatuordecim nomina, ut quidam volunt, in georgicis invenimus' Servius Aen. I 71. Adsumpto v. 338 praeter Cyrenen septemdecim numerarentur. 341 'Oceanitides a.' Priscianus 1275 P. 344 Servius Aen. III 691 345 Servius Aen. I 663 346 Nonius 310, 11. 453, 29 Servius Aen. I 742 VI 24 'et dulcia f.' Servius Aen. VII 660 IX 546 'dulcia f.' Donatus in Ter. eun. IV 7, 39

VARIA LECTIO.

335 HYALIS *P* THYALI *R* SATYRO *R* fati.ro *c2* 336 DRUMO *M* Druno *Macrobii Veneta* 1 Drumo *γ* DRYMO *PRbc* xanetho *γ* xanto *c* LEGEAQVE *P* LEGEAQ· *Mc* LEGEATQ· *R* ligiaque *b* phdlidoce[h] (il *corr. in* y *γ*1 phylidocae (p *e corr.*) *c* 338 *om. MPRγ1b, m. rec. in mg. add. γ ex Aen.* V 826: *habet c* Nifeae *c* thali[a] *c* 339 Cydippeque& (que *eras.*) *γ* CYDIPPEET *MPbc* LYCORIS *R* licoriaf *γ* liquoriaf *c* ALTERNA *R* 340 LYCINAE *P* 341. 343. 342 *hoc ordine γ* CEIO *P* CLI *R* oceanitedef *γ*1 oceanitidif *b*1 342 in . . incte *c*1 343 EPHYRA *M* ephire *γc* utque *γ*1 DEIOPAEA *R* [E] 344 AT *M* orac.thufa (o *corr. in* a) *γ* 345—382 *Sangallensis* (G) *fol. II* 345 lute[r] *γ* quaf *c*1 curam (u *corr. in* f) *γ* climene *γc* inanem (u *corr. in* f) *γ* 346 [v]Volcani (a *e corr.*) *γ* VVLCANI *M* Vulgani *c* MATRIS *P* marcif *c* '*secundum Donatum hic distinguendum est:* ut dolos *ad Vulcanum*, furta dulcia, *i. e. adulterium referamus ad Martem.*' *Servius. Non distinguitur in P.*

aque Chao densos divom numerabat amores.
carmine quo captae dum fusis mollia pensa
devolvont, iterum maternas impulit auris
luctus Aristaei, vitreisque sedilibus omnes
opstipuere; sed ante alias Arethusa sorores
prospiciens summa flavom caput extulit unda,
et procul: 'o gemitu non frustra exterrita tanto,
Cyrene soror, ipse tibi, tua maxima cura,
tristis Aristaeus Penei genitoris ad undam
stat lacrimans, et te crudelem nomine dicit.'
huic percussa nova mentem formidine mater
'duc, age, duc ad nos; fas illi limina divom
tangere' ait. simul alta iubet discedere late
flumina, qua iuvenis gressus inferret. at illum
curvata in montis faciem circumstetit unda

TESTIMONIA.

347 Arusianus p. 243 L. (khao) Servius ecl. VII 13 348 'carmine quo c.' Nonius 253, 11 356 'et . . . dicit' Servius Aen. I 76 IV 674 XII 652 358 'duc age . . . nos' Probi inst. I 7, 2 Iulius Rufinianus 234 R. 361 Macrobius Sat. V 3, 4 Probus 88, 24 K.

VARIA LECTIO.

347 AQVE *Pγ* aquą echo *Servii Paris.* 7959 atque chao *eiusdem Vat.* 3317, *sed legisse Servium* aque chao *cum ex interpretatione* 'et a chao narrabat crebros amores' *colligo tum ipse testatur ecl.* VII 13, *ubi in Voss.* 80 *Par.* 7959 *Regin.* 1495 'aque chao . . . *id est* a chao' *constanter scriptum extat.* ATQVE *R*, *Arusianus* ATQ· *Mc* ADQVE *G* A · q: *b* CHA (O *m.2 sup.*) *R* chao γ DENSOSDIVVM *GMRγbc Arusianus* DENSADSIDVOM *P* enumerabat *Servii ecl.* VII 13 φ AMORIS *G?* 348 Carminae *b*1 DVMFVSI *G* FVSISDVM *M* fusis . . dum γ 349 DEVOLVVNT *GMPRγbc* INPVLIT *Gγb* AVRIS *G* AVRES *MPRγbc* 350 aristhei *b* aristei *c* VITTREIS *P* AMNES *M* 351 OBSTIPVERE *GPRγbc* ara&lusa γ 352 FLAVVM *GMRγbc* 353—355 *om., add. infra in mg.* γ 353 gemitu γ 354 Cyrine (y *corr. ex* i) γ tib γ CVRA *P* 355 aristeus *c* Penei, *quod legit Servius*, *vitiosum esse monuit Io. Schraderus emendatt. praef.* XXI magni *Bentleius ad Lucan.* III 191. *Possis etiam ex v.* 319 sacram *adsumere* GNITORIS *P* 357 HVC *M* 358 DIVVM *GRγbc* 359 ait (i *corr. ex* u) γ LATAE *M* latae γ 360 . quia *ut vid.* γ1 INFERRE *P* AD *Gγ* 361 IM *P* molis *Macrobius.* οὔρεϊ ἶσον *Homerus Od.* λ 243 SPECIEM *M* CIRCVMSTITIT *G* CIRCVMSPICIT *P*

accepitque sinu vasto misitque sub amnem.
iamque domum mirans genetricis et umida regna
speluncisque lacus clausos lucosque sonantis
ibat, et ingenti motu stupefactus aquarum
omnia sub magna labentia flumina terra
spectabat diversa locis, Phasimque Lycumque
et caput, unde altus primum se erumpit Enipeus
saxosusque sonans Hypanis Mysusque Caicus, 370
unde pater Tiberinus, et unde Aniena fluenta 369
et gemina auratus taurino cornua voltu
Eridanus, quo non alius per pinguia culta
in mare purpureum violentior effluit amnis.
postquam est in thalami pendentia pumice tecta
perventum et nati fletus cognovit inanis
Cyrene, manibus liquidos dant ordine fontis

TESTIMONIA.

362 Arusianus p. 216 L. 366 sq. 'omnia . . . locis' Servius Aen. VI 659 368 'unde . . . Enipeus' Arusianus p. 229 L. 369 'Aniena fluenta' Priscianus 590 diff. sermonum in Suetonii ed. Rothiana p. 312, 7 371 sq. 'taurino . . . Eridanus' Probus 68, 9 K. 375 'inanes fletus Aristaei' Servius Aen. X 758 376 sq. 'manibus . . . villis' Servius Aen. I 701 XII 169

VARIA LECTIO.

362 MISETQVE *P* 363 *desectus in G* GENETRIX *R* genitricif *b* humda *γc* 364—382 *in G (pag. 2) difficillima lectu, literae primae omnes fere erasae, nec potuerunt legi nisi quae infra expresse afferentur.* 364 lucuf *γ1* *son*ANTIS *G* 365 MOTVSSTUPEFACTUS *M* motuftupefactuf (f *prior erasa*) *γ* 366 SVB *in ras. R* 367 phafym *γ* 368 inde *c* PRIMUS *M* RVMPIT *Rbtc* RVPIT *P* ripit (e superscr.) *γ* ENIPHEVS *Rbc* 369 *sq. transponi iussit Io. Schraderus.*

370 Saxofū. *erasa* f *bc* 'saxosum *legendum est, non* saxosus' *Servius* 'saxosum . . . *alias:* saxosus' *Philargyrus* HYPANIS (N *m. ead. ex* O *vel* U *ut vid corr.*) *P* myfof (y *corr. ex* e: moesus?) *γ* CHAICUS M 369 tyberinuf *γ* VNDEANIENAFLV*enta G* ALENA *P* ANINA (E superscr.) *M* 371 CORPORE (NUA superscr.) *M* VVLTV *MRbc* uolto (v superscr.) *γ* VOLTVS *P*

372 PINGIUA *M* 373 IM *P* influit *c* '*legitur et* influit' *Philargyrus* 375 ET *sup. M* NAII *P* FETUS (L superscr.) *M* inanef *bc* 376 LIBIDOS (QU superscr.) *M* *or*DINEF*ontis G* FONTES *Rγ2bc*

germanae, tonsisque ferunt mantelia villis;
pars epulis onerant mensas et plena reponunt
pocula; Panchaeis adolescunt ignibus arae;
et mater 'cape Maeonii carchesia Bacchi:
Oceano libemus' ait. simul ipsa precatur
Oceanumque patrem rerum nymphasque sorores,
centum quae silvas, centum quae flumina servant.
ter liquido ardentem perfundit nectare Vestam,
ter flamma ad summum tecti subiecta reluxit.
omine quo firmans animum sic incipit ipsa:

'est in Carpathio Neptuni gurgite vates
caeruleus Proteus, magnum qui piscibus aequor

TESTIMONIA.

379 'Pancheis . . arae' Nonius 58, 31 Arusianus p. 217 L. 380 sq. 'cape . . . ait.' Macrobius Sat. V 21, 1 380 'mater . . . Bacchi' Nonius 546, 22 'Maeonii' Probus 68, 7 K. 381 'Oceano l.' Servius Aen. XII 169 382 Probus 21, 25 K. 'Oceanumque p. r.' Servius Aen. III 241 ecl. VI 31 382 sq. 'nymphas . . . servant' Asper 111, 18 K. 383 Nonius 387, 32 385 Nonius 387, 17 Diomedes 407 P. 386 Nonius 357, 26 387 Probus 66, 29 K. Probi inst. I 14, 2

VARIA LECTIO.

377 GERMANE (A supra) M tonsis . . . villis = Aen. I 702 mantelia (e corr. in i, γ mautilia (i pr. in ras. corr. in e) b MANteLIaVillis G 378 cf. Aen. I 706 PARS G aepulis γ honerant γc mensas] ARAS P: cf. Aen. V 101 VIII 284 XII 215 379 POCVla G PANCAEIS M pancheis γc ad holescunt γ IGNIB· (PINGVI supra) M harae γ 380 ETMater G et om. Nonius cap.e b charcesia (h supra) γ 381 OCeano G a.it c pca..ur et PRAECATVR R 382 descectus in G 384—420 G fol. III sed anterioris lateris literis erasis non potuerunt nisi quae expresse afferentur, legi. 383 SILVASETCENTVM R centumq· c 384 TER G PERFUNDIT M perfudit γbc 385 FLAMMAM M fumum γ TECTIS Mb1 tecti om. Diomedis exempl. SVBLATA (EC supra) M subiecta (iect e corr.), in mg. al subiecta, γ subiecta testatur Nonius 386 homine γ Omne (i supra) c FIRM (ANS supra) (corr. col. rubro) M firmANS G formans γ1, Nonius 387 CARPHATIO Mb carphathio c CARPHALIO P CARPATHO (h supra) R NEPIVNI P 388 PROTAEUS M proteus c protheus bc QVI G

et iuncto bipedum curru metitur equorum.
hic nunc Emathiae portus patriamque revisit
Pallenen; hunc et nymphae veneramur et ipse
grandaevos Nereus; novit namque omnia vates,
quae sint, quae fuerint, quae mox ventura trahantur;
quippe ita Neptuno visum est, immania cuius
armenta et turpis pascit sub gurgite phocas.
hic tibi, nate, prius vinclis capiundus, ut omnem
expediat morbi causam, eventusque secundet.
nam sine vi non ulla dabit praecepta, neque illum
orando flectes; vim duram et vincula capto

TESTIMONIA.

389 Nonius 350, 20 390 sq. 'hic . . . Pallenen' Probus 67, 1 K. 391 Terentianus Maurus 1217 393 Macrobius Sat. I 20, 5 394 sq. 'immania . . . phocas' schol. Hor. carm. I 2, 7 395 'turpes . . . phocas' Servius ge. III 52 396 'hic . . . capiundus.' Nonius 253, 2 398 'nam . . . praecepta' Probi inst. I 12, 2

VARIA LECTIO.

389 uipedum *γ1* *bipedu*MCVrr*u G* AEQUORUM *M* aequorum *γ* 390 HIC (C *in ras.*) *R* reuifit (f *e corr. in ras.*) *γ* 391 PELLENEN *M* ET *prius om. R*, *eras. b* *nymp*HAEV*eneramur G* IPSI *M* ipfae *γ* 392 GRANDAEVVS *M* GRANDAEVS *P* GRANDEVVS *Rbc* grandaeuf *γ* NEREVS *sup. R* *no*VITNA*m G* 393 QVA*e G* SINT *MPRγbc Macrobii* ω funt *χ*, *Macrobii φ* FVERINT *MPRγbc*, *Servii Par.*, *Macrobii exemplaria*, *nisi quod* fuerunt *Gud.* fuerunt *Servii Dresd.* *fueri*NTQVAE *G* TRAHANTVR *PRbc* TRAHENTUR *M* trahunt (u *corr. in* a), *in mg.* at fequant *γ* sequentur, *nisi quod* fecuntur *Gud.*, *Macrobii exempl.* 394 QV*ippe G* *visu*MEST *G* inmania *c* 395 turpef *γ2* SVBGVR*gite G* gurgitae *γ* 396 *post* 398 *c* 396 vinclis capiundus *Nonius* VINCLIS CAPIENDVS *MPγbc* *vinc*ISCA*piendus G* CAPIENDVS VINCLIS *R* ut *γ* AMNEM *M* 397 EXPEDIANT *R* Expedia. *γ* MORBE*P* EV*entus G* 398 NAMSINEVINONVLLADABIT P*raecepta G* nam fine ui . . nulla dabit *c* praecepta] responsa *Probi inst.* ('praecepta, responsa' *Philargyrus*) nec illu *b* neque illum, *in mg.* al neque ipfũ *γ* 399 OHANDOFLECT.SVIMDVHAM *G* FLECTENS *M* uincef *c* VIN *P* ca . . pu (p *eras.*) *γ*

tende; dolí circum haec demum franguntur inanes.
ipsa ego te, medios cum sol accenderit aestus,
cum sitiunt herbae et pecori iam gratior umbrast,
in secreta senis ducam, quo fessus ab undis
se recipit, facile ut somno adgrediare iacentem.
verum ubi correptum manibus vinclisque tenebis,
tum variae eludent species atque ora ferarum.
fiet enim subito sus horridus atraque tigris
squamosusque draco et fulva cervice leaena,
aut acrem flammae sonitum dabit atque ita vinclis
excidet, aut in aquas tenuis dilapsus abibit.
set quanto ille magis formas se vertet in omnis,
tam tu, nate, magis contende tenacia vincla,

TESTIMONIA.

403 sq. 'quo . . . recipit' Arusianus p. 258 L. 404 'facile . . . iacentem' Servius Aen. IV 92 405 Nonius 251, 13. 111, 33 410 'aut . . . abibit' Servius ge. I 92 III 335 411 formas . . . omnes' Augustinus de civ. dei X 10 411 sq. Donatus in Ter. hec. III 1, 3 412 Nonius 258, 25

VARIA LECTIO.

400 TENDE DOLICIRCVM HAECDEM*um G* DOLIS *R* HAC *R* daemum *γ* FRANGVNTVR *PRc*1 FRANGENTVR *Myb*, *Servius et Philargyrus* 401 *desectus in G* ACCENDERET *P* 402 *sqq. desecta versuum initia in G: quo quantum interciderit, minoribus literis indicabimus. cum sitiunt herbae G* pecor^i. *γ* umbra^e (f *eras.*) *γ* VMBRAEST *GMPR* umbra ẽ *c* (ẽ *fort. corr. add.*) *b* 403 *in secreta senis du*CAM *G* 404 *se recipit facile ut s*OMNO *G* fumno *γ*1 IACENTEM (IA *in ras.*) *R* 405 *verum ubi corrept*VM *G* 406 *tum variae eludent G* LVDENT *R* illudent (I *pr. corr. ex* u) *b* ADQVE *G* 407 *fietenimsu*BITO *G* SVVS *PR* SVUS *M* 408 *squamosusque dra*CO *G* LAENA *P* LEAENAE *Rc*1 409 *aut acrem flamma*E *G* hacrem *γ* SONITVM FLAMMAE *M* ADQVE *G* ^i ta *γ* 410 *excidet aut in aqua*S *G* tenuef *c* DILABSVS *MP* ELABSVS *G* HABIBIT (I *prior in ras.*) *R* HABEBIT *M* 411 *sed quanto ille ma*GIS *G* SED *PRyb* VERTIT *Pc* nertet (et *in ras.*) *b* inonuef *in ras. b* OMNIS, *sed* I *in ras.*, *R* omnef *γ* 412 *tam tu note magis c*ONTENDE *G* tam tu: *cf. Aen.* VII 787, *atque ita legisse videtur Donatus.* TANTV *Pγ*1 TANTŪ (U *corr. in* O *col. rubro*) *M* tantum *b*ITANTO *Rγ*2*b*2, *Nonii exempl.* Tant^o e *c* 'tanto nate magis; *alii legunt:* tantum nate magis' *Servius* contend^e (nd *e corr.*) *γ* VINCLIS *P*

donec talis erit mutato corpore, qualem
videris, incepto tegeret cum lumina somno.'

Haec ait et liquidum ambrosiae defundit odorem,
quo totum nati corpus perduxit: at illi
dulcis compositis spiravit crinibus aura,
atque habilis membris venit vigor. est specus ingens
exesi latere in montis, quo plurima vento
cogitur inque sinus scindit sese unda reductos,
deprensis olim statio tutissima nautis;
intus se vasti Proteus tegit obice saxi.
hic iuvenem in latebris aversum a lumine nympha
collocat, ipsa procul nebulis obscura resistit.
iam rapidus torrens sitientis Sirius Indos
ardebat caelo, et medium sol igneus orbem

TESTIMONIA.

416 sq. 'at . . . aura' Nonius 245, 20 417 Nonius 257, 23 420 'cogitur inque s.' Probi inst. I 17, 7 421 Priscianus 1018 P. Servius Aen. V 52 425 Priscianus 804 P. 426 sq. 'et medium . . . hauserat.' Nonius 319, 30

VARIA LECTIO.

413 *donec talis erit mu*TATO *G* 414 *videris incepto te*GERET *G* SOMMO (N *sup.*) *M* 415 *haec ait et liquidu*M *G* HAE (C *sup.*) *M* AMBROSIA *R* DEFVNDIT *G*, *Servii Vat.* DIFFVNDIT *Mbtct* diffuṇdit *γ* diffudit *b2c2 Servii Par.* PERFVNDIT *P* DEPROMIT *R* 416 *quo — cor*PVS *G* PERFVDIT *R* perduxit *Philargyrus* AD *G* ILLE *P* at illı *in ras. b* 417 *dulcis — s*PIRAVIT *G* spirabit *Nonii* 245 *exempl.* AVRAS *R* 418 *atque — mem*BRIS *G* ADQVE *R* abilif *c* VIGORUĒNIT *M* ET *PR* ē *in ras. b* 419 *exesi — mo*NTIS *G* EXESI *MRγc* Exefi (xe *in ras.*) *b* IN *sup. M* IM *P* plurarima *γ* 420 *abscissus in G cf. Aen.* I 161 reductuf *ct* 421 depraenfif *γ* Depreffif *c* depssis (n *sup.*) *Prisciani φ* 422 SED *P* ptheuf *c* 423 hunc *γ1* A *om. Rb, Servii Vat. Par.* lumine, *in mg.* at limine *γ* lumine *Servius* nimpha *c* 424 CONLOCAT *PRγ* OBSCURAT *M* 425 'iam rapidus; '*hic distinguendum propter duo epitheta.*' *Servius* TORPENS *P* torrens *testatur Priscianus* fitientef *γ2* ficientef *c* SERIVS *R* SIRIVIS *P* agros *Io. Schraderus* Indos *testatur Servius* 426 MEDIOUM *M*

hausserat; arebant herbae, et cava flumina siccis
faucibus ad limum radii tepefacta coquebant:
cum Proteus consueta petens e fluctibus antra
ibat; eum vasti circum gens umida ponti
exultans rorem late dispersit amarum.
sternunt se somno diversae in litore phocae;
ipse velut stabuli custos in montibus olim,
vesper ubi e pastu vitulos ad tecta reducit,
auditisque lupos acuunt balatibus agni,
considit scopulo medius, numerumque recenset.
cuius Aristaeo quoniam est oblata facultas,
vix defessa senem passus componere membra
cum clamore ruit magno, manicisque iacentem
occupat. ille suae contra non immemor artis
omnia transformat sese in miracula rerum,

TESTIMONIA.

428 'ad . . . coquebant' Arusianus p. 214 L. 429 sq. 'cum . . . ibat' Probus 67, 7 K. 432 Nonius 389, 8 437 Probi inst. I 6, 3 438 Nonius 256, 33 439 sq. 'manicisque i. occupat' Nonius 355, 30 441 Nonius 521, 33

VARIA LECTIO.

427 HAVSSERAT *P* HAVSERAT *Rγbc* [H]AVSERAT (H *add. in mg.*) *M* harebant *c* 428 radiis *Arusianus* TEPEFATA *R* coqueba[n]t *c* 429 protheuſ *c* ANTR. (*ultima litera membranae lacuna interiit*) *P* A[N]TRA *M* 430 CIRCUMEASTI *M* humida *c* 431 DISPERGIT *MR* DISCERPSIT *P* 432 Ster[n]unt *γ* SternuÑ (Ñ *in ras.*) *b* SESE *R* ſeſomno (ſeſom *in ras.*) *b* P[H]OCAE *M* 433 STABVLIS *P* 434 VESPERE *P* vesper *Philargyrus* AT *MP* TEN[C]TA *M* reducit . . *γ* 435 auditi *γc* Auditi . *b* ACCVVNT *R* 436 — 464 *Veron.* 251
436 CONSEDIT *Mγ*1*c*: *cf.* 438 NVMERumque recenset *V* ' recenſit *γ*1 437 ariſteo *γ* ariſtheo *c* qm̃ eſt *γ* qm̃ ˙̃ *c* 438 *om. V* .IX (V *evanuit in lac.*) *P* DIFESSA *P* 439 MAgno manicisque iacentem *V* uncliſ *in ras. γ*: *cf.* 405 maniciſq. (q. *c corr. add.*) *c* que] QV *P* 440 *suae contra V* INMEMOR *Mγbc* 441 transformat] commutat *Nonius*

ignemque horribilemque feram fluviumque liquentem.
verum ubi nulla fugam reperit fallacia, victus
in sese redit, atque hominis tandem ore locutus
'nam quis te, iuvenum confidentissime, nostras
iussit adire domos? quidve hinc petis?' inquit. at ille
'scis, Proteu, scis ipse: neque est te fallere quicquam;
sed tu desine velle. deum praecepta secuti
venimus, hinc lassis quaesitum oracula rebus.'
tantum effatus. ad haec vates vi denique multa
ardentis oculos intorsit lumine glauco,
et graviter frendens sic fatis ora resolvit:

TESTIMONIA.

443 sq. 'verum . . . redit' Donatus Ter. ad. V 3, 8 'victus redit ad se' Donatus Ter. Andr. III 5, 16 444 'hominis ore' schol. Veron. 80, 12 K. 445 sq. 'nam . . . domos' Nonius 262, 18 445 Priscianus 1031 P. 'nam . . . confidentissime' Donatus Ter. Phorm. V 1, 5 Quintilianus IX 3, 15 Servius Aen. II 61 'nam quis te' schol. Veron. 80, 15 K. 447 'scis . . . ipse' Iulius Rufinianus p. 231 R. 'neque . . . quicquam' Arusianus p. 229 L. 449 'lapsis . . . rebus' Servius Aen. II 114 451 'ardentes o.' schol. Veron. 80, 19 K.

VARIA LECTIO.

442 *horribilemque feram fluviumque lique*NTEM *V* orribilem *γ* 443 *cf. Ciris* 377 VER — *V* FUGA[M] *M* uiā *b* REPPERIT *Rb*1*c*1 P[F]HALLACIA (*lin. transv. col. rubr.*) *M* pellacia (pe *in ras.*) *b* 'fallacia; *legitur et* pellacia' *Philargyrus* 444 SE[SE] *Mb* *redit V* ADQVE *R* *hominis tandem ore locu*TVS *V* TANDEMEST *R* 445 *quiS te iuvenum confidentissime V* 446 DOMUS *M* domoſ *b* *Quidve hinc petis inquit at V* inquid *c*1 at] ET *P* 447 S . . . . ciſ proteu (*erasarum literarum ultima fuit* ſ) *c* *proteu — quiqu*AM *V* PROTAEVS *R* PROTEUS *M* quiquam (q *pr. corr. in* c) *γ* CVIQVAM *Pc* qui. quā *b*1 cui. quā *b*2 'cuiquam (*Par.* quisquam *Vat. Guelf.* 1): *alii* quicquam *legunt*' *Servius* QVICQVAM *MR*, *Arusianus. Sententia est:* nequiquam fallere conaris, locus fallendi tibi non est: *cf.* 443 *et Hom. Od.* δ, 465 οἶσθα, γέρον — τί με ταῦτα παρατροπέων ἀγορεύεις; 448 SEDIV *P* di. fine *c*1 faeculi *γ* 449 *lassis — oracul*A *V* LASSIS *MPγbc*, *in mg.* al feffiſ *γ ut Aen.* III 145 XI 335 LAPSIS *R* 450 EFFATV*s — denique V* ETFATUS *M* AT *M* ad *in ras. b* vi] fui *c*1 natæf (ſ *m*.2) *γ* 451 Ardentef *c* INTORSITIN L[E]UMINE *M* 452 G . . . ITER (*media per lacunam amissa*) *P* FRENDNS (*sup. m*.2) *R* fren[d]enſ *γ* *sic V*

'non te nullius exercent numinis irae;
magna luis commissa: tibi has miserabilis Orpheus
hautquaquam ob meritum poenas, ni fata resistant,
suscitat, et rapta graviter pro coniuge saevit.
illa quidem, dum te fugeret per flumina praeceps,
immanem ante pedes hydrum moritura puella
servantem ripas alta non vidit in herba.
at chorus aequalis dryadum clamore supremos
implerunt montis; flerunt Rhodopeiae arces
altaque Pangaea et Rhesi Mavortia tellus

TESTIMONIA.

453 Charisius 5 P. 455 'haudquaquam ob m.' Priscianus 986 Alcuinus 2138 P. 458 Nonius 323, 13 459 Servius Aen. VII 3 Philargyrus ge. IV 383 'servantem r.' Servius Aen. II 711 III 319 460 'at . . . Dryadum' Servius ge. IV 535 460 sq. 'clamore . . . montis' Nonius 388, 7 461 'Rhodopeiae arces.' Macrobius Sat. V 17, 15. 462 Probus 67, 10 K. 'altaque Pangea.' Probus 82, 4 K. Macrobius Sat. V 17, 15

VARIA LECTIO.

453 *vitiosum habet Wagnerus quaest. Verg.* XII 13. *sed testatur hanc versus speciem Charisius, et legerunt* nullius *Servius Philargyrus Asper* Non (on *in ras.*) *b* 454 'magna lues commissa tibi . . . . *et alii ita distinguunt, ut sit:* a te commissa. *Alii* tibi has miserabilis Orpheus.' *Servius* LVES *Rc*, *Servii et Philargyri exemplaria* *tibi has miserab*ILIS *V* mirabilif (f.) *c* Orpheuf *in ras. b* 455 HAVTQVAQVAM *RV* HAEDQEAQUAM *Mbc* HAVDQVAMQVAM *P* Aut quanquam *γ1* OB *MRybc*, *testantur Priscianus Alcuinus Servius* AD *P*. *Reiskius* *ob — ut f*ATA *V* NISI *M* 456 SUSCITANT (*corr. cod. rubr.*) *M* *rapta gravit*ER *V* CONiug*E V* SAIVIT *P* *sae*VIT *V* 457 *Quidem — praec*EPS *V* dum] NON *P* 458 INMANEM *Mc* AN*te pedes hydru*M *V* MORIT*ura pue*LLA *V* 459 SERV*antem — n*ON *V* 460 AD *P* AEQVALI *R* aequalis *testatur Servius* driadum *γc* SVPREMOS *MVbc*, *testantur Nonius et Servius* fupraemof *γ* SVPREMO *PR* 461 INPLERENT *M* INPLERVIT *P* Impleuer̄ *c1* MONTES *MRγ2bc* MON*tis f*ERVNT *V* fleruñ *in ras. b* RHODOPEIAE *M* rodophoiae (e) *γ* rodopeae *c* ARC*es V* ARTES (c) *M* 462 — *Aen.* I 277 *deficit P* 462 Pangaea *Probus*, *Philargyrus* PANGAE*a V* pangeæ *γ* PANCHAEA *ex* 379 *et* II 139 *M*. *Macrobii ω* PANCHAI *R* pancheia *Macrobii Salisb.* Panchea *Servii Vat.*, Pancha *Par. in scholio, lemma deest.* pangea *c* pangaea& (a& *in ras.*) *b* *et V* RESIS *M* HRESI *R* hrefi (r) *γ* rhefi (r) *c* TE*llus V*

atque Getae atque Hebrus et Actias Orithyia.
ipse cava solans aegrum testudine amorem
te, dulcis coniunx, te solo in litore secum,
te veniente die, te decedente canebat.
Taenarias etiam fauces, alta ostia Ditis,
et caligantem nigra formidine lucum
ingressus manisque adiit regemque tremendum
nesciaque humanis precibus mansuescere corda.
at cantu commotae Erebi de sedibus imis
umbrae ibant tenues simulacraque luce carentum,
quam multa in foliis avium se milia condunt,
vesper ubi aut hibernus agit de montibus imber,
matres atque viri defunctaque corpora vita

TESTIMONIA.

463 Macrobius Sat. V 17, 15 Probi inst. I 4, 13 'Actias O.' schol. Veron. 80, 21 465 sq. Macrobius Sat. IV 6, 23 467 schol. Lucani VI 648 IX 36 Horatii carm. I 34, 10 Probi inst. I 18, 12 schol. Statii Theb. I 96 'Taenarias e. f.' Probus 67, 16 K. 472 'simulacraque l. c.' Macrobius Sat. VI 1, 29 Arusianus p. 243 L. 473 Arusianus p. 240 L.

VARIA LECTIO.

463 ADQVE *R bis* gethae *c* Ebrus *Probi inst.* ebruſ (h *supra*) *γ* HE*brus* *F* HEBVRVS *R* ACTIA (S *supra*) *M* actiaſ, *γ* aeciaſ *c* ORTHYIA *R* ORITHYA *M* orithyia (ithyia *in ras.*) *b* orithyia, *in mg.* al orithia, *γ* OR*ithyia F* orithia *c*, *Macrobii φ* 464 CA*ra* so*LANS* AEG*rum* t*estudi*NE *F* AGERUM (g *supra*) *M* teſ. tudine *c* 465 CONIEX (N *supra*) *M* coniunx (x *in ras.*) *γ* CONIVX *R* tae *γ* 466 cedente (de *supra*) *γ* 467 TAENAREAS *M* Tenariaſ *γ* AUTA (L *supra*) *M* hoſtia *c* 468 CALICANTEM *M* ferrugine *Io. Schraderus* 469 ingreſſuſ, (ſ *postr. in ras.*) *γ* MANES *MRc* ADIT *R* adiit *in ras. b* TREMENDUSM· *M* 470 PRAECIBVS *Rγb* 471—475. 476—497 *F* 471 ad *γ* At (t *in ras.*) *b* CANTVM *R* cummotae *γ*1 472 BANT (I *supra*) *M* luce carentum == 255 karentum *Arusianus* arentū (c *supra*) *b* *Post* 472 *in R adduntur haec:* QVAM · MVLTAE · GLOMERANTVR · AVES · VBI · FRIGIDVS · ANNVS // LAPSI · CADVNT · FOLIA · AVT · AD · TERRAM · GVR-GITE · OBARE // TRANS · PONTVM FVGIT · ET · TERRIS · INMITTIT · APRICIS (*cf. Aen.* VI 311. 310. 312) 473 INSILVIS *Myc ut Aen.* VI 309 MILLIA *F* millia (l *pr. eras.*) *γb* 474 aut] iam *c* agit] aut (t *e corr. add.*) *c* IMBRE *R* 475—477 = *Aen.* VI 306—308 475 AC *R* DEF*un*CTA *F*

magnanimum heroum, pueri innuptaeque puellae,
impositique rogis iuvenes ante ora parentum;
quos circum limus niger et deformis harundo
Cocyti tardaque palus inamabilis unda
alligat, et noviens Styx interfusa coercet.
quin ipsae stupuere domus atque intima Leti
Tartara caeruleosque implexae crinibus angues
Eumenides, tenuitque inhians tria Cerberus ora,
atque Ixionii vento rota constitit orbis.
iamque pedem referens casus evaserat omnis,
redditaque Eurydice superas veniebat ad auras
pone sequens (namque hanc dederat Proserpina legem),
cum subita incautum dementia cepit amantem,

TESTIMONIA.

477 Macrobius Sat. IV 3, 4 'ante ora p.' de gen. nom. 90 H. 479 'Virgilius inamabilem dixit Stygiam paludem.' Macrobius Sat. VI 7, 15 480 'noviens Styx' Probi inst. I 9, 4 481 sq. 'quin . . . Tartara' schol. Hor. carm. II 13, 37 482 sq. 'caeruleos . . . Eumenides' Arusianus p. 210 L. 483 'tenuit . . . ora.' Nonius 412, 9 Servius Aen. II 1 VIII 520 484 Servius Aen. I 190 III 226 VI 616 VIII 216 ge. I 218 486 Probi inst. I 17, 7 487 Augustinus princ. dial. 10

VARIA LECTIO.

476 innupte *γ* puelle *γ* 477 inpofiti *γ* Impofiti. *b* 478 LIMVM *R* limif *c* ARVNDO *Rc* ʰarundo *γ* 479 *sq.* palus . . . coercet = *Aen.* VI 438 *sq.* INAMALIS (BI *col. rubr.*) *F* inamalibuf *c1* VNDA[E] (*sup. m. rec.*) *F* 480 et] IN *R* NOVIENS (*corr. col. rubr.*) *F* NOUIES *Mbc* nouief. (f *e corr.*) *γ* ftyx. *γ* INTERFVSA (TER *in ras.*) *R* interfu.[f]a *γ* COHERCET *Rb1c* 481 ipfe *γc* STVPERE *R* ftipuere [n] *c* DOMVS (V *in ras.*) *R* LAETI [o] (O *col. rubr.*) *F* lo&i (o *e corr.*) *γ* laeti *b1* [L]o&i *c* 482 CAERVLAEOS *F* CAERULEIS [o] *M* implexae *b Servius* IMPLEXAE *M* inplexae (pl *e corr.*) *γ* INNEXAE *FR: cf. Aen.* VI 281 amplexe *c* 483 *minoribus sed antiquis literis insertus in F* tri[a] *c* 484 IXIONEI (E *corr. ex* I) *Fba* ixonii. (o *e corr. erasa* u) *γ* ixionei *c* retro *Peerlkampus Aen. vol.* I p. 426 vento *testatur Servius* 486 REDDITATQ· *M* EURYDICES *M* erydice [v] *γ* eridice *c* ad *superscr. c* 488 SVBITO *R* fubita (a *in ras. m.*2) *γ* INCAVTV[M] *F* coepit *b1*

ignoscenda quidem, scirent si ignoscere manes:
restitit, Eurydicenque suam iam luce sub ipsa
immemor heu victusque animi respexit. ibi omnis
effusus labor atque immitis rupta tyranni
foedera terque fragor stagnist auditus Averni.
illa 'quis et me' inquit 'miseram et te perdedit, Orpheu,
quis tantus furor? en iterum crudelia retro
fata vocant, conditque natantia lumina somnus.
iamque vale: feror ingenti circumdata nocte
invalidasque tibi tendens, heu non tua, palmas . . . .'
dixit, et ex oculis subito ceu fumus in auras
commixtus tenuis fugit diversa, neque illum
prensantem nequiquam umbras et multa volentem
dicere praeterea vidit; nec portitor Orci
amplius obiectam passus transire paludem.
quid faceret? quo se rapta bis coniuge ferret?

TESTIMONIA.

489 Nonius 325, 13 schol. Hor. carm. II 3, 24 'scirent . . . manes' Servius Aen. VI 405 490—493 'restitit . . . foedera' schol. Hor. carm. I 24, 13 490 sq. 'restitit . . . respexit' schol. Hor. carm. I 22, 10 'Eurydicen . . . ipsa respexit' Arusianus p. 261 L. 496 'conditque . . . somnus.' Nonius 353, 26 502 sq. 'praeterea . . . paludem' Servius Aen. I 49 501 sq. Donatus in Ter. adelph. V 3, 3 504 Macrobius Sat. IV 6, 12

VARIA LECTIO.

489 ignuſcere γ1 490 ěrydicen γ euridicen *c* IAM *sup.* *M* Eurydicenque suam iam; *alii legunt:* iam luce sub ipsa' *Servius* 491 inmemor γ*c* ᴴEV *F* RESPECXIT *M* omneſ γ2*b* 492 inmitiſ *c* 493 SATERQ· *M* STAGNI · EST · *R* STAGNIS *MF*γ*bc* auditur (r *in ras.*) *b* AVERNI *FR*γ*bc* *Servii Par.* AVERNIS *M*, *Servii Vat.* 494 inquid γ PERDEDIT *M* (D *sup.*) PERDIDIT *FR*γ*bc* ORPHAEV *R* ORPHEUṠ *M* orpheu. *c* 495 CRVELIA *F* 496 condit . . (*eras. fort.* it) γ 497 FERER *M* 499 ceu . . auras = *Aen.* V 740 500 TENUES *M* FUGIT, DIUERSA (IN *sup.*) (*corr. col. rubr.*) *M* 'fugit diversa, i. e. per diversa' *Servius* 501 NEQUICQUAM *Mc* UOLANĒ (E *sup.*) *M* 502 horci *c* 504 faceret quo (et quo *in ras.*) *b* SE RAPTA (E E *sup.*) *M*

quo fletu manis, quae numina voce moveret?
[illa quidem Stygia nabat iam frigida cumba.]
septem illum totos perhibent ex ordine menses
rupe sub aëria deserti ad Strymonis undam
flesse sibi et gelidis haec evolvisse sub astris
mulcentem tigris et agentem carmine quercus;
qualis populea maerens philomela sub umbra
amissos queritur fetus, quos durus arator
opservans nido inplumis detraxit; at illa
flet noctem, ramoque sedens miserabile carmen
integrat, et maestis late loca questibus implet.
nulla Venus, non ulli animum flexere hymenaei.

TESTIMONIA.

507—509 'septem . . . flevisse' Arusianus p. 231 L. 507. 509 'septem . . . menses flevisse' Nonius 526, 4 507 Macrobius Sat. IV 3, 16 508 'rupe s. a.' Probi inst. I 4, 23 510 schol. Hor. carm. III 11, 13 'mulcentem . . agentem' Servius Aen. IV 245 511 Macrobius Sat. IV 5, 7 schol. Hor. carm. II 4, 16 512 sq. 'quos . . . detraxit' Nonius 360, 8 513 'observans . . . detraxit' Nonius 288, 3 513 sq. 'at . . . noctem' Arusianus p. 231 L. 514 sq. 'ramoque . . . integrat' Donatus in Ter. Andr. IV 2, 5 Nonius 126, 32 516 'nulla . . . flexere' Servius ge. I 125

VARIA LECTIO.

505 QUO *Mbc*, *Donatus* QVOS *R* quod *γ1* $\overset{L}{\text{FETU}}$ *M* MANES *Mγbc* QVAE *MR* qua. *γb* qua *c* $\overset{v}{\text{nomina}}$ *γ* $\overset{U}{\text{MONERET}}$ *M* 506 *displicuit Heynio, nec in commentariis tangitur* $\overset{A}{\text{ILLE}}$ *M* iã *in ras.* *b* $\overset{Y}{\text{CUMBA}}$ (*corr. rubr.*) *M* cymba *c* 507 illos *Nonius* $\overset{E}{\text{PROHI}}$-BENT *M* perhibent totos *Macrobii Paris.* 508 *om. Nonius* ſtrymoniſ. (ſ *in ras.*) *γ* ſtrimoniſ *bc* 509 FLESSE SIBI ET *R* FLEVISSE ET *Mbc* fleuiſſe ec (c *m.2 in ras.*) *γ* flevisse *Nonius*, *Arusianus* euoluiſſe. *γ* ASTRIS *R* . antriſ (a *m.2*) *γ* ANTRIS *Mbc*: *cf. Aen.* VIII 343 *Possis etiam arctis conicere coll. Aen.* VI 16 510 tygreſ *γ2* $\overset{v}{\text{querciſ}}$ (i *eras.*) *γ* 511 maerenſ (ſ *m.2 in ras.*) *γ* maeret *schol. Hor.* phylome.la *b* philome.la *c* 512 QVAERITVR *Rγ* QUAERITUR *M* fa&uſ *γ* 513 OBSERVANS *Rbc* obſernanſ (ſ *post. m.2 in ras.*) *γ* ad *b1* 514 ramo] erebo *Nonius* CARMĒ *MR* car . . m̃ *b* 515 QUAESTIB· *M* quęſtibuſ *γ* 516 nulliq. animũ *c* FLEXERET *M* HYMENEI *Mγ* himenei *c*

solus hyperboreas glacies Tanaimque nivalem
arvaque Riphaeis numquam viduata pruinis
lustrabat raptam Eurydicen atque inrita Ditis
dona querens; spretae Ciconum quo munere matres
inter sacra deum nocturnique orgia Bacchi
discerptum latos iuvenem sparsere per agros.
tum quoque marmorea caput a cervice revolsum
gurgite cum medio portans Oeagrius Hebrus
volveret, Eurydicen vox ipsa et frigida lingua
a! miseram Eurudicen anima fugiente vocabat,
Eurydicen toto referebant flumine ripae.'

Haec Proteus, et se iactu dedit aequor in altum,
quaque dedit, spumantem undam sub vertice torsit.

TESTIMONIA.

520 'spretae . . . matres' Probus 67, 19 K. 521 Macrobius Sat. IV 3, 13 522 Nonius 405, 6 'latos . . . agros.' Macrobius Sat. IV 4, 16 524 'Oeagrius H.' schol. Veron. 80, 21 K. 525—527 'Eurydicen . . . ripae' Macrobius Sat. IV 6, 23

VARIA LECTIO.

517 glacief (c *in ras.*) *c* tanaim *γ*1, tanain *γ*2 CANAIAM *R* tanaim (i *supra*) *c* 518 ripheif b rifeif *c* 519 euridicen *c* ADQVE *R* irrita *b* 520 QUAERENS *M* QVAERENS *Rγ* fpra&ae *γc* 521 deum. (m *m.2 in ras.*) *γ* 522—549 *V fol. 258.* 522—527. 528—548 *F* 522 diversum *Nonius* SPARS — *F* . fperfere *γ*1 auras *Nonii exempl.* 523 TVNC *R* *Cervice revolsum F* reuolfum *γ* REVVLSVM *MVbc* 524 GVrgitecuM *V* QVVM *F* MEDIVS *F* poRTANS *V* OEagriuS *V* Oeagrius *F* HE,RUS (B *supra*) (*corr. col. rubro*) *M* haebruf *γ* ebruf *b* hebrus *F* 525 UOLUERE (T *supra*) *M* EURIDICEN *Mb* euredicen (euroedicen?) *c* vox ipsa et frigida lingua] ANIMAFUGI . . . . . (VOXIPSAETFRIGIDALIN . . . *supra*) (*corr. col. rubro*) *F* 526 *om. F* ah *γ* MISERAM (M *posterior m. recentissima in ras., fuit V vel* E) *R* erudicen (u *corr. in* i) *γ* EVRYDICEN *MRVb* euridicen *c* ANIMa *fugiente vo*CABAT *V* 527 EV—RIPAE *V* euridicen *c* FLV — *F* 528 *haec — alt*VM *V haec — se F* pthe. uf *c* PROTAEUS *M* PROTINVS *R* iacto *γ* IN *in ras. b* 529 *Quaque V quaque — spum*ANTEM *F* VNdam *sub vertICE V*

at non Cyreue; namque ultro adfata timeutem:
'nate, licet tristis animo deponere curas.
haec omnis morbi causa, hinc miserabile nymphae,
cum quibus illa choros lucis agitabat in altis,
exitium misere apibus. tu munera supplex
tende peteus pacem, et facilis venerare napaeas;
namque dabunt veniam votis, irasque remittent.
set modus orandi qui sit, prius ordine dicam.
quattuor eximios praestanti corpore tauros,
qui tibi nunc viridis depascunt summa Lycaei,
delige, et intacta totidem cervice iuvencas.
quattuor his aras alta ad delubra dearum
constitue, et sacrum iugulis demitte cruorem,

TESTIMONIA.

534 sq. 'tum munere tende p. pacem' Nonius 460, 12 535 'et ... napaeas' Probus 67, 21 Servius ecl. III 8 'faciles napaeas' schol. Veron. 80, 27 538 sive 550 Macrobius Sat. III 5, 6 (cf. 550) 540 sive 551 'et ... iuvencos.' Macrobius Sat. III 5, 5 'intacta ... iu-

VARIA LECTIO.

530 *at non V* *at — n*AMQVE *F* AD *R* CYRE[NE] (*corr. m. rec.*) *R* CYRENAE *M* cyrenae *b* ultro] VLTRO EST *F* affata *c* affata (ſ *pr. m.2 in ras.*) *γ* *timent*EM *V* 531 *nate* — ANIMO *F* *Nate* ILICET *V* TRISTES *V* ANIMO, *sed ut de O dubitari possit R* ~~CO~~[DE]MPONERE (*lin. transv. rubr.*) *M*: *cf. Aen.* IV 341 D*epon*ERE CV*ras V* 532 *haec — mor*BI *F* CAUSA (*punct. rubr.*) *M* nymphe *γ* 533 *cum — c*HOROS *F* LUCIT[S] *M* 534 *exitium — api*B· *F* MISÉRE *M* TUM (M *col. rubr.*) *M* tum *γ*1, *Nonius* munere (*om.* supplex) *Nonius* 535—566 *G: quae legi potuerunt, afferentur.* 535 *tende — pacem F* FACILES *Rγ* napeaſ *c* 536 *namque — ven*IAM *F* *Nam*QVEDABVN*t*VE — *V* dabant *γ* *r*EMIT*tent G* 537 *sed — qui F* SET *M* SED *R Vγbc* *ora*NDI *V* PR*ius* — *V* 538 = 550 *quattuor — prae*STANTI *F* EXIMIOS *Mγ2bc*, *testatur Macrobius* EXIMIO *Rγ*1 EXIMI — *V* PRAESTANTI *FMbc*, *testatur Macrobius* PRAESTANTIS *R* preſtantiſ *γ* tavroſ (v *m.2 in ras.*) *γ* 539 *qui — viridis F* 540 *delige — totide*M *F* delege *γ*1 et ... iuvencas = 551 INTACTAS *R et ut vid. V*, *γ*1 intactaſ (ſ *in ras.*) *b* intacta *Servius et Macrobius* *totide*M *V* iuvencos *Macrobius* 541 *quattuor — alta F* hyſ *γ* *his — de*ARVM *V* ALTAS *M* ad *in ras. b* DEARAM *R* deorum c 542 *Constitue et V* *constitue — iug*VLIS *F* SACR — *V* DIMITTE *Myc*

corporaque ipsa boum frondoso desere luco.
post ubi' nona suos Aurora ostenderit ortus,
inferias Orphei Lethaea papavera mittes,
et nigram mactabis ovem, lucumque revises:
placatam Eurydicen vitula venerabere caesa.'

Haut mora: continuo matris praecepta facessit;
ad delubra venit, monstratas excitat aras,
quattuor eximios praestanti corpore tauros
ducit et intacta totidem cervice iuvencas.
post ubi nona suos Aurora induxerat ortus,
inferias Orphei mittit, lucumque revisit.

TESTIMONIA.

vencas' Servius Aen. VI 38 546 Nonius 341, 22 548 'matris p. facessit' Servius Aen. IV 295

VARIA LECTIO.

543 *corpora — boum F* *corporaque* IPSA *boum — V* DESERERĖ *M* de.fere *γ* luco (u *in ras.*) *b* 544—546 : *cf.* 552 *sq.* 544 *post — auro*RA *F* POst *G* ubi. (i *m.2*) *γ* *nona — os*TENDE *— V* *su*OSAV*rora G* ostenderit] induxerit *b* 545 *inferias — letha*EA *F* *inFer*IASORPHE*i — papa*VERAM*ittes V* Orphei *γ*, *testatur Servius* ORPHĖI *M* ORPHEO *R* LETHEA *R* LAETEA *M* la&ea *γ* le.thea *b* l&hea *c* *le*THEAPAPA*vera G* 546 *sq. ordine inverso Longob. Pierii, quem sequitur Duebnerus* 546 E*t*NIGRAMMACTABISOV*em G* *et — ov*EM *F* E*t — mactab*IS *V* locum *γ* Revises *V* 547 *displicuit Heynio, legitur Servio* 547 P — DICENVITVLAV — *G* *placatam — vit*VLA *F* euridicem *c1* euridicen. *c2* *eurydicen vitul*AVENERA — *V* uenerabere (u *m.2 in ras.*) *γ* ueneranere *c1* 548 HAUD *MVbc* Haud *G* *haud — ma*TRIS *F* CON*tinu*O *V* *continu*OMATRIS *G* PRAECE*pta fa*CESSIT *V* FACESSIT *ut Aen.* IV 295 IX 45 *FR*, V *ut vid.*, *in ras. bc: testatur Servius* CAPESSIT *M: cf. Aen.* I 77 capeſſit, *in mg.* at faceſſit *γ* 549 AD — *V* A — *G* excitataraſ (taraſ *in ras.*) *b* IRAS *M* 550 = 538 550 Q — *G* eximioſ *bc* eximio *γ* EXIMIO *MR* PRAESTANTI *Mbc* PRAESTANTI (S *m.2*) *R* praeſtanti (*eras. supra* ſ) *γ* 551 DVC — *G* et . . . iuvencas = 540 INTACTO *M* INTACTAS *Rγ1* intac *b* 552 *sq. cf.* 544—546 552 ube *γ1* VBI *MRbc* *nOna G* SVOSAVRORAIN*d*VXERATORTVS *G* induxerit *b* induxerit *c1* 553 *sqq. legi potuerunt in G* 553 ORPHAEO *Rb* reuiſit (ſit *in ras.*) *b*

hic vero subitum ac dictu mirabile monstrum
aspiciunt, liquefacta boum per viscera toto
stridere apes utero et ruptis effervere costis,
immensasque trahi nubes, iamque arbore summa
confluere et lentis uvam demittere ramis.

Haec super arvorum cultu pecorumque canebam
et super arboribus, Caesar dum magnus ad altum
fulminat Euphraten bello, victorque volentis
per populos dat iura, viamque adfectat Olympo.
illo Vergilium me tempore dulcis alebat
Parthenope studiis florentem ignobilis oti,
carmina qui lusi pastorum, audaxque iuventa,
Tityre, te patulae cecini sub tegmine fagi.

TESTIMONIA.

554 'dictu m. m.' Diomedes 333 P. 556 'stridere a. utero' Eutychius I 4 559 sq. 'haec . . . arboribus' Arusianus p. 260 L. Diomedes 407 P. 562 'viamque a. O.' Arusianus p. 214 L. 563 sq. Philargyrus ge. IV 219 schol. Hor. epod. V 43 Priscianus 1103 P. 564 anon. de nom. 2 p. 128 Endl. 'florentem studiis ignobilis oti' Priscianus 735 P. 565 'carmina . . . pastorum' schol. Hor. carm. IV 9, 9 Servius ecl. I 10. VI 1 566 Probi inst. I 7, 3

VARIA LECTIO.

555 BOUUM *GM* uifcere *γ1* 556 & *superscr. b* efferruere *γ1* efferuere (f *pr. in ras.*) *b* 557 INMENSAS *Ryc* TRAHENS *R* trahit *γ1* nubē *b* 558 DIMITTERE *Mc* 559 cultō (v superscr.) *γ* CVLTVS *G* cultu. b pecodum *Diomedis codd. Parisini* 561 eupraten (h superscr.) *γ* eufraten *c* 562 AFFECTAT *Mb2c* olympo (y *in ras.*) *b* olimpo *c* 563 uirgilium *γc* alebat (l *in ras.*) *b* 564 partenope (h superscr.) *γ* IGNOBILES *M* oti *in ras. b* otii *c* 566: *cf. ecl.* I 1 Tytire *γ* 566 te] TV (E superscr.) *G* PATULECAECINIT (A superscr.) *M* CAECINIPATVLAE *R* caecinif (f *erasa*) *γ* cecini. *b*

P̃ VERGILI MARONIS GEORGICON LĨB· IIII EXPL. INCIPIT AENEIDOS LĨB· I *M* VERGILI MARONIS GEORGIC LIBER· IIII· EXPLIC· FELICITER· *R* P̄ UIRGILI MARONIS GEORGICON LIBER IIII EXPLICIT *γb* PVB̃· VIR̃· MAR̃· GEOR· LB̃· IIII· EXPLC̃· VERSICVLI· ASMENII· SVPER· XII· LB̃· ENEIDOS· INCIP̑· *Sequuntur* XII *versus* (*v. proleg.*). *Deinde* INCIPIT VERSVS OVIDII· NASONI. *Sequuntur* XI *versus.* ENEIDORVM LIBER· I· *c*

P. VERGILI MARONIS

AVCTORES ET IMITATORES

COLLEGIT

Woldemarus Ribbeck.

BVCOLICON LIBER.

ECLOGA I.

AVCTORES.

1. cf. Theocr. XII 8.

5. Theocr. III 6. IV 38 ὦ χαρίεσσ' Ἀμαρυλλί.

7 sq. Theocr. epigr. I 5 βωμὸν δ' αἱμάξει κεραὸς τράγος.

9. (II 21). Theocr. IX 4 καὶ ἐν φύλλοισι πλανῶντο.

11 cf. Mosch. III 109.

24 sq. cf. Theocr. II 45. 114.

38 sq. cf. Theocr. IV 12 ταὶ δαμάλαι

IMITATORES.

1. (G. IV 566.) Calp. ecl. IV 163 Tityre, rura prius, sed post cantabimus arma. cf. Aen. I 1. eleg. ad Messal. 17 molliter hic viridi patulae sub tegmine quercus. cf. anth. L. I 147, 2 Burm. 178, 131. II 197, 1 prima mihi Musa est sub fagi Tityrus umbra. 13 Tityre, te Latio cecinit mea fistula versu. 198, 3 Tityron ac segetes cecini Maro et arma virumque.

2. (10. VI 8). anth. L. II 193, 1 Tityrus agresti modulatus carmen avena.

4. anth. L. V 46, 1 tu forte in luco lentus vaga carmina gignis.

7 sq. Calp. ecl. II 67 nec fore grata minus, quam si caper imbuat aras. cf. anth. L. VI 86, 15.

11. anth. L. I 178, 77.

25. Calp. ecl. IX 86 si modo coniferas inter viburna cupressos, Aut inter pinos corylum frondescere fas est.

29. anth. L. III 81, 91.

31. Calp. ecl. II 70 per totum niveus premitur mihi caseus annum.

35 (7). Priap. LXXXV 12 meisque pinguis agnus ex ovilibus gravem domum remittit aere dexteram. Moret. 81 inde domum cervice levis, gravis aere redibat. cf. Colum. X 310.

36 sq. Calp. ecl. VII 7 mirabar, quae tanta foret tibi causa morandi, Cur tua cessaret taciturnis fistula silvis.

38 sq. Calp. ecl. VIII 72 silvestris te

AVCTORES.

δ' αὐτὸν μυκώμεναι αἶδε ποθεῦντι. (Bion I 33 Mosch. III 23.)

51. Cat. 64, 18 non inter nota sepulcra.

52. cf. Theocr. VII 136.

55. cf. Theocr. I 1 ἁδύ τι τὸ ψιθύρισμα.

58. Theocr. VII 141 ἔστενε τρυγών.

75. Theocr. I 116 χαίρεθ'· ὁ βουκόλος ὔμμιν ἐγὼ Δάφνις οὐκ ἔτ' ἀν' ὕλαν κτλ.

76. cf. Theocr. IX 11.

79sqq. Theocr. XI 44 ἅδιον ἐν τὤντρῳ παρ' ἐμὶν τὰν νύκτα διαξεῖς· ἔντι κτλ.

80. cf. Theocr. VII 134.

81. cf. Theocr. VII 66. XI 20.

IMITATORES.

nunc platanus, Meliboee, susurrat, Te pinus.

51. anth. L. I 147, 11.

52. anth. L. I 146, 3.

53sq. Auson. epist. XXV 12 Hyblaeis apibus saepes depasta susurrat.

58. cf. anth. L. V 143, 16.

59sqq. (V 76. VIII 27) Calp. ecl. VIII 75 namque prius siccis phocae pascentur in arvis, Hirsutusque freto vivet leo, dulcia mella Sudabunt taxi, confusis legibus anni Messem tristis hiems, aestas tractabit olivas, Ante dabit flores autumnus, ver dabit uvas, Quam taceat, Meliboee, tuas mea fistula laudes. cf. III 91. V 76. VIII 27. 52. Ov. met. XIV 38. trist. I 8, 1. Prop. II 15, 31. Cato dir. 4. 98. Claud. Probi et Olybr. cons. 168. Seneca Th. 476. Hipp. 568. H. f. 373. H. O. 335. anth. L. III 65.

62. Nemes. Cyn. 67 quae Rhounm Tigrimque bibunt Ararisque remotum Principium.

69. Claud. III cons. Hon. 372 necdum decimas emensus aristas.

74 sq. Cato dir. 91 tardius a miserae descendite monte capellae: mollia non iterum carpetis pabula nota.

80. Auson. cent. nupt. 21. anth. L. V 80, 2.

ECLOGA II.

AVCTORES.

1. cf. Theocr. I 116. Mosch. III 11.

3sqq. Theocr. XI 17 ἀλλὰ τὸ φάρμακον εὗρε, καθεζόμενος δ' ἐπὶ πέτρας ὑψηλᾶς ἐς πόντον ὁρῶν ἄειδε τοιαῦτα.

IMITATORES.

1. Calp. ecl. IX 1 formosam Donacen Idas puer et puer Alcon Ardebant. anth. L. II 193, 2 formosum pastor Corydon dilexit Alexin.

2. anth. L. I 146, 16.

4. anth. L. I 146, 2.

AVCTORES.

6. cf. Theocr. III 18. 32.

7. Theocr. III 9 *ἀπάγξασθαί με ποιησεῖς.*

9. Theocr. VII 22 *ἀνίκα δὴ καὶ σαῦρος ἐν αἱμασιαῖσι καθεύδει.*

13. cf. Theocr. VII 139.

17. cf. Theocr. VII 121.

18. cf. Theocr. X 29 *καὶ τὸ ἴον καλόν ἐστι καὶ ἁ γραπτὰ ὑάκινθος. Ἀλλ' ἔμπας ἐς τὼς στεφάνως τὰ πρᾶτα λέγονται.*

20 sqq. Theocr. XI 34 *ἀλλ' ωὑτὸς τοιοῦτος ἐὼν βοτὰ χίλια βόσκω, Κἠκ τούτων τὸ κράτιστον ἀμελγόμενος γάλα πίνω· Τυρὸς δ' οὐ λείπει μ' οὔτ' ἐν θέρει οὔτ' ἐν ὀπώρᾳ, Οὐ χειμῶνος ἄκρω· ταρσοὶ δ' ὑπεραχθέες αἰεί. Συρίσδεν δ' ὡς οὔτις ἐπίσταμαι ὧδε κυκλώπων.* cf. XX 28.

25. Theocr. VI 34 *καὶ γάρ θην οὐδ' εἶδος ἔχω κακόν, ὥς με λέγοντι. Ἦ γὰρ πρᾶν ἐς πόντον ἐσέβλεπον, ἧς δὲ γαλάνα.*

28 sq. Theocr. XI 65 *ποιμαίνειν δ' ἐθέλοις σὺν ἐμὶν ἅμα κτλ.*

36. Theocr. VIII 18 *σύριγγ', ἃν ἐποίησα, καλὰν ἔχω ἐννεάφωνον.* 23 *πρῴαν νιν συνέπαξ'.* cf. IV 28.

37. cf. Theocr. V 8. IV 30.

40 sqq. Theocr. III 33 *ἦ μάν τοι λευκὰν διδυματόκον αἶγα φυλάσσω, Τάν με καὶ ἁ Μέρμνωνος ἐριθακὶς ἁ μελανόχρως Αἰτεῖ, καὶ δωσῶ οἱ, ἐπεὶ τύ μοι ἐνδιαθρύπτῃ.* cf. XI 40.

IMITATORES.

5. Cir. 207 excubias foribus studio iactabat inani.

6 sq. cf. Calp. ecl. IX 40 heu heu nulla meae te tangit cura salutis? anth. L. I 178, 266.

7. anth. L. I 172, 58. 178, 266.

11. (48 sq.) Cir. 369 narcissum casiamque herbas contundit olentes.

13. (G. III 328) Calp. ecl. VIII 2 rancis resonant tua rura cicadis. anth. L. V 149, 17 cantibus ecce His recrepant arbusta canoris.

17. cf. Calp. ecl. XI 21. Auson. cent. nupt. 95.

19. 56 cf. Calp. ecl. IX 70 forsitan indignum ducis, quod rusticus Alcon Te peream.

20. anth. L. I 147, 8.

21 sq. Calp. ecl. II 68 mille sub uberibus balantes pascimus agnas, Per totum niveus premitur mihi caseus annum. cf. IX 35. III 65 sqq.

25. Calp. ecl. II 84 num precor informis videor tibi? 88 fontibus in liquidis, quotiens me conspicor, ipso Admiror. cf. IX 74.

28. anth. L. III 61, 11.

34. Tib. I 4, 47 nec te paeniteat duros subiisse labores.

36 sq. Calp. ecl. I 17 nec tibi defuerit mea fistula, quam mihi nuper Matura docilis compegit arundine Lygdon. IV 59 experiar calamos, here quos mihi doctus Iollas Donavit dixitque etc. 62. Tityrus hanc habuit.

AVCTORES.

45. (IX 39) Theocr. XI 42 *ἀλλ' ἀφίκευ τὺ ποθ' ἀμέ.*

47. Theocr. XI 56 *ἔφερον δέ τοι ἢ κρίνα λευκὰ ἢ μάκων' ἀπαλὰν κτλ.*

48. cf. Theocr. VII 63.

54. cf. Theocr. ep. IV 7.

56. Theocr. XX 3 *βουκόλος ὢν ἐθέλεις με κύσαι τάλαν;* cf. 32.

60. (VI 2. X 18) Theocr. XX 35 *καὶ τὸν Ἄδωνιν Ἐν δρυμοῖσι φίλασε καὶ ἐν δρυμοῖσιν ἔκλαυσεν.*

63 sq. Theocr. X 31 *ἁ αἶξ τὸν κύτισον, ὁ λύκος τὰν αἶγα διώκει.* cf. IX 31.

66 sq. Theocr. II 38 *ἠνίδε σιγῇ μὲν πόντος, σιγῶντι δ' ἀῆται· Ἁ δ' ἐμὰ οὐ σιγῇ στέρνων ἔντοσθεν ἀνία, Ἀλλ' ἐπὶ τήνῳ πᾶσα καταίθομαι.*

69. (VI 47) Theocr. XI 72 *ὦ κύκλωψ κύκλωψ, πᾷ τὰς φρένας ἐκπεπότασαι;*

71 sq. (cf. X 71) Theocr. XI 73 *αἴκ' ἐνθὼν ταλάρως τε πλέκοις καὶ θαλλὸν ἀμάσας Ταῖς ἄρνεσσι φέροις, τάχα κα πολὺ μᾶλλον ἔχοις νῶν.*

73. Theocr. XI 76 *εὑρησεῖς Γαλάτειαν ἴσως καὶ καλλίον' ἄλλαν.*

IMITATORES.

44. (cf. VII 53) anth. L. III 211, 4 sordent hirsutae munera castaneae.

45. anth. L. I 178, 383. II 257, 8 Glauce violas dat, lilia Nais.

46. (A. VI 883) Ambros. de obitu Valent. 56 spargant alii plenis lilia calathis.

48 sq. cf. Cir. 369.

52 sq. Ov. art. am. II 267 adferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat .... At nunc castaneas non amat illa ... nuces. cf. III 183. Calp. ecl. II 82. anth. L. III 211, 5 nolo nuces Amarylli tuas nec cerea poma: Rusticus haec Corydon munera magna putet. Copa 18 sq.

56. v. ad 19.

60. Calp. ecl. II 61 quem sequeris, quem Phylli fugis? cf. XI 16.

63. cf. Calp. ecl. XI 26 cerva marem sequitur, taurum formosa iuvenca.

68. anth. L. I 147, 37. 170, 70.

69. Iuvenalis IX 102 o Corydon Corydon. anth. L. I 170, 47. 178, 45. 135. 262. III 81, 99 quae te d. ducit.

72. Tib. II 3, 15 tum fiscella levi detexta est vimine iuncl. Calp. ecl. VIII I dum fiscella tibi fluviali Tityre iunco Texitur.

ECLOGA III.

AVCTORES.

1 sq. Theocr. IV 1 *εἰπέ μοι, ὦ Κορύδων, τίνος αἱ βόες; ἦ ῥα Φιλώνδα; Κ. οὐκ, ἀλλ' Αἴγωνος· βόσκων δέ μοι αὐτὰς ἔδωκεν.* ad argum. cf. etiam III 1 *κωμάσδω ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα, ταὶ δέ μοι αἶγες Βόσκονται κατ' ὄρος, καὶ ὁ Τίτυρος αὐτὰς ἐλαύνει.*

IMITATORES.

AVCTORES.

3. Theocr. IV 13 *δειλαῖαί γ' αὖται, τὸν βουκόλον ὡς κακὸν εὗρον.*

5. cf. Theocr. IV 3.

8. Theocr. V 41 *ἀνίκ' ἐπύγιζόν τυ, τὺ δ' ἄλγεες· αἱ δὲ χίμαιραι Αἴδε κατεβληχῶντο, καὶ ὁ τράγος αὐτὰς ἐτρύπη.* cf. I 105 *οὐ λέγεται τὰν Κύπριν ὁ βουκόλος.*

8—10. cf. Theocr. V 116 *ἦ οὐ μέμνασ' ὅκ' ἐγών τυ κατήλασα, καὶ τὺ σεσαρὼς κτλ.* 118 *Λ. τοῦτο μὲν οὐ μέμναμ'· ὅκα μάν ποκα τεῖδέ τυ δήσας κτλ.*

14. Theocr. V 11 *τὸ Κροκύλος μοι ἔδωκε τὸ ποικίλον, ἀνίκ' ἔθυσεν Ταῖς νύμφαις τὰν αἶγα· τὺ δ', ὦ κακέ, καὶ τόκ' ἐτάκευ.*

25 sqq. Theocr. V 5 *τὰν ποίαν σύριγγα; τὺ γάρ ποκα, δῶλε Σιβύρτα, Ἐκτάσα σύριγγα; τί δ' οὐκέτι σὺν Κορύδωνι Ἀρκεῖ τοι καλάμας αὐλὸν ποππύσδεν ἔχοντι;*

25. (II 32) cf. Theocr. I 125 *εὐπάκτοιο . . . ἐκ κηρῶ σύριγγα.*

28 sqq. Theocr. VIII 6 *λῇς μοι ἀεῖσαι; 11 χρῄσδεις ὧν ἐσιδεῖν, χρῄσδεις καταθεῖναι ἄεθλον;*

29 sqq. Theocr. VIII 14 *μόσχον ἐγὼ θησῶ, τὺ δὲ θὲς γ' ἰσομάτορα ἀμνόν.* cf. V 23.

30. Theocr. I 25 *αἶγά τέ τοι δωσῶ διδυματόκον ἐς τρὶς ἀμέλξαι, Ἃ δύ' ἔχοισ' ἐρίφως ποταμέλγεται ἐς δύο πέλλας.*

32 sqq. Theocr. VIII 15 *οὐ θησῶ ποκα ἀμνόν, ἐπεὶ χαλεπός θ' ὁ πατήρ μευ χἀ μάτηρ, τὰ δὲ μᾶλα ποθέσπερα πάντ' ἀριθμεῦντι.*

37. Theocr. V 104 *ἔστι δέ μοι γαυλὸς κυπαρίσσινος, ἔστι δὲ κρατήρ, ἔργον Πραξιτέλους.*

38 sq. cf. Theocr. I 29 sq.

40. 46. Theocr. I 32 *ἔντοσθεν δὲ γυνά τι θεῶν δαίδαλμα τέτυκται.*

42. cf. Hes. opp. 384.

43. (47) Theocr. I 59 *οὐδέ τί πω ποτὶ*

IMITATORES.

25. Calp. ecl. VI 22 vincere tu quemquam?

25. (II 32) Tib. II 5, 32 nam calamus cera iungitur usque minor. Calp. ecl. X 14 cicutas, Quas ego Maenaliis cera coniungo sub antris.

28. Calp. ecl. VI 19 vis igitur . . . calamos committere nostris?

34. (VI 85) Ov. met. XIII 824 pauperis est numerare pecus. Calp. ecl. III 64 quot nostri numerantur vespere tauri?

36. anth. L. III 81, 13.

39. Cul. 403 hederaeque uitor pallente corymbo.

41. (A. VI 850) Claud. cons. Mall. 275 radio descripserat axes.

AVCTORES.

χεῖλος ἐμὸν θίγεν, ἀλλ' ἔτι κεῖται Ἄχραντον.

45. Theocr. I 30 ἁ δὲ κατ' ὤτων Καρπῷ ἕλιξ εἱλεῖται κτλ. cf. 55 παντᾶ δ' ἀμφὶ δέπας περιπέπταται ὑγρὸς ἄκανθος.

49. Naev. in equo Troi. (Macr. Sat. VI 1) numquam hodie effugies, quin mea manu moriare.

50. Theocr. VIII 25 ἀλλὰ τίς ἄμμε κρινεῖ; τίς ἐπάκοος ἔσσεται ἀμέων; Τῆνον πῶς ἐνταῦθα τὸν αἰπόλον ἢν καλέσωμες; cf. V 61.

51. cf. Theocr. V 44 καὶ ὕστατα βουκολιαξῇ.

54. cf. Theocr. V 68 sq.

56. cf. Bion III 17 εἴαρι πάντα κύει.

58. Theocr. IX 1 βουκολιάσδεο Δάφνι, τὺ δ' ᾠδᾶς ἄρχεο πρᾶτος, Ὠιδᾶς ἄρχεο πρᾶτος. ἐφαψάσθω δὲ Μενάλκας.

59. (VII 18) cf. Theocr. VIII 61 δι' ἀμοιβαίων.

60. Arat. I ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα — μεσταὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαί κτλ.

61 sq. Theocr. V 80 ταὶ μοῖσαί με φιλεῦντι — 82 καὶ γὰρ ἔμ' ὡπόλλων φιλέει μέγα.

64. 66. Theocr. V 88 (cf. VI 6) βάλλει καὶ μάλοισι τὸν αἰπόλον ἁ Κλεαρίστα — 90 κἠμὲ γὰρ ὁ Κρατίδας τὸν ποιμένα λεῖος ὑπαντῶν Ἐκμαίνει.

68 sq. Theocr. V 96 κἠγὼ μὲν δωσῶ τᾷ παρθένῳ αὐτίκα φάσσαν.

70. Theocr. III 10 ἠνίδε τοι δέκα μᾶλα φέρω· τηνῶθε καθεῖλον, Ὦ μ' ἐκέλευ καθελεῖν τύ· καὶ αὔριον ἄλλα τοι οἰσῶ.

79. (V 64. VI 44) Theocr. VIII 73 καλὸν καλὸν εἶμεν ἔφασκεν (cf. VI 8. Callim. Del. 203).

80 sq. Theocr. VIII 57 δένδρεσι μὲν χειμὼν φοβερὸν κακόν, ὕδασι δ' αὐχμός, 59 ἀνδρὶ δὲ παρθενικᾶς ἁπαλᾶς πόθος.

IMITATORES.

49. Calp. ecl. I 13 quo me cumque voces, sequar. anth. L. I 147, 37. III, 81, 70.

50. Calp. ecl. VI 28 ecce venit Mnasyllus: erit, uisi forte recusas, Arbiter.

51. anth. L. I 178, 267. III 81, 72.

52. anth. L. I 172, 113. III 81, 71. 82.

54. anth. L. I 178, 162.

56. (G. II 330) anth. L. V 69, 3 parturit omnis ager, praesentit terra calorem, Germinibusque novis parturit omnis ager.

55. 58 sq. Calp. ecl. IV 80 dicite, ne mora sit, vicibusque reducite carmen: Tuque prior Corydon, tu proximus ibis Amynta. cf. II 25 sqq.

59. (VII 18 sq.) Cir. 54 nam verum fateamur: amat Polyhymnia verum.

60. Calp. ecl. IV 82 ab Iove principium, si quis canit aethera, sumat.

61 sq. Calp. ecl. II 28 me Silvanus amat.— 32 at mihi Flora comas . . . . spargit.

63. (cf. IV 43) Calp. ecl. IX 45. 48 dulce rubens hyacinthus. Cir. 95 suave rubens narcissus. Cop. 19 suave-rubentia mala.

64. anth. L. I 170, 30.

65. anth. L. I 147, 26.

70 sq. Calp. ecl. IX 68 nuper quae potui silvarum praemia misi.

71. cf. anth. L. III 207, 1.

74. Calp. ecl. XI 62 quid prodest, quod me pagani mater Amyntae etc.

79. anth. L. I 178, 460.

AVCTORES.

82 sq. cf. Theocr. IX 31 *τέττιξ μὲν τέττιγι φίλος — 32 ἐμὶν δ' ἁ μοῖσα καὶ ᾠδά.*

89. Theocr. V 125 *τὰ δέ τοι σία καρπὸν ἐνείκαι.*

91. Luc. Demon. 28 *τράγον ἀμέλγειν.* cf. Theocr. V 27.

93. (VIII 71) Theocr. XV 58 *ψυχρὸν ὄφιν.* 93 sq. cf. Theocr. V 1. 3.

97. Theocr. V 146 *πάσας ἐγὼ λουσῶ συβαρίτιδος ἔνδοθι κράνας.*

100. cf. Theocr. IV 20.

102. cf. Theocr. IV 15 sq. II 89.

106. cf. Theocr. X 29.

109. cf. Theocr. VI 45.

111. Catullus LXI 231 claudite ostia virgines: Lusimus satis.

IMITATORES.

82. anth. L. V 117, 15 dulce sopor fessis, et terris flumina siccis; Dulce patri proles, divitibusque gaza.

102. Grat. Cyn. 290 teneris vix artubus haeret.

104. anth. L. I 172, 60.

108. anth. L. V 143 a, 3 non nostrum fateor tantas discernere voces.

109 sq. anth. L. I 178, 260 sq.

111. cf. Calp. ecl. II 96 primumque reclude canalem Et sine iam dudum sitientes irriget hortos.

ECLOGA IIII.

AVCTORES.

1. Mosch. III 8 *ἄρχετε Σικελικαὶ . . . . μοῖσαι.*

26. Hom. *I* 524 *κλέα ἀνδρῶν ἡρώων.*

34 sq. Enn. Med. 209 Argo, quia Argivi in ea delecti viri Vecti.

38 sq. Hes. opp. 236 *οὐδ' ἐπὶ νηῶν Νίσσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.* cf. Arat. 110.

40 sq. Catullus LXIV 39 non humilis curvis purgatur vinea rastris, Non glaebam prono convellit vomere taurus, Non falx attenuat frondatorum arboris umbram.

IMITATORES.

3. Calp. ecl. IV 77 et preme, qui dignas cecinerunt consule silvas.

6. cf. Calp. ecl. I 64 Saturni referet Latialia regna.

18 sq. cf. anth. L. II 186, 26 terra ministravit flores et munere verno Herbida supposuit puero fulmenta virescens.

21 sq. anth. L. I 147, 9 sq.

29. cf. Calp. ecl. XI 48 dependent vitibus uvae.

30. Calp. ecl. VIII 76 dulcia mella Sudabunt taxi.

41. anth. L. I 173, 63 fessus iuga solvet arator.

45. anth. L. I 147, 12.

AVCTORES.

46. Catullus LXIV 327 sed vos, quae fata secuntur, Currite ducentes subtegmina, currite fusi.

59. cf. Mosch. III 54 sq.
60. 62 cf. Theocr. XXIV 7. 8.

IMITATORES.

46 sq. Aus. cent. nupt. 78 sq. anth. L. V 69, 21 tunc fila recurrite fusis.

47. Cir. 124 concordes stabili firmarunt numine Parcae. anth. L. I 172, 108.
49. Cir. 397 cara Iovis suboles, magnum Iovis incrementum. anth. L. I 45, 14.
50. Ov. art. am. II 263 dum rami pondere nutant. anth. L. I 178, 189.

ECLOGA V.

AVCTORES.

1 sq. cf. Theocr. VIII 4 ἄμφω συρίσδεν δεδαημένω, ἄμφω ἀείδεν.

3. cf. Theocr. I 21. V 32.

12. cf. Theocr. I 14 τὰς δ' αἶγας ἐγὼν ἐν τῷδε δοκευσῶ.

16. cf. Theocr. XII 3 ὅσσον ἔαρ χειμῶνος, ὅσον μῆλον βραβύλοιο Ἥδιον κτλ. V 92 sq.
18. cf. Theocr. VII 39 κατ' ἐμὸν νόον.

22. cf. Bion I 44 ὥς σε περιπτύξω.
26. cf. Theocr. IV 14. Mosch. III 24.
27. Theocr. I 71 τῆνον μὰν θῶες, τῆνον λύκοι ὠρύσαντο, Τῆνον χὠκ δρυμοῖο λέων ἔκλαυσε θανόντα.
28 Bion. I 31 τὰν Κύπριν αἰαῖ Ὤρεα πάντα λέγοντι καὶ αἱ δρύες αἳ τὸν Ἄδωνιν. cf. Mosch. III 23.

IMITATORES.

1. (cf. VII 1) Calp. ecl. II 5 ad gelidos fontes et easdem forte sub umbras Conveniunt.
2. Calp. ecl. VIII 4 te calamos inflare labello Pan docuit versusque bonus tibi favit Apollo. IX 18 alternant Idas calamis et versibus Alcon.

9. anth. L. I 178, 138.
10. (cf. II 14. III 81) Ov. trist. II 537 Phyllidis hic idem teneraeque Amaryllidis ignes Bucolicis iuvenis luserat ante modis.

13 sq. cf. Calp. ecl. I 20 sed quaenam sacra descripta est pagina fago? 24 tu potes alto Cortice descriptos citius percurrere versus.

19. Calp. I 6 nos quoque vicinis cur non succedimus umbris? 19 et iam captatae pariter successimus umbrae. anth. L. V 70, 45 desine plura tuens.
20. anth. L. IV 129, 5 ambo per invidiam crudeli funere rapti. cf. 61, 3. 162, 1. 184, 2. 266, 3 hic iacet extinctus crudeli funere natus.

28. Calp. ecl. VIII 74 te nostra armenta loquuntur.

AVCTORES.

32. Theocr. VIII 79 τᾷ δρυῒ ταὶ βάλανοι κόσμος, τᾷ μαλίδι μᾶλα. Τᾷ βοῒ δ' ἁ μόσχος, τῷ βουκόλῳ αἱ βόες αὐταί. cf. XVIII 29.

34. Hom. B 302 οὓς μὴ κῆρες ἔβαν θανάτοιο φέρουσαι.

42. Theocr. XXIII 43 χῶμα δὲ κεῦσ καλόν τι. 46 γράψον καὶ τόδε γράμμα.

43. Theocr. I 120 Δάφνις ἐγὼν ὅδε τῆνος ὁ τὰς βόας ὧδε νομεύων. Hom. ι 20 καί μευ κλέος οὐρανὸν ἵκει.

45sq. cf. Theocr. VIII 78. 82sq.

51sq. (IX 64sq.) Theocr. IX 1 βουκολιάσδεο Δάφνι, τὺ δ' ᾠδᾶς ἄρχεο πρᾶτος· Ὠιδᾶς ἄρχεο πρᾶτος κτλ.

67sq. Theocr. V 53 στασῶ δὲ κρατῆρα μέγαν λευκοῖο γάλακτος Ταῖς νύμφαις, στασῶ δὲ καὶ ἁδέος ἄλλον ἐλαίω.

70sq. Theocr. VII 65 τὸν πτελεατικὸν οἶνον ἀπὸ κρατῆρος ἀφυξῶ Πὰρ πυρὶ κεκλιμένος.

72. Theocr. VII 71 αὐλησεῦντι δέ μοι δύο ποιμένες.

83sq. cf. Theocr. I 7 sq.

85sqq. cf. Theocr. VII 43. VI 42.

IMITATORES.

31. Auson. profess. XXIV 11 tam decus omne tuis, quam mox dolor. anth. L. IV 123, 8 invida Domitium fata tulere sibi.

38. anth. L. I 170, 26. 178, 330.

42. anth L. I 178, 440. cf. Calp. ecl. III 91.

44. cf. Cat. dir. 32 formosaeque cadent umbrae, formosior illis Ipsa cades. anth. L. I 147, 29.

46. anth. L. V 117, 15 dulce sopor fessis.

49. anth. L. III 81, 51.

55. Calp. ecl. VI 81 vicinus Stimicon. VII 9 solus St. 13 invictus St.

62. anth. L. I 170, 135 vocesque ad sidera iactant.

65. anth. L. I 126, 15 ut sis felixque bonusque.

74. anth. L. I 147, 11.

76sqq. (A. I 607) Calp. ecl. IX 50 nam dum Pallas amat turgentes unguine bacas, Dum Bacchus vites, Deo sata, poma Priapus, Pascua laeta Pales, Idas te diliget unam.

ECLOGA VI.

AVCTORES.

IMITATORES.

3sq. Hor. carm. IV 15 Phoebus volentem proelia me loqui etc. Calp. ecl. IV 155 vellit nam saepius aurem Invida paupertas et dixit, ovilia cura.

AVCTORES.

4sq. Hom. *πίονα μῆλα*.

13sqq. 'sane hoc de Sileno non dicitur fictum a Vrgilio, sed a Theopompo translatum' c. q. s. Servius. cf. idem ad 26.

29sq. cf. Mosch. III 89sqq. Theocr. VII 148 *Παρνάσιαν αἶπος*.

31sqq. Apoll. Rh. I 496 *ἤειδεν δ' ὡς γαῖα καὶ οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα Τὸ πρὶν ἐπ' ἀλλήλοισι μιῇ συναρηρότα μορφῇ Νείκεος ἐξ ὀλοοῖο διέκριθεν ἀμφὶς ἕκαστα*. Lucr. I 1018 magnum per inane. 714 omnia rentur Ex igni terra atque anima procrescere et imbri. VI 205 liquidi color aureus ignis. V 437 diffugere inde loci partes coepere . . . . et discludere mundum.

39sq. Apoll. Rh. I 501 *οὔρεά θ' ὡς ἀνέτειλε καὶ ὡς ποταμοὶ κελάδοντες Αὐτῇσιν νύμφῃσι καὶ ἑρπετὰ πάντ' ἐγένοντο*.

46. 62. IX 19 cf. Mosch. III 82 *καὶ ἀείδων ἐνόμευεν Καὶ σύριγγας ἔτευχε καὶ ἁδέα πόρτιν ἄμελγεν*. (Gebauer de poetarum Gr. buc. inpr. Theocriti carminibus in eclogis a Verg. adumbratis p. 44.)

47. 'Calvus in Io: a virgo infelix, herbis pasceris amaris'. Servius.

75. 77. Lucr. V 892 aut rabidis canibus succinctas semimarinis Corporibus Scyllas.

IMITATORES.

4sq. anth. L. II 193, 4 pastorumque melos facili deduxit avena.

8. (12) Auson. epigr. I 13 et commutata meditatur arundine carmen.

9. Auson. cent. nupt. 10.

14. anth. L. II 193, 3 Silenumque senem sertisque meroque ligavit.

17. anth. L. VI 89, 41 ecce pater pando recubans Silenus asello, Cui lacer a summo pendebat cantharus armo.

32. anth. L. I 178, 225.

46. Aus. Cup. cruc. 30 Pasiphae nivei sequitur vestigia tauri. anth. L. I 14, 3 Europam nivei solatur amore iuvenci.

47. 52. (II 69) anth. L. I 170, 33. O virgo infelix. 178. 416.

67. anth. L. I 178, 132.

71. anth. L. I 178, 175.

74sqq. Prop. V 4, 39 quid mirum in patrios Scyllam saevisse capillos Candidaque in saevos inguina versa canes? Cir. 57 aerumnoso quam saepe legamus Ulixi Candida succinctam latrantibus inguina monstris Dulichias vexasse rates et gurgite in alto Deprensos nautas canibus lacerasse marinis.

81. Cir. 50 caeruleis sua t. s. a.

85sq. Calp. ecl. IX 88 cauebant, Frigidus e silvis donec discedere suasit Hesperus, et stabulis pastos inducere tauros. (cf. X 67.)

ECLOGA VII.

AVCTORES.

2. Theocr. VI 1 *Δαμοίτας καὶ Δάφνις ὁ βουκόλος εἰς ἕνα χῶρον Τὰν ἀγέλαν ποκ' Ἄρατε συνάγαγον.*

4 sq. (cf. G. IV 342) Theocr. VIII 3 *ἄμφω τώγ' ἤστην πυρροτρίχω, ἄμφω ἀνάβω, Ἄμφω συρίσδεν δεδαημένω, ἄμφω ἀείδεν.* cf. I 80 *ἦνθον τοὶ βοῦται, τοὶ ποιμένες, ᾡπόλοι ἦνθον.*
7. Theocr. VIII 49 *ὦ τράγε, τᾶν λευκᾶν αἰγῶν ἄνερ.*

13. cf. Theocr. V 46.

32. (cf. A. I 337) Liv. Andr. Inone: et iam purpureo suras include cothurno.

37. Theocr. XI 19 *ὦ λευκα Γαλάτεια .... λευκοτέρα πακτᾶς ποτιδεῖν, ἁπαλωτέρα ἀρνός, Μόσχω γαυροτέρα, φιαρωτέρα ὄμφακος ὠμᾶς.*
45 sqq. Theocr. VIII 37 *κρᾶναι καὶ βοτάναι, γλυκερὸν φυτόν ... τοῦτο τὸ βουκόλιον πιαίνετε.* XV 125 (V 51) *μαλακώτερα ὕπνω.*
49. Theocr. XI 51 *ἔντι δρυὸς ξύλα μοι καὶ ὑπὸ σποδῷ ἀκάματον πῦρ.*
51 sq. Theocr. IX 20 *ἔχω δέ τοι οὐδ' ὅσον ὤραν Χείματος ἢ νωδὸς καρύων ἀμύλοιο παρόντος.*

54. cf. Theocr. VII 144 sqq.
55 sq. 67. Theocr. VIII 41 *παντᾷ ἔαρ, παντᾷ δὲ νόμοι .... ἔνθ' ἁ καλὰ*

IMITATORES.

1. Calp. ecl. V 1 forte Mycon senior Canthusque Myconis alumnus Torrentem patula vitabant ilice solem.

3. anth. L. I 147, 9 et proprio fuerint distentae lacte capellae.
4. Auson. cent. nupt. 3. 4 sq. Calp. ecl. IX 16 ambo aevo cantuque pares.

10. Copa 31 eia age pampinea fessus requiesce sub umbra. Calp. ecl. XI 46 mecum requiesce sub umbra.

16. Calp. ecl. II 9 et magnum certamen erat sub iudice Thyrsi.
24. Calp. ecl. VIII 11 iam mea ruricolae dependet fistula Fauno. cf. X 5.
32. anth. L. VI 89, 18 purpureas croceo suras evincta cothurno.
34. Priap. LXXXV 4 hortulumque pauperis tuor.
35. Sil. It. VII 82 hoc tibi, diva, Interea velamen erit. si pellere nostris Marmaricam terris nubem dabis, omnis in auro Pressa tibi varia fulgebit gemma corona. Auson. epigr. V nunc te marmoreum pro sumptu fecimus: at cum Augustus frater remeaverit, aureus esto.

53. anth. L. III 207, 2 mittis et hirsutae munera castaneae. 211, 4 sordent h. m. c. (cf. II 44.)
54. cf. Calp. ecl. II 72.
55. anth. L. V 62, 1 vere omnia rident.

AVCTORES.

παῖς ἐπινίσσεται· αἰ δ' ἂν ἀφέρπη, Χὡ ποιμὰν ξηρὸς τηνόθι καὶ τὰ βοτά. 47 *ἔνθ' ὁ καλὸς Μίλων βαίνει ποσίν.*

70. Theocr. VIII 92 *κὴκ τούτω Δάφνις παρὰ ποιμέσι πρᾶτος ἔγεντο.*

IMITATORES.

ECLOGA VIII.

AVCTORES.

4. 'Calvus in Io: Sol quoque perpetuos meminit requiescere cursus.' Servius.

11. Hom. *I* 97 *ἐν σοὶ μὲν λήξω, σέο δ' ἄρξομαι.*

21. Theocr. I 64 *ἄρχετε βουκολικᾶς, μοῖσαι φίλαι, ἄρχετ' ἀοιδᾶς.*

34. Theocr. XI 31 *οὕνεκά μοι λασία μὲν ὀφρὺς ἐπὶ παντὶ μετώπῳ.* III 8 *ἦ ῥά γέ τοι σιμὸς καταφαίνομαι ἐγγύθεν εἶμεν, Νύμφα, καὶ προγένειος;*

37 sqq. cf. Theocr. XI 25 sqq.

41. Theocr. II 82 *χὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην, ὥς μοι περὶ θυμὸς ἰάφθη.* cf. III 41 Mosch. II 74.

43. Theocr. III 15 *νῦν ἔγνων τὸν ἔρωτα· βαρὺς θεός· ἦ ῥα λεαίνας Μασδὸν ἐθήλαζε δρυμῷ τέ νιν ἔτραφε μάτηρ.* cf. XXIII 4 *κοὐκ ᾔδει τὸν ἔρωτα, τίς ἦν θεός.*

52 sqq. Theocr. I 132 *νῦν ἴα μὲν φορέοιτε βάτοι, φορέοιτε δ' ἄκανθαι. Ἁ δὲ καλὰ νάρκισσος ἐπ' ἀρκεύθοισι κομάσαι κτλ.*

55. Theocr. I 136 *κὴξ ὀρέων τοὶ σκῶπες ἀηδόσι δαρίσαιντο.* V 136 *οὐ θεμιτόν, Λάκων, ποτ' ἀηδόνα κίσσας ἐρίσδεν, Οὐδ' ἔποπας κύκνοισι.*

59 sq. Theocr. III 24 *τὰν βαίταν ἀποδὺς ἐς κύματα τηνῶ ἀλεῦμαι, Ὧπερ τὼς θύννως σκοπιάζεται Ὄλπις ὁ γριπεύς· Καἴκα δὴ 'ποθάνω, τό γε μὰν νέον ἀδὺ τέτυκται.* cf. V 15.

IMITATORES.

4. Cir. 232 quo rapidos etiam requiescunt flumina cursus. Calp. ecl. II 15 et tenuere suos properantia flumina cursus.

11. Paulin. Nol. Eucharist. 596 nunc quoque concludens tibi desino.

18. anth. L. I 170, 158.

19 sq. Cir. 404 sq.

21 cf. Calp. ecl. XI 19 cantet, amat quod quisque: levant et carmina curas.

27 sq. cf. anth. L. V 133, 21 iungatur nunc cerva asino, nunc tigris onagro, Iungatur fesso concita dama bovi.

29. Auson. cent. nupt. 74. anth. L. I 172, 40. 178, 201.

30. Auson. cent. nupt. 73.

32. Auson. cent. nupt. 70. anth. I 178, 104. — ib. II 139, 18 digno iuncta viro.

41. Cir. 429.

43. anth. L. I 178, 93.

47 sq. anth. L. I 178, 400 sq. 441 sq. 48. anth. L. I 178, 263. 168, 7.

59. Cir. 301 praeceps aërei specula de montis obisses.

AVCTORES.

60. (cf. A. IV 429) Theocr. XXIII 20 *δῶρά τοι ἦλθον Λοίσθια ταῦτα φέρων, τὸν ἐμὸν βρόχον.*

61. Theocr. I 114 *λήγετε βουκολικᾶς μοῖσαι, ἴτε λήγετ' ἀοιδᾶς.*

62. Theocr. IX 14 *οὕτως Δάφνις ἄεισεν ἐμίν, οὕτως δὲ Μενάλκας.*

63. (VII 23) Lucil. apud Macr. Sat. VI 1, 35 (V 21 Gerl.) maior erat natu non omnia possumus omnes.

64. Theocr. XV 29 *κινεῦ δή, φέρε θᾶσσον ὕδωρ.* II 2 *στέψον τὰν κελέβαν φοινικέῳ οἰὸς ἀώτῳ.*

66. Theocr. II 3 *ὡς τὸν ἐμὸν βαρὺν εὖντα φίλον καταθύσομαι ἄνδρα.*

68. Theocr. II 17 *ἶυγξ, ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.*

71. cf. Lucil. XX 5 Gerl.

73. Theocr. II 43 *ἐς τρὶς ἀποσπένδω καὶ τρὶς τάδε, πότνια, φωνῶ.*

78. Theocr. II 21 *πάσσ' ἅμα καὶ λέγε 'ταῦτα τὰ Δέλφιδος ὀστία πάσσω'.* 62 *καὶ λέγ' ἐπιφθύζοισα 'τὰ Δέλφιδος ὀστία μάσσω'.*

80. Theocr. II 28 *ὡς τοῦτον τὸν κηρὸν ἐγὼ σὺν δαίμονι τάκω, Ὣς τάκοιθ' ὑπ' ἔρωτος ὁ Μύνδιος αὐτίκα Δέλφις.*

83. Theocr. II 23 *Δέλφις ἔμ' ἀνίασεν· ἐγὼ δ' ἐπὶ Δέλφιδι δάφναν Αἴθω.*

87. Lucr. II 30 propter aquae rivum sub ramis arboris altae. (A. VII 108.)

88. (G. III 467) Varius apud Macr. Sat. VI 2, 20 non amnes illam medii, non ardua tardant, Perdita nec serae meminit decedere nocti.

91 sqq. Theocr. II 53 *τοῦτ' ἀπὸ τᾶς χλαίνας τὸ κράσπεδον ὤλεσε Δέλφις, Ὡγὼ νῦν τίλλοισα κατ' ἀγρίῳ ἐν πυρὶ βάλλω.* 59 *νῦν δὲ λαβοῖσα τὺ τὰ θρόνα ταῦθ' ὑπόμαξον Τᾶς τήνω φλιᾶς.*

96. cf. Theocr. II 162.

101 sq. Theocr. XXIV 93 *ἦρι δὲ συλ-*

IMITATORES.

60. Cir. 266. anth. L. I 172, 126.

64. Auson. cent. nupt. 73.

65. anth. L. I 178, 378.

69 sqq. Tibull. I 8, 20 cantus et iratae detinet anguis iter, Cantus et e curru Lunam deducere temptat. Ov. am. II 1, 23 carmina sanguineae deducunt cornua lunae. 25 carmine dissiliunt abruptis faucibus angues. anth. L. I 178, 174.

70. anth. L. I 178, 171. VI 93, 12 Phoebeia Circe Carminibus magicis socios mutavit Ulyssi.

71. Calp. ecl. XI 70 rumpitur anguis.

73. Cir. 370 terque novena ligat triplici diversa colore Fila. anth. L. III 81, 55 terna tibi haec primum fundo volvuntur in imo.

75. Cir. 372 despue ter virgo: numero deus impare gaudet.

80. anth. L. I 170, 132.

87. Cul. 388 rivum propter aquae viridi sub fronde latentem.

95 sq. anth. L. I 178, 176 sq.

AVCTORES.

λέξασα κόνιν πυρὸς ἀμφιπόλων τις Ῥιψάτω εὖ μάλα πᾶσαν ὑπὲρ ποταμοῖο φέροισα Ῥωγάδος ἐκ πέτρας ὑπερούριον, ἂψ δὲ νεέσθω Ἄστρεπτος.

107 cf. Theocr. II 35 *Θέστυλι, ταὶ κύνες ἄμμιν ἀνὰ πτόλιν ὠρύονται.*

108. Syr. 14 amans quod suspicatur, vigilans somniat.

IMITATORES.

103. anth. L. I 178, 177.

107. cf. Calp. ecl. III 96sqq. anth. L. I 178, 188.

ECLOGA IX.

AVCTORES.

13. Lucr. III 751 tremeretque per auras aeris Accipiter fugiens veniente columba.

19. v. ad VI 46.

22sqq. Theocr. III 1 *κωμάσδω ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα, ταὶ δέ μοι αἶγες Βόσκονται κατ' ὄρος, καὶ ὁ Τίτυρος αὐτὰς ἐλαύνει. Τίτυρ' ἐμὶν τὸ καλὸν πεφιλαμένε, βόσκε τὰς αἶγας Καὶ ποτὶ τὰν κράναν ἄγε Τίτυρε, καὶ τὸν ἐνόρχαν Τὸν λιβυκὸν κνάκωνα φυλάσσεο, μή τυ κορύψῃ.* (Gell. IX 9, 7.)

31. cf. Theocr. VIII 69 *τὰ δ' οὔθατα πλήσατε πᾶσαι.*

32sqq. Theocr. VII 37 *καὶ γὰρ ἐγὼ μοισᾶν καπυρὸν στόμα, κἠμὲ λέγοντι Πάντες ἀοιδὸν ἄριστον· ἐγὼ δέ τις οὐ ταχυπειθής, Οὐ δᾶν· οὐ γάρ πω κατ' ἐμὸν νόον οὔτε τὸν ἐσθλὸν Σικελίδαν νίκημι τὸν ἐκ Σάμω οὔτε Φιλητᾶν Ἀείδων. βάτραχος δὲ ποτ' ἀκρίδας ὥς τις ἐρίσδω.* cf. ib. 92 *νύμφαι κἠμὲ δίδαξαν ἀν' ὤρεα βουκολέοντα.*

39. Theocr. XI 63 *ἐξένθοις Γαλάτεια.* 49 *τίς κα τῶνδε θάλασσαν ἔχειν ἢ κύμαθ' ἕλοιτο;*

40sqq. cf. Theocr. XI 45 *ἔντι δάφναι τηνεῖ, ἔντι ῥαδιναὶ κυπάρισσοι, Ἔστι μέλας κισσός, ἔστ' ἄμπελος ἁ γλυκύκαρπος. Ἔστι ψυχρὸν ὕδωρ κτλ.*

42. Theocr. VII 8 *εὔσκιον ἄλσος ὕφαινον.*

43. (V 83) Theocr. XI 43 *τὰν γλαυκὰν δὲ θάλασσαν ἔα ποτὶ χέρσον ὀρεχθεῖν.*

IMITATORES.

5. anth. L. I 170, 125. 178, 84. III 81, 76. 79.

28. anth. L. II 186, 79 Mantua tu coniuncta loco, sociata periclis, Non tamen ob meritum, miseram vicinia fecit.

29. anth. L. III 81, 86.

30sq. anth. L. I 147, 27sq.

32. (III 52) Calp. ecl. VIII 3 incipe, si quod habes gracili sub arundine carmen. anth. L. I 172, 25.

40. cf. Calp. ecl. XI 47 hic tibi lene fluens fons murmurat, hic et ab ulmis Purpureae fetis dependent vitibus uvae.

AVCTORES.

52. Callim. ep. II 2 *ἐμνήσθην δ' ὁσσάκις ἀμφότεροι ἥλιον ἐν λέσχῃ κατεδύσαμεν.*

51. cf. Theocr. XIV 22 *οὐ φθεγξῇ; 'λύκον εἶδες' ἔπαιξέ τις.*

57 sq. Theocr. II 38 *ἠνίδε σιγῇ μὲν πόντος, σιγῶντι δ' ἀῆται.*

59 sq. cf. Theocr. VII 10 *κοὔπω τὰν μεσάταν ὁδὸν ἄνομες, οὐδὲ τὸ σᾶμα Ἁμῖν τὸ Φρασίλα κατεφαίνετο.*

IMITATORES.

53. anth. L. I 178, 172.

ECLOGA X.

AVCTORES.

7. Theocr. VII 80 VIII 50 *σιμαί.*

9 sqq. Theocr. I 66 *πᾷ ποκ' ἄρ' ἦσθ', ὅκα Δάφνις ἐτάκετο, πᾷ ποκα νύμφαι; Ἦ κατὰ Πηνειῶ καλὰ τέμπεα; ἢ κατὰ Πίνδω; Οὐ γὰρ δὴ ποταμῶ γε μέγαν ῥόον εἶχετ' Ἀνάπω. Οὐδ' Αἴτνας σκοπιάν, οὐδ' Ἄκιδος ἱερὸν ὕδωρ.*

13 sqq. (cf. A. VII 759 sq.) Theocr. I 71 *τῆνον μὰν θῶες, τῆνον λύκοι ὠρύσαντο.* cf. VII 74 *χὡς ὄρος ἀμφεδονεῖτο καὶ ὡς δρύες αὐτὸν ἐθρήνευν.* Bion I 31 sq. Mosch. III init.

16. cf. Theocr. I 74 *πολλαί οἱ πὰρ ποσσὶ βόες, πολλοὶ δέ τε ταῦροι, Πολλαὶ δ' αὖ δαμάλαι καὶ πόρτιες ὠδύραντο.*

18. Theocr. I 109 *ὡραῖος χὤδωνις, ἐπεὶ καὶ μᾶλα νομεύει.* cf. VIII 52. M. Hauptius mus. philol. IV 264 cum Meinekii adnot. ad l. l.

19 sqq. Theocr. I 77 *ἦνθ' Ἑρμᾶς πράτιστος ἀπ' ὤρεος, εἶπε δὲ Δάφνι, Τίς τυ κατατρύχει; τίνος ὠγαθὲ τόσσον ἐρᾶσαι;' Ἦνθον τοὶ βοῦται, τοὶ ποιμένες, ὡπόλοι ἦνθον. Πάντες ἀνηρώτων, τί πάθοι κακόν. ἦνθ' ὁ Πρίηπος Κἤφα' Δάφνι τάλαν, τί τὺ τάκεαι; ἁ δέ τε κώρα Πάσας ἀνὰ κράνας, πάντ' ἄλσεα ποσσὶ φορεῖται.*

24. cf. Lucr. IV 587 pinea semiferi capitis velamina quassans.

39. Theocr. X 29 *καὶ τὸ ἴον μέλαν ἐστὶ καὶ ἁ γραπτὰ ὑάκινθος.*

42. Theocr. V 33 *ψυχρὸν ὕδωρ τηνεὶ*

IMITATORES.

2. Catal. XI 1 pauca mihi, niveo sed non incognita Phoebo, Pauca mihi doctae dicite Pegasides.

18. Calp. ecl. IX 73 di pecorum pavere greges, formosus Apollo, Pan doctus, Fauni vates, et pulcher Adonis. cf. Tibull. II 3, 11.

27. Auson. cent. nupt. 106. anth. L. III 81, 54.

28. anth. L. I 178, 395.

AVCTORES.

καταλείβεται, ὧδε πεφύκει Ποία χὰ στιβὰς ἅδε. 47 ἔνθ' ὕδατος ψυχρῶ κρᾶναι δύο.

46. Servius: 'hi autem omnes versus Galli sunt de ipsius translati carminibus'.

65 sqq. Theocr. VII 112 εἴης δ' Ἠδωνῶν μὲν ἐν ὤρεσι χείματι μέσσῳ, Ἕβρον πὰρ ποταμόν, τετρυμένος, ἐγγύθεν ἄρκτω, Ἐν δὲ θέρει πυμάτοισι παρ' Αἰθιόπεσσιν ὀδεύοις.

75. cf. Lucr. VI 783 arboribus primum certis gravis umbra tributa.

IMITATORES.

54. Ov. epist. V 23 et quantum trunci, tantum mea nomina crescent. anth. L. III 265, 4 crescit arbor, gliscit ardor, ramus implet literas.

57. (G. I 140) Maximian. eleg. I 23 si placuit canibus densos circumdare saltus. cf. Claud. r. Pros. II 148 Parthenium canibus scrutatur odorem.

59. Cir. 298 Gnosia heu Partho contendens spicula cornu.

66. Calp. ecl. XI 51 Sithonias feret ille nives Libycosque calores.

69. Cir. 436 omnia vincit Amor: quid enim non vinceret ille?

71. (II 72) Calp. ecl. III 68 sed mihi nec gracilis sine te fiscella salicto Texitur.

GEORGICON

LIBER I.

AVCTORES.

17. cf. Theocr. I 120 ὦ Πὰν Πάν, εἴτ' ἐσσὶ κατ' ὤρεα μακρὰ Λυκαίω, Εἴτε τύ γ' ἀμφιπολεῖς μέγα Μαίναλον.

45 sq. Lucr. V 208 bidenti Ingemere et terram pressis proscindere aratris.

IMITATORES.

1. anth. L. II 189, 5 quid faciat laetas segetes, quae sidera servet Agricola etc. cf. 198, 3.

7 sq. anth. L. II 184, 8 Liber et alma Ceres succurrite. 260, 1 Chaoniam legitis natam Iovis arbore glandem.

21. Prop. III 13, 41 dique deaeque omnes, quibus est tutela per agros.

32. Manil. II 202 cum sol adversa per astra Aestivum tardis attollat mensibus annum.

36. Paulin. Nol. ad Lucentium: quicquid agas — nam te nec speret mundus amicum —.

43. cf. Calp. ecl. V 16. anth. L. I 168, 2.

AVCTORES.

85. (cf. A. VII 74) Lucr. VI 155 flamma crepitante crematur.

93. Lucr. I 494 penetraleque frigus.
96. Hom. *Ε* 500 *ξανθὴ Δημήτηρ.*

101. Macr. Sat. V 20, 18 rusticum vetus canticum: 'hiberno pulvere verno luto grandia farra camille metes'.
114. Lucr. II 376 bibulam . . . harenam.
118 sqq. cf. Lucr. V 213 et tamen inter dum magno quaesita labore. 215 aut nimiis torret fervoribus etc. Hes. opp. *ἔργα βοῶν* (G. I 325. A. II 306). Hom. *Π* 392 *ἔργ' ἀνθρώπων.*

127. Hes. opp. 117 *καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη.*
131. Hes. opp. 50 *κρύψε δὲ πῦρ.*

138. Hom. *Σ* 486 *Πληιάδας θ' Ὑάδας τε τό τε σθένος Ὠρίωνος Ἄρκτον θ' ἣν κτλ.*

158. cf. Hes. opp. 394 *μή πως τὰ μέταξε χατίζων Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.*
167. Hes. opp. 457 *τῶν πρόσθεν μελέτην ἐχέμεν οἰκήια θέσθαι.* cf. 422 *μεμνημένος ὥριον ἔργον.*

187. Lucr. II 114 contemplator enim.
198. Lucr. V 206 quod super est arvi, tamen id natura sua vi Sentibus obducat, ni vis humana resistat.

233 sq. Eratosth. apud Achill. Tat. Arat. p. 153 D vers. 3 (schol. Hom. *Σ* 468 p. 505 a 45) *ἡ δὲ μία ψαφαρή τε καὶ ἐκ πυρὸς αἰὲν* (vulg. *οἷον*) *ἐρυθρή.*

235 sq. Eratosth. ib. 7 *αἱ δὲ δύω ἑκάτερθε πόλοις περιπεπτηυῖαι, Αἰεὶ*

IMITATORES.

51. Columella I praef. 23 caeli et anni praesentis mores intueatur.
55. Columella X 16 iniussi consternitur ubere mali.
58. Nemes. Cyn. 223 tunc virosa tibi sumes multumque domabis Castorea.

88. anth. L. I 170, 133.

97. Columella X 7 resolutaque terga.
98. Columella X 93 rursus in obliquum distinguat tramite parvo.

123. Manil. I 79 sed cum longa dies acuit mortalia corda.
126. Ov. am. III 8, 42 signabat nullo limite mensor humum. cf. met. I 135 sq.

137. anth. L. III 81, 6.

140. (Ecl. X 57) Nem. Cyn. 303 magnos circumdare saltus.

171. anth. L. III 81, 4.

208. Lucan. VIII 467 tempus erat, quo libra pares examinat horas (cf. IV 58).
233. anth. L. III 81, 54.

234. anth. L. I 171, 5.

AVCTORES.

κρυμαλέαι, αἰεὶ δ' ὕδατι μογέουσαι. 2 αἱ δύο μὲν γλαυκοῖο κελαινότεραι κυάνοιο.

237. (A. II 268. — G. III 66. A. XI 182 miseris mortalibus) Hom. *X* 31 δειλοῖσι βροτοῖσιν. *N* 569. δ 197 οἰζυροῖσι β.

242 sq. cf. Arat. 25.

245. Hes. apud Servium (fr. CCXXXVII Göttl.) ποταμῷ ῥείοντι ἐοικώς. cf. Arat. 45 τὰς δὲ δι' ἀμφοτέρας οἵη ποταμοῖο ἀπορρὼξ Εἱλεῖται μέγα θαῦμα, Δράκων.

259. Hes. opp. 494 ὥρῃ χειμερίῃ, ὁπότε κρύος ἀνέρας ἔργων Ἰσχάνει.

277 sq. Hes. opp. 802 πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι, ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί. Ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν Ἐρινύας ἀμφιπολεύειν Ὅρκον γεινόμενον.

281 sq. Hom. λ 315 Ὄσσαν ἐπ' Οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν, αὐτὰρ ἐπ' Ὄσσῃ Πήλιον εἰνοσίφυλλον.

285 sq. Hes. opp. 795 τῇ δέ τε μῆλα καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς . . . πρηΰνειν ἐπὶ χεῖρα τιθείς. 779 τῇ δ' ἱστὸν στήσαιτο γυνὴ προβάλοιτό τε ἔργον.

298. Hes. opp. 391 γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν, γυμνὸν δ' ἀμάαν.

330. Hes. opp. 529 καὶ τότε δὴ κε-

IMITATORES.

236. Firmic. astr. I 4 duae vero quae extremas mundi partes continent, dextrisque laevis lateribus inhaerentes, caeruleo colore signatae, atris semper imbribus inundantur et concretae glacie et sempiternis pruinis et duratis gelu nivibus obsidentur. (v. Burmann. ad anth. L. V p. 342. Wyttenb. anim. ad Plut. Mor. I p. 225.)

242. anth. L. III 81, 53.

251. cf. Sil. It. XI 518 accendunt ultro lucem surgentis Eoi.

260. anth. L. I 172, 65.

293. anth. L. I 178, 307.
297. anth. L. I 171, 6.

301. (304 A. II 260) anth. L. III 81, 89 laetique animos convivia curant.

302. Auson. precat. 19 et genialis hiems parta sibi dote fruatur.

312. anth. L. I 176, 28 mollior aestas sideribus.

322. Sil. XII 619 fluit agmen aquarum.

324. Lucan. II 290. anth. L. IV 251, 5 ruat arduus aether In caput.

328 sqq. cf. Sil. V 385 molitur Iuppiter altas Fulmine nunc Alpes, nunc mixta Ceraunia caelo; Intremuere simul tellus etc.

AVCTORES.

ϱαοὶ καὶ νήκεροι ὑληκοῖται . . . . φεύγουσιν. cf. 512 θῆρες δὲ φρίσσουσ' κτλ.

332. (cf. Ecl. VIII 44) Theocr. VII 77 ἢ Ἄθω ἢ Ῥοδόπαν.

334. cf. Hes. opp. 511 καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτος ὕλη (508).

341. Hes. opp. 585 τῆμος πιόταταί τ' αἶγες καὶ οἶνος ἄριστος.

353sqq. cf. Arat. 10 αὐτὸς γὰρ τάγε σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξεν.

356. (365) Arat. 915 κινυμένου . . . ἀνέμοιο.

356sqq. Arat. 909 σῆμα δέ τοι ἀνέμοιο καὶ οἰδαίνουσα θάλασσα Γινέσθω καὶ μακρὸν ἐπ' αἰγιαλοὶ βοόωντες, Ἀκταί τ' εἰνάλιοι ὁπότ' εὔδιοι ἠχήεσσαι Γίνονται κορυφαί τε βοώμεναι οὔρεος ἄκραι.

361sq. Arat. 913 καὶ δ' ἂν ἐπὶ ξηρὴν ὅτ' ἐρωδιὸς οὐ κατὰ κόσμον Ἐξ ἁλὸς ἔρχηται φωνῇ περίαλλα λεληκώς.

365sq. Arat. 926 καὶ διὰ νύκτα μέλαιναν ὅτ' ἀστέρες αἴσσωσιν Ταρφέα, τοὶ δ' ὄπιθεν ῥυμοὶ ὑπολευκαίνωνται. Lucr. II 206 nocturnasque faces caeli, sublime volantis, Nonne vides longos flammarum ducere tractus?

368sq. cf. Arat. 921 ἤδη καὶ πάπποι, λευκῆς γήρειον ἀκάνθης Σῆμ' ἐγένοντ' ἀνέμου.

370sqq. Arat. 933 αὐτὰρ ὅτ' ἐξ εὔροιο καὶ ἐκ νότου ἀστράπτησιν, Ἄλλοτε δ' ἐκ ζεφύροιο καὶ ἄλλοτε πὰρ βορέαο, Δὴ τότε τις πελάγει ἔνι δείδιε ναυτίλος ἀνήρ.

375. Hom. Γ 7 ἠέριαι δ' ἄρα ταίγε κτλ. cf. Arat. 1031 γεράνων μακραὶ στίχες . . . , παλιμπετὲς ἀπονέονται. Servius: 'hic locus omnis de Varrone est. ille enim (fr. VIII apud Wernsd. p. L. m. V 1410): tum liceat pelagi volucres (383) tardaeque paludis Cernere inexpleto studio certare lavandi (387 Ar. 942 sq.), Et velut insolitum pennis infundere rorem (385): Aut arguta lacus circumvolitavit hirundo (377 Ar. 944), Et bos suspiciens caelum — mirabile visu — Naribus aërium patulis decerpsit odorem. (375 sq. Ar. 954sq.) Nec tenuis formica cavis non evehit ova.' (379sq. Ar. 956sq.)

IMITATORES.

335. Manil. II 2. anth. L. II 189, 5 quae sidera servet Agricola.

361. 363. 364. Lucan. V 553 aut siccum quod mergus amat quodque ausa volare Ardea sublimis.

AVCTORES.

378. cf. Arat. 946 ἢ . . . . αὐτόθεν ἐξ ὕδατος πατέρες βοόωσι γυρίνων.

381 sq. Arat. 963 δή ποτε καὶ γενεαὶ κοράκων καὶ φῦλα κολοιῶν . . . φαινόμενοι ἀγεληδὰ ... 969 μακρὸν ἐπιρροιζεῦσι τιναξάμενοι πτερὰ πυκνά.... 1026 καὶ φῦλα κολοιῶν Ἐκ νομοῦ ἐρχόμενα.

383 sq. Hom. B 461 Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι Καυστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα.

385. Arat. 951 ἢ που καὶ ποταμοῖο ἐβάψατο μέχρι παρ' ἄκρους Ὤμους ἐκ κεφαλῆς κτλ.

388. Arat. 953 παχέα κρώζουσα (cf. 1006 φωνῆς ἔμπλειοι.)

391 sq. Arat. 976 ἢ λύχνοιο μύκητες ἀγείρωνται περὶ μύξαν. cf. 984. 1034.

397. cf. Arat. 939 οἷα μάλιστα πόκοισιν ἐοικότες.

399. Theocr. VII 59 ἀλκυόνες, γλαυκαῖς νηρηίσι ταίτε μάλιστα Ὀρνίχων ἐφίλαθεν.

401. cf. Arat. 988 sq.

403. cf. Arat. 999 sq.

410 sqq. Arat. 1003 καὶ κόρακες μοῦνοι μὲν ἐρημαῖοι βοόωντες Δισσάκις, αὐτὰρ ἔπειτα μέγ' ἀθρόα κεκλήγοντες . . . ἐπὴν κοίτοιο μέδωνται . . . χαίρειν κέ τις ὠίσαιτο, Οἷα τὰ μὲν βοόωσι λιγαινομένοισιν ὁμοῖα.

428 sq. cf. Arat. 801 ἄλλοθι δ' ἄλλο μελαινομένη δοκέειν ὑετοῖο.

430 sq. Arat. 803 πάντα δ' ἐρευθομένη δοκέειν ἀνέμοιο κελεύθους. (784 sq.)

432 sqq. cf. Arat. 802 πάντῃ γὰρ καθαρῇ κε μάλ' εὔδια τεκμήραιο. (783 sq.) 785. ἀμβλείῃσι κεραίαις. 825. εἰ δ' αὔτως καθαρόν μιν ἔχοι βουλύσιος ὥρη, Δύνοι δ' ἀνέφελος μαλακὴν ὑποδείελος αἴγλην, Καί κεν ἐπερχομένης ἠοῦς ἔθ' ὑπεύδιος εἴη.

437. Parthenius apud Macrob. Sat. V 17, 18 Γλαύκῳ καὶ Νηρῆι καὶ Ἰνώῳ Μελικέρτῃ. (Gell. XIII 27 Νηρεῖ κ. εἰναλίῳ Μ.) v. Meinek. anal. Alex. p. 285.

438 sq. Arat. 820 ἠελίῳ καὶ μᾶλλον ἐοικότα σήματα κεῖται Ἀμφότερον δύ-

IMITATORES.

376. Grat. Cyn. 239 mandit humum celsasve apprensat naribus auras.

396. anth. L. I 178, 190 et fratris radiis obnoxia surgere Luna.

406—409. Cir. 537—540.

409. anth. L. I 178, 139.

414. anth. L. I 168, 9.

AVCTORES.

νοντι καὶ ἐκ περάτης ἀνιόντι. 833 *τοῦ γάρ σκοπιαὶ καὶ ἄρισται.*

441. Arat. 822 *μή οἱ ποικίλλοιτο νέον βάλλοντος ἀρούρας Κύκλος.*

442. Arat. 854 *ἢν μὲν ὑποσκιάῃσι μελαινομένη εἰκυῖα Ἠέλιον νεφέλη.* cf. 828 *ἀλλ' οὐχ ὁππότε κοῖλος ἐειδόμενος περιτέλλῃ.*

445 sq. cf. Arat. 829 *οὐδ' ὁπότ' ἀκτίνων αἱ μὲν νότον αἱ δὲ βορῆα Σχιζόμεναι βάλλωσι, τὰ δ' αὖ περὶ μέσσα φαεινῇ.*

447. (A. IV 585. IX 460) Hom. *Λ* 1 *Ἠὼς δ' ἐκ λεχέων παρ' ἀγαυοῦ Τιθωνοῖο Ὤρνυθ'.*

453. Arat. 834 *εἴ τί οἱ ἤ που ἔρευθος ἐπιτρέχει, . . . ἢ εἴ που μελανεῖ· καί τοι τά μὲν ὕδατος ἔστω Σήματα μέλλοντος, τὰ δ' ἐρεύθεα πάντ' ἀνέμοιο.*

454 sq. Arat. 838 *εἴ γε μὲν ἀμφοτέρων ἄμυδις κεχρωσμένος εἴη. Καί κεν ὕδωρ φορέοι καὶ ὑπηνέμιος τανύοιτο.*

459. cf. Arat. 860 *οὔ σε μάλα χρὴ . . . . περιτρομέειν ὑετοῖο.*

461. Macr. Sat. I 7, 12 M. Varronis, inquit, librum vobis arbitror non ignotum ex saturis Menippeis, qui inscribitur 'Nescis quid vesper serus vehat'.

472. Lucr. VI 681 Aetnae fornacibus.

477. Lucr. I 123 sed quaedam simulacra modis pallentia miris.

493. Hom. *Δ* 164 *ἔσσεται ἦμαρ, ὅτ' ἄν ποτ' κτλ.*

495. Catull. LXVIII 151 ne vestrum scabra tangat robigine nomen.

508. cf. Lucr. V 1293 inde minutatim processit ferreus ensis, Versaque in opprobrium species est falcis ahenae.

IMITATORES.

451. anth. L. I 178, 11.

452. anth. L. I 146, 14.

463. Manil. II 134 quod fortuna ratum faciat, quis dicere falsum Audeat?

473. Sil. V 514 globos flammarum.

484. anth. L. I 178, 118.

496 sq. Claud. laud. Stil. I 136 vel qualia rastris Ossa peremtorum resonent immania regum.

513. Sil. XVI 373 iamque fere medium evecti certamine campum In spatia addebant.

GEORGICON

LIBER II.

AVCTORES.

10. 14. 17. Theophr. hist. pl. II 1 *ἢ αὐτόμαται ἢ ἀπὸ σπέρματος ἢ ἀπὸ ῥίζης.*

36. Lucr. V 1368 fructusque feros mansuescere terram Cernebant indulgendo blandeque colendo. cf. Theophr. caus. pl. II 14, 2.

43 sq. A. VI 625 sq. Hom. *B* 489 *οὐδ' εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ' εἶεν, Φωνὴ δ' ἄρρηκτος, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη.* Serv. A. VI 625 'Lucretii versus sublatus de Homero, sed ille AEREA VOX dixit'. v. Lachm. ad Lucr. VI 840 p. 399. Hostius apud Macrob. Sat. VI 3, 6 non si mihi linguae Centum atque ora sicut totidem vocesque liquatae.

98. Servius 'de Lucilio hoc tractum est, qui ait: *Χῖός τε δυνάστης* i. e. *οἶνος*'. (inc. 142 Gerl.)

109. Lucr. I 165 nec fructus idem arboribus constare solerent, Sed mutarentur, ferre omnes omnia possent. cf. Theophr. hist. pl. IV 4.

140. Lucr. V 29 et Diomedis equi spirantes naribus ignem. v. Apoll. Rh. III 410.

IMITATORES.

1. anth. L. II 189, 9.

3. anth. L. II 188, 3 arboribus vitem, prolem quoque iungit olivae.

18 sq. cf. Claud. nupt. Hon. et Marc. 244 assurgit ceu forte minor sub matre virenti Laurus.

22. anth. L. III 81, 56 quos ipse via sibi repperit usus.

41. anth. L. I 178, 60.

46. anth. L. I 178, 222 sed quid ego ambages et iussa exorsa revolvo?

68. anth. L. I 178, 281 rursus et est casus abies visura marinos.

75. anth. L. III 81, 23.

81 sq. Calp. ecl. II 40 non minus arte mea mutabilis induit arbos Ignotas frondes et non genitalia poma.

82. cf. Sil. VII 208 Massicus . . . miratus nemora et lucentes sole racemos. anth. L. V 172, 5 miraturque novos fetus consurgere ab undis.

94. anth. L. III 85, 4 et tentat gressus debilitatque pedes.

126. anth. L. I 178, 191.

137. Martial. VIII 78, 5 turbato sordidus auro Hermus.

140. anth. L. I 178, 255. 225.

AVCTORES.

143 sq. Lucr. V 201 inde aliquam partem montes silvaeque ferarum Possedere, tenent rupes vastaeque paludes.

149. Lucr. I 181 alienis partibus anni.

151 sq. Lucr. III 741 triste leonum Seminium.

165. sq. cf. Lucr. V 1255 manabat venis ferventibus in loca terrae Concava conveniens argenti rivus et auri.

209. Lucr. I 18 frondiferasque domos avium.

217. Lucr. V 253 pulveris exhalat nebulam nubesque volantis.

246 sq. cf. Lucr. II 401 foedo pertorquent ora sapore.

250. cf. Lucr. I 312 anulus in digito subter tenuatur habendo.

261. cf. Hes. opp. 612.

281 sq. Hom. *T* 362 *γέλασσε δὲ πᾶσα περὶ χθὼν Χαλκοῦ ὑπὸ στεροπῆς.* cf. Lucr. II 325 totaque circum Aere renidescit tellus.

295. Lucr. I 202 multaque vivendo vitalia vincere saecla. III 948.

310. (A. I 114. cf. a culmine A. II 290. 603) Hom. *ε* 313 *κατ' ἄκρης.*

311. Hom. *Λ* 156 *πάντῃ τ' εἰλυφόων ἄνεμος φέρει.* *Υ* 492 *πάντῃ τε κλονέων ἄνεμος φλόγα εἰλυφάζει.*

325 sq. Lucr. I 250 postremo pereunt imbres, ubi eos pater aether In gremium matris terrai praecipitavit.

363 sq. Lucr. V 786 arboribusque datumst variis exinde per auras Crescendi magnum inmissis certamen habenis.

IMITATORES.

141. anth. L. I 178, 226.

142. anth. L. I 178, 256 nec galea densisque etc.

146 sq. Sil. IV 547 sq.

154. anth. L. I 178, 290.

192. anth. L. III 81, 104.

225. Sil. VIII 537 Clanio contemptae semper Acerrae.

264. cf. Stat. Theb. VI 89. Nemes. Cyn. 208.

280. anth. L. I 178, 227.

282. anth. L. III 81, 30.

291 sq. (A. IV 445 sq.) cf. Valer. Fl. I 580 quot in aethera surgit Molibus, infernas totiens demissa sub undas.

306 sq. (A. V 662 sq.) Sil. IV 683.

327. perv. Ven. 11 (B.) in sinum maritus imber fluxit almae coniugis.

341. anth. L. I 178, 229 ferrea progenies etc.

AVCTORES.

402. cf. Varius ap. Mar. Vict. I p. 2503 P. (79 G.) mundi .... in sua se vestigia volventis.
404. Servius: 'Varronis hic versus est.' (Wernsdorf p. L. m. V 1411.)

412 sq. cf. Hes. opp. 643 νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι.
428. Lucr. II 650 ipsa suis pollens opibus, nil indiga nostri.

461 sqq. cf. Lucr. II 24 si non aurea sunt iuvenum etc.

470. Incert. apud Servium: μαλακοὶ δ' ὑπὸ δένδρεσιν ὕπνοι.

478. Lucr. V 751 solis item quoque defectus lunaeque latebras.

492. cf. Lucr. I 78 religio pedibus subiecta.

500 sq. cf. Lucr. V 937 quod sol atque imbres dederant, quod terra crearat Sponte sua, satis id etc.

IMITATORES.

374. Aus. cent. nupt. 18.
380 sq. anth. L. V 170, 3 omnibus hinc aris Baccho caper hostia fertur.
383. anth. L. III 81, 88.
386. Aus. cent. nupt. 60. anth. L. III 81, 62.
395. anth. L. I 14, 32.
399. anth. L. III 81, 74.

404. Stat. silv. I 2, 154 excludunt radios silvis decussa vetustis Frigora. anth. L. V 62, 4 decuit ipse rigor silvis hiemalis honorem.

429. (III 311. A. I 633. VI 212. XII 107. cf. G. I 83.) anth. L. V 143 a, 14 nec minus interea pecudum genus omne ferarum etc.
458 sq. cf. Cul. 57 o bona pastoris, si quis non pauperis usum Mente prius docta fastidiat.
459 sq. anth. L. III 81, 31 sq.
461 sqq. Cul. 61 si non Assyrio (465) fuerint bis lauta colore Attalicis opibus data vellera .... 67 at (467) pectore puro Saepe super tenero prosternit gramine corpus.
463. Lucan. X 120 et suffixa manu foribus testudinis Indae Terga sedent.
466. Pers. II 64 haec sibi corrupto casiam dissolvit olivo.

471. Aus. cent. nupt. 19 non absunt illis etc.

479. anth. L. I 178, 186 unde tremor terris? qua vi maria alta tumescunt?
481. anth. L. I 178, 187.
490. Lucan. IV 393 felix qui potuit mundi nutante ruina Quo iaceat tum scire loco.
492. cf. Sen. Ag. 603.

497. Stat. Th. I 19 bis adactum legibus Histrum Et coniurato deiectos vertice Dacos.
499. anth. L. III 81, 21.

AVCTORES.

506 sq. Varius apud Macr. Sat. VI 1, 40 Incubet et Tyriis atque ex solido bibat auro.

510. Lucr. III 72 crudeles gaudent in tristi funere fratris.

523. Lucr. III 895 nec dulces occurrent oscula nati Praeripere.

537. Servius: 'Arati hoc est, qui dicit, quod maiores bovem comesse nefas putabant. πρῶτοι δὲ βοῶν ἐπάσαντ' ἀροτήρων' (132).

IMITATORES.

520. anth. L. III 61, 3 dant cerasi ramos, dant mala rubentia silvae.

523. anth. L. I 172, 137.

527. anth. L. III 81, 5.

GEORGICON

LIBER III.

AVCTORES.

5. cf. Hom. τ 260 Κακοΐλιον οὐκ ὀνομαστήν.

7. Pind. Ol. I 27 ἐλέφαντι φαίδιμον ὦμον κεκαδμένον.

9. Enn. epigr. I 4 volito vivus per ora virum.

10 sq. cf. Lucr. I 117 qui primus amoeno Detulit ex Helicone perenni fronde coronam, Per gentis Italas hominum quae clara clueret.

66. (cf. I 237. A. XI 182) Lucr. V 944 miseris mortalibus.

IMITATORES.

1 sq. anth. L. II 189, 13 teque Pales et te pastor memorande per orbem.

4. Nemes. Cyn. 15 nam quis non Niobeu numeroso funere maestam Iam cecinit? 47 omnis et antiqui vulgata est fabula secli.

7. anth. L. I 170, 150.

42 sq. (A. IV 569) Sil. VIII 215 eia age segnes Rumpe moras.

45. anth. L. III 81, 74 terque quaterque simul vox ingeminata remugit.

46. Nem. Cyn. 63 mox vestros meliore lyra memorare triumphos Accingar.

50. anth. L. I 178, 224.

51 sqq. Nem. Cyn. 106 sqq.

54. Nem. Cyn. 114 huic parilem subiunge marem, sic omnia magnum.

55. Grat. Cyn. 269 sint celsi vultus, sint hirtae frontibus aures.

58. anth. L. I 14, 2.

64. Nem. Cyn. 121 in Venerem permitte marem.

67. (95) Nem. Cyn. 117 namque graves morbi subeunt segnisque senectus.

AVCTORES.

76. Enn. ann. 545 perque fabam repunt et mollia crura reponunt.

91. Hom. E 195 δίζυγες ἵπποι.

103. (250) cf. Lucr. II 263 nonne vides etc. 103 sq. Hom. B 785 διέπρησσον πεδίοιο.

105 sq. Hom. Ψ 370 πάτασσε δὲ θυμὸς ἑκάστου νίκης ἱεμένων.

106. ib. 369 τοὶ δ' ἐλατῆρες κτλ. 362 μάστιγας ἄειραν.

107. ib. 372 οἱ δ' ἐπέτοντο.

108 sq. ib. 368 ἅρματα δ' ἄλλοτε μὲν χθονὶ πίλνατο πουλυβοτείρῃ, ἄλλοτε δ' ἀΐξασκε μετήορα.

110 sq. ib. 365 κονίη ἵστατ' ἀειρομένη ὥστε νέφος ἠὲ θύελλα.

111. ib. 380 πνοιῇ δ' Εὐμήλοιο μετάφρενον εὐρέε τ' ὤμω θέρμετ'. cf. 765.

116 sq. Varius ap. Macrob. Sat. VI 2, 19 insultare docet campis.

149. Lucr. V 33 asper, acerba tuens.

150 sq. Aesch. Sept. 140 δοριτίνακτος αἰθὴρ δ' ἐπιμαίνεται.

172 sq. Hom. E 838 μέγα δ' ἔβραχε φήγινος ἄξων βριθοσύνῃ.

IMITATORES.

70 sq. Nem. Cyn. 200 sic tibi veloces catulos reparare memento Semper et in parvos etc. 205 et sortire gregem suffecta prole quotannis.

76. Grat. Cyn. 503. Sil. XVI 444 mollia crura superbi Attollens gressus.

79. 84 Calp. ecl. VI 52 illi ... terga sedent, micat acre caput, sine pondere cervix.

84. Nem. Cyn. 249 nec pes officium standi tenet. anth. L. I 170, 70.

85. Nem. Cyn. 248 fumant humentes calida de nare vapores.

96. Nem. Cyn. 141 abdaturve domo.

99 sq. Sil. V 571 stipula crepitabat inani Ignis iners cassamque dabat sine robore flammam.

100. anth. L. III 81, 89.

103. Iuvenalis III 249. anth. L. VI 84, 36. cf. Sil. XII 268.

107. anth. L. I 170, 130.

110. Aus. cent. nupt. 124. anth. L. I 172, 22.

112. anth. L. III 81, 16.

120. anth. L. I 173, 5.

128. cf. Nem. Cyn. 241.

139. anth. L. I 178, 422.

157. Grat. Cyn. 306 transeat in catulos omnis tutela relictos.

167 sq. 169 Nem. Cyn. 184 libera tunc primum consuescant colla ligari Concordes et ferre gradus.

181 anth. L. I 170, 12. 178, 407.

185 sq. Sil. XVI 357 qui cervicis amaret Applausae blandos sonitus. cf. IV 265 stimulans grato plausae cervicis honore. Nem. Cyn. 295 sq.

194 sq. Sil. IV 146 volans per aperta

AVCTORES.

223. Hom. *O* 193 *καὶ μακρὸς Ὄλυμπος.*

232. cf. Eur. Bacch. 743 *ταῦροι δ' ὑβρισταὶ κεἰς κέρας θυμούμενοι.*

237 sqq. Hom. *Δ* 422 *ὡς δ' ὅτ' ἐν αἰγιαλῷ πολυηχέι κῦμα θαλάσσης κτλ.* 424 *πόντῳ μέν τε πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα Χέρσῳ ῥηγνύμενον μεγάλα βρέμει, ἀμφὶ δέ τ' ἄκρας Κυρτὸν ἰὸν κορυφοῦται, ἀποπτύει δ' ἁλὸς ἄχνην.*

277 sqq. Aristot. hist. anim. VI 17 *θέουσι δὲ οὔτε πρὸς ἕω οὔτε πρὸς δυσμάς, ἀλλὰ πρὸς ἄρκτον ἢ νότον.*

287. (A. III 642) Att. Brut. 20 pecus lanigerum.

289. sqq. Lucr. I 922 nec me animi fallit, quam sint obscura: sed . . . incussit suavem mi in pectus amorem Musarum . . . . 927 iuvat integros accedere fontis . . . . insignemque meo

IMITATORES.

procella Tennia vix summo vestigia pulvere signat.

199. anth. L. V 62, 2 arva sub aestivis undant horrentia flabris. cf. 60, 2.

213. Grat. Cyn. 377 trans altas ducere valles Admoneo, latumque fuga superabitis amnem.

215. anth. L. I 170, 132. Aus. cent. nupt. 37.

217. anth. L. I 14, 4.

220 sqq. Sil. XVI 4 sqq.

222. Stat. Th. IV 399.

225. anth. L. III 81, 112.

226 sq. ib. 108 sq.

227. Val. Fl. II 248 taurus, ubi . . . revisit Et patrium nemus et bello quos ultus amores.

229. Stat. Th. II 323 sqq.

232 sq. cf. Lucan. II 602.

238 sq. anth. L. I 45, 15 ruit ille volutus Ad terram.

243. Aus. cent. nupt. 20.

248. anth. L I 172, 28 per silvam tum saevus aper.

259. anth. L. I 178, 150.

263. ib. 170, 34.

267. Aus. cent. nupt. 102. anth. L. I 147, 25.

272 sq. Sil. III 379 sqq.

276. anth. L. I 178, 430 ubi hinc legendum: 'illa per et scopulos'.

280 sq. Tib. II 4, 58 hippomanes cupidae stillat ab inguine equae. cf. Aus. cent. nupt. 131.

283. anth. L. I 178, 54.

AVCTORES.

capiti petere inde coronam, Vnde prius nulli velarint tempora musae.

357 sqq. cf. Hom. λ 15 οὐδέ ποτ' αὐτοὺς Ἠέλιος φαέθων καταδέρκεται ἀκτίνεσσιν, Οὔθ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἠερόεντα, Οὔθ' ὅτ' ἂν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται.

360. cf. Lucr. VI 626.

361. cf. Lucr. VI 551.

391. Macrob. Sat. V 22, 10 Nicander huius est auctor historiae.

414. cf. Nic. Ther. 51 sqq.

431 sqq. Nic. Ther. 366 ὃς δ' ἤτοι τὸ πρὶν μὲν ἐπὶ βροχθώδεϊ λίμνῃ Ἄσπειστον βατράχοισι φέρει κότον· ἀλλ' ὅταν ὕδωρ Σείριος αὐξήνῃσι κτλ.

435. cf. Nic. Ther. 23 ἦμος ἀν' ἀγροὺς . . . αἴθριος ἐν καλάμῃ στορέσας ἀκρέσπερος εὕδῃς Ἢ καὶ ἀν' ὑλήεντα παρὲκ λόφον.

437. (A. II 473) cf. Nic. Ther. 128 μὴ σύ γ' ἐνὶ τριόδοισι τύχοις . . . 137 μηδ' ὅτε ῥικνῆεν φολίδων περὶ γῆρας ἀμέρσας Ἂψ ἀναφοιτήσῃ νεαρῇ κεχαρημένος ἥβῃ.

480. v. ad IV 223.

IMITATORES.

292. cf. Nem. Cyn. 9.

313. Sil. III 274 sqq.

322. Calp. ecl. V 49 at cum longa dies e. q. s.

325 sq. Calp. ecl. VIII 8 viridique greges permittere campo, Dum ros et primi suadet clementia solis. Nem. Cyn. 324 venemur, dum mane novum, dum mollia prata Nocturnis calcata feris vestigia servent.

327. cf. Calp. ecl. V 60.

328. Copa 27 nunc cantu crebro rumpunt arbusta cicadae. Calp. ecl. V 56 at simul argutae nemus increpuere cicadae. cf. anth. L. III 164, I.

344. Sil. II 442 sq.

364. cf. Ov. trist. III 10, 23 sq.

404. Nem. Cyn. 103 principio tibi cura canum non segnis ab anno Incipiat primo.

406. Nem. Cyn. 159 molli pasce sero.

414 sq. cf. Calp. ecl. V 89 lurida conveniet succendere galbana saeptis.

433. anth. L. I 178, 236.

439. (A. II 475) anth. L. I 178, 293.

442. Aus. cent. nupt. 121.

449. anth. L. I 178, 332.

451. ib. 332. 378.

469. Grat. Cyn. 412 ne dira trahant contagia vulgus. cf. 369 sq.

480. (IV 223) Calp. ecl. II 10 adfuit

AVCTORES.

482. Servius: 'est autem Sallustii, qui ait: *ne simplici quidem morte moriebantur.*' (fr. 40 Gerl.)

481. Lucr. VI 1191 minutatim.

495. Hom. *K* 495 *μελιηδέα θυμόν.*

501 sq. Lucr. VI 1191 frigida pellis Duraque.

511. Lucr. VI 1229 hoc aliis erat exitio.

520. Lucr. II 361 nec tenerae salices atque herbae rore vigentes Fluminaque illa queunt summis labentia ripis Oblectare animum.

522. cf. Callim. Cer. 29 *τὸ δ' ὦστ' ἀλέκτρινον ὕδωρ ἐξ ἀμαρᾶν ἀνέθυε.*

541. Lucr. I 4 genus omne animantum.

556. Lucr. VI 1144 inde catervatim morbo mortique dabantur.

IMITATORES.

omne genus pecudum, genus omne ferarum. anth. L. V 143 a' 14 nec minus interea pecudum g. o. f.

482. Oros. V 21 nec ipsius mortis erat via simplex aut una conditio.

482 sq. cf. Stat. Th. IV 699 haurit sitis ignea campos.

485. anth. L. III 81, 7.

498 sq. cf. Ov. met. VII 542.

505 sq. anth. L. III 81, 105 sq.

508. anth. L. V 162, 7 faucibus obsessis vitalis semita cessit.

509. 511. Nem. Cyn. 228 ut non cunctantes haustus infundere cornu Inserto possis furiasque repellere tristes.

512. anth. L. I 172, 47.

515. anth. L. 178, 251 sudans sub vomere taurus.

517 sqq. Stat. Th. IX 82 ducitur, amisso qualis consorte laborum Deserit inceptum media inter iugera sulcum Taurus iners colloque iugum deforme remisso Parte trahit, partem lacrimans sustentat arator.

523. anth. L. I 178, 315.

525. ib. 276.

539. Aus. cent. nupt. 20.

549. anth. L. I 178, 429.

565. anth. L. I 178, 424 membra sequebantur.

566. anth. L. I 178, 424.

G E O R G I C O N

L I B E R IIII.

AVCTORES.

IMITATORES.

1. (169) anth. L. I 146, 2. II 188, 5 tunc apium seriem, et quae mellis dona, recenset. 189, 17 protinus aërii

AVCTORES. IMITATORES.

mellis redolentia regna . . . 20 indicat humentesque favos, caelestia dona.

3. anth. L. III 81, 10. 58.

5. ib. 59.

7. anth. L. I 172, 23.

10. Aus. cent. nupt. 19.

15. anth. L. I 178, 304 pectus signata cruentum.

22. cf. Grat. Cyn. 330.

32. Claud. rapt. Pros. III 233 sparsosque bibunt violaria succos.

49 sq. anth. L. V 69, 13 per cava saxa sonat pecudum mugitibus echo, Voxque repulsa iugis per cava saxa sonat.

64. cf. Claud. VI cons. Hon. 259 qualis Cybeleia quassans Hyblaeus procul aera senex revocare fugaces Tinnitu conatur apes.

91. Sil. II 585 caeruleus maculis auro squalentibus anguis.

92. Aristot. hist. anim. V 18, 2 *τῶν δὲ ἡγεμόνων ἐστὶ γένη δύο· ὁ μὲν βελτίων πυρρός, ὁ δ᾽ ἕτερος μέλας καὶ ποικιλώτερος.*

126 sq. cf. Sid. Apoll. carm. XXIV 56 sive hortis spatiatur in repostis, Quales mellifera virent in Hybla, Quales Corycium senem beantes Fuscabat picei latex Galaesi.

127. 130. anth. L. III 61, 6 Corycium mibi surgit olus.

142 sq. anth. L. V 69, 5 foliis sese induit arbor.

157. anth. L. III 81, 41.

164. (A. I 433) anth. L. II 260, 3 apes conplentes nectare cellas.

168. (A. I 436) ib. I 171, 8 fervet opus redoletque.

171. cf. Callim. Dian. 49 *ἐπείγετο γὰρ μέγα ἔργον.*

172. (A. VIII 450) Manil. III 436. accipiunt redduntque pares cedentia sortes. anth. L. III 81, 33.

176. (Ecl. I 23) cf. Ov. met. V 416 quod si componere magnis Parva mihi fas est.

182. anth. L. I 178, 330 pro molli viola casiaque crocoque rubenti.

184. Aus. cent. nupt. 28.

202. (A. XII 589) anth. L. II 189, 18 alveorum cerea tecta.

207. Sil. III 383 septimaque his stabulis longissima ducitur aestas.

AVCTORES.

223. (cf. III 480. 541.) Lucr. I 163 armenta atque aliae pecudes, genus omne ferarum.

244. cf. Hes. opp. 305 οἵτε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοί. th. 599 ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται.

261. Hom. Ξ 398 οὔτ' ἄνεμος τόσσον γε ποτὶ δρυσὶν ὑψικόμοισιν Ἠπύει.

262 sq. ib. 394 οὔτε θαλάσσης Κῦμα τόσον βοάᾳ ποτὶ χέρσον . . . 396 οὔτε πυρὸς τόσσος γε πέλει βρόμος αἰθομένοιο.

320. cf. Hom. Α 351 πολλὰ δὲ μητρὶ φίλῃ ἠρήσατο χεῖρας ὀρεγνύς.

333. Hom. Σ 35 ἄκουσε δὲ πότνια μήτηρ Ἡμένη ἐν βένθεσσιν ἁλός.

336 sqq. cf. ib. 39 sqq.

361. Hom. λ 243 πορφύρεον δ' ἄρα κῦμα περιστάθη οὔρεϊ ἶσον Κυρτωθέν.

373. cf. Hom. Π 391 ἐς δ' ἅλα πορφυρέην.

387 sqq. Hom. δ 384 πωλεῖταί τις δεῦρο γέρων ἅλιος νημερτής, Ἀθάνατος Πρωτεὺς Αἰγύπτιος, ὅστε θαλάσσης Πάσης βένθεα οἶδε, Ποσειδάωνος ὑποδμώς.

392 sq. Hom. Α 70 ὃς ᾔδη τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα.

395. cf. Hom. δ 413.

396 sq. ib. 388 τόν γ' εἴ πως σὺ δύναιο λοχησάμενος λελαβέσθαι, Ὅς κέν τοι εἴπῃσιν κτλ.

IMITATORES.

235. anth. L. I 14, 2.

238. ib. 178, 232.

257. Sil. II 221 glomerant conexae ad limina murmur.

277. anth. L. III 207, 6 melleus ore sapor.

286. anth. L. III 81, 60.

307. cf. anth. L. V 69, 17. 74, 3. 149, 19.

321 sq. anth. L. V 215 nymphae, fonticolae nymphae, quae gurgitis huius Aeternum roseo tunditis ima pede.

324 sq. anth. L. I 178, 386 aut qui tibi nostri Pulsus amor.

332. anth. L. I 178, 196.

340. Aus. cent. nupt. 71.

347. anth. L. I 72, 67 nunc varios cantu divum referebat amores.

374 sq. Aus. cent. nupt. 80 sq.

380. ib. 72.

384. anth. L. V 46, 3 Pierio liquidam perfundis nectare mentem.

AVCTORES.

401 sqq. ib. 400 ἦμος δ' ἠέλιος μέσον οὐρανὸν ἀμφιβεβήκῃ, Τῆμος ἄρ' ἐξ ἁλὸς εἶσι. 407 ἔνθα σ' ἐγὼν ἀγαγοῦσα κτλ.

407 sqq. (442) ib. 456 ἀλλ' ἦτοι πρώτιστα λέων γένετ' ἠϋγένειος, Αὐτὰρ ἔπειτα δράκων καὶ πάρδαλις ἠδὲ μέγας σῦς· Γίγνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον. 418 καὶ ὕδωρ καὶ θεσπιδαὲς πῦρ.

412. ib. 419 ὑμεῖς δ' ἀστεμφέως ἐχέμεν μᾶλλόν τε πιέζειν.

413 sq. ib. 421 τοῖος ἐών, οἷόν τε κατευνηθέντα ἴδησθε.

415 sqq. ib. 445 ἀμβροσίην ὑπὸ ῥῖνα ἑκάστῳ θῆκε φέρουσα Ἡδὺ μάλα πνείουσαν.

432. ib. 448 αἱ μὲν ἔπειτα Ἑξῆς εὐνάζοντο παρὰ ῥηγμῖνι θαλάσσης.

433 ib. 413 νομεὺς ὣς πώεσι μήλων. 453 ἔπειτα δὲ λέκτο καὶ αὐτός.

436. ib. 413 λέξεται ἐν μέσσῃσι. 451 πάσας δ' ἄρ' ἐπῴχετο, λέκτο δ' ἀριθμόν.

439 sq. ib. ἡμεῖς δὲ ἰάχοντες ἐπεσσύμεθ', ἀμφὶ δὲ χεῖρας Βάλλομεν. οὐδ' ὁ γέρων δολίης ἐπελήθετο τέχνης.

441 sq. cf. ib. 417 sq. πάντα δὲ γιγνόμενος κτλ.

445 sq. ib. 462 τίς νύ τοι, Ἀτρέος υἱέ, θεῶν συμφράσσατο βουλάς, Ὄφρα μ' ἕλοις ἀέκοντα λοχησάμενος; τέο σε χρή;

447 sq. ib. 465 οἶσθα γέρον — τί με ταῦτα παρατροπέων ἐρεείνεις; 468 ἀλλὰ σύ πέρ μοι εἰπὲ κτλ.

465. Theocr. XI 14 αὐτᾶ ἐπ' ἀιόνος.

472. Lucr. IV 35 simulacraque luce carentum. Hom. λ. 476 εἴδωλα καμόντων.

475 sqq. (A. VI 306 sqq.) Hom. λ 38 νύμφαι τ' ἠίθεοί τε πολύτλητοί τε γέ-

IMITATORES.

408. anth. L. I 178, 253. 288.

426. anth. L. I 172, 7.

431. Cir. 515 et multum late dispersit in aequora rorem.

437. anth. L. I 178, 68.

440. anth. L. I 45, 5.

443. anth. L. III 81, 59.

445 sq. anth. L. I 178, 258 sq.

446. ib. 170, 49.

447. ib. 178, 83.

452. ib. 172, 52.

456. ib. 178, 308.

460. Aus. cent. nupt. 68.

461 sqq. Sil. II 73 Rhodopen Pangaeaque lustrant . . . fatigant Hebrum . . . spreti Ciconesque Getaeque Et Rhesi domus.

465. anth. L. I 178, 310.

472. ib. 170, 31.

475. anth. L. I 178, 418.

AVCTORES.

ρoντες Παρθενικαί τ' ἀταλαὶ νεοπενθέα θυμὸν ἔχουσαι, Πολλοὶ δ' οὐταμενοι χαλκήρεσιν ἐγχείῃσιν, Ἄνδρες ἀρηίφατοι κτλ.

499. Lucr. III 455 ceu fumus in altas aëris auras. Hom. Ψ 100 ἠύτε καπνός.

512 cf. Hom. π 217 οἷσί τε τέκνα Ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι.

514. cf. Hom. τ 520 δενδρέων ἐν πετάλοισι καθεζομένη πυκινοῖσιν . . . παῖδ' ὀλοφυρομένη.

515. Lucr. II 146 liquidis loca vocibus opplent.

523. Enn. ann. 462 oscitat in campis caput a cervice revulsum. (A. X 396.)

528 sq. Hom. δ 570 ὣς εἰπὼν ὑπὸ πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα.

558. cf. Hom. B 89 βοτρυδὸν δὲ πέτονται.

IMITATORES.

476. ib. 170, 19.

477. Aus. cent. nupt. 13.

481. anth. L. I 170, 30.

488. ib. 168, 14. 170, 15.

489. ib. 172, 119. 178, 312.

492 sq. ib. 178, 16 sq.

495 sq. ib. 208 sq. IV 187, 2 o utinam me crudelia fata vocent!

497. ib. I 172, 130. 173, 141 sed iam discrimine mortis Victa feror. 178, 270.

506. anth. L. I 172, 134.

508. ib. 178, 309.

511. ib. 168, 3. 178, 303 qualis philomela sub umbra . . . 306 maerens.

515. ib. I 168, 2. 178, 305. III 81, 107.

516. ib. I 170, 71.

522. ib. 178, 147.

523. Sil. XI 481 tum quoque, cum rapidi caput a cervice revulsum Portarent fluctus. anth. L. I 178, 144.

525. anth. L. I 168, 13.

526. ib. 178, 311.

534 sq. ib. 169 sq.

Cum paulo festinantius quam vellem appendicis huius folia typothetae tradenda essent, accidit ut, quae vel addenda vel corrigenda esse dies doceret, nunc quidem proximo volumini reponere coactus essem. Quod quaeso aequi bonique faciat lector benevolus.

W. R.

In **B. G. Teubner's Verlag** in **Leipzig** sind ferner erschienen und in allen Buchhandlungen zu haben:

Additamenta ad civitatis Platonicae libros X, Lipsiae A. MDCCCXXX. XXXI. XXXIII. editos a **C. E. Chr. Schneidero.** gr. 8. 1854. geh. 15 Ngr.

Aeschyli Septem ad Thebas. Ex recensione G. Hermanni cum scripturae discrepantia scholiisque codicis Medicei scholarum in usum edidit **Fridericus Ritschelius.** gr. 8. geh. 16 Ngr.

Alberti, Eduard, zur Dialektik des Platon. Vom Theaetet bis zum Parmenides. gr. 8. 1855. geh. 15 Ngr.

Alciphronis rhetoris epistolae cum adnotatione critica editae ab Augusto Meinekio. gr. 8. 1853. geh. $1\frac{1}{3}$ Thlr.

Apollonii Argonautica. Emendavit, apparatum criticum et prolegomena adiecit R. Merkel. Scholia vetera e codice Laurentiano edidit **H. Keil.** gr. 8. 1854. geh. 5 Thlr.

Aristophanis Nubes edidit illustravit praefatus est W. S. Teuffel. gr. 8. 1856. geh. 24 Ngr.

Bambergeri, F., opuscula philologica maximam partem Aeschylea collegit F. G. Schneidewin. Praemissa est memoria F. Bambergeri a G. T. A. Kruegero conscripta. gr. 8. 1856. geh. 1 Thlr. 20 Ngr.

Becker, Dr. Paul, die Herakleotische Halbinsel in archäologischer Beziehung behandelt. Mit zwei Karten. gr. 8. 1856. geh. 24 Ngr.

Bentley's, Dr. Rich., Abhandlungen über die Briefe des Phalaris, Themistocles, Socrates, Euripides und über die Fabeln des Aesop. Deutsch von **Woldemar Ribbeck,** Dr. gr. 8. 1857. geh 4 Thlr. 20 Ngr.

Bernstein, G. H., das heilige Evangelium des Johannes. Syrisch in Harklensischer Uebersetzung mit Vokalen und den Punkten Kuschoi und Rucoch nach einer Vaticanischen Handschrift nebst kritischen Anmerkungen. Gedruckt mit neuen syrischen Typen. gr. 8. 1853. geh. $2\frac{2}{3}$ Thlr.

Bionis Smyrnaei Epitaphius Adonidis. Edidit H. L. Ahrens. 8. 1854 geh. 15 Ngr.

Boeckh, A., zur Geschichte der Mondcyclen der Hellenen. gr. 8. 1855. geh. $22\frac{1}{2}$ Ngr.

— **epigraphisch-chronologische Studien. Zweiter Beitrag zur Geschichte der** Mondcyclen der Hellenen. gr. 8. 1857. geh. 1 Thlr. 3 Ngr.

— **gesammelte kleine Schriften. Erster Band: Augusti Boeckhii orationes in** universitate litteraria Friderica Guilelma Berolinensi habitae. Edidit **Ferdinandus Ascherson.** gr. 8. 1858. geh. 2 Thlr. 20 Ngr.

— — **Zweiter Band: August Boeckh's Reden gehalten auf der Universität** und in der Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Herausgegeben von **Ferdinand Ascherson.** gr. 8. 1859. geh. 3 Thlr.

Bredovius, F. I. C., quaestionum criticarum de dialecto Herodotea libri quattuor. gr. 8. 1846. geh. 2 Thlr.

Bucolicorum Graecorum Theocriti Bionis et Moschi reliquiae accedentibus incertorum idylliis edidit **Henricus Ludolfus Ahrens.** Tomus primus textum cum apparatu critico continens. gr. 8. 1855. geh. 2 Thlr. 12 Ngr.

— — **Tomus secundus scholia continens** gr. 8. 1859. geh. 4 Thlr. 24 Ngr.

Catonianae poesis reliquiae. Ex recensione A. Fleckeiseni. gr. 8. 1854. geh. 6 Ngr.

Charisii artis grammaticae libri V, s. unter Grammatici Latini.

Comicorum Latinorum praeter Plautum et Terentium reliquiae. Recensuit Otto Ribbeck. gr. 8. 1855. geh. 3 Thlr.

Cornifici Rhetoricorum ad C. Herennium libri IIII. Recensuit et interpretatus est **C. L. Kayser.** gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr. 20 Ngr.

Corssen, Guil., de Volscorum lingua commentatio. 4. 1858. geh. 12 Ngr.

— **über Aussprache, Vocalismus und Betonung der lateinischen Sprache.** I. Band. gr. 8. 1858. geh. 2 Thlr. 12 Ngr. II. Band. gr. 8. 1859. geh. 3 Thlr.

Curtius, Georg, Grundzüge der griechischen Etymologie. Erster Theil. gr. 8. 1858. geh. 2 Thlr. 20 Ngr.

Didascalia apostolorum Syriace. gr. 8. 1855. 4 Thlr.

Didymi Chalcenteri grammatici Alexandrini fragmenta quae supersunt. Collegit et disposuit **Mauricius Schmidt.** gr. 8. 1854. geh. 3 Thlr.

Dietsch, Rudolf, Versuch über Thukydides. gr. 8. 1856. geh. 12 Ngr.

Diomedis artis grammaticae libri III, s. unter Grammatici Latini.

Ennianae poesis reliquiae. Recensuit Ioannes Vahlen. gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr.

Fischer, Maximilian Achilles, Gergovia. Zur Erläuterung von Caesar de bello Gallico VII 35—51. Mit Grundplan und Uebersichtskärtchen. gr. 8. 1855. geh. 12 Ngr.

Fleckeisen, Alfred, zur Kritik der altlateinischen Dichterfragmente bei Gellius. Sendschreiben an Dr. **Martin Hertz** in Berlin. gr. 8. 1854. geh. 9 Ngr.

Friederichs, Dr. K., Praxiteles und die Niobegruppe nebst Erklärung einiger Vasenbilder. Mit einer Kupfertafel. gr. 8. 1855. geh. 1 Thlr.

Frontini, Iulii, de aquis urbis Romae libri II recensuit Franciscus Buecheler. gr. 8. geh. 15 Ngr.

Giseke, Bernhard, Thrakisch-Pelasgische Stämme der Balkanhalbinsel und ihre Wanderungen in mythischer Zeit. gr. 8. 1858. geh. 1 Thlr.

Gottschick, A. F., Geschichte der Gründung und Blüthe des Hellenischen Staates in Kyrenaika. gr. 8. 1858. geh. 10 Ngr.

Grammatici Latini ex recensione Henrici Keilii.

Vol. I. fasc. 1. **Flavii Sosipatri Charisii** artis grammaticae libri V ex recensione **Henrici Keilii**. gr. Lex.-8. 1856. geh. 3 Thlr.

Vol. I. fasc. 2. **Diomedis** artis grammaticae libri III, ex Charisii arte grammatica excerpta. gr. Lex.-8. 1857. 3 Thlr. 10 Ngr.

Vol. II. fasc. I & 2. **Prisciani** Grammatici Caesariensis institutionum grammaticarum libri XVIII ex recensione **Martini Hertzii**. gr. Lex.-8. 1855. geh 6 Thlr. 10 Ngr.

Vol. III. fasc. 1. — — Vol. II. gr. Lex.-8. 1859. 4 Thlr.

Grani Liciniani quae supersunt emendatiora edidit philologorum Bonnensium heptas. gr. 8. 1858. geh. 16 Ngr.

Gregorii Bar-Hebraei Scholia in librum Jobi. Ex codd. mss. emendata denuo edidit difficiliorum locorum interpretatione illustravit notis criticis instruxit Dr. **G. H. Bernstein.** Folio. 1858. geh. 20 Ngr.

[Grote, Georg.] Griechische Mythologie und Antiquitäten nebst der Abhandlung über Homer und ausgewählten Abschnitten über die Chronologie, Literatur, Kunst, Musik u. s. f. Uebersetzt aus Georg Grote's Griechischer Geschichte von Dr. **Theodor Fischer.** Erster bis dritter Band. gr. 8. 1856—1858. geh. 6 Thlr. 20 Ngr.

Gruppe, O. F., Minos. Ueber die Interpolationen in den Römischen Dichtern. Mit besonderer Rücksicht auf Horaz, Virgil und Ovid. gr. 8. 1859. geh. 3⅓ Thlr.

Gutschmid, Alfred von, über die Fragmente des Pompejus Trogus und die Glaubwürdigkeit ihrer Gewährsmänner. gr. 8. 1857. geh. 27 Ngr.

— Beiträge zur Geschichte des alten Orients. Zur Würdigung von Bunsen's „Aegypten" Band IV und V. gr. 8. 1858. geh. 1 Thlr.

Hanow, F., de Theophrasti characterum libello. gr. 8. 1858. geh. 6 Ngr.

Hennings, P. D. Ch., über die Telemachie, ihre ursprüngliche Form und ihre späteren Veränderungen. Ein Beitrag zur Kritik der Odyssee. gr. 8. 1858. geh. 20 Ngr.

Herbst, L., über C. G. Cobets Emendationen im Thukydides. gr. 8. 1857. geh. 12 Ngr.

Herbst, Dr. Wilh., das classische Alterthum in der Gegenwart. Eine geschichtliche Betrachtung. gr. 8. geb. 1 Thlr.

Hercher, Rud., über die Glaubwürdigkeit der Neuen Geschichte des Ptolemaeus Chennus. gr. 8. 1856. geh. 7½ Ngr.

Hippolyti Romani quae feruntur omnia graece e recognitione Pauli Antonii de Lagarde. gr. 8 1858. geh. 1 Thlr. 10 Ngr.

Q. Horatii Flacci sermonum libri duo. Germanice reddidit et triginta codicum recens collatorum grammaticorum veterum omniumque Msstorum adhuc a variis adhibitorum ope librorumque potiorum a primordiis artis typographicae usque ad hunc diem editorum lectionibus excussis recensuit apparatu crit. instruxit et comm. illustr. **C. Kirchner.** Pars I. Satiras cum apparatu critico continens. gr. 8. 1854. geb. 2 Thlr.

— — Voluminis II pars I commentarium in satiras libri primi continens. gr. 8. 1855. geh. 2 Thlr.

— — Voluminis II pars II continens commentarium in satiras libri secundi confectum ab **W. S. Teuffel.** gr. 8. geh. 1 Thlr. 14 Ngr.

Horazens Episteln. Lateinisch und deutsch mit Erläuterungen von Ludwig Doederlein. gr. 8. 1856. 1858. geh. 2 Thlr. 10 Ngr.

— Einzeln: **Erstes Buch.** 1856. 1 Thlr. 10 Ngr. — **Zweites Buch.** 1858. 1 Thlr.

Huschke, E., die Iguvischen Tafeln nebst den kleineren Umbrischen Inschriften mit Hinzufügung einer Grammatik und eines Glossars der Umbrischen Sprache vollständig übersetzt und erklärt. gr. 8. 1859. geh. 5 Thlr.

Jahrbücher für classische Philologie. Herausgegeben von A. Fleckeisen. Supplemente. Neue Folge. Erster Band. gr. 8. 1855—56. 2 Thlr. 12 Ngr. Zweiter Band. gr. 8. 1856—1857. 2 Thlr. 12 Ngr. Dritter Band. 1. Heft 20 Ngr. 2. Heft 28 Ngr. 3. Heft 28 Ngr.

Institutionum et regularum juris Romani syntagma etc. Edid. R. Gneist. gr. Lex-8. 1858. geh. 1⅓ Thlr.

Keil, Karl, epigraphische Excurse. gr. 8 geh. 9 Ngr.

Kiessling, A., de Dionysi Halicarnasei antiquitatum auctoribus latinis. Dissertatio. gr. 8. 1858. geh. 10 Ngr.

Kock, Carl, die Vögel des Aristophanes. gr. 8. 1856. geh. 6 Ngr.
—— Aristophanes und die Götter des Volksglaubens. gr. 8. 1857. geh. 6 Ngr.
Lagarde, P. A. de, de Geoponicon versione syriaca. 4. 1856. 10 Ngr.
—— Analecta syriaca. gr. 8. 1858. 6 Thlr. 20 Ngr.
—— ad analecta sua syriaca appendix. gr. 8. 1858. 16 Ngr.
—— de novo testamento ad versionum orientalium fidem edendo commentatio. 4. 1857. 10 Ngr.
La Roche, Paul, Charakteristik des Polybius. gr. 8. 1857. geh. 20 Ngr.
Lehrs, K., populäre Aufsätze aus dem Alterthum, vorzugsweise zur Ethik und Religion der Griechen. gr. 8. 1856. geh. 1 Thlr. 14 Ngr.
Lex Romana Visigothorum. Ad LXXVI librorum manu scriptorum fidem recognovit, septem ejus antiquis epitomis, quae praeter duas adhuc ineditae sunt, titulorum explanatione auxit, annotatione, appendicibus, prolegomenis instruxit **Gustavus Haenel**. Editio post Sichardum prima. 4. geh. 1849. 12 Thlr.
Luthholz, G. L., commentatio de Bongarsio singulisque ejus aequalibus. 4 geh. 6 Ngr.
Mommsen, Aug., Beiträge zur griechischen Zeitrechnung. gr. 8. 1856. geh. 15 Ngr.
—— Neue Beiträge zur Zeitrechnung der Griechen und Römer. gr. 8. 1859. 24 Ngr.
—— Römische Daten. 4. 1856. geh. 16 Ngr.
Naevi, Cn., de bello Punico reliquiae. Ex recensione Ioannis Vahleni. gr. 4. 1854. geh. 12 Ngr.
Nicandrea. Theriaca et Alexipharmaca, recensuit et emendavit, fragmenta collegit, commentationes addidit **Otto Schneider.** Accedunt scholia in Theriaca ex recensione **Henrici Keil**, scholia in Alexipharmaca ex recognitione **Bussemakeri** et **R. Bentlei** emendationes partim ineditae. gr. 8. 1856. geh. 3 Thlr.
Pervigilium Veneris. Adnotabat et emendabat Franciscus Buecheler. 16. 1859. geh. 8 Ngr.
Petersen, Christian, über die Geburtstagsfeier bei den Griechen nach Alter, Art und Ursprung. Ein Beitrag zum Hausgottesdienst der alten Griechen. gr. 8. geh 15 Ngr.
Piderit, K. W., zur Kritik und Exegese von Cicero de oratore. I. 4. 1857. geh. 8 Ngr. II. 4. 1858. geh. 10 Ngr.
Plauti, T. Macci, comoediae. Ex recensione et cum apparatu critico Friderici Ritschelii. Accedunt Prolegomena de rationibus criticis grammaticis prosodiacis metricis emendationis Plautinae. Tomus I. II. III. pars 1. 2. gr. 8. geh. 10 Thlr.
Auch in 9 einzelnen Lieferungen. I. 1, 2 Thlr. — die übrigen Stücke à 1 Thlr.
—— eaed. Scholarum in usum recensuit Fridericus Ritschelius. Tomus I. II. III. 1. 2. gr. 8 geh. 1 Thlr. 15 Ngr.
Einzeln jedes Stück à 5 Ngr.
Plutarchi de musica edidit Ricardus Volkmann. gr. 8. 1856. geh. 1 Thlr. 6 Ngr.
Poppo, Ern. Frid., de historia Thucydidea commentatio. Accedit index historicus et geographicus. gr. 8 1856. geh. 20 Ngr.
Pott, Aug. Friedr., Studien zur griechischen Mythologie. gr. 8. 1859. geh.
Prisciani inst. gramm. libri ed. Hertz, s. unter Grammatici Latini.
Reliquiae iuris ecclesiastici antiquissimae. Syriace primus edidit A. P. de Lagarde. gr. 8. 1856. 4 Thlr.
—— —— —— —— Graece edidit A. P. de Lagarde. gr. 8. 1856. 1 Thlr. 20 Ngr.
Ribbeck, Otto, über die mittlere und neuere Attische Komödie. Oeffentlicher Vortrag, gehalten im Rathhause zu Bern. 8. geh $7\frac{1}{2}$ Ngr.
Ross, Ludwig, archäologische Aufsätze. Erste Sammlung: Griechische Gräber — Ausgrabungsberichte aus Athen — zur Kunstgeschichte und Topographie von Athen und Attika. Mit 8 farbigen und 6 schwarzen Tafeln und einigen Holzschnitten. gr. 8. 1855. geh. 4 Thlr.
—— —— eine alte lokrische Inschrift von Chaleion oder Oeantheia, mit den Bemerkungen von **J. N. Oekonomides.** Mit 1 lithogr. Tafel. gr. 8. 1854. geh. 15 Ngr.
Rossbach, Aug., und R. Westphal, Metrik der griechischen Dramatiker und Lyriker nebst den begleitenden musischen Künsten.
Erster Theil: Griechische Rhythmik von **A. Rossbach.** gr. 8. 1854 geh. $1\frac{1}{4}$ Thlr.
Dritter Theil: Griechische Metrik nach den einzelnen Strophengattungen und metrischen Stilarten. Von **A. Rossbach** und **R. Westphal.** gr. 8. 1856. geh. $2\frac{1}{2}$ Thlr.
Sallusti, C., Crispi Catilina et Iugurtha. Alinrum suisque notis illustravit Rudolfus Dietsch. Vol. I. CATILINA. 1 Thlr. Vol. II. IUGURTHA. 1 Thlr. 15 Ngr.
—— —— quae supersunt. Recensuit Rudolfus Dietsch. Volumen I. Commentationes. Libri de Catilinae coniuratione et de bello Iugurthino. gr. 8. 1859. geh. 2 Thlr. 12 Ngr. Vol. II. Historiarum reliquiae. Index. gr. 8. 1859. geh. 2 Thlr. 12 Ngr.
—— Historiarum fragmenta. Pleniora, emendatiora et novo ordine disposita suisque commentariis illustrata edidit et indices accuratos adiecit **Fridericus Kritzius.**